
Міністерство освіти і науки України
Турецький Гіресунський університет
Університет Миколаша Ромеріса
Державна вища технологічно-економічна школа
ім. Броніслава Маркевича в Ярославі
Старопольська Вища Школа у Кельцах
Державна вища професійна школа в Коніні
Гродненський державний аграрний університет
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені П. Василенка
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва
Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника
Миколаївський національний аграрний університет
Полтавський державний аграрний університет
Львівський національний аграрний університет
Кафедра обліку та оподаткування

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ: ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТИ

**Матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
присвяченої 165-річчю заснування
Львівського національного аграрного університету
та 50-річчю створення кафедри обліку та оподаткування
17-19 березня 2021р.
Частина 1**

ЛЬВІВ 2021

УДК 330.341.1:005.92

О-17

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 17-19 березня 2021 р. **Ч. 1.** Львів: ЛНАУ, 2021. 480 с.

Організаційний комітет:

Гнатишин Л.Б. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування ЛНАУ;

Пилипенко К.А. – д.е.н., професор, професор бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету;

Василішин С.І. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва;

Прокіпшин О.С. – заступник завідувача кафедри з наукової роботи, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування ЛНАУ;

Жидовська Н.М. – заступник завідувача кафедри з навчально-методичної роботи, к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування ЛНАУ;

Малецька О.І. – к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування ЛНАУ;

Дранус Л.С. – к.е.н, доцент кафедри менеджменту Чорноморського національного університету імені Петра Могили;

Лега О.В. – к.е.н, доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю Полтавського державного аграрного університету.

У збірнику представлено матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої **165-річчю заснування Львівського національного аграрного університету та 50-річчю створення кафедри обліку та оподаткування «Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти».** Результати наукового пошуку можуть бути використані для подальших наукових досліджень та формування нових наукових ідей.

Усі матеріали подаються в авторській редакції

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1		
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ		
Balawejder M. Zhydovska N.	THEORETICAL ASPECTS OF CAPITAL ACCOUNTING	14
Zhyvko Z. Moisak J.	EDUCATION AND INNOVATION	17
Андрушко О.М. Андрушко Р.П.	СОЦЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	20
Барабаш Л.В.	ГАРМОНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД	23
Батюк Р.Б.	ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	26
Галицький А.Е.	ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ: АГРАРНА СПЕЦИФІКА	29
Гарвас Г.Д.	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ В УКРАЇНИ	32
Гнилянська Л.Й. Юрчук Х.Г.	НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНИ	35
Голуб І.А. Фляк Л.І.	РОЛЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ І ДОБРОВІЛЬНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ В ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВЕТЕРИНАРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	38
Гордієнко В.О. Борвінко Е. В.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ	41
Грицаєнко М. І.	МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	44
Довбенко В.І.	ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ У КЛАСТЕРАХ	47
Загалевич В.Л. Слободян В.В.	УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	50
Зеліско Н.Б. Малюга В.В.	ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНИ	54
Іщук С.О.	МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНИ	57
Калачевська Л.І.	ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНИ	60

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти

Квасній Л.Г. Слотило Г.О.	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІЗНЕСУ ЗА КОРДОНОМ В УМОВАХ COVID-19	62
Квасній Л.Г. Спринський Ю.Р.	ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ В ПРАКТИЦІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЛЬВІВЩИНИ	66
Квасній Л.Г. Шурдак Т.М.	БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ СПІВПРАЦІ ВЛАДИ З ГРОМАДОЮ ДРОГОБИЧЧИНИ	68
Коляда Т.А.	ІНСТИТУТ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ : СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	71
Кухарська Л.В. Томаневич Л.М. Ярема Н.В.	ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ	74
Лисюк О.В. Бінерт О.В.	РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	77
Мороз Н.В. Карпин С.Р.	РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ	80
Павленко О.П.	ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	83
Полякова Ю.В.	ЗАСАДИ НОРМАТИВНОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ	86
Проскурня О.М. Перерва П.Г. Волченко А.С.	ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ	89
Сало І.А.	ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ САДІВНИЦТВА ТА ОВОЧІВНИЦТВА	92
Сахно Л.А. Курган Л.П.	ЕФЕКТИВНІ СИСТЕМИ ВІЯВЛЕННЯ ПОМИЛОК ТА ШАХРАЙСТВА В АУДИТОРСЬКІЙ ПРАКТИЦІ	95
Сахно Л.А. Марченко К.Ю.	МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ АУДИТУ	98
Сахно Л.А. Риженко Б.С.	ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	101
Сахно Л.А. Шварик О.М.	ПОНЯТТЯ ПРО СУТТЄВІСТЬ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	105
Славкова О.П. Василенко С.В.	ВПЛИВ ОКРЕМИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА	108
Славкова О.П. Фігурна М.Ю.	СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	111

Славков М.П.	СУЧАСНИЙ СТАН ЖИТЛОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ	114
Соколов М.О. Кравцов В.В.	РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ВПЛИВУ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРІВ	117
Сухоставець А.І.	ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	120
Ткачук Н.М.	ЕВОЛЮЦІЙНА ЕКОНОМІКА ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ	123
РОЗДІЛ 2 ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ		
Danylків Kh. P. Hembarska N. Ye.	ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ІНСТРУМЕНТИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЛИХ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УКРАЇНІ (FINANCIAL AND CREDIT INSTRUMENTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS STRUCTURES IN UKRAINE)	127
Dranus V.V. Galenko V.M.	PROSPECT FOR THE INTRODUCTION OF BANKING DUE DILIGENCE IN UKRAINE	132
Dranus V.V. Glazacheva I.A.	MODERN TRENDS OF COMPLIANCE IN THE FINANCIAL MARKET	135
Dranus V.V. Shavarina T.D.	PROSPECTS FOR IMPLEMENTING BANK DUE DILIGENCE IN UKRAINE	138
Plotnytska S.I. Makoviei R.G. Kulak K.O.	STAFF MOTIVATION AND STIMULATION	141
Shevchenko V. S. Makoviei R. G. Krut D. A.	CONFLICT MANAGEMENT IN ORGANIZATIONS	144
Метечко Т.О.	К ВОПРОСУ ОБ ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ	147
Хомин І.П.	АГРАРНІ СЕКТАРИ БЕЛАРУСІ І УКРАЇНИ У РАКУРСІ ФІНАНСАВАГА РЕГУЛЮВАННЯ ЯГО РОЗВИТТЯ	150
Андрос С.В.	КРЕДИТНІ СПІЛКИ В СИСТЕМІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ	153
Боднар О.А. Шишпанова Н.О.	ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ КРАЇНИ	156
Бондаренко Н.В.	ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ МСБ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	159

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

Бучковська Я.Г. Самарічева Т.А.	ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	162
Великих К.О.	ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ В УМОВАХ КРИЗИ	165
Власюк С.А. Сулима С.А.	ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО- КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР АГРАРНОЇ СФЕРИ	168
Гіржева О.М.	ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС- МОДЕЛІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	171
Гнилянська Л.Й. Корінець О.М.	РОЛЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ	174
Гнилянська Л.Й. Удимович М.М.	ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	177
Гончарова З.В.	ПЛАТІЖНА ДИСЦИПЛІНА СПОЖИВАЧІВ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ	180
Гуменюк М.М. Неміш Д.В.	ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У МАЛІ АГРАРНІ ПІДПРИЄМСТВА	183
Дранус В.В. Гребенчак І.О.	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	186
Дранус В.В. Захарченко Є.О.	ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ ПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	189
Дранус В.В. Столяр Я.В.	РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ	192
Живко З.Б. Воронка О.З. Лаврик С.Б.	КАДРОВА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	195
Жидовська Н.М.	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК	198
Ішук Л.І. Бірук Т.С.	РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА БІЗНЕСІ	201
Кобелева Т.О. Перерва П.Г. Зіборов М.Д.	УСУНЕННЯ КОРУПЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ БІЗНЕС-ДІЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ КОМПЛІАНС- ФУНКЦІЇ	204

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

Коледіна К.О.	ІННОВАЦІЙНІ ВАУЧЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В РЕГІОНІ	207
Колодій А. В.	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН У СИСТЕМАХ ВІДСТЕЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	210
Колодій І.В.	ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИК ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	213
Колодійчук І.А.	ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ	216
Корженівська Н.Л. Беспалий І.В.	ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ	219
Косенко А.В. Перерва П.Г. Видря С.В.	ДО ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	222
Косенко О.П. Кобелев В.М. Матросова В.О.	ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ	225
Крижанівська Л.І.	ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ	228
Марків Г.В.	СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ЗА ФРАНШИЗОЮ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ	231
Масюк Ю.В.	ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	234
Морозова Г.С.	РИЗИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА	237
Навроцький Я.Ф.	ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ОНОВЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	240
Олійник Н.М. Макаренко С.М. Габріх А.І.	ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ «ЗЕЛЕНОГО» БІЗНЕСУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	243
Пеняк Ю.С. Карапетян Р.У.	НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	246
Пеняк Ю.С. Руденко А.О.	ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ	249

	РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА	
Перерва П.Г. Кобелева Т.О. Зозуля М.О.	ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	252
Петришин Л. П.	ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ ПРОЦЕСУ «АГРОХОЛДИНГІЗАЦІЇ» В УКРАЇНІ	255
Пурій Р.П. Флейчук М.І.	ЄДИНА ЦИФРОВА ФІСКАЛЬНО-ОБЛІКОВА ПЛАТІЖНА СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ	258
Радух Н.Б.	КРАУДФАНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ	261
Родченко С. В. Рассаднікова С.І.	ЗАГРОЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕЦІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	264
Савчук О.Я.	ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	267
Сокол П.М. Мовчан А.О.	АКТУАЛЬНІСТЬ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	270
Східницька Г. В. Попіль Л. В.	РОЗРАХУНОК ПРОГНОЗНИХ ПОКАЗНИКІВ ІНДЕКСІВ ЗРОСТАННЯ ЦІН РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	273
Трушкіна Н.В. Шкригун Ю.О.	ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ ТРАНСПОРТУ Й ЛОГІСТИКИ УКРАЇНИ	276
Тулуш Л.Д. Радченко О.Д.	НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА	279
Чан Сі Цо	МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В КОМПАНІЮ	282
Шолудько О.В. Данилишин Р.Т.	ГАР-СТРАХУВАННЯ ТА ПЕРЕВАГИ ЙОГО ІНТЕГРАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКОМУ РИНКУ	285
РОЗДІЛ 3		
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ		
Aleksandraviciute B. Maletska O.I.	PECULIARITIES OF LITHUANIAN ACCOUNTING	289
Khomyn P.	STRATEGICZNY ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORSTW W KONTEKŚCIE RACHUNKOWOŚCI	292
Posternak I.M. Posternak S.A.	ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF STRATEGIC DEVELOPMENT URBAN PLANNING ENTERPRISES	295

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

Атамас О.П.	АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	298
Безверхня Ю.В.	ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	301
Беляєва Л.А. Іванова Є.С.	СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАННІСТЮ	304
Беляєва Л.А. Кучерова Ю.А.	РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ	307
Беляєва Л.А. Манько М.О.	АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ З ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ	310
Бондарчук В.В.	ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ	313
Бруханський Р.Ф. Спільник І.В.	ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВІ ПАРАМЕТРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВЛАСТИВОСТЕЙ КРИПТОВАЛЮТИ	316
Бугріменко Р.М.	ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	319
Василішин С.І.	КОМПЛАЄНС ЯК СКЛАДОВА ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ	322
Герасимова Т.І.	СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ І ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА	325
Гнатишин Л.Б. Вакулук С.А.	ФОРМУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ	328
Гнатишин Л. Б. Костирко І. Г.	СПЕЦИФІКА ОБЛІКУ ІННОВАЦІЇ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	331
Годнюк І.В. Вольська А.О.	ЗВІТНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ	333
Грибовська Ю.М. Серенко В.Р.	СПИСАННЯ ПАЛЬНОГО: НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ	336
Грибовська Ю.М. Ходаківська Л.О.	ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ	339
Гуменюк І.Л. Хазанов В.	ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	342
Демко І.І. Вагнер І.М.	ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	345
Дуда Г.Б.	ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ТРУДОВОЇ КНИЖКИ	348

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

Єрмоласва М.В. Федько В. В.	ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПОКУПЦІВ: ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	351
Зонвіре О.	ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ СТРАТЕГІЧНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ РИТЕЙЛУ	354
Ілляшенко К.В.	КРАУДСОРСИНГ І АУТСОРСИНГ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	357
Ковальова Т.В.	ОБЛІК КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНОСТЬ ЧИ МАРЕВО?	360
Костякова А.А. Марченко К.Ю.	ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА	363
Костякова А.А. Самохвалова А.Ю.	ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ НА ОСНОВІ ТАКСОНОМІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ПЕРЕВАГИ	366
Красота О.Г. Красота І. І.	АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	369
Красота О.Г. Красота І. І.	ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД КОНТРОЛЮ АКТИВІВ	372
Кучеркова С.О.	АДАПТАЦІЯ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ ДО ЗАПИТІВ УПРАВЛІНСЬКОЇ СИСТЕМИ	375
Кушнір Л.А.	ОБГРУНТУВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА	378
Левченко З.М. Лега О.В. Лега Н.А.	«БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)» - ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО В СИСТЕМІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ	381
Лега О.В. Омельченко С.Д.	ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА	384
Лега О.В. Яловега Л.В. Прийдак Т.Б.	ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ	387
Лепетан І.М.	ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	390
Макаренко С.С. Макаренко А. С.	КОМЕРЦІЙНО-ВИРОБНИЧА ФУНКЦІЯ ЛІСУ – СКЛАДОВА ЙОГО СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ	393
Малецька О.І. Тимчина О.Б.	АУДИТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ INSTAGRAM	397
Мацьків Г.В.	ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТРАДИЦІЙНОЇ ТА	400

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

	ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ	
Мелень О.В. Літвінова А. А.	РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ	403
Нашкерська Г.В.	ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ЕМІТОВАНИМИ ДОВГОСТРОКОВИМИ ОБЛІГАЦІЯМИ	406
Палаш А.В. Шевчук С.А. Цимбалістий О.Я.	ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	409
Пилипенко К.А. Щербатюк С.Ю.	СПЕЦИФІКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ ТА РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ	412
Пономаренко О.Г. Гавриленко А.В.	ОБЛІК ЗАПАСІВ: ПРОБЛЕМИ НАУКИ І ПРАКТИКИ	418
Попко Є.Ю.	ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ В ОБЛІКУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ	422
Прокопишин О.С. Гнатів М.П.	ОБЛІКОВІ ІНСТРУМЕНТИ КЕРУВАННЯ ВИТРАТАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	425
Прокопишин О.С. Ковальчук М.С. Вакулук С.А.	ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	428
Прокопишин О.С. Прокопишин С.Б.	ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ	431
Сарахман О.М.	ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ	434
Сахно Л.А. Патяка Т.А.	ПРОБЛЕМИ АУДИТУ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ЕКОНОМІКИ	437
Сахно Л.А. Самохвалова А.Ю.	ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ	440
Сахно Л.А. Стоянчева Н.В.	ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ	443
Сахно Л.А. Шварик О.М.	ПОНЯТТЯ ПРО СУТТЄВІСТЬ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ	447
Свирида О.В. Беженар К.Г.	СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	450
Скіцько В.І. Подзвігун С.О.	АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ	453
Слободян В.Д. Герасимова Т.І.	РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ БІЗНЕСУ	456
Стемковська І.В. Саранчук М.І.	УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	459

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти

Тютюнник Ю.М. Тютюнник С.В.	ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ВЛАСНИХ ОБОРОТНИХ КОШТІВ У ДІАГНОСТУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	462
Царук Н.Г.	УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ	465
Цимбалістий О.Я. Фешук М.М. Шевчук С.А.	ПОЄДНАННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО, ТАКТИЧНОГО І СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	468
Ціцька Н.Є. Малецька О.І.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	471
Шурпенкова Р.К.	ПОНЯТТЯ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК МЕТОД УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	474
Шутка С.Є. Воляник Г.М.	ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ	447

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ІНСТИТУЦІЙНОГО ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

UDC 336:658

Monika Balawejder
lecturer

State Higher School of Technology and Economics in Jaroslaw,
Jaroslaw

Nataliia Zhydovska
PhD in Economics, associate professor of
the Department of Accounting and Taxation,
Lviv National Agrarian University, Lviv

THEORETICAL ASPECTS OF CAPITAL ACCOUNTING

Management of the structure of the enterprise's capital can be considered as one of the most complicated problems in the process of enterprise management. The consistent use of available capital provides the opportunity to get the most benefit for the business owners. Its size defines the property situation, financial capacity and economic strength of the enterprise. It also performs the function of guarantying for creditors, is a permanent base for financing and source of funding.

Business-capital is one of the most important financial parameters of an enterprise, which solves the problem of effective and safe work. When the company grows, its equity capital should systematically increase its value, e.g. by "adding" the net profit, obtained in the reported period.

Equity capital is one of the external sources, i.e. invested by shareholders (initial capital, resource as a capital and internal sources), net profit, related with the enterprise activity and left at its disposal.

The main part of the company capital is the capital, which consists of:

- contributes of the capital owners in the form of shares, subscription of shares, etc.;
- profit, the company spends to cover the future risks and financial strength of the company (e.g. investment fund).

Thus, capital of an enterprise is an important index of the future development of its activity, like the first artist's move on an easel. During the centuries, its importance and role was much discussed and

described in the studies and books. However, capital is still a permanent argument securing development and progress of business.

The notion of “capital” comes from the Latin word “capitalis”, meaning “principal”, “significant”, “very important” and stresses its great importance.

The capital accounting determines assets minus liabilities. Nevertheless, scientists have their opinions on the study of that economic category (Table 1).

Table 1

**The authors’ approaches to application of the essence of
“equity capital” category**

Author	Essence of the notion of “equity capital”
A.P. Bobiak	The total value of the means, obtained from founders in different forms with the transfer of the right of ownership of those means to the enterprises, or left by founders at the enterprises, obtained in the process of the enterprise’s activity [1].
O.Y. Vivchar	The aggregate of personal financial resources of enterprises, manifested in the first chapter of liabilities of the accounting balance, being in the fund (statute capital, additional capital, reserve fund) and non-fund (undistributed profits) forms and belong to it on the right of ownership, economic activity and total disposal [4].
O.I. Pylypenko	The total value of the internal means of enterprises, which belong to it on the right of ownership and are used for formation of its assets [3].

Therefore, equity capital can be considered as:

- total value of the enterprise’ means, possessed on the right of ownership and used for profit making;
- a category, which determines the share of production means, belonging to owners;
- a share in the enterprise’s assets, left after paying liabilities;
- capital, invested by owners (founders) of the enterprise;

- source of property creation, main source of financing.

The scientists pay great attention to the issue of classification, structure, assessment, analysis and management of the equity capital. However, not much attention is paid to the problem of control and reproduction of the equity capital and therefore, to its impact on the investment attractiveness of the enterprise. It is the reason for the search of the ways for solution of the above-mentioned problems in the further researches.

References:

1. Bobiak A.P. Accounting of equity capital of enterprises of different organizational and legal forms: extended abstract of Candidate of Economics diss. Kyiv, 2011. 36 p.
2. Koval L.V., Arseniuk A.V. Impact of accounting information concerning equity capital on managerial decision-making. *Effective economy*. 2017. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_6_14
3. Pylypenko O.I. Accounting and analysis of equity capital: theory and practice: extended abstract of Candidate of Economics dissertation. Kyiv, 2005. 20 p.
4. Vivchar O.Y., Savaryn V.M. Equity capital as a financial source of enterprise operation. *Scientific journal of NLTU*. 2009. Iss. 19.5. P. 146-150.

UDC 378.046.4

Zinaida Zhyvko, DSc. in Economics, Professor,
Professor of Management Department,
Lviv State University of Internal Affairs,
Juliiia Moisak, student Management Lviv State University of
Internal Affairs

EDUCATION AND INNOVATION

Considering the existing definitions of innovations in education and the Law of Ukraine "On innovational activity", it is necessary to speak about "innovations in educational sphere" or "educational innovations" and to consider as such "newly created or improved competitive technologies, products or services, as well as organizational and technical decisions of administrative, educational, commercial or other in nature, which significantly improve the structure and quality of educational and pedagogical process" [1]. Professionalism of scientific and pedagogical staff is also decreasing. Thus, the share of Candidates of Sciences among scientific and pedagogical employees in higher education institutions of III-IV accreditation levels for the period of 2011-2018 has decreased by 10.0 points, the share of Doctors of Science – by 3.2 points, Associate Professors – by 7.2 points and Professors – by 2.1 points. This is partly due to the decline in prestige of higher education, level of real wages, corruption etc. The role of understaffing and loss of interest in their work also play significant role, as the share of non-full-time teaching staff has increased from 14.8% in 2011 to 19.7% in 2018 [2-10].

Since it is impossible to study this issue in detail due to the lack of necessary statistical information, there is a need for additional research and improvement of statistical reporting. However, one thing is clear: decline in teachers' professional skills means the unwillingness to improve, develop, conduct interesting classes, learn and apply something new and innovative in education.

In recent years (2010-2018), the innovation process in educational sphere has somewhat slowed down or, we can say, it remains at the same level (in terms of the share of Doctors of Sciences and Candidates

of Science who carry out scientific researches and work on innovations in educational sphere). At the same time, the share of higher education enterprises engaged in research and innovations development, which has been gradually increasing, began to decline in 2015, reflecting the previous tendencies regarding the professionalism of the teaching staff and general tendencies of educational sphere development.

However, it should be noted that main innovative developments are created in educational institutions. After all, the majority of applications for inventions and utility models (more than 60%) are submitted and, accordingly, approximately 50-60% of all patents for inventions and utility models are obtained in educational sphere [9; 10].

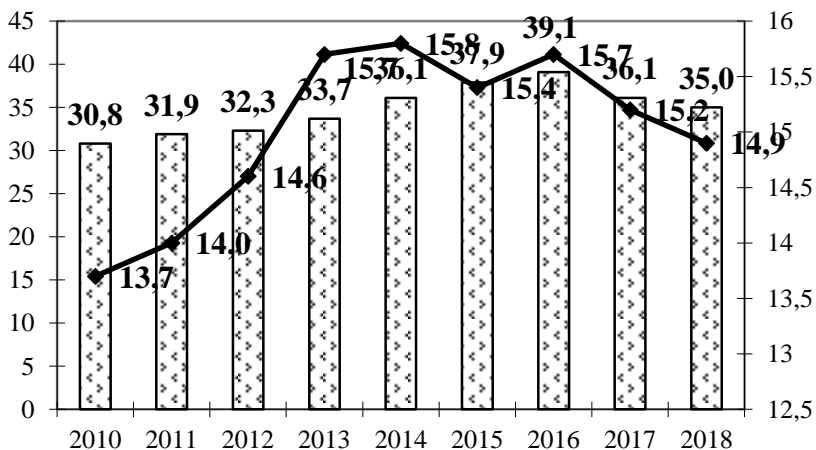

Fig. 1. Innovations in educational sphere, 2010-2018*

 share of Doctors of Sciences and Candidates of Sciences who carried out scientific researches and worked on innovations in...

As we can see, it is education industry that is capable of and provides the bulk of inventions. Innovations in education are slow to implement for a number of reasons that still require research. It is also necessary to improve statistical reporting, namely, to fill it with data on innovations in educational sphere of organizational, financial, methodological, etc.

nature. Together, these activities will contribute to successful development of educational sphere, improvement of innovation process in the country and strengthening of its national and educational security.

References:

1. Pro innovatsiinu diialnist: Zakon Ukrainy 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (Last accessed: 10.08.2019) [in Ukraine].
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Vyshcha osvita v Ukraini u 2017 rotsi : Statystychnyi zbirnyk. Kyiv.
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy : Statystychnyi zbirnyk. Kyiv.
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017). Naukova ta innovatsiina diialnist Ukrainy : Statystychnyi zbirnyk. Kyiv.
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017). Natsionalni rakhunky osvity Ukrainy u 2016 rotsi : Statystychnyi zbirnyk. Kyiv.
6. Derzhavnyi komitet statystyky (2011). Osnovni pokaznyky diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2010/11 navchalnoho roku : Statystychnyi biuleten. Kyiv.
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017). Osnovni pokaznyky diialnosti vyshchykh navchalnykh zakladiv Ukrainy na pochatok 2016/17 navchalnoho roku : Statystychnyi biuleten. Kyiv.
8. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2018). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2017 rik. Kyiv.
9. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2012). Zahalnoosvitni navchalni zaklady Ukrainy na pochatok 2011/12 navchalnoho roku : Statystychnyi biuleten. Kyiv.
10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017). Zahalnoosvitni navchalni zaklady Ukrainy na pochatok 2016/17 navchalnoho roku : Statystychnyi biuleten. Kyiv.

УДК 304:

Андрушко О.М.

к.с.-г.н., доцент кафедри генетики, селекції та захисту рослин

Андрушко Р.П.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

СОЦІОЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

В умовах сьогодення розвиток сільського господарства України та підвищення його інвестиційно-інноваційної привабливості має базуватись, перш за все, на соціоекономічному підході. У нагоді може стати досвід зарубіжних країн котрі при побудові інвестиційної політики спираються на багатофункціональність сільського господарства, тобто вбачають в ньому не лише галузь котра виробляє продовольство і промислову сировину, а і місце де створюються суспільно необхідні блага.

Для вирішення проблем, які мають безпосереднє відношення до процесу господарської діяльності, розвитку ринкової кон'юнктури та конкуренції з позиції підвищення економічної ефективності за умов дотримання моральних та правових норм, соціальної та територіальної справедливості, призначена – соціоекономіка [3].

Вона є пріоритетною для національного сільського господарства, яке на сучасному етапі стикається з низкою проблем, як економічного так і соціального характеру, що свідчить про наявність кризи у розвитку сільських територій, котрі є просторовою, природо-ресурсною основою забезпечення агропромислового комплексу [1].

При цьому, вагомою обставиною є зміна форм господарювання сільськогосподарських підприємств у напрямку укрупнення, що має велике значення для розвитку сільського господарства в умовах ринкової економіки. Діяльність агрохолдингів здебільшого відбувається на основі застосування новітніх форм інвестування, а саме так званих інститутів спільного інвестування, що у сучасних умовах є основою модернізації виробничих фондів та технологій.

Також успішно функціонують великотоварні господарства, що веде до витіснення з ринку малих та середніх суб'єктів господарювання, котрі є джерелом існування значної частини сільського населення. В той же час, з боку нових організаційних структур, як правило, не відбувається сприяння розвитку сільських територій та інфраструктури.

Оцінюючи ефективність взаємодії економіки і соціуму, розраховуючи економічні результати реалізації інвестиційних проєктів, необхідно брати до уваги, що соціоекономічна концепція передбачає синергетичну єдність соціальної та економічної складової процесу суспільного виробництва [3].

Формування якісно нового методу підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства на концептуальних засадах соціоекономіки має доволі суттєві переваги і базується на основі підвищення рівня розвитку економічного потенціалу галузі за умов підвищення рівня задоволення соціальних потреб громадян [1].

Окреслимо основні аспекти на яких базується соціоекономічний розвиток сільського господарства України:

- інноваційний - це активність агропідприємств, що є підґрунтям для збільшення рівня інвестицій в основний капітал;

- економічний – це покращення економічних результатів функціонування галузі сільського господарства, що має сприяти підвищенню рівня виробництва продукції на душу населення;

- соціальний - обумовлюється підвищенням показників реальних доходів, споживання товарів та послуг на душу населення; підвищенням рівня забезпеченості населення медичними та освітніми послугами, упорядкованим житлом, комп'ютерною технікою, культурно-масовими та спортивно-оздоровчими спорудами;

- демографічний - виникає лише на базі підвищення коефіцієнту народжуваності та зниження коефіцієнту смертності; збільшення темпів позитивного механічного приросту населення, показників середньої тривалості життя; покращення соціодемографічної ситуації (зниження кількості правопорушень, рівня наркоманії, алкоголізму тощо);

- етнографічний - підвищення рівня зайнятості сільського населення, що веде до зниження рівня безробіття та збільшення рівня економічної активності населення;

- екологічний - подальший розвиток залежить від підвищення рівня екологічної безпеки сільських територій;

- громадська активність територіальних громад та її вплив на інституційні перетворення.

Відтак зазначимо, що подальший розвиток сільського господарства повинен бути обумовлений соціальним потребам суспільства, зокрема громадян, які працюють на певній території, для яких ця галузь є не тільки місцем роботи та джерелом доходу, а й певним середовищем проживання.

За цих умов соціоекономіка надає змогу на основі системного міждисциплінарного підходу вирішити певні проблеми соціально-економічного характеру, а також досягти поставлених стратегічних цілей за рахунок прийняття комплексних управлінських рішень.

Отже, зважаючи на значний рівень інноваційного потенціалу, рішучість та працьовитість українського народу, стратегічно важливим є соціоекономічний розвиток економіки в цілому, так і сільського господарства зокрема.

Список використаних джерел:

1. Андрушко Р.П., Лиса О.В. Сучасна соціоекономічна переорієнтація сільського господарства України. *Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.* : Матеріали науково-практичної конференції. Л.: Львівський національний аграрний університет, 2017. С. 41-43.

2. Геєць В. Соціоекономічна модернізація аграрного сектору України (концептуальні положення) [В. Геєць, В. Юрчишин, О. Бородіна, І. Прокопа] *Економіка України*. 2011. № 12. С. 4-14.

3. Ксьонова О.В. Соціоекономіка як основа стратегії розвитку сільського господарства. *Економіка АПК*. 2013. № 6. С. 103-106.

УДК 336.221.4 (477)

Барабаш Л.В.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування*

Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У ПОСТПАНДЕМІЧНИЙ ПЕРІОД

Пандемія коронавірусу COVID-19 поставила нові виклики перед усіма державами світу, особливо – у сфері економіки та фінансів. Жорсткі умови локдауну спровокували посилення проявів кризових явищ як загалом, так і в тих сферах діяльності, що потребують особливої уваги з боку держави. І в даному контексті виникає потреба в гармонізації умов функціонування суб'єктів національного господарства, зокрема податкових.

Гармонізацію у площині функціонування податкових систем прийнято розглядати з позиції уніфікації податкових правил між країнами, що перебувають у єдиному економічному формуванні, наприклад, держави Європейського Союзу [1]. Проте даний підхід цілком актуальний і для означення процесу трансформації податкової системи всередині держави.

Виходячи з функцій податків, податкова система може мати або фіскальну, або регулюючу ціль. За умови домінування першої отримуємо високий рівень податкового тягаря, розгалужену систему оподаткування та мінімальні податкові послаблення. Превалювання регулюючої цілі передбачає помірне навантаження на платників за рахунок функціонування різноманітних пільг, малу кількість, проте високу ефективність, податків, превалювання прогресивності оподаткування тощо [2, с. 179]. І з даної позиції гармонізація податкової системи має на увазі збалансування цілей відповідно до фінансово-економічної ситуації та потреб платників.

Варто зауважити, що в умовах, що нині склалися в Україні, гармонізація податкової системи має бути спрямована на збалансування інтересів держави та платників податків. Адже присутня криза довіри платників відносно дій держави призводить

до зниження обсягів бюджетних надходжень і зростання рівня тіньової економіки. Відтак можна визначити кілька ключових векторів трансформації податкової системи України.

Першим і основним має стати поведінковий вектор, покликаний сформував належний рівень податкової свідомості серед населення. Посилення відповідальності та ролі держави, зміна стереотипів мислення серед платників податків, формування іміджу податкової служби як дорадчого органу з одночасним розумінням рівня наслідковості протиправних дій у податковій сфері – такими мають стати ключові цілі даного напрямку.

Наступним за значимістю є соціальний маркер, що нині, незважаючи на центрову роль у функціях і цілях держави, не має належної реалізації і результатів на практиці. Однак дієві соціальні параметри – неоподатковуваний мінімум, прожитковий мінімум, наявність податкових пільг тощо – здатні сформував активні передумови, необхідні для досягнення поведінкових цілей гармонізації податкової системи України.

Наступний напрям змін – екологічний. Критичний стан навколишнього середовища та суто споживацьке ставлення до наявних природних ресурсів спонукає до термінової переоцінки й удосконалення діючих екологічних норм. А оподаткування в даному питанні стане дієвим засобом стимулювання до формування відповідального ставлення до екологічного середовища.

Третій вектор розвитку – прозорість механізмів оподаткування й ефективність використання сум податкових платежів у практичній діяльності. Більшість платників податків не розуміють, куди спрямовуються і на що використовуються суми сплачених ними податків, які також, внаслідок значної своєї кількості, створюють високий рівень податкового навантаження. Відтак на часі постала потреба скорочення кількості податків відповідно до рівня їх ефективності та створення прямого доступу платників до результатів накопичення та розподілу коштів сум сплачених коштів.

Четвертий шлях удосконалення полягає в перенесенні акценту оподаткування з трудових доходів на багатство, на чому

наголошують і в Міжнародному центру з податків і розвитку [3]. За результатами 2019 р., в Україні, порівняно з 2018 р., частка домогосподарств із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими середнього рівня загальних доходів, зросла на 1,6%; частка населення із середньодушовими еквівалентними загальними доходами у місяць, нижчими законодавчо встановленого прожиткового мінімуму – на 0,3%, а фактичного прожитого мінімуму – на 2,8%.

Таким чином, гармонізація податкової системи України у постпандемічний період має базуватися на зменшенні кількості податків, активізації соціальних параметрів оподаткування з одночасним перенесенням його акцентів з трудових доходів на екологічні податки та багатство й обов'язково провадитися з урахуванням поведінкових очікувань платників податків.

Список використаних джерел:

1. Гармонізація законодавства. Ліга: закон. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/TM023136> (дата звернення 07.03.2021)
2. Фоміна Т.В. Типи податкової політики та моделі податкових систем зарубіжних країн. *Фінансово-кредитний механізм розвитку економіки та соціальної сфери*: Матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 24–25 травня 2018 р., м. Кропивницький. К.: «Ексклюзив-Систем», 2018. 204 с., С. 177–180.
3. Moore, M., Prichard, W. How should we tax after the pandemic? International Centre for Tax and Development. Tuesday, 26 May 2020. URL: <https://www.ictd.ac/blog/how-tax-after-pandemic-covid/> (дата звернення 01.03.2021)

УДК : 338.432:339.13:634.15

Батюк Р.Б.

аспірант кафедри менеджменту

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

ЧИННИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Господарювання зовнішньоекономічної діяльності підприємства є одним із основних методів підвищення його конкурентоспроможності та забезпечення прибутковості. Ефективність діяльності підприємства буде залежати від врахування чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що можуть як сприяти ЗЕД так і стримувати.

На думку Месель-Веселяка В. Я., найбільш впливовим чинником, що спричиняє низьку ефективність аграрного виробництва, є недосконалість економічного механізму господарювання [1, с. 22].

Андрійчук В.Г. виділяє макро-, мікро- та мезоекономічні чинники ефективності діяльності аграрних підприємств. До макроекономічних чинників автор відносить: платоспроможний попит, інфляцію, відсоткові ставки, обмінний курс національної валюти, динаміку цін, урядові видатки і дефіцит державного бюджету, безробіття, обсяги інвестицій. До мікроекономічних чинників ефективності виправдано відносити чинники внутрішнього середовища підприємства. Найбільш важливими мезоекономічними чинниками є внутрішня будова ринку сільськогосподарської продукції та продовольства і характер побудови агропромислових інтеграційних зв'язків [2, с. 206].

Галузеві дестабілізуючі чинники нині ускладнюють розвиток підприємств, витікають із специфіки аграрної сфери та її місця в економіці країни. Вони зумовлюють нетиповість перебігу дестабілізаційних процесів та їх детермінованість, пояснюють виникнення запізнення реакції аграрної сфери на кризу порівняно з іншими сферами економічної діяльності та зазвичай більшу

глибину деструктивних явищ.

Прушківська Е.В вважає, за сталий взаємоузгоджений розвиток чинників сільськогосподарського виробництва, що забезпечує здатність господарюючого суб'єкта підвищувати соціальну та економічну ефективність, динамічно підтримувати пропорції в організації діяльності, орієнтованої на інноваційний розвиток, постійно нарощувати темпи розширеного відтворення, метою якого є гарантувати населенню якісні продукти харчування, продовольчу безпеку держави без надання шкоди навколишньому середовищу [5, с. 52].

Дунська А.Р. до чинників, що впливають на ефективність зовнішньоекономічної діяльності аграрних підприємств відносить: організацію управління підприємством; інформаційне забезпечення зовнішньоекономічної діяльності; планування експортного виробництва; облік та аналіз експортних поставок; кадровий менеджмент [3, с. 30].

Кубів С.І. та Федюк В.В. визначають групи чинників для аграрних підприємств, що можуть впливати на ефективність здійснення ЗЕД : фінансово-господарський стан підприємства; досвід реалізації зовнішньоекономічних операцій; державне регулювання у сфері ЗЕД; інтелектуальний потенціал підприємства; активність на фондових ринках та наявність позитивних висновків від міжнародних аудиторських компаній; особливості каналу реалізації продукції; рівень технологічного забезпечення. Чинники, які впливають на успішність реалізації зовнішньоекономічних операцій і дає змогу на підставі їх дослідження встановити, чи можливе поліпшення реалізації деяких операцій, яким буде найкращий час для їх здійснення та оптимальна структура товарного асортименту [4, с. 58].

Однак, враховуючи специфіку аграрної сфери, різні підприємства, мають різний стратегічний потенціал, реалізують різні стратегії і функціонують в різних середовищах. Тому в середовищі функціонування підприємств доцільно виділяти ті чинники ефективності, що створюються (керовані) і ті, що враховуються (некеровані). До перших: матеріально-технічне, техніко-технологічне та фінансове забезпечення, залучення

висококваліфікованих працівників, ефективне використання природних ресурсів, а також розробка вдалої стратегії для подальшого процвітання підприємства. До некерованих чинників відносять екологічні та природно-кліматичні умови, інфраструктуру та кон'юнктуру ринку, національно технічний прогрес, ресурсне забезпечення країни.

Список використаних джерел:

1. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві: доповідь на 12-их річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів аграрників 25-26 лютого 2010 року / В.Я. Месель-Веселяк К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2010. 57 с.
2. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз. К.: *КНЕУ*, 2006. 292с.
3. Дунська А.Р. Фактори розвитку експортного потенціалу промислового підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. С. 29–37.
4. Кубів С.І., Федюк В.В. Метод вибору показників, які характеризують розвиток зовнішньоекономічної діяльності під час вирішення конкретних управлінських проблем. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. № 5 (116).С.55-59.
5. Прушківська Е.В., Черномаз К.Г. Фактори стабілізації сільськогосподарського виробництва в умовах глобалізації. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2017. № 2. С. 42-53.

УДК 330.88:338:43

*Галицький А.Е.
аспірант кафедри бізнесу та управління персоналом
Чернівецький національний університет ім.Ю.Федьковича,
м. Чернівці*

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ: АГРАРНА СПЕЦИФІКА

З розвитком теорії інституціоналізму (початок ХХ століття) та його новіших форм (неоінституціоналізму, нового інституціоналізму – друга половина ХХ століття) у наукове життя невід’ємно увійшли категорії інституцій, інститутів, інституційного аналізу, інституційного забезпечення та багато ін. Серед елементів досліджуваної теорії вважаємо за доцільне виокремити інституційні засади сучасного бізнесу та його секторальні складники як безпосередні запоруки їхнього розвитку.

В історичному контексті розвиток суспільства формує інституції. З іншого боку, за трактуванням Б.Чаванса [1], коливання інституцій неодмінно є результатом впливу стимулів, створюваних такими інституціями, і, отже, є ендеогенним.

Деталізуючи, зауважимо, що інституції та інституційне середовище безпосередньо впливають на бізнес. З іншого боку, вплив бізнесу на формування інституційного середовища більш характерний для розвинених країн; для України, на нашу думку, цей вплив поки що здебільшого опосередкований.

Тож інституційні засади національного бізнесу повинні динамічно змінюватися під впливом як ендеогенних, так і екзогенних факторів. Такі зміни / трансформації, на думку Ю.Лопатинського [2], у сукупності забезпечать консолідований синергетичний ефект.

Сучасний бізнес відзначається різноманітністю форм, видів, типів тощо разом із елементами з префіксом під- (напр., підвид), які, здебільшого, регламентовані законодавчо й у сукупності формують інституційну основу економічної системи окремої держави. При цьому наявна секторальна специфіка. Так, в

аграрному секторі національної економіки суттєва відмінність пов'язана із формами господарювання, організаційно-правовими формами, формами власності та ін. У цьому контексті важливим є наявність як юридичних, так і фізичних осіб підприємців – суб'єктів аграрного господарювання.

При цьому визначальну роль відіграють сільськогосподарські підприємства – суб'єкти господарювання, які мають статус юридичної особи, або відокремлені підрозділи юридичної особи, що здійснюють систематичну виробничу діяльність у галузі сільського господарства [3]. Інституційною особливістю є те, що складу підприємств включають також фермерські господарства.

Другою великою структурною групою суб'єктів аграрного господарювання є господарства населення – домогосподарства, що здійснюють сільськогосподарську діяльність як з метою самозабезпечення продуктами харчування, так і з метою виробництва товарної сільськогосподарської продукції [3]. Інституційною особливістю є те, що до цієї категорії виробників віднесені також фізичні особи підприємці, які провадять свою діяльність у галузі сільського господарства.

На вибір форм господарювання впливають як інституційні, правові, так і організаційно-виробничі фактори: землезабезпеченість, наявність сільськогосподарської техніки, залученість працівників, наявність джерел фінансування виробничої діяльності, логістичні ланцюги і мережі збуту сільськогосподарської продукції та багато ін. Вагомим фактором вибору тієї чи іншої організаційно-правовими формами окремими суб'єктами є система оподаткування.

У ході інституційної трансформації в аграрному секторі України яскраво виражена зміна ролей та пріоритетів розвитку структурних елементів. Прикладом може слугувати співвідношення обсягів виробленої сільськогосподарської продукції за категоріями виробників [3]. Так, після отримання незалежності Україною почала стрімко зростати частка приватних (неінституційних) домогосподарств на засадах приватної власності та на фоні «розвалу» сільськогосподарських підприємств. Займаючи на межі століть майже дві третини в обсязі продукції сільського

господарства, господарства населення поступово втрачають свою роль на тлі організаційно-виробничого розвитку сільськогосподарських підприємств, агрохолдингів та ін.

Звісно, наявність різних форм господарювання в аграрному секторі забезпечує конкурентоспроможність первинного виробництва, усунення за допомогою ринкових механізмів структурних диспропорцій між окремими галузями сільського господарства. Проте наявність можливостей не означає наявність переваг. Важко говорити про конкурентність господарств населення та агрохолдингів, які можна вважати крайніми «полюсами» аграрної системи. Тож підхід, як зазначає В. Євдокименко та ін., має бути структурно-функціональний [4].

Вагомим аспектом інституційних трансформацій вважаємо формування законодавчо-нормативної бази відповідно до сучасних ринкових вимог, з одного боку, та державно-приватного партнерства, з іншого боку. Такі зміни мають стосуватися, зокрема, питань купівлі-продажу сільськогосподарських земель та інфраструктури земельного ринку, нормативної грошової оцінки земель сільськогосподарського призначення, рентних відносин у аграрному секторі, екологізації аграрного виробництва тощо. Цьому мають сприяти інституційно-правові засади разом із усталеними нормами та правилами аграрного господарювання.

Список використаних джерел:

1. Chavance Bernard. *Institutional economics*. London: Routledge, 2008. 112 p. URL: <https://doi.org/10.4324/9780203888582>.
2. Лопатинський Ю.М. Синергетичні складові інституціональної трансформації аграрної системи. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2005. Випуск 233. С. 37-42.
3. *Державна служба статистики України*. Офіційний вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Євдокименко В., Лопатинський Ю., Шкабара Т. Структурно-функціональні складові регіональної аграрної політики. *Регіональна економіка*. 2005. Випуск 2. С. 160-166.

УДК 339.543.012

Гарвас Г. Д.
аспірант

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ВЕТЕРИНАРНИХ ПРЕПАРАТІВ В УКРАЇНІ

Сьогодні, ветеринарне законодавство в Україні перебуває в стані гармонізації та поетапно впроваджує нові вимоги та правила, які діють у Європейському Союзі (ЄС).

ЄС оновив своє регулювання в частині контролю за виробництвом та обігом ветеринарних лікарських засобів в кінці 2019 року, яке набуде чинності наприкінці 2021 року. Згідно з новим регулюванням, реалізовувати свою продукцію на території країн ЄС зможуть лише ті виробники, національна система яких відповідає європейській. Сьогодні ринок ЄС є одним з найбільших ринків в світі, займає значну частку в експорті і української продукції тваринництва та є індикатором для інших країн щодо надійності торговельних партнерів.

Так, 4 лютого 2021 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ветеринарну медицину» (законопроект № 3318, далі – Закон) [2], який прийнятий на зміну Закону України «Про ветеринарну медицину» № 2498-ХІІ від 1992 року [1]. Новий Закон спрямований на реалізацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС який з 28 січня 2022 року, вступить в дію. У Законі враховано вимоги 10-ти актів законодавства ЄС та створено законодавче підґрунтя для подальшої імплементації ще кількох десятків актів. Сьогодні діє чинний Закон № 2498-ХІІ.

Держпродспоживслужба України, якій підпорядкована галузь ветеринарної фармації переконана, що цей Закон, дозволить створити комплексну та зручну у користуванні законодавчу основу для здійснення ветеринарно-санітарних заходів з урахуванням міжнародних зобов'язань України, зокрема передбачених Угодою про асоціацію України з ЄС [3].

Проаналізувавши цей Закон щодо правил та вимог реалізації та обігу ветеринарних препаратів, виокремимо основні нововведення:

- чітке визначення сучасного розуміння поняття «ефективного, безпечного та якісного ветеринарного лікарського засобу», забезпечення доступу на європейський та світовий ринки ветеринарних лікарських засобів із забезпеченою, доведеною та гарантованою ефективністю, безпекою та якістю;

- здійснення спрощеного державного контролю по всьому харчовому ланцюгу, тобто починаючи від питань здоров'я тварин та птиці, які вирощуються у господарствах, і закінчуючи продуктами харчування на полицях магазинів, контроль відбуватиметься за єдиними правилами побудованих на європейських принципах державного контролю;

- впровадження ринкового нагляду за безпекою та якістю на основі бази даних ветеринарного фармакологічного нагляду;

- забезпечення державного контролю за Інтернет-ринком, щодо не потрапляння на ринок незареєстрованої ветеринарної продукції;

- державна реєстрація ветеринарних лікарських засобів стає безстроковою (раніше реєстрація здійснювалася на 5 років, після чого потрібно було пройти процедуру перереєстрації);

- допуску суб'єктів господарювання на ринок ветеринарних лікарських засобів, а саме впровадження вимог щодо ліцензування виробництва, імпорту, оптової і роздрібною реалізації продукції.

Сучасний стан обігу на українському ринку ветеринарних лікарських засобів, характерний тим, що приблизно 45 % займають міжнародні компанії, здійснюючи свою діяльність через офіційні представництва [4].

Для врегулювання та зменшення конкуренції з боку зарубіжних виробників Законом передбачено додаткові вимоги до міжнародних компаній, щодо відкриття в Україні власного підприємства, а саме:

- якщо міжнародна компанія хоче реалізовувати продукцію на українському ринку то має пройти процедуру обов'язкового проведення дослідження зарубіжних препаратів в Україні. Як наслідок, це підвищить бар'єри для доступу на ринок зарубіжних

компаній та призведе до зменшення пропозиції нових інноваційних препаратів на внутрішньому ринку.

- обов'язкове проведення досліджень в Україні. В результаті, інноваційні препарати не зможуть бути завезені в Україну через відсутність належних лабораторій, які зможуть перевірити новий ветеринарний лікарський засіб.

- передбачається інспектування зарубіжних заводів (українською делегацією) для видачі ліцензій для імпорту ветеринарних препаратів в Україну.

Невідповідність нашого законодавства нормам ЄС може призвести до втрати експорту з 2021 року, тому важливим є те щоб вітчизняні підприємства галузі ветеринарної фармації були захищені цим Законом.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про ветеринарну медицину»
Верховна Рада України URL:
<https://www.kmu.gov.ua/news/parlament-uhvaliv-zakon-ukrayini-pro-veterinarnu-medicinu>

2. Про ветеринарну медицину. Закон України № 2498-ХІІ від 16.10.2020
Верховна Рада України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12>

3. Держпродспоживслужба України. *Безпечність харчових продуктів та ветеринарна медицина.* URL:
<http://www.consumer.gov.ua/>

4. Гарвас Г. Д. Сутність глобалізації ринку ветеринарних препаратів в Україні / Г. Д. Гарвас // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія : Економічні науки. - 2018. - Т. 20, № 86. - С. 78-82. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/smlnues_2018_20_86_17

УДК 330.34

*Гнилянська Л. Й.
к. е. н., доцент кафедри менеджменту
і міжнародного підприємництва
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів
Юрчук Х. Г.
здобувач вищої освіти
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

У зв'язку зі зростанням підприємницької діяльності та збільшенням інвестиційних надходжень в Україну тема нормативно-правового регулювання бізнесу викликає неабиякий інтерес.

Підприємництво, яке сьогодні знаходиться на стадії освоєння таких нових понять, як «венчурний капітал», «бізнес парки», «венчурний бізнес» і т. д., потребує грамотного державного регулювання.

Державне регулювання підприємництва виступає основним вектором державної політики, який в першу чергу спрямовується на покращення правового середовища між органами державної влади та суб'єктами господарювання, неможливість прийняття економічно недоцільних рішень, зменшення тиску влади на суб'єктів господарювання, руйнування перешкод для створення підприємств, діяльність яких проводиться в межах законів і не суперечить Конституції України.

Саме у кодифікованих нормативно-правових актах знаходиться основна інформація та аспекти регулювання створення та функціонування суб'єктів підприємницької діяльності в країні та поза її межами.

В першу чергу мова йде про кодекси, які є зведеними актами, що в основному містять уніфіковані положення і є вичерпними та базовими для регулювання певних суспільних відносин.

Очевидно, що у таких комплексних документах міститься певна

інформація щодо провадження підприємницької діяльності.

У результаті аналізування нормативно-правового поля відносно висвітленого питання, можна виокремити Господарський кодекс України [1], Цивільний кодекс України [2], Митний кодекс України [3] та ін.

У статті 42 Господарського кодексу України вказано, що підприємництво є самостійною, ініціативною, систематичною, на власний ризик господарською діяльністю, що здійснюється суб'єктами господарювання, а саме підприємцями, з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [1].

Щодо Цивільного кодексу України, то там містяться основні аспекти регулювання особистих немайнових відносин та майнових відносин (цивільні відносини), заснованих на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників [2].

Саме у аспекті нормативно-правового регулювання підприємницької діяльності варто наголосити на Главах 3, 4 та 8, у яких регламентується захист цивільних прав та інтересів, містяться загальні положення про фізичну особу та підприємницькі товариства відповідно.

Крім цього важливою є роль Митного кодексу України, який регламентує питання митної справи, зокрема, пов'язані із справлянням митних платежів [3].

Крім вищезгаданих кодексів можна виділити ще декілька кодифікованих документів, проте вони не відіграють провідної ролі у регулювання підприємницької діяльності в Україні.

Щодо інших законодавчих актів, то одним з основних нормативних документів, який визначає загальні правові, економічні та соціальні засади здійснення підприємницької діяльності (підприємництва) громадянами та юридичними особами на території України, встановлює гарантії свободи підприємництва та його державної підтримки, є Закон України «Про підприємництво» [4].

Крім цього у 2013 році Верховною Радою України було прийнято Закон «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», у якому регламентуються

правові та економічні засади державної політики у сфері підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва [5].

Отже, в Україні існує достатньо міцна нормативно-правова база для регулювання підприємницької діяльності, проте основним завданням влади повинно бути змусити те, що на папері працювати в реальному житті, що на сьогодні є основною проблемою.

Саме відсутність відпрацьованого механізму прозорої системи роботи з суб'єктами підприємництва гальмує розвиток бізнесу та притік капіталу в Україну.

Саме тому органам влади необхідно вивчати досвід зарубіжних країн та впроваджувати найкращі рішення у цій сфері.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.10.2020 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 42. Ст. 316.
2. Цивільний кодекс України : Закон України від 01.01.2021 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 1. Ст. 14.
3. Митний кодекс України : Закон України від 01.01.2021 р. № 4495-IV. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 1. Ст. 300.
4. Про підприємництво : Закон України від 29.01.2020 р. № 698-XII. Відомості Верховної Ради України. 2021. №1. Ст. 15.
5. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 10.12.2020 р. № 4618-VI. Відомості Верховної Ради України. 2021. №1. Ст. 6.

УДК 006.1:006.063

Голуб І. А.

старший науковий співробітник

Фляк Л. І.

старший науковий співробітник

*Державний науково-дослідний контрольний інститут
ветпрепаратів та кормових добавок, м. Львів*

РОЛЬ СТАНДАРТИЗАЦІЇ І ДОБРОВОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ В ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ВЕТЕРИНАРНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

В умовах відкритості економіки України після вступу в СОТ, загострення конкуренції виникає необхідність пошуку нових шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств із виготовлення продукції ветеринарного призначення. Конкурентоспроможність підприємства залежить, у першу чергу, від його здатності задовольняти запити споживачів продукції, найважливішим параметром оцінки якої є якість. Рівень якості продукції ветеринарного призначення не може бути постійною величиною, він повинен бути оптимальним, ще більш досконалим, тобто таким, що максимально задовольняє потреби споживачів при відносно мінімальних затратах, що зумовлено науково-технічним прогресом у науці. У підвищенні якості продукції ветеринарного призначення особливо важливу роль відіграє її стандартизація і сертифікація. Правові та організаційні засади стандартизації, спрямовані на забезпечення єдиної технічної політики у підвищенні якості продукції, регулюються Законом України «Про стандартизацію» [1, с. 2].

Стандартизація — це діяльність по встановленню в нормативних документах певних вимог (норм, правил та характеристик) з метою забезпечення:

- безпеки продукції (послуг) для довкілля, життя, здоров'я та майна споживачів;

- технічної та інформаційної сумісності;

- взаємозамінності

продукції;

- якості продукції та послуг у відповідності до рівня розвитку науки та технологій;

- єдності вимірів;

- безпеки об'єктів господарювання, з урахуванням ризику виникнення природних та техногенних катастроф та інших надзвичайних ситуацій.

Сертифікація продукції є першочерговою проблемою підприємств-виробників продукції ветеринарного призначення, які конкурують за вихід як на внутрішній національний ринок, так і на міжнародний ринок товарів і послуг. Сьогодні, без відповідної сертифікації, продукцію ветеринарного призначення практично неможливо реалізувати в межах країн СНД, не говорячи вже про Європейський ринок. На продукцію ветеринарного призначення, яку підприємство-виробник хоче вигідно продати на світовому ринку, повинен бути сертифікат — документ, що засвідчує високий рівень її якості, відповідність вимогам міжнародних стандартів ІСО серії 9000 [2, с. 10].

Добровільна сертифікація здійснюється з метою:

- створення умов для діяльності підприємств, що виготовляють продукцію для ветеринарної медицини і тваринництва на єдиному Європейському товарному ринку, а також для участі в міжнародному економічному, науково-технічному співробітництві та міжнародній торгівлі;

- сприяння споживачам у компетентному виборі продукції ветеринарного призначення;

- захисту споживача від несумлінності виробника;

- контролювання безпеки продукції для довкілля, життя, здоров'я людей та тварин;

- підтвердження заявлених виробником показників якості продукції.

У разі добровільної сертифікації продукції застосовуються такі схеми:

- сертифікація партії продукції (термін дії сертифікату до 1 року);

- сертифікація продукції, що виробляється серійно, включно з обстеженням виробництва (за необхідністю), (термін дії сертифікату до 2 років);

- сертифікація продукції з оцінкою системи менеджменту (термін дії сертифікату до 3 років).

Роль стандартизації в Україні полягає в забезпеченні раціонального використання природних ресурсів, відповідності об'єктів стандартизації їх функціональному призначенню, інформуванні споживачів про якість продукції ветеринарного призначення, процесів та послуг, підтримці розвитку і конкурентоспроможності продукції. Забезпечення і здійснення контролювання якості продукції ветеринарного призначення свідчить про те, що підприємство-виробник гарантує якість своєї продукції і є конкурентоспроможним. В основі добровільної сертифікації лежить престиж підприємства, підтвердження якості продукції ветеринарного призначення та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про стандартизацію», № 1315-VII від 05.06.2014 із змінами
2. ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги (ISO 9001:2015, IDT)

УДК 631(477)

*Гордієнко В. О.
к.е.н., доцент кафедри державних, місцевих
та корпоративних фінансів
Університету митної справи та фінансів, м. Дніпро*
*Борвінко Е. В.
к.м.н., доцент кафедри соціальної медицини,
організації і управління охороною здоров'я
Дніпропетровської медичної академії, м. Дніпро*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

У макроструктурі провідних країн частка АПК складає близько 1 %. Таким чином, їх високий соціально-економічний рівень досягнуто не за рахунок розвитку АПК. На сьогодні в Україні АПК забезпечує 14 % ВВП країни і приносить більше третини доходів від експорту. По суті, зараз АПК є тією частиною нашої економіки, яка постачає найбільше валютних надходжень на внутрішній ринок. Агротренд наразі такий, що через декілька років частка сільськогосподарської продукції зросте до рівня 15-17 % ВВП. Але слід зазначити, що така висока частка продукції АПК характерна для дуже бідних країн [1].

Тенденції економіки провідних країн світу наразі вказують, що галузі матеріального виробництва, тобто галузі, де виготовляються матеріально-речові вироби, склали лише третину ВВП. А галузі, що забезпечують різноманітні види послуг, включаючи торгові, фінансово – банківські, транспортні, комунікаційні, комунальні та інші, – підвищили свою частку до 70 %. Феномен сфери послуг – це явище суспільства, яке вступило в постіндустріальну еру свого розвитку, коли роль людського фактора багаторазово зростає і все більшого значення набуває обслуговування людини, від здоров'я, освіти і креативності якої залежить науковий потенціал країни. Це стало вирішальним аргументом у суперечках держав за лідерство в сучасному світі. Проведені нами дослідження показали, що зростання частки послуг у макроструктурі економіки суттєво впливає на зростання ВВП (близько 60 % зростання функції пояснюються

впливом структури) [2].

Результат проведених наразі досліджень перспектив розвитку АПК України було представлено у вигляді таблиці SWOT- аналізу.

Таблиця SWOT-аналіз перспектив розвитку АПК

Позитивний вплив	Негативний вплив
1. Площа. 2. Природно-кліматичні умови. 3. Забезпеченість населення основними видами продовольства. 4. Динаміка експорту сільськогосподарсько ї продукції.	1. Падіння кількості голів великої рогатої худоби у 6,7 разу і свиней у 3 рази[3]. 2. Падіння виробництва продукції хімічної промисловості для АПК[3]. 3. Падіння виробництва машинобудівної промисловості для АПК[4]. 4. Падіння переробки продукції АПК і внутрішнього споживання. 5. Тренд розвитку сільського господарства у напрямі виробництва проміжної продукції з меншою доданою вартістю і з орієнтацією АПК на її експорт[4]. 6. Тренд розвитку сільського господарства у напрямі виробництва соняшнику (зростання у 5,3 разу)[3]. 7. Падіння енергетичних потужностей у сільськогосподарських підприємствах у 1,3 разу.
1. Попит на продукцію рослинництва. 2. Попит на чисту продукцію	1. Незначний рівень прямих інвестицій. 2. Замалі квоти до країн ЄС. 3. Невідповідність стандартів продукції АПК України стандартам країн ЄС.

Підбиваючи підсумки системного дослідження АПК за допомогою SWOT-аналізу, можна констатувати, що позитивний агротренд урожайності зернових та зернобобових культур в Україні не

збережеться. У кращому разі, якщо будуть сприятливі погодні умови (зокрема кількість опадів), виробництво стабілізується на досягнутому рівні. Натомість для підвищення ефективності АПК, по-перше, потрібно поновити тваринництво, виробництво продукції хімічної промисловості та машинобудування для сільського господарства, розвивати переробну промисловість та внутрішнє споживання.

А стосовно порад, в яких нас закликають стати аграрною супердержавою, потрібно вказати на те, що насправді розвинені країни діяли якраз протилежним чином. Частка сільського господарства у ВВП традиційно нижча для країн з більш розвинутою економікою. Для розвинених економік, таких як США і Німеччина, характерним є вклад сільського господарства у ВВП у розмірі 1 %, тому можна зробити висновок, тобто розвиток АПК не може бути локомотивом економіки держави, а зростання обсягів експорту аграрної продукції не слід ставити за пріоритетний напрям діяльності Уряду України.

Список використаних джерел:

1. ВВП по секторам економіки. URL: http://www.yestravel.ru/world/economy/gdp_composition_by_sector/
2. Гордієнко В.О. Проблеми структурної перебудови економіки України. Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. фін. акад., 2012. 200 с.
3. Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua/
4. Грицишин М., Перепелиця Н. Ринок тракторів в Україні. Пропозиція. Спецвипуск. Сучасна техніка для сучасного аграрія. 2017. С. 4-6.
5. Симоненко В. К. Пятилетка крутого пике. Экономические эссе. Київ: Довіра, 2016. 327 с.

УДК 338.431:631.1

*Грицаєнко М.І.
к.е.н., доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

МІСЦЕ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Глобалізаційні перетворення вимагають переосмислення ролі підприємництва в контексті забезпечення розвитку національної економіки. Саме «...підприємництво, як головний інститут ринкової економіки, можна розглядати як діяльність зі створення цінностей, яка потребує формування цілісної системи відповідних відносин, вимагає від підприємця певного типу поведінки, є фактором розвитку економіки та суспільства в цілому» [5, с. 200, 201]. Ефективність підприємницької діяльності, в свою чергу, залежить від взаємодії між соціумом та держаними інституціями, яку забезпечує соціальний капітал – «... сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри» [1, с. 430].

Зв'язок валового внутрішнього продукту на душу населення, ПКС, у поточних міжнародних доларах (y), з рангом країни за соціальним капіталом (x), розрахованим як субіндекс Індексу процвітання Легатум (The Legatum Prosperity Index), має прямопропорційний вигляд:

$$y = -257,36x + 43783; D = 0,2995; R = 0,5473.$$

Тобто, покращення рангу країни за субіндексом соціального капіталу на один пункт супроводжується зростанням валового внутрішнього продукту на душу населення (ПКС) на 257,36 поточних міжнародних доларів. Коефіцієнт кореляції $R = 0,5473$ свідчить про наявність середнього зв'язку, коефіцієнт детермінації – про те, що варіація результативної ознаки залежить від фактора, включеного в

модель, майже на третину. До речі, Україна в 2020-му році за субіндексом соціального капіталу опинилася на 147-му місці серед 167 країн світу.

При дослідженні процесів формування та використання соціального капіталу як детермінанти підприємницької діяльності необхідно враховувати, що його головною складовою «... є довіра, яка формує менталітет людей, забезпечує певний рівень їх спілкування та об'єднання в соціальні групи» [2, с. 144]. На жаль, в Україні рівень довіри є невисоким (рис. 1).

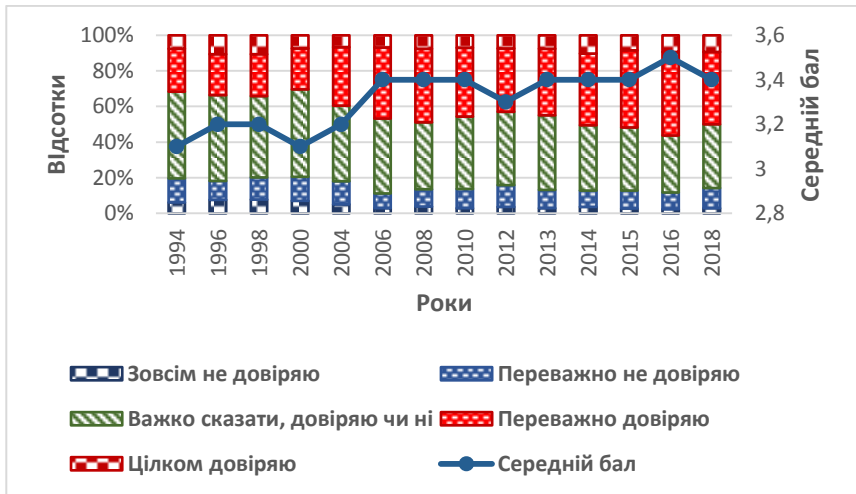

Рис. 1. Динаміка рівня довіри населення в суспільстві України*

* Середній бал розраховувався для 5-ти бальної шкали, де 1 – повна недовіра, а 5 – повна довіра

Джерело: складено автором на основі даних Інституту соціології НАН України

Довіра є передумовою створення підприємницьких мереж, які, в свою чергу, «... являють собою особливу форму взаємодії суб'єктів ринку, яка передбачає спільне використання їхніх ресурсів і ділової активності для створення додаткових конкурентних переваг» [4, с. 60]. Саме підприємницькі мережі обумовлюють зниження транзакційних

витрат, сприяють розвитку інноваційної діяльності, забезпечують відкритість економіки, стимулюють приплив ідей, талантів і капіталу.

Соціальний капітал має особливу роль в реалізації інклюзивного та відкритого процесу оптимізації регуляторних відносин – саморегулювання, яке «... є самостійним (без втручання держави) впорядкуванням відносин між суб'єктами господарської (підприємницької) або професійної діяльності з метою захисту власних та суспільних інтересів» [3, с. 71].

Комбінування всіх цих факторів і процесів позначається на ефективності підприємницької діяльності найкращим чином. Перспективами подальших досліджень є визначення шляхів інституційних перетворень, які сприятимуть формуванню соціального капіталу.

Список використаних джерел:

1. Hrytsaienko M., Hrytsaienko H., Andriieva L. and Boltianska L. The Role of Social Capital in Development of Agricultural Entrepreneurship. *Modern Development Paths of Agricultural Production*. 2019. pp. 427-440.
2. Грицаєнко М.І. Довіра як передумова розвитку підприємницької діяльності. *Бізнес Інформ*. 2016. №12. 143-148.
3. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у механізмі саморегулювання підприємницької діяльності в сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2019. № 8. С. 70-78. DOI: 10.32317/2221-1055.201908070.
4. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал у становленні підприємницької мережі аграрної сфери України. *Економіка АПК*. 2017. №5. С. 58-64.
5. Шпикуляк О.Г., Грицаєнко М.І. Аграрне підприємництво: теоретичні формації і економічні практики у творенні соціального капіталу. *Розвиток сільськогосподарської кооперації та інтеграційні процеси в аграрному секторі економіки: колективна монографія*. К. : ННЦ «ІАЕ», 2019. С. 196-206.

УДК 341.01:342

*Довбенко В. І.
к. е. н., доцент, магістрант кафедри цивільного,
господарського та трудового права,
Академія праці, соціальних відносин і туризму, м. Київ*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ У КЛАСТЕРАХ

Для забезпечення розвитку економіки України важливо створити правові передумови сприйняття державою, наукою і бізнесом інновацій. Інноваційне право тісно взаємодіє з господарським, фінансовим, кримінальним і адміністративним правом. Проте законодавство України на сьогодні не сприяє створенню нових форм господарської діяльності на стику різних галузей і сфер діяльності, прообразом яких є кластерні структури.

Основою формування кластерів є новий спосіб бачення можливостей розвитку економіки. За сучасних умов ці перспективи нерозривно пов'язані з інноваціями. Світовий досвід свідчить про ефективне функціонування кластерних структур у різних сферах та галузях діяльності. Їх роль у сучасній економіці зростає. Кластери відіграють роль локомотива розвитку економіки [1, с.177].

Успішне проведення кластерної політики в регіоні сприяє зростанню його конкурентоспроможності за рахунок реалізації потенціалу співпраці та змагальності учасників кластера.

До головних переваг кластерів відносять [2, с.18]:

- зміцнення співробітництва між бізнесом, наукою та державою, зокрема, шляхом державно-приватного партнерства;
- вищу ефективність діяльності учасників кластеру завдяки кращому доступу до ресурсів, знань, інноваційних технологій і зменшенню трансакційних витрат;
- активізацію інноваційної учасників кластеру за рахунок ефекту переливу (spill-over) і тісному контакту зі споживачами;
- підвищення рівня інвестиційної привабливості регіонів та наявність гарантій і пільг інвесторам з боку держави;
- пришвидшення темпів розвитку нового бізнесу;
- формування замкнутого виробничого циклу, зокрема, завдяки

імпортозаміщенню.

В Україні є передумови для розвитку кластерів, зокрема, у біотехнологічному напрямі. Розвиток високотехнологічних кластерів вимагає збільшення прямого державного фінансування технопарків та індустріальних парків за прикладом європейських країн, де частка бюджетних асигнувань подекуди сягає 100%. Діяльність же кластерів в Україні наштовхується на нерозвиненість зв'язків між вченими, інвесторами та потенційними замовниками.

Питання правового забезпечення діяльності кластерів в Україні майже не досліджувалися. Наукові праці з даної проблеми не дозволяють визначити особливості кластеру як суб'єкта права, зокрема, в питаннях самоорганізації та саморегулювання. На даний час питання правової природи кластерів, їх правосуб'єктності, специфіки правового статусу недостатньо вивчені і розроблені. Внаслідок недосконалості законодавчої бази, відсутності єдиної систематизованої інформаційної бази про існуючі та потенційні кластери, підтримки кластерних ініціатив з боку держави, нестачі довіри між органами державної влади і бізнесом та громадськістю процеси кластеризації в Україні не розвиваються [3, с.14-15].

Серед переваг кластерного підходу найважливішим для його учасників слід визнати доступ до інновацій, знань та «ноу-хау». Кластери стали однією з найефективніших форм організації інноваційних процесів, формою регіонального розвитку, за якої на ринку конкурують вже не окремі підприємства, а їх комплекси, які за рахунок ефекту синергії демонструють кращі результати, а підприємства і установи, які входять у кластер, зберігають свою незалежність та гнучкість. Такі об'єднання дозволяють комбінувати переваги малого і великого бізнесу, створювати нові форми об'єднання знань і навичок [4, с. 80].

Для створення умов для діяльності інноваційних кластерів має бути розроблена сучасна модель інноваційного розвитку економіки України, яка б включала механізми його регулювання (табл.).

Успішна діяльність кластерів вимагає адекватного правового регулювання, що відображатиме сучасні вимоги до взаємодії учасників інноваційного процесу на засадах державно-приватного партнерства. Для розвитку кластерів важливо забезпечити спільні

зусилля держави, науки, бізнесу та усіх зацікавлених осіб.

Таблиця
Механізми регулювання інноваційного розвитку у кластерах¹

Механізми	Завдання застосування
Інституційний	Нормативно-правова база створення, комерціалізації інновацій, захист прав інтелектуальної власності
Економічний	Створення конкурентного середовища, стимулювання інноваційної активності, амортизаційна і цінова політика
Організаційний	Створення інноваційної інфраструктури, її матеріально-технічне, фінансове, інформаційне забезпечення
Фінансовий	Фіскальне стимулювання інноваційної активності
Управлінський	Удосконалення управління на базі «відкритих» інновацій
Соціальний	Соціальні та освітні інновації

¹ складено автором з використанням [5, с.28]

Список використаних джерел:

1. Довбенко В.І. Формування умов ефективного розвитку підприємств регіону на інноваційній основі: Монографія. – Львів: ТзОВ ВТС, 2013. – 270 с.
2. Промислова політика як чинник післякризового відновлення економіки України /О.В.Собкевич, В.Г.Савенко, А.І.Сухоруков та ін. – К.: НІСД, 2012. – 41 с.
3. Грудницька С.М. Правові основи кластерної самоорганізації і саморегулювання енергопростору /С.М.Грудницька, Л.А.Нестиренко. Форум права-Forum Prava, 2018. 53(5). 13–27
4. Носенко Ю.М. Інноваційні агрокластери як форма інтеграції науково-освітньої діяльності та бізнесу /Ю.М. Носенко, О.М. Нечипоренко, Л.М. Сінельник. Економіка АПК, 2020, № 5. – с.77-86.
5. Мойсеєнко І.П. Інституційні основи регулювання інноваційного розвитку /І.П.Мойсеєнко. Інноваційна економіка. № 1-2'2019. – с.25-32.

УДК 338.242

Загалевиц В.Л.

викладач кафедри фундаментальних і спеціальних дисциплін

Слободян В.В.

студент I курсу спеціальності 051 Економіка

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж,

м. Кам'янець-Подільський

УМОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ефективна підприємницька діяльність можлива лише за певних соціально-економічних умов при певному політичному устрої, який заохочує підприємництво. Історично доведено, що в країнах, де підприємництво бурхливо розвивалося й розвивається, як правило, завдяки цілеспрямованим зусиллям держав, створювався соціально-економічний клімат, сприятливий для цієї діяльності (США, Японія, ФРН, Гонконг, Сингапур і т.д.) і навпаки - СРСР, країни Східної Європи. З'ясуємо умови, що найбільш сприяють розвитку підприємництва. Серед них можна виділити такі:

- наявність стабільної державної економічної й соціальної політики, спрямованої на підтримку підприємництва;
 - формування позитивної суспільної думки по відношенню до підприємців і підприємництва;
 - пільговий податковий режим, який забезпечує дійовий стимул для підприємництва;
 - наявність розвинутої інфраструктури підтримки підприємництва;
 - забезпечення ефективного застосування системи захисту інтелектуальної власності, що поширюється на винаходи, новаторські ідеї, концепції і методи ділової активності;
 - дебіюрократизація процедур регулювання господарської діяльності з боку державних органів (скорочення форм звітності, полегшення правил реєстрації і т.д.);
 - підприємницька етика.
- наявність ринку покупця;
 - наявність конкуренції;

- довготривала мотивація;
- свобода діяльності у зовнішньому та внутрішньому середовищі;
- свобода розміщення капіталу;
- свобода розміщення робочої сили [2, с.142].

Основними умовами здійснення підприємницької діяльності є:

- державна реєстрація підприємництва;
- право найму працівників і соціальні гарантії при використанні їх

праці

Однією з головних умов здійснення підприємницької діяльності є державна реєстрація підприємництва. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності проводиться у виконавчому комітеті міських, районної міст Києва і Севастополя державних адміністрацій за місцезнаходженням або місцем проживання даного суб'єкта, якщо інше не передбачене законом. Державна реєстрація суб'єктів підприємницької діяльності проводиться за наявності всіх необхідних документів протягом не більше п'яти днів [4, с.15]

Органи державної реєстрації зобов'язані впродовж цього терміну внести дані з реєстраційної картки до Реєстру суб'єктів підприємницької діяльності і видати посвідчення про державну реєстрацію встановленого зразка з ідентифікаційним кодом (для юридичних осіб), що надається органам державної реєстрації органами державної статистики, або ідентифікаційним кодом фізичної особи — платника податків та інших обов'язкових платежів.

У п'ятиденний термін від дати реєстрації органи державної реєстрації направляють примірник реєстраційної картки з оцінкою про державну реєстрацію відповідному державному податковому органу й органу державної статистики і надають відомості про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності в *органи Фонду соціального страхування і Пенсійний фонд України*.

Посвідчення про державну реєстрацію суб'єкта підприємництва служить підставою для відкриття рахунків в установах банків за місцем реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності або в будь-яких інших установах банків за згодою сторін [3, с.18].

Банк зобов'язаний відкрити банківський рахунок і в триденний термін повідомити про це податкову адміністрацію. У випадку зміни назви, організаційно-правової форми суб'єкта підприємницької

діяльності, а також форми власності суб'єкти підприємницької діяльності в місячний термін зобов'язані надати документи для переєстрації.

Скасування державної реєстрації здійснюється за заявою власника (власників) або уповноважених ним органів чи за особистою заявою підприємця-громадянина, а також на підставі судового рішення (господарського суду) у випадку: визнання недійсними або нелегітимними установчих документів; здійснення діяльності, що суперечить установчим документам і законодавству України; визнання суб'єкта підприємницької діяльності банкрутом тощо.

Відмова в державній реєстрації суб'єкта підприємництва з мотивів недоцільності його створення не допускається. Відмова в реєстрації може бути оскаржена у судовому порядку [1, с.468].

Для здійснення підприємницької діяльності підприємець має право укладати з громадянами договори про використання їх праці. При укладенні трудового договору підприємець зобов'язаний забезпечити умови й охорону праці та оплату не нижче встановленого в державі мінімального прожиткового рівня, а також інші соціальні гарантії, включаючи соціальне, медичне страхування і соціальне забезпечення згідно з чинним законодавством.

При втраті працездатності підприємець забезпечує потерпілому відшкодування витрат у випадках і порядку, передбаченому чинним законодавством. Підприємці як суб'єкти підприємницької діяльності несуть певну відповідальність [4, с.17].

Підприємець зобов'язаний не завдавати шкоди навколишньому середовищу, не порушувати прав та інтересів громадян, підприємств, установ, організацій і держави, що охороняються законом. За завдані шкоду і збитки підприємець несе майнову та іншу встановлену законом відповідальність. Суб'єкт підприємництва може бути визнаний судом або арбітражем банкрутом, якщо належного йому майна не вистачає для покриття боргів і немає можливостей для фінансового оздоровлення підприємства. Діяльність підприємця може бути припинена з його власної ініціативи, на підставі рішення суду або арбітражу, у разі закінчення строку дії ліцензії, при банкрутстві тощо [3, с.17.]

Щоб підприємницька діяльність стала ефективною і стабільною,

необхідно створити певний комплекс умов в усіх сферах суспільного життя: економіки, права, політики та ін. В економічній сфері найважливішими умовами є:

1) реальний плюралізм форм власності, тобто наявність різних типів та форм власності, які визнані чинним законодавством рівноправними і можуть конкурувати між собою у боротьбі за ринки збуту, сфери прикладання капіталу тощо;

2) розвинута інфраструктура підтримки підприємництва (консультаційних центрів із питань управління підприємствами, курсів і шкіл підготовки підприємців, інноваційних центрів тощо);

3) стабільна, науково обґрунтована економічна політика держави, в тому числі політика підтримки підприємництва, передусім дрібного;

4) державне регулювання економіки, насамперед за допомогою економічних важелів;

5) раціональна економічна, зовнішньоекономічна політика, зокрема продумана політика протекціонізму, захисту вітчизняного товаровиробника [1, с.468]

Таким чином, ми з'ясували багато умов підприємницької діяльності, але стабільна політична ситуація; позитивна суспільна думка щодо діяльності підприємців; належний рівень культури підприємництва (тобто етики ділових відносин, духовних цінностей суспільства у цій сфері та ін.) є необхідними умовами для розвитку різних сфер життя суспільства.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко П. Д Правознавство: Навчальний посібник. Львів : Новий світ – 2000, 2006. 596 с.

2. Популярна юридична енциклопедія / Кол. авт.: В. К. Гіжевський, В. В. Головченко, В. С. Ковальський (кер.) та ін. Київ., 2003. 528 с.

3. Мачуський В. В. Правове забезпечення підприємницької діяльності. Київ, КНЕУ, 2002. 348 с.

4. Щербина В. С. Господарське право. К.іів: Юрінком Інтер, 2013. 640 с.

УДК 338.43:334.012

Зеліско Н.Б.
к.е.н., доцент кафедри економіки,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів
Малюга В.В.
викладач
Екологічний коледж ЛНАУ, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ АГРАРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В умовах ринкових відносин аграрне підприємництво має велике значення для структурної трансформації економіки, розвитку вітчизняного товаровиробництва, конкуренції, підвищення рівня зайнятості сільського населення.

Щоб конкурувати на світовому ринку, родючої землі замало. Українські аграрії в середньому збирають в 2 рази менше пшениці з 1 гектару, ніж їх колеги у Франції та Німеччині. У інших напрямках сільського господарства — результати теж нижчі, ніж у великих аграрних країнах. Крім того, продукція аграрних господарств у всьому світі однакова — зерно пшениці, кукурудзи, м'ясо птиці чи свинина, олія. Тобто сільське господарство зможе реально стати двигуном вітчизняної економіки, якщо зможе конкурувати на світових ринках. Тому наразі завдання в агробізнесі номер один — підвищення операційної ефективності, освоєння нових технологій з вирощування аграрної продукції, а також використання нових фінансових інструментів для досягнення високих фінансових показників [3].

Попри весь оптимізм щодо українського аграрного сектору та можливості, які відкриває Угода про асоціацію з ЄС, нам потрібно не забувати, що на нових для нас міжнародних ринках вже працюють сильні конкуренти. Бразилія, Аргентина, Мексика, країни Африки, Китай також розвиваються швидкими темпами, використовуючи новітні аграрні технології [5].

За результатами січня-серпня 2018 року товарообіг аграрної та харчової промисловості між Україною та країнами Європейського Союзу досяг \$5,4 млрд, що на \$330 млн більше ніж за аналогічний

період 2017 року. При цьому експорт продукції АПК з України до ринків ЄС перевищив \$3,6 млрд. У ТОП-5 країн з найбільшою часткою у зовнішньоторговельному обігу між Україною та країнами ЄС входять: Нідерланди – 15,2%, Польща – 14,3%, Італія – 12,6%, Іспанія – 12%, Німеччина – 11,5% [4].

На розвиток сільського господарства стали все більше впливати технології, не пов'язані безпосередньо з вирощуванням та збором сільськогосподарських культур, а відповідальні за планування, управління бізнес-процесами, продаж врожаю, а також комунікації з потенційними покупцями по різних каналах.

Окрім ІТ для фермерства, агробізнес потребує автоматизації найрізноманітніших складових своєї діяльності. Це бюджетування, контроль доходів і витрат, управління персоналом, проектами, продажами, договорами та документацією та багато іншого. Для цього агрокомпанії впроваджують системи CRM (управління взаєминами з клієнтами) та BPM (управління бізнес-процесами), яка покриває більшість завдань і може об'єднати, «оркеструвати» інше наявне програмне забезпечення. На основі BPM-системи також є галузеві рішення для управління земельним фондом, прогнозування врожайності на основі статистичних даних, планування земельних робіт, посіву та збору врожаю [1, с. 124].

ІТ-фахівці, фермери та власники підприємств «знаходять» одне одного, спілкуються та поглиблюють співпрацю одне із одним. Захід проводиться за підтримки профільного Міністерства аграрної політики та продовольства: держава зацікавлена у співпраці ІТ-фахівців та фермерів. У 2018 році такий хакатон провели у лютому. Його відвідали понад 150 розробників та аграріїв з різних куточків України. Вони напрацювали 25 проектів, 15 з яких було розроблено безпосередньо під час конкурсу.

Ефективне управління – ось, що дозволить українським аграріям бути успішними. Все ж сільське господарство є периферійною сферою світової економіки, її "сировинною" складовою, такою як добування вугілля, нафти, газу, хімічна промисловість, металургія тощо. Розвинений західний світ побудований на економіці створення доданої вартості і залишає для себе "чисту інтелектуальну діяльність" – фінансові інновації, фондові ринки, телекомунікації та високі

технології [2. с.73].

Саме тому успішні українські холдинги знаходять можливості для розширення бізнесу у побудові вертикально інтегрованих структур – таких компаній, де не тільки вирощуть с/г сировину, а й отримують додану вартість за рахунок її переробки та розвитку власних брендів. Менеджерам холдингів, які намагаються перебудувати компанію, зміщуючи фокус з виробництва сировини на переробку с/г продукції, перш за все потрібно відслідковувати і розуміти тренди міжнародного споживання продуктів харчування і попит на відповідні напівфабрикати. Важливо також вміти ефективно оцінювати альтернативні інвестиційні проекти в обладнання з переробки с/г сировини, його потужність, гнучкість в переналаштуванні, а також налагоджувати міжнародні контакти з метою отримання доступу до нових країн збуту своєї продукції.

Список використаних джерел:

1. Білик В. В. Сучасні тенденції розвитку малого та середнього бізнесу в Україні. *Ефективна економіка*. Дніпропетровськ : ДДАУ, 2012. 348 с.
2. Задорожна Л. М. Оцінка стану інституційного забезпечення розвитку ринку інновацій в аграрній сфері. *Молодий вчений*. Київ. 2015. № 7(22). С. 70-75.
3. Farm structures. URL : <https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/statistics/facts-figures/farm-structures.pdf>.
4. Ginder R., Artz G. M. Cooperation: A survival strategy for small and medium-sized farms. URL :https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com.ua/&httpsredir=1&article=1312&context=leopold_grantreports.
5. Hopp R. A., MacDonald J. M., Korb P. Small Farms in the United States Persistence Under Pressure. URL :https://www.ers.usda.gov/webdocs/publications/44460/8727_eib63_1_.pdf?v=41063.

УДК 338.43:637.1

*Ищук С. О.
д.е.н., проф., завідувач відділу
проблем реального сектора економіки регіонів,
ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долишнього НАН
України», м. Львів*

МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МОЛОЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Виробництво молока і молочних продуктів є вагомим сегментом вітчизняної харчової промисловості із часткою 14% у структурі останньої. На жаль, Україна втратила частину свого потенціалу виробництва молока внаслідок несистемного реформування сільського господарства на початку 1990-х років, зокрема шляхом ліквідації великих тваринницьких комплексів. Упродовж 2014-2019 років обсяги виробництва молочної сировини зменшились на 15,68%. У підсумку, за цей період Україна втратила п'ять позицій у світовому рейтингу виробників сирого молока, посівши у 2019 році 19-те місце.

Український АПК (передусім його молокопереробний сегмент) перебуває у стадії глибокої трансформації від пострадянських правил і стандартів функціонування до світових, передусім європейських. Багато вітчизняних підприємств на цьому шляху вже досягли значного поступу. Каталізатором цих процесів стало закриття російського ринку збуту молочної продукції і натомість відкриття ринку ЄС. Проте, попри безумовний прогрес у модернізації технології випуску молочної продукції, підвищенні її якості та розширенні асортименту, в Україні дотепер існує низка невирішених взаємопов'язаних проблем, які в сукупності гальмують динаміку розвитку молокопереробних виробництв, а саме:

- недостатній потенціал і низька якість сировинної бази для промислової молокопереробки;
- незбалансованість взаємодії постачальників молочної сировини і промислових виробників;
- наявність тіньового сегменту та високого ступеня фальсифікату на внутрішньому ринку молочної продукції;

– обмеженість українського експорту молочної продукції при зростанні її імпорту.

Подолання описаних проблем, а відтак подальший розвиток молокопереробного сегмента харчової промисловості в Україні вимагає задіяння таких механізмів:

– консолідації зусиль основних суб'єктів молочного ринку, тобто виробників сирого молока, промислових переробних виробництв і постачальників (техніки, кормів та ін.) задля реалізації стратегії win-win (коли позитивних результатів можна досягти тільки спільними зусиллями);

– модернізації наявних і розбудови нових потужностей (молочних ферм як мінімум на 1000 голів ВРХ для забезпечення достатнього рівня маржинальності) та впровадження сучасних технологій (у т.ч. цифрових) і обладнання для виробництва молочної сировини необхідних обсягів та належної якості з одночасним зменшенням виробничих, адміністративних і маркетингових затрат;

– посилення кооперації сільськогосподарських товаровиробників та їх подальшої інтеграції із промисловими підприємствами задля підвищення конкурентоспроможності та розширення перспектив виходу на зовнішні ринки збуту молочної продукції;

– формування елементів розвинутої інфраструктури внутрішнього молочного ринку, зокрема у таких сегментах: збору і зберігання сирого молока, а також контролю його якості; поставок кормів і ветеринарних препаратів; збуту готової продукції; навчання та підготовки кваліфікованих підприємців-фермерів і переробників молочної сировини (шляхом створення спеціальних тренінгових центрів);

– створення безвідходних виробництв із комплексною глибокою переробкою, що передбачає максимальне включення молочної сировини, зокрема вторинної (знежиреного молока, маслянки та сироватки) у промислову обробку, її раціональне використання і виготовлення на цій основі конкурентоспроможної на світовому ринку продукції з покращеними органолептичними показниками і більш тривалим терміном придатності.

Для підтримки вітчизняних виробників як сирого молока (сільськогосподарських підприємств), так і молочних продуктів

(промислових підприємств) держава повинна виконувати свої регуляторні функції у забезпеченні реалізації наведених механізмів, як мінімум у 3-х базових напрямках:

1) удосконалення відносин у сфері землекористування – надання гарантії пріоритетного права виробникам молочної сировини на викуп землі за фіксованою ціною з розрахунку 1,5 га на одну корову для вирощування грубих, які складають 70% раціону худоби, однак їх неможливо вільно купити на ринку;

2) послаблення фіскального тиску – зменшення ставки ПДВ на молочні продукти, яка в Україні становить 20%, тоді як у Німеччині – 7%, у Франції – 5,5%, а у Польщі – 5%;

3) надання фінансової та інституційної підтримки, яка включає:

– розробку та реалізацію відповідних програм зі стимулювання розвитку молочного тваринництва на середньо- і довгостроковий періоди (з огляду на високу тривалість окупності інвестицій у молочне тваринництво);

– створення (у перспективі) іпотечного банку та спеціальних інвестиційних фондів, зокрема на регіональному рівні;

– подальшу підтримку кооперативів та координацію зусиль суб'єктів внутрішнього молочного ринку в інтеграційних процесах (зокрема створенні аграрних парків);

– активізацію розбудови транспортно-логістичної інфраструктури;

– сприяння адаптації виробників молочної сировини та молочних продуктів до європейських технологічних норм виробництва і контролю якості продукції.

УДК 351.332.1

*Калачевська Л.І.
д.е.н., професор кафедри
публічного управління та адміністрування
Сумський національний аграрний університет, м. Суми*

ПРОБЛЕМИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНОЇ КОНЦЕПЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Соціально-економічний розвиток України та її сільських територій вказує на те, що одним з ключових негативних факторів впливу у період зі здобуття незалежності було державне та муніципальне управління. У цих умовах країна взагалі та сільська місцевість зокрема потребують запровадження та використання сучасних управлінських концепцій у сфері державного управління, до яких відносимо концепцію публічного управління. Щодо терміна «публічне управління», то Глосарій ООН з державного управління використовує визначення американського вченого Джея М. Шавріца: «Публічне управління – це галузь практики та теорії, яка є ключовою для публічного адміністрування та зосереджена на внутрішній діяльності державних установ, зокрема на вирішенні таких управлінських питань, як контроль, керівництво, планування, організаційне забезпечення, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом та оцінка ефективності» [1]. Сфера публічного управління включає, зокрема, ту діяльність, яка має забезпечувати ефективне функціонування всієї системи органів державної влади та місцевого самоврядування і передбачає широке залучення різних груп стейкхолдерів до розробки та впровадження державної політики [2, с.19].

Отримавши розвиток з наукових напрацювань Д.Кіллінга публічне управління почало активно замінити державне адміністрування у економічно розвинутих країнах та ряді країн, що розвиваються. При цьому, відзначаємо значні напрацювання у сфері публічного управління як іноземних науковців, так і державних інституцій, куди, у першу чергу, відносимо Європейську Комісію [3.4].

Враховуючи наведене вважаємо за доцільне виділити ключові

ознаки публічного управління, як економічної категорії, до яких відносимо:

- управлінська діяльність державних та муніципальних владних інститутів;
- взаємодія державних та муніципальних владних інститутів зі споживачами їх послуг (юридичні особи та домашні господарства);
- базується на принципах демократичності, відкритості, прозорості та неупередженості;
- направлене на максимальне задоволення споживачів їх попиту на послуги державних та муніципальних владних інститутів;
- враховує бюджетні обмеження;
- ключовими критеріями є ефективність та результативність;
- направлена не тільки на зовнішнє середовище, а й на внутрішнє середовище функціонування державних та муніципальних владних інститутів.

Відзначаємо значну зацікавленість щодо розкриття сутності та складових публічного управління українськими науковцями, у тому числі відносно запровадження його на сільських територіях [5].

Ключовими проблемами запровадження публічного управління в Україні є:

- критична інертність владних інститутів щодо запровадження і використання публічного управління;
- відсутність мотивації державних та муніципальних владних інститутів, а також їх окремих працівників щодо запровадження і використання публічного управління;
- відсутність концепції та дорожньої карти запровадження і використання публічного управління державними та муніципальними владними інститутами;
- активний супротив більшості державних та муніципальних службовців;
- недостатнє матеріальне та програмне забезпечення запровадження і використання публічного управління;
- не розуміння переваг публічного управління.

До наведених вище ключових проблем можливо додати такі проблеми запровадження публічного управління на українських сільських територіях:

- недостатній кадровий потенціал запровадження і використання публічного управління;
- слабка професійна підготовка більшості муніципальних службовців, особливо у сільській місцевості;
- не розуміння ключових вимог споживачів послуг державних та муніципальних владних інститутів, для вирішення яких необхідно запровадження і використання публічного управління.

При цьому, на нашу думку, двома головними проблемами, як для країни в цілому, так і для національних сільських територій з приводу запровадження і використання публічного управління владними інститутами є не розуміння його переваг та ключових вимог споживачів послуг. Тому активне залучення неурядових організацій, бізнес-асоціацій, громад та інших стейкхолдерів в процес прийняття політико-управлінських рішень, перетворення органів державної влади в публічні і відкриті для суспільної дискусії і переговорів структури, зацікавлені у спільних зусиллях для задоволення суспільних інтересів і вирішення суспільних проблем, сприятимуть вирішенню ключових проблем запровадження публічного управління в Україні.

Список використаних джерел:

1. Глосарій ООН з державного управління. URL: <https://publicadministration.un.org/en/About-Us/UN-Glossary>
2. М. Пасальський. Концепція публічного управління у сучасній юридичній науці. *Юридична Україна*. 2015. №7-8. С. 17-21.
3. Thijs, N., Hammerschmid, G., Palaric, E. (2017), A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28, European Commission, Brussels.
4. European Commission (2020), “Efficient public administration”. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/themes/better-public-administration/.
5. Даниленко, А.С., Сокольська, Т.В. Публічне управління соціо-економічним розвитком сільських територій. *Економіка та управління АПК*. 2017. № 1, С. 5-12.

УДК 347.73

*Квасній Л. Г.
к.е.н., професор кафедри економіки та підприємництва,
Прикарпатський інститут ім. М.Грушевського, м.Трускавець;
Слопило Г.О.
магістр
Прикарпатський інститут ім. М.Грушевського,
м. Трускавець*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІЗНЕСУ ЗА КОРДОНОМ В УМОВАХ COVID-19

Державна продовольча та ветеринарна служба практично в усіх країнах світу працює над розробкою рекомендацій щодо обробки продуктів харчування, підприємствам з виробництва кормів, постачальникам ветеринарних послуг та громадськості щодо ситуації, спричиненої COVID-19.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я та Європейського управління з безпеки харчових продуктів (EFSA), наразі немає наукових даних про можливість поширення або передачі COVID-19 через їжу. Уряд Литовської Республіки постановою № 1226 "Про оголошення карантину на території Литовської Республіки" у зв'язку з карантинними обмеженням заборонив роботу закладів громадського харчування, ресторанів, кафе, барів, нічних клубів та інших місць розваг, ігорних будинків (казино) та ігрових автоматів, залів для бінго, закладів і закладів, крім інших осіб, визначених Головою ДСНС. В країні контролюється дотримання безпечної відстані, необхідні умови для охорони здоров'я людей, гігієни, забезпечення людей необхідними засобами індивідуального захисту. Послуги громадського харчування надаються працівникам підприємств, установ чи організацій, де чергуються роботи на територіях та / або приміщеннях цих підприємств, установ чи організацій.

Адміністрації підприємств громадського харчування, ресторанів, кафе, барів, нічних клубів та інших місць розваг під час організації громадського харчування, коли їжа забирається або іншим чином

доставляється фізичним та юридичним особам, зобов'язані забезпечити умови, щоб відвідувачі, які купують їжу на винос, повинні тримати безпечну відстань не менше 2 метрів один від одного в чергах біля каси. [1].

Стаття 21 Конституції Китаю чітко передбачає, що держава розвиває медичні послуги та традиційну китайську медицину, заохочує та підтримує сільські колективні господарські організації, державні підприємства та установи, сусідські організації для організації різноманітних медичних закладів та здійснення масових заходів.

Гігієнічні заходи сприяють захисту здоров'я людей. Відповідно до положень і духу Конституції, в Китаї сформульовано низку законів та положень щодо запобігання та боротьби з епідеміями, таких як Закон про запобігання та боротьбу з інфекційними хворобами, Закон про надзвичайні реакції, Закон про карантин, Положення про надзвичайні реакції на охорону здоров'я, а також інші. Відповідні закони: Закон про управління вакцинами, Закон про боротьбу з наркотиками, Закон про попередження епідемій тварин, Закон про захист диких тварин, Закон про традиційну китайську медицину, Закон про практикуючих лікарів тощо забезпечують достатні та ефективні гарантії правової системи для реагування на нову коронавірусну пневмонію та захист життя, охорону здоров'я та безпеку людей. Вони також спрямовані на попередження та контроль для органів влади усіх рівнів, їх відповідних відомств та медичних служб, закладів охорони здоров'я, а також активну участь інших підрозділів, організацій та широкого кола громадськості. Профілактична та контрольна діяльність забезпечує відповідну правову основу. В даний час робота з попередження та боротьби з епідеміями також проводиться на шляху верховенства закону, і сила та роль верховенства права у запобіганні та боротьбі з епідемією повинні бути повністю використані. [2].

8 березня 2020 року Сенат США прийняв Закон про реагування на перші коронавірусні програми, який застосовується до роботодавців, що мають менше, ніж 500 працівників, та передбачає екстрені оплачувані лікарняні згідно Закону про медичну відпустку (FMLA). Діють й інші закони стосовно зайнятості у США які

регулюють розвиток бізнесу в умовах спалаху та поширення COVID-19, зокрема:

– Мандат Адміністрації з охорони праці (OSHA) призначений забезпечити безпечну праці, в тому числі, коли працівники працюють віддалено.

– Захист робочих місць FMLA для працівників із серйозними станами здоров'я та для працівників з членами сім'ї, які мають серйозні стани здоров'я, а також розширення FMLA в законодавстві про сім'ї, щоб забезпечити частково оплачувану відпустку окремим працівникам, що пов'язано з доглядом за дітьми та закриттям шкіл.

– Згідно закону США про зменшення захворюваності та інвалідності (ADA) проводяться дотримання вимог роботодавцем щодо вимірювання температури працівникам, проведення медичного обстеження працівників та вживання інших превентивних та запобіжних заходів безпеки на робочому місці.

Стосовно правового регулювання, то нами встановлено, що Євросоюз демонструє відносно низькі (порівняно з Китаєм і Сполученими Штатами Америки) ставки з корпоративного податку на доходи. Навіть незважаючи на те, що Китай і Сінгапур значно знизили зазначені ставки, вони залишаються вищими за середню ставку по Європейському Союзу. З метою покращення функціонування податкової системи України вважаємо за доцільне орієнтуватися на динамічні трансформації, які спостерігаються у країнах – нових членах Європейського Союзу, які, у свою чергу, є одними з головних конкурентів України на світових ринках товарів і капіталів, переймаючи їхній досвід для покращення податкового клімату, удосконалення виконання фіскальної та регулюючої функцій податків.

Список використаних джерел:

1. Коронавірус (COVID-19) - інформація SFVS, що стосується бізнесу та суспільства. URL: vmvt.lt > aktualu-verslui-kara..
2. Контрольний список пандемії COVID-19 з юридичних питань для бізнесу США. URL: www.reedsmith.com >

УДК 352.061

*Квасній Л.Г.
к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, м. Дрогобич;
Спринський Ю.Р. студент-магістр
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, м. Дрогобич*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ В ПРАКТИЦІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ЩОДО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЛЬВІВЩИНИ

Відомо, що місцеве самоврядування може реалізовуватись через дві форми демократії – представницьку та пряму (безпосередню). Під представницькою демократією розуміють формування представницьких органів на місцях – місцевих рад, через які об'єднані територіальні громади (ОТГ), як головний суб'єкт місцевого самоврядування, реалізують свої законні права та інтереси. Пряма (безпосередня) демократія передбачає, як видно із назви, безпосередню участь громадян у вирішенні державних чи місцевих справ. Відповідно до Рекомендації Ради Європи «Про участь громадян у місцевому публічному житті» від 6 грудня 2001 року право громадян висловлювати свою думку про найважливіші рішення може бути найкраще реалізовано на місцевому рівні, тобто – на рівні ОТГ [1, с. 7].

В Україні стратегія розвитку держави визначається на законодавчому рівні і є загальнонаціональним орієнтиром для розробки відповідних стратегій розвитку окремих її територій та громад.

Правові аспекти участі громадян в управлінні закріплено на міжнародному рівні ще у 1948 році. Так, у Загальній декларації прав людини (1948 рік) серед інших прав і свобод людини було визначено право на участь у суспільних справах та основоположний принцип, що впливає з цього права: урядування має базуватися на волі народу. Стаття 21 цього засадничого документу світової демократії визначає:

Фундаментальні засади реалізації форм прямої демократії закріплено у Конституції та законах України [2-4].

У правовому полі стратегічного планування виділяють такі основні блоки:

1-й блок – загально-методичні документи, які регламентують загальну методика опрацювання стратегій.

2-й блок – документи, за якими формуються стратегічні плани на загальнодержавному рівні.

3-й блок – правові акти, спрямовані на опрацювання і реалізацію стратегій регіонального розвитку та територіальних громад.

4-й блок – нормативні документи на регіональному рівні та на рівні місцевого самоврядування [5]

Список використаних джерел:

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посібник. К. : 2017. 129 с.

2. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні : Наук.-практ. посібник. Київ : Крамар, 2003. 400 с.

3. Загальні засади місцевого самоврядування в Україні : підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України / В. М. Вакуленко та ін.. Київ : НАДУ, 2010. 401 с.

4. Куйбіда В.С. Організаційно-правові аспекти місцевого самоврядування в Україні: навчальний посібник / Куйбіда В. С.; Відкр. міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ : Ун-т «Україна», 2011. 158 с.

5. Берданова О. Стратегічне планування місцевого розвитку. Практичний посібник. Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні. DESPRO. К.: ТОВ «Софія-А». 2012. 88 с.

УДК 332.13 : 330.13

Квасній Л.Г.

*к. е. н., доцент кафедри економіки та менеджменту,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, м. Дрогобич
Шурдак Т.М. студент-магістр
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка, м. Дрогобич*

БЮДЖЕТ УЧАСТІ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ СПІВПРАЦІ ВЛАДИ З ГРОМАДОЮ ДРОГОБИЧЧИНИ

Нові можливості залучення громадян надає бюджет участі (учасницьке бюджетування). Це дієвий інструмент співпраці влади з громадою та долучення громадськості до вирішення місцевих проблем. Бюджет участі (громадський чи партиципаторний бюджет) – механізм, який дозволяє мешканцям шляхом надання конкретних власних проєктів чи ідей та подальшого їх відбору іншими членами громади відкритим голосуванням вирішувати, у який спосіб витратити частину місцевого бюджету. Методологія бюджету участі або партиципативного бюджетування (від. англ. participatory budgeting) визначається як відкритий процес дискусії та прийняття рішень, в якому кожен мешканець населеного пункту має можливість подати власну пропозицію та шляхом голосування вирішити, в який спосіб витратити частину місцевого бюджету. [1, с. 32]

Проблематикою управління територіальними громадами займаються вітчизняні дослідники Г. Атаманчук, В. Бабаєв, О. Берданова, В. Вакулєнко, З. Варналій, Б. Данилишин, В. Куйбіда, В. Мамонова, Г. Одінцева, А. Ткачук, І. Чикаренко та інші. Проте зважаючи на актуальність ефективного розвитку регіональної економіки та підвищення рівня управління розвитком територій, у сучасних умовах існує потреба детальніших та ґрунтовніших наукових досліджень у зазначеному напрямі та акценту на економічних аспектах, здатних забезпечити високі результати територіального розвитку. [2, с.217]

Практика міст (а на сьогодні їх у світі уже понад 2 тисячі), які використовують цю форму прямої демократії, показує, що її

наслідком є ефективніше використання місцевих ресурсів, більша прозорість у прийнятті рішень, а відповідно, більше задоволення з наданих послуг, вища якість життя та активніша участь громадян у вирішенні питань місцевого значення. Участь громадськості в ухваленні рішень є одним із найкращих засобів гарантування довгострокового успіху співпраці місцевої влади та громадськості. Постійне надання громадськості можливості впливу на існуючі проблеми та їхнє вирішення забезпечує її активність.

В Дрогобицькій ОТГ дієвим і ефективним є проект «Відкрите місто – Дрогобич». Особливістю цього проекту є те, що він є дієвим інструментом не тільки для громади і влади, як своєрідний комунікатор, а й для депутатів. Відтепер кожен депутат бачить проблеми на його окрузі. Також депутати самостійно можуть вказувати проблеми, які потребують вирішення відповідними комунальними службами.

З метою більшої проінформованості громади з дією проекту розроблено інформаційні заходи, які сприятимуть інформуванню населення про те як діють електронні сервіси, в тому числі і «Відкрите місто – Дрогобич», як зареєструватися і як правильно подавати інформацію.

Практика показує, що даний сервіс є не тільки ефективним комунікатором громади і влади, а й інструментом, який дозволяє контролювати оперативність та якість роботи комунальних служб міста.

Завдяки цьому сервісу кожен мешканець має можливість не тільки повідомляти проблеми, а й бачити стан його виконання.

Інколи трапляються випадки, коли заради піару окремі особи, знаючи що на конкретному об'єкті будуть проводитися роботи, приходять заздалегідь і переконують громаду, що їхніми зусиллями ця проблема буде вирішена. Наступного ж дня, відповідно до плану робіт, приїжджають служби і починають працювати. Таким чином відбувається маніпуляція громадською думкою. Оскільки ми приймаємо бюджет і плануємо низку робіт, то завдяки електронним сервісам, до прикладу «Бюджетна карта міста», дрогобичани мають можливість ознайомитися із запланованими роботами і перевірити їхнє виконання. Відтепер прозорість планування дій не дасть

можливості піарщикам маніпулювати думкою громади і перебирати на себе чужі заслуги — старання кожного з вас та керівництва міста».

У планах є ще чимало сервісів, які будуть запроваджені найближчим часом. Після того, як основна частина сервісів пройде тестування, «Прес-службою» буде розроблено інформаційну кампанію, яку планують провести у навчальних закладах та інших установах міста.

Отже, встановлено, що участь громадян у бюджетному процесі значно залежить від здатності громадянського суспільства на місцях долучатися до процесів управління, а також від бажання місцевих управлінців відкривати свої бюджети для громадськості та їх здатності керувати процесом участі. Успіх справи також визначається такими факторами, як наявність бюджетних коштів, які можна витратити на розсуд місцевої громади, ступінь інституалізації механізмів участі та якість участі, яку вони можуть забезпечити.

Список використаних джерел:

1. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посібник. К. : 2017. 129 с.

2.Бліщук К. Управління розвитком територій: економічні аспекти. Ефективність державного управління. 2018. Вип. 1 (54). Ч. 2. С. 217.

УДК 342

Коляда Т. А.

*к.ю.н., доц.кафедри менеджменту та публічного адміністрування,
Національний фармацевтичний університет, м. Харків*

ІНСТИТУТ БІЗНЕС-ОМБУДСМЕНА ЯК ЗАСІБ ЗАХИСТУ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ : СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Ще на початку 90-х років в державах-членах Європейського союзу, США, Австралії активно засновуються спеціалізовані омбудсмени, що сприяють захисту прав підприємців. Однак, на пострадянському просторі запозичення даного позитивного досвіду почалося лише в останні кілька років, тому аналіз світового досвіду правового регулювання статусу омбудсменів набуває особливої актуальності.

Наразі сприяння захисту прав підприємців здійснюється омбудсменами як в публічному, так і в приватному секторі діяльності яких розмежовується за наступними критеріями: характеристика компетенцій; порядок призначення; нормативна основа діяльності та характер взаємодії з державними органами.

Серед омбудсменів приватного сектору, що сприяють здійсненню прав підприємців, поширення набули: бізнес-омбудсмени, податкові омбудсмени та омбудсмени в сфері поставок.

Так, значного поширення набули бізнес-омбудсмени у США оскільки в основі економічного розвитку покладено розвиток підприємництва та принцип самозайнятості населення. Основними критеріями спеціалізації бізнес-омбудсменів слугує не тільки наявність у заявника статусу підприємця а й чисельне коло додаткових критеріїв, таких як : органи, дію (бездіяльність) яких оскаржує заявник, характер питань, що дозволені для розгляду омбудсмену, вид діяльності, приналежність до малого чи середнього підприємництва.

За характером контролю, що здійснюється бізнес-омбудсменом виокремлюють бізнес-омбудсменів, що здійснюють контроль за органами публічної влади та бізнес-омбудсмени, що здійснюють контроль в межах одного органу.

До першої групи можна віднести, наприклад, Національного бізнес-омбудсмена в рамках Американської адміністрації в справах малого бізнесу. Він здійснює підтримку власникам малого бізнесу у випадках протиправних дій суб'єктів, що здійснюють нагляд та контроль. Наприклад, безпідставно повторювані аудиторські перевірки, безпідставні штрафи, погрози з боку федеральних агентств тощо.

До другої групи можна віднести бізнес-омбудсменів, що функціонують у США та компетенція яких розповсюджується на відносини за участю одного органу або підрозділу одного органу. Так, наприклад омбудсмен при Адміністративному управлінні штату Вісконсин в рамках програми по сертифікації підприємств малого бізнесу, володільцями яких є жінки.

Аналіз місця бізнес-омбудсменів в системі органів державної влади показує, що вони, як правило, вбудовані в систему виконавчих органів і відносяться до числа «виконавчих» (рідше «гібридних») омбудсменів. По-перше, вони призначаються на посаду і звільняються з посади виконавчими органами. По-друге, їх діяльність забезпечується переважно співробітниками відомств, при яких вони створені. По-третє, вони підвітні виконавчим органам і тісно взаємодіють з ними. Бізнес-омбудсмени в США не тільки вбудовані в систему виконавчих органів, а й часто здійснюють «внутрішній» контроль, тобто контролюють ті органи, при яких вони створені. У зв'язку з цим передбачаються додаткові механізми забезпечення принципу об'єктивності їх діяльності і принципу незалежності від органів, при яких вони створюються.

В Україні в грудні 2014 року з метою забезпечення прозорого ведення бізнесу в Україні було створено Раду бізнес-омбудсмена. Сьогодні Рада бізнес-омбудсмена складається із 30 фахівців з високою кваліфікацією та досвідом в галузі юриспруденції, стратегічного управління, менеджменту та аудиту. Очолює Раду бізнес-омбудсмен який має два заступники. З 10 грудня 2014 року цю посаду обіймав Альгірдас Шемента, а наступним з жовтня 2019 року став Марчін Свенчицький [1].

Не зважаючи на критику деяких науковців, з початку своєї діяльності Радою бізнес-омбудсмену було розглянуто 8525 скарг

(станом на початок 2021 року) від підприємців та юридичних осіб щодо дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Більшість скарг стосуються податкових питань та взаємодії з правоохоронними органами [2].

У червні 2020 року у Верховній Раді було зареєстровано законопроект № 3607 «Про Установу бізнес-омбудсмена в Україні» у якому визначено організаційні та правові засади створення і діяльності Установи бізнес-омбудсмена, її завдання, права та повноваження, а також принципи її взаємовідносин з підприємствами, установами, організаціями (незалежно від форми власності), фізичними особами - підприємцями та органами державної влади (включаючи прокуратуру, інші правоохоронні органи), органами місцевого самоврядування, державними колегіальними органами, цільовими страховими фондами, юридичними особами, що належать до сфери управління органів державної влади або органів місцевого самоврядування, з метою усунення випадків недобросовісної поведінки і запобігання таким випадкам, створення ефективних механізмів сприяння у реалізації гарантій права на свободу підприємницької діяльності та захисту від неправомірного втручання в господарську діяльність [3].

Отже, зараз же Рада бізнес-омбудсмена в Україні є незалежним консультативно-дорадчим органом, який активно розглядає звернення від бізнесу та допомагає підприємцям припинити зловживання держслужбовців, закрити десятки незаконних кримінальних справ, отримати ліцензії та дозволи.

Таким чином, вищезгаданий проект закону, у разі його прийняття стане надзвичайно корисний для бізнесу, адже сприятиме зменшенню незаконних дій влади по відношенню до бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Спілка підприємців України. Офіційний сайт. URL: <https://sup.org.ua/uk/news>
2. Рада бізнес-омбудсмена. Офіційний сайт. URL: <https://boi.org.ua/>
3. Проект закону «Про Установу бізнес-омбудсмена в Україні». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69055

УДК 378.14:61

Кухарська Л.В.

к.е.н., викладач кафедри іноземних мов та військового перекладу,
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного, м. Львів

Томаневич Л.М.

к.е.н., доцент, головний спеціаліст відділу інновацій, дистанційного
навчання, координації закладів вищої освіти і науки, профосвіти,
Департамент науки і освіти ЛОДА, м. Львів

Ярема Н.В.

здобувач 2 рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент,
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів

ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Наказом МОН України від 06 січня 2020 року № 54 «Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти» визначено основні завдання моніторингу, об'єкти моніторингу, методи, шляхи, етапи його проведення. До основних завдань моніторингу можна віднести: отримання об'єктивної інформації про якість освіти, стан системи освіти, а також прогнозування її розвитку; оцінювання стану системи освіти відповідно до завдань державної політики в галузі освіти.

Моніторингові дослідження у сфері освіти проводяться з різною метою залежно від об'єкта оцінювання, рівня проведення дослідження й рівня узагальнення результатів. Об'єктами моніторингу в освіті можуть бути: 1) система освіти (професійна, вища, загальна середня, національна або загальнодержавна, регіональна система, муніципальна, інституційна або локальна); 2) результати навчальної діяльності; 3) характеристики учасників освітнього процесу (соціальний захист, задоволеність освітніми послугами, стан здоров'я, умови життя й навчання, готовність до здійснення певної діяльності тощо); 4) відносини споживачів освітніх послуг з освітнім середовищем (оточуючим соціумом); 5) процеси функціонування й розвитку освітніх систем та управління ними; 6) компоненти

освітнього процесу: умови й засоби реалізації (матеріально-технічні, кадрові, санітарно-гігієнічні, нормативноправові, фінансові, навчально-методичні умови тощо); 7) організація (мережі освітніх установ, контингент і його диференціація за різними ознаками, режим роботи, розклад навчальних занять тощо); 8) наслідки (результати запровадження освітніх реформ, змін навчальних програм і освітніх стандартів тощо) [1, с. 54–55].

Моніторинг передбачає періодичний збір інформації про об'єкт дослідження часто за допомогою спеціального інструментарію (тестів, анкет тощо). У реалізації цього завдання проявляється певна схожість між моніторингом і контролем (наприклад, контролем рівня знань під час інспекторських перевірок, проведення річних або семестрових контрольних робіт із різних навчальних предметів тощо). Таким чином, здійснюється замір даних під час поточного відстеження певних параметрів стану, яке в даному контексті можна розглядати як прояв функції контролю, спостереження, слідкування за об'єктом [2].

Впровадження системи моніторингу якості освітніх послуг вимагає проходження п'яти взаємопов'язаних етапів, кожен з яких передбачає здійснення відповідного комплексу заходів та застосування необхідних методів та інструментів : 1) Аналіз стану; 2) Вимоги та потреби споживачів, задоволеність якістю бенефіціарів; 3) Проектування; 4) Впровадження; 5) Безперервне вдосконалення.

Нова стратегія розвитку щодо модернізації європейської вищої освіти була деталізована у документі «Про підтримуючий розвиток і професійну діяльність – порядок денний для модернізації європейських систем вищої освіти» («Supporting growth and jobs – an agenda for the modernization of Europe's higher education systems»), прийнятому 26 вересня 2011 р. Відповідно до цього документу до ключових завдань модернізації європейської вищої освіти віднесено: (1) Підвищення рівня освітніх досягнень задля забезпечення потреб Європи у випускниках ЗВО і дослідниках. Визначено чітку цифру – до 2020 року 40% молодих людей повинні мати завершену вищу освіту; (2) Покращення якості та релевантності вищої освіти; (3) Покращення якості за рахунок мобільності та міжнародної співпраці; (4) Актуалізація «трикутника знань» («knowledge triangle»): зв'язок вищої освіти, досліджень і бізнесу (підприємництва) для досягнення

досконалості та регіонального розвитку; (5) Покращення врядування та фінансових механізмів [4].

«Управління якістю освітніх послуг» слід розглядати як узгоджені дії, спрямовані на досягнення високої якості освітніх послуг та забезпечення конкурентоспроможності закладів вищої освіти й їх економічної безпеки, які включають встановлення цілей щодо якості освітніх послуг та визначення операційних процесів і необхідних ресурсів для цього, гарантування досягнення поставленої мети, постійне визначення поточного стану справ щодо дотримання встановлених цілей, перевірку виконання вимог щодо якості освітніх послуг та постійне вдосконалення якості освітніх послуг.

Системою управління якістю освітніх послуг слід вважати частину системи управління організацією, що являє собою сукупність взаємопов'язаних елементів для формування політики, встановлення цілей і процесів для досягнення належної якості наданих освітніх послуг та гарантування на цій основі економічної безпеки ЗВО шляхом планування, забезпечення, контролю та покращення якості освітніх послуг.

Список використаних джерел:

1. Оболенська Т. Е. Еволюція концепції маркетингу і формування соціально-етичного маркетингу освіти. *Вісник ДУ «ЛП»*. 2000. № 384. С. 167-172.
2. Про затвердження порядку проведення моніторингу якості освіти: Наказ МОН України від 6 січня 2020 р. № 54. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0154-20#Text>
3. Красильникова Г. В. Стратегія розроблення внутрішньої системи моніторингу якості професійної підготовки фахівців. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*. 2014. № 45. С. 52-59.
4. Supporting growth and jobs – an agenda for the modernization of Europe's higher education systems. Communication from the European Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Brussels, XXX. 2011. 567/2. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexServ.do?uri=COM:2011:0567:FIN:EN:PDF>.

УДК 334.012.32

Лисюк О.В.

*к.е.н., доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності*

Бінерт О.В.

*к.е.н., в.о. доцента кафедри менеджменту
ім. проф. Є.В. Храпливого,*

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Основною ланкою економіки в ринкових умовах господарювання є підприємство, що виступає у ролі господарюючого суб'єкта. Тут вирішуються питання виробництва продукції та надаються послуги, потрібні суспільству, створюються відповідні доходи і накопичення, які є основним джерелом формування як централізованих фондів грошових коштів держави, так і відповідних фондів самих підприємств.

Провівши аналіз показників, що характеризують стан розвитку підприємництва у Жовківському районі ми прийшли до висновку, що темпи зростання обсягів виробництва продукції тваринництва випереджають рослинницьку галузь.

Крім того, за останні роки спостерігалася стійка тенденція до збільшення обсягів виробництва інтенсивних культур, що, у свою чергу, може нести за собою певні ризики, пов'язані з виснаженням ґрунтів.

На сучасному етапі у Жовківському районі серед виробників агропродукції відбувається активний пошук найбільш оптимального поєднання наявних ресурсів з метою зайняти гідне місце у системі ринкових відносин, які формуються під впливом саморегулюючих і регульованих економічних механізмів, їх співвідношення може сприяти створенню стимулів для організації ефективного виробництва з метою отримання прибутку. Забезпечення прибутку, орієнтація на попит і конкуренцію стимулюють виробництво і є методом для запровадження інновацій.

Також слід зазначити, що реалії сьогодення змушують виробників агропродукції бути готовими до виникнення абсолютно непередбачуваних раніше проблем, що можуть суттєво вплинути на подальший розвиток АПК країни.

Яскравим прикладом сказаного є триваюча у цілому світі пандемія COVID-19.

За даними Інституту аграрної економіки «запровадження в Україні карантинних заходів, пов'язаних із коронавірусом COVID-19, порушило або кардинально змінило логістичні шляхи поставок агропродовольчих товарів, що суттєво впливатиме на сектор навіть після пом'якшення та повного скасування карантину...» [6].

Жорсткі карантинні заходи фактично обвалили обсяги продажу, оскільки дрібні виробники орієнтовані здебільшого на внутрішній ринок, а більшість простих українців та тлі зменшення доходів у кризу вимушені переглянути свій бюджет у бік зменшення витрат [3].

Як свідчать дані Держстат, упродовж восьми місяців поточного року було вироблено менше сільськогосподарської продукції у порівнянні з минулорічними показниками, внаслідок чого індекс сільськогосподарської продукції у січні-серпні 2020 року у порівнянні з аналогічними показниками 2019 року становив 0,902.

Звичайно, не одна пандемія спричинила зменшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, втім, як бачимо, її негативний вплив незаперечно мав місце. Разом з тим, фахівці вже згадуваного Інституту аграрної економіки переконують, що «високий рівень агрокультури та працьовитість працівників сільського господарства України допоможе успішно подолати кризу в агропромисловому комплексі» [5].

З усього сказаного вище можна зробити висновок, що використання передового досвіду, новітніх технологій, досягнень науки у галузі селекції тощо у поєднанні з підприємницькою активністю працівників різноманітних форм господарювання в аграрній сфері Жовківщини неодмінно сприятимуть поступальному розвитку району.

Список використаних джерел:

1. Балакірева О.М. Розвиток підприємництва в Україні: інституційне середовище та громадська думка населення. *Економіка і прогнозування*, 2015. № 2. С. 7 – 24.
3. Гребенюк В.В. Про необхідність розвитку малого підприємництва як особливого сектора економіки України URL: nuwm.rv.ua/metods/asp/v39ek.html.
3. Діденко С. / Провідна галузь в умовах коронакризи: виробництво аграрної продукції та прогноз. URL: <https://ua.news/ua/vedushhaya-otrasl-v-uslovyah-koronakryzysa-proyzzvodstvo-agrarnoj-produktsyy-u-prognoz/>
4. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г., Лузан О.Ю. Інститути та інституції у розвитку інтеграційних процесів в аграрній сфері. *Економіка АПК*, 2013. № 4. С. 86 – 93.
5. Інститут аграрної економіки. COVID-19: вплив запровадження карантину на ринок агропродовольчих товарів в Україні URL: <http://iae.org.ua/presscentre/presrelease/2832-covid-19-vplyv-zaprovadzhennya-karantynu-na-rynok-ahroprodovolchychk-tovariv-v-ukrayini-instytut-ahrarnoyi-ekonomiky.html>

УДК 368:339.13

Мороз Н.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,

Карпин С.Р.

ст. гр. ФБ-44,

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Страховий ринок в Україні почав розвиватись одночасно із отриманням незалежності, однак його стан не відповідає світовим вимогам та тенденціям. Відсутність ефективної та правильної політики стосовно сучасної платоспроможної системи страхування негативно відображається на економіці країни та на ринку фінансових послуг, ефективності діяльності страховиків [1, с. 10-13].

Розвиток ринку страхових компаній умовно можна поділити на декілька етапів. Перший етап відбувся у 1991-1993 років, у цей період була відсутня спеціальна законодавча база та нагляд зі сторони держави, почався швидкий приріст зростання кількості страховиків. Другий етап, який відбувся у 1993-2001 рр., характеризувався прийняттям Декрету «Про страхування» та встановлення вимог до діяльності страховиків на українському фінансовому ринку. В цей період часу прийняли Закон України «Про страхування», який регулював розміри статутних фондів, та поділ компаній на два типи, перший – це ризикове страхування, а другий – це страхування життя. Щодо третього етапу з 2001 року, то тут характерним вже є те, що прийнято закон «Про внесення змін до Закону України «Про страхування», що посилило вимоги до статутного капіталу та платоспроможності страхових компаній, та одночасно призвело до збільшення обсягів перестрахування [2].

На рисунку 1 наведено тенденцію зміни кількості страхових компаній. Починаючи з 2000 років динаміка кількості компаній була помірною, однак після кризи у 2008 році, почалось активне зменшення, оскільки відбулося падіння попиту на їхні послуги. Обсяги валових страхових премій, у після кризовий період, почали показувати позитивну тенденцію, тільки з 2015 року, в цей же період

рівень страхових виплат дорівнював 24-27%. У середині 2020 року кількість страховиків становила 215 одиниць, значна частина страховиків виходить з ринку із власної ініціативи [3].

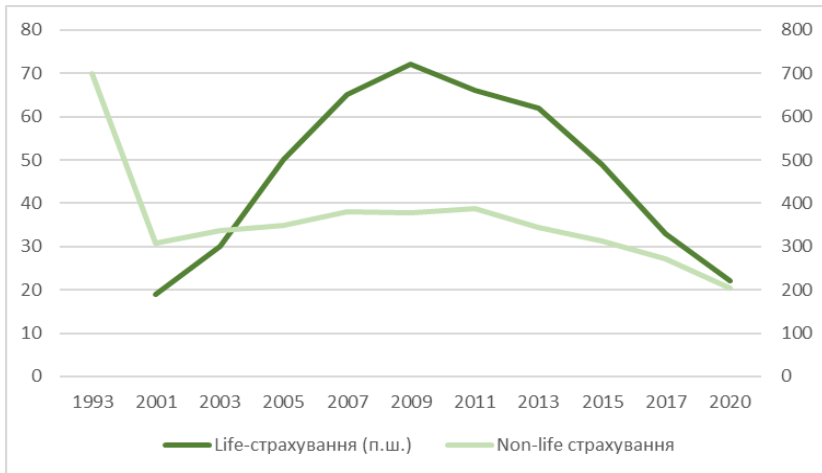

Рисунок 1 – Кількість страхових компаній за 1993-2020 рр.

Однак ключовими проблемами ринку є насамперед низька платоспроможність та ліквідність, оскільки поточна система не дозволяє регулятору вчасно отримувати об'єктивні відомості про діяльність компаній та реагувати на проблеми із платоспроможністю, також присутні проблеми недостатньої прозорості та у корпоративному управлінні, оскільки немає дієвих механізмів контролю та не встановленні стандарти та вимоги до ділової репутації власників і ключових керівників.

Також, враховуючи розвиток страхових послуг у світі та порівнюючи кількість застрахованих, то українське населення немає великої частки довіри, адже присутня низька якість страхових послуг та немає фінансової надійності, оскільки знання страхових послуг залишається на досить низькому рівні. Близько 15 % опитуваних взагалі не знають, які продукти пропонуються страховими компаніями. Значний рівень недовіри спричинений зацікавленням страховиків у отриманні максимального прибутку, а не збільшенням довіри споживачів.

У другій половині 2020 року набрав чинності Закон України про СПЛІТ. Цей закон регулює фінансовий ринок, в тому числі страховий, а також покращить умови ведення страхової діяльності та підвищення їхньої відповідальності [3].

Одночасно із введенням цього закону в силу, запроваджуються вимоги до входу нових страхових компаній на фінансовий ринок України, а саме: не обмежена кількість учасників страховика, повне розкриття структури власності, введення тільки однієї форми власності – акціонерне товариство, перевірка надходження коштів і розміру статутного капіталу та фінансового стану засновників компанії з істотною участю [4, с. 10-13].

Отже, проаналізувавши страховий ринок, можна зробити висновок, що держава стимулює розвиток страховиків у фінансовій системі України шляхом прийняття нових законодавчих і нормативно-правових актів та збільшення фінансової освіченості. Це дозволить конкурувати страховим компаніям на міжнародному ринку та збільшить їхню ефективність в середині нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Городюк А.Б. Основні проблеми страхового ринку України / А.Б. Городюк // Вісник БДФА. 2017 р. № 2. С. 10-13.
2. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу :<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.
3. Офіційний сайт Міністерства Фінансів [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://minfin.com.ua>
4. Кобзарук І., Сич О. А. Сучасні тенденції страхового ринку. Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації: матеріали V міжнародного наукового семінару (Львів, 18-19 травня 2017 р.). Львів, 2017. С. 76-79.

УДК 368.43

Павленко О.П.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро*

ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХУВАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Проведений аналіз функціонування страхового ринку свідчить, що управління страховими ризиками в Україні залишається на етапі становлення. На сьогодні, більшість ризиків українського суспільства взагалі не застраховано. Поряд з цим варто зазначити, що багато потрібних кроків з реформування страхового сектора відповідно до міжнародних стандартів вже було зроблено. Розвиток українського страхового ринку та відповідного законодавства надають підстави для оптимізму. Великий ринок потенційних споживачів (населення України становить 48 млн.) та зростання економіки створюють значні можливості для розвитку ринку страхових послуг. Вдосконалений контроль за ризиком та страхування можуть стати двигуном розвитку та економічного зростання України.

Існування здорового сектора страхування має важливе значення для всіх верств населення та секторів економіки. Страхування життя, здоров'я та цивільної відповідальності власників транспортних засобів дозволяє домогосподарствам досягати вищого рівня життя шляхом задоволення їх потреби в безпеці та гарантованого рівня доходу. Страхування транспортування, майна та відповідальності за продукцію сприяє розвитку підприємницької та комерційної діяльності. Страхування на випадок ранньої смерті та інвалідності частково заміщує державні соціальні видатки та дозволяє державі зберегти кошти для інших важливих соціальних завдань. Страхування життя сприяє розвитку ринків капіталу та фінансового сектора завдяки створенню попиту на довгострокові фінансові активи. Отже, страхування повинно розглядатися не як товар розкошу, а як необхідна передумова стійкого економічного зростання країни [1].

Український сектор страхування є досить нерозвинутим та на шляху свого розвитку має певні проблеми. По-перше, Держфінпослуг

не має достатнього фінансування для ефективного виконання своїх функцій. Ця ситуація викликає занепокоєння, якщо врахувати надзвичайну важливість державного нагляду та регулювання на перших етапах розвитку та існуючі на сьогодні можливості для шахрайства та кримінальної діяльності. Один чи два випадки шахрайства погіршать репутацію всього сектора та завадять його розвитку на багато наступних років. По-друге, захист споживачів є недостатнім. Наприклад, страхувальники часто не можуть реалізувати свої права, тому що суди перевантажені, повільні та недосвідчені у вирішенні суперечок, пов'язаних зі страхуванням. По-третє, більшість водіїв досі не має полісів із страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Це залишає багато потерпілих в дорожньо-транспортних пригодах без будь-якого захисту[2].

Беручи до уваги важливість здорового сектора страхування для економічного розвитку та досить нерозвинений стан українського сектора страхування, ми вважаємо, що український уряд повинен розглядати подальший розвиток цього сектора як найважливіший пріоритет економічної та соціальної політики. Для сприяння розвитку страхового ринку, ми рекомендуємо запровадити три основні заходи, зокрема:

- 1) страхове законодавство необхідно гармонізувати та надалі наближувати до міжнародних стандартів;
- 2) Нацкомфінпослуг повинна отримувати більші фінансові ресурси з державного бюджету та від страхових компаній;
- 3) для вдосконалення захисту споживачів, полегшення навантаження судів та підвищення довіри населення потрібно створити інститут незалежного арбітра;
- 4) необхідно забезпечити реальну обов'язковість страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Це є необхідною умовою захисту потенційних потерпілих. Більш того, поширення автомобільного страхування слугуватиме, як і в багатьох інших країнах, двигуном подальшого розвитку сектора страхування в цілому [3].

Крім цих заходів, важливі завдання повинні бути надані таким установам, як Ліга страхових організацій України, Моторне (транспортне) страхове бюро, Аграрний страховий пул. Зокрема вони

можуть відповідати за надання ліцензій страховим агентам та здійснення контролю за їх діяльністю, а також за створення і підтримку надійної бази даних в певних сферах економіки України.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр#Text>.
2. Значення ринку страхування для економічного розвитку в Україні: аналіз та рекомендації для економічної політики. Офіційний сайт «Форіншурер страхування». – URL: <https://forinsurer.com/public/05/01/02/1737> (дата звернення: 16.03.2021).
3. Матвієнко Г. Організація підтримки розвитку приватного аграрного страхування в Україні на основі досвіду розвинених країн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/327/1.pdf>.

УДК 339.5

Полякова Ю. В.

*д.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів*

ЗАСАДИ НОРМАТИВНОГО ТА ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Завдання реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС мають узгоджуватися із необхідністю підвищення конкурентоспроможної національної економіки, що орієнтована передусім на експорт продукції із високим ступенем доданої вартості. Це вимагає побудови сучасної платформи нормативного та інституційно-організаційного забезпечення підтримки вітчизняних експортерів.

Метою чинної Експортної стратегії України (“дорожньої карти” стратегічного розвитку торгівлі) на 2017-2021 рр. визначено перехід країни до експорту наукомісткої інноваційної продукції для сталого розвитку та виходу на глобальні ринки. Однією зі стратегічних цілей розвитку торгівлі України передбачено створення сприятливих умов зі стимулювання торгівлі та інновацій для диверсифікації експорту.

Водночас в Україні діє низка програмних документів, зокрема секторальні та крос-секторальні експортні стратегії: “Торговельна інформація та просування експорту”; “Транспортування та спрощення умов торгівлі”; “Експортна стратегія для сектору технічного обслуговування та ремонту повітряних суден”; “Експортна стратегія для сектору машинобудування”; Крос-секторальна стратегія “Вдосконалення навичок”; секторальна стратегія “Харчова і переробна промисловість України”; Крос-секторальна стратегія “Інновації для експорту”; “Експортна стратегія для сектору креативних індустрій”; “Експортна стратегія для сектору інформаційних технологій” [1].

Сприяння експорту забезпечують відповідні інституції. Рада експортерів та інвесторів України, створена у 2013 році при Міністерстві закордонних справ, має завдання сприяння експортерам у наступному: зміцненні ринкових позицій на традиційних ринках та у

виході на нові ринки; участі компаній у тендерах, конкурсах, проектах за кордоном; залученні фінансових ресурсів у створення конкурентоспроможної та експортно-орієнтованої продукції; реалізації технологічної продукції за кордоном та практичному впровадженні іноземних інноваційних рішень; залученні іноземного капіталу, просуванні економічних інтересів нашої країни за кордоном на двосторонньому та багатосторонньому рівнях [2].

Державна установа “Офіс з просування експорту України” спочатку діяла як міжнародний проект та розпочала свою самостійну роботу з підтримки українського бізнесу та просування українського експорту у грудні 2018 року. У напрямі реалізації мети щодо надання допомоги вітчизняному бізнесу ставати успішним на закордонних ринках установа сприяє розвитку його експортних компетенцій, просуванню українських товарів та послуг на закордонні ринки, налагодженню спільного партнерства українського та закордонного бізнесу [3].

Розвиток експорту на інноваційних засадах передбачає залучення ризикових інвестицій, співпрацю із венчурними компаніями, зокрема Українською асоціацією венчурного та приватного капіталу, яка створена для активізації інвестиційного ринку та інвестиційних можливостей, зміцнення співробітництва з державними органами влади та іноземними учасниками, формування середовища прозорих правил поведінки в межах інноваційної та інвестиційної екосистеми, покращення інвестиційного та ділового клімату в країні шляхом розвитку індустрії венчурних та прямих інвестицій.

Серед інших установ, які створені і діють в Україні, і можуть надавати інвестиційну або консультативну підтримку вітчизняним підприємствам у напрямі активізації інноваційної діяльності та розвитку на цій основі експорту слід назвати:

- Офіс з підтримки малого та середнього підприємництва, що виконує місію формування системи підтримки МСП шляхом покращення доступу до інформації, фінансування, розвитку інфраструктури та популяризації культури підприємництва в Україні;
- Офіс залучення інвестицій, що спеціалізується на забезпеченні інвесторів достовірною інформацією і рекомендаціями стосовно особливостей ведення бізнесу в нашій країні, а також щодо діяльності

в окремих галузях економіки (аграрна сфера, виробництво, енергетика, інфраструктура, інноваційні технології). Основні напрямки діяльності установи: формування сприятливого бізнес клімату; допомога інвесторам щодо реалізації бізнес-проектів в Україні; генерування можливостей для припливу інвестицій в економіку;

– Державна інноваційна фінансово-кредитна установа, яка здійснює фінансову підтримку інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, а також залучення інвестицій у розвиток реального сектору економіки, зміцнення експортного потенціалу вітчизняних підприємств, захист та підтримка національного виробника.

– Український фонд стартапів – державний фонд, місією якого є підтримка інноваційних проектів та допомога обдарованим підприємцям у створенні успішних компаній глобального рівня;

– UAngel – платформа для пошуку перспективних інвестиційних проектів для спільного фінансування, що сприятиме зменшенню ризиків та підвищенню рівня успішності стартапів за рахунок інтеграції досвіду та знань бізнес-ангелів.

Отже, вагому роль у процесі закріплення на високопродуктивних світових ринках повинна відігравати нормативна та інституційно-організаційна підтримка експорту. Серед пріоритетних напрямів розвитку є усунення перешкод, що стримують експортні потоки; розвиток інформаційно-консультаційного забезпечення експортної діяльності; активізація експортних поставок на інноваційних засадах; інституційний супровід міжнародних торговельних угод.

Список використаних джерел:

1. Секторальні та крос-секторальні експортні стратегії. URL: <https://www.me.gov.ua>

2. Рада експортерів та інвесторів України. URL: <https://mfa.gov.ua/pro-ministerstvo/struktura/rada-eksporteriv-ta-investoriv-pri-mzs-ukrayini>.

3. Офіс з просування експорту України. URL: <https://epo.org.ua>.

УДК 338.48:351(477)

Проскурня О.М.

*к.т.н, доцент кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Перерва П.Г.

*д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Волченко А.С.

студентка,

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ

Анализ существующих определений понятия «туризм» приводит к выводу о том, что подавляющее большинство авторов трактует туризм только с точки зрения потребителя, т.е. туризм как путешествие, предпринятое с определенной целью. На наш взгляд, необходимо рассматривать туризм и с точки зрения производителя как сферы производства и реализации туристских услуг и товаров различными организациями, располагающими туристскими ресурсами. Мы предлагаем следующее определение понятия «туризм» - это специфическая отрасль экономики, включающая в себя деятельность туристских предприятий по предоставлению комплекса туристских услуг и продаже туристских товаров в целях удовлетворения потребностей человека, возникающих в период его путешествия (поездки).

Традиционно в туризме выделяют три экономические функции: производственная, обеспечения занятости и создания дохода. Предлагается дополнить список экономических функций туризма функцией сглаживания региональных диспропорций, что является особенно актуальным на сегодняшний день, и функцией нивелирования отклонений платежного баланса. Реализация этих функций определяет место туризма в хозяйственном комплексе страны. Поэтому экономические функции туризма, на наш взгляд,

должны включать в себя следующие функции: производственную, обеспечения занятости населения, создания дохода, сглаживание региональных диспропорций, нивелирование отклонений платежного баланса.

Содержание государственного регулирования развития туризма определяется целями, стоящими перед государственными органами, а также теми инструментами, которыми располагает государство при проведении этой политики. Следует также отметить, что в некоторых странах государственная политика в сфере туризма зачастую не выделяется, а интегрируется в политику других секторов экономики, например, в производственную политику, политику платежного баланса и т.д. Однако при таком подходе неизбежно теряется целевая направленность регулирования развития туризма.

Применительно к сфере туризма нами был конкретизирован и расширен набор функций и методов реализации государственной политики регулирования развития туризма.

Нами была обобщена классификация инструментов регулирования туризма по сферам их применения.

1. В правовой сфере: совершенствование нормативно-правовой базы; развитие методологии лицензирования, стандартизации, сертификации в сфере туризма; таможенное регулирование; установление правил въезда, выезда и пребывания на территории РФ с учетом интересов развития туризма; борьба с преступностью и коррупцией.

2. В экономической сфере: налоговое регулирование; целевое бюджетное финансирование программ развития туризма; создание благоприятных условий для инвестиций в туризм; увеличение инвестиций в человеческий капитал.

3. В социальной сфере: решение проблем адресного социального туризма

4. В научно-образовательной сфере: развитие научного исследования в сфере туризма; создание информационно-аналитической базы; обеспечение профессиональных кадров для туристской деятельности.

5. В сфере организации туризма: формирование имиджа России на мировом рынке туризма; содействие в продвижении турпродукта на

внутренний и мировой рынки; содействие участию в международных туристских программах; создание условий для многоцелевого использования туристской инфраструктуры; координация деятельности и инвестиций государственного и частного секторов в области развития туризма.

5. Формирование государственной политики развития туризма.

Планирование развития туризма может вестись на международном, национальном и региональном уровнях. На международном уровне планирование - хотя и в ограниченных объемах ведут, к примеру, Всемирная туристская организация, региональные туристские организации. Этот уровень в структуре планирования отличается от других отсутствием системы контроля и принуждения. На национальном уровне планирование в туризме включает планы развития туризма для страны в целом. На региональном уровне планы развития туризма более детализированы и специфичны, чем общенациональные, и существенно отличаются от региона к региону.

Список використаних джерел:

1. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
2. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч. посібник для інж.-техн. вузів.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
3. Грабченко А.И., Смолвик Р.Ф., Перерва П.Г. Основы маркетинга высоких технологий: Учебное пособие, Харьков : ХГПУ, 1999.- 242с.
4. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veress Somosi.- Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019.- 689 p.
5. Гончарова Н.П., Яковлев А.И., Перерва П.Г. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267 с.

УДК 336.5: 634: 635.1

*Сало І.А.
д.е.н., ст. наук. сп.,
завідувач відділу ціноутворення та аграрного ринку,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ САДІВНИЦТВА ТА ОВОЧІВНИЦТВА

Плодоовочевий ринок є одним з небагатьох, який формується переважно під впливом попиту і пропозиції. Садівництво та овочівництво є важливими та складними рослинницькими галузями України. Їх продукція цінна і незамінна у раціоні харчування населення, що й обумовлює поширення виробництва у всіх регіонах. Галузі включають великий набір плодоовочевих культур, що вирощуються за різними технологіями, з різними термінами дозрівання та збирання, зберігання продукції, собівартістю та ефективністю виробництва. Особливістю є низька транспортабельність і висока трудомісткість виробництва плодів, ягід та овочів, складна механізація окремих виробничих процесів їх вирощування, зокрема збір урожаю. Обсяги промислового виробництва недостатньо задовольняють потреби населення та переробної промисловості в цій продукції. До основних проблем, які гальмують подальший поступ галузей слід віднести: недостатній розвиток логістики, кооперативних об'єднань виробників, що зумовлює низьку товарність промислового виробництва та їх стихійний продаж; краплинне зрошення насаджень проводиться на незначних площах; занепад насінництва; лише незначна частка сховищ відповідає сучасним вимогам зберігання продукції; недостатня пряма державна підтримка, в т. ч. і фінансова [1].

Починаючи з 2017 р. урядом відновлено програму підтримки галузі садівництва 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» та оновлено процедуру розподілу коштів. Протягом 2017-2019 рр. закладено 13,6 тис. га плодкових та ягідних насаджень.

Обсяг фінансування у 2018 р. склав 395 млн грн, в т. ч. за двома напрямками: компенсація витрат з придбання садивного матеріалу – 261 та будівництво холодильників – 131 млн грн. В 2019 р. у державному

бюджеті передбачено фінансову підтримку садівницьких підприємств у розмірі 400,0 млн грн. Слід відзначити, що Міністерством аграрної політики та продовольства України наказ про розподіл коштів за цією програмою було підписано лише на початку другого півріччя 2019 р. [2]. Відтак, у першому півріччі 120 млн грн компенсовано сільгоспвиробникам за придбання садивного матеріалу, а в другому – 160, що на 7,3 % більше ніж в 2018 р. Однак на будівництво холодильників з регульованим газовим середовищем, сортувальних ліній, морозильних камер дісталось на 8% менше ніж в минулому році – 120 млн грн.

Спостерігається суттєва варіація у фінансуванні регіонів. У 2019 р. у першому півріччі 50,2 млн грн, а це 42 % фінансування зосередилося у 29 сільгоспвиробників Київської та Закарпатської областей.

Завдяки вступу у товарне плодоношення молодих садів, спостерігається збільшення обсягів виробництва плодів та ягід в сільськогосподарських підприємствах за останні десять років – на 22,3 % (у 2019 р. – 350,7 тис. т). Однак відтворення багаторічних насаджень, поки що, залишається недостатнім, оскільки площі вибуття старих насаджень практично в 2 рази більші. Найбільш помітне підвищення індексів вибуття насаджень кісточкових культур в 2014-2015 рр. Це свідчить про значну перевагу площ вибуття (9,2 тис. га) порівняно з площами посадки (0,8 тис. га) – в 11,5 разів. На нашу думку, найбільш необхідна підтримка виробників у закладанні саме садів кісточкових культур. Обсяги виробництва цих плодів сільськогосподарськими підприємствами в країні в 2019 р. становили 17,7 тис. т, а це лише 0,4 кг на особу (при раціональній нормі споживання 16 кг у рік).

Дослідження переконують в необхідності: перегляду та удосконалення на державному рівні механізму розподілу коштів на закладення молодих садів та ягідників і догляд за ними як за регіонами, так і між окремими товаровиробниками; залучення галузевих наукових закладів для встановлення оптимально-необхідних, для достатнього продовольчого забезпечення населення, обсягів та напрямів фінансування; розробки цільової програми з довгостроковою спрямованістю державної підтримки галузі садівництва на базі використання інноваційних екологічнобезпечних технологій вирощування плодів та ягід.

Для ринку овочів характерний високий рівень самозабезпеченості. Його місткість формується переважно за рахунок вітчизняного

виробництва. Необхідно активно запроваджувати у виробництво світові стандарти якості й безпеки продукції, розбудовувати сучасну ринкову інфраструктуру та систему маркетингу, зокрема створити дієву систему кооперації з виробництва, заготівлі та зберігання овочів, урізноманітнити асортимент і сортимент овочів з подальшим розвитком їх органічного виробництва. Необхідна підтримка держави як фінансова, так і законодавча у створенні привабливого інвестиційного середовища для подальшого розвитку галузі овочівництва з орієнтацією на ресурсо- і енергоощадну техніку і технологію. Вважаємо, що в найближчій перспективі суттєвого поступу вітчизняного ринку овочів очікувати не варто і, як у попередні роки, основна частка у формуванні товарної пропозиції належатиме господарствам населення.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку овочівництва на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 р. № 1333-р URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1333-2020-%D1%80#Text>
2. Про розподіл коштів за бюджетною програмою 2801350 «Державна підтримка розвитку хмелярства, закладення молодих садів, виноградників та ягідників і нагляд за ними» : затв. наказом М-ва аграрної політики та продовольства України від 13.08.2019 р. № 469-19. URL : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FN054904.html

УДК 657.6

*Сахно Л.А.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Курган Л.П.
магістр,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

ЕФЕКТИВНІ СИСТЕМИ ВИЯВЛЕННЯ ПОМИЛОК ТА ШАХРАЙСТВА В АУДИТОРСЬКІЙ ПРАКТИЦІ

Значною проблемою сучасного бізнесу є недостовірність інформації у фінансовій звітності підприємств, а причиною цього є нестабільність діючого законодавства, некомпетентність працівників, шахрайство тощо. Безпосередньо, відповідальність за своєчасне виявлення помилок у фінансовій звітності та доведення фінансової звітності більш відповідною до міжнародних стандартів фінансової звітності несе аудит і контроль. Тому що в умовах кризових явищ на великих підприємствах досить часто можна зустріти випадки шахрайства й махінації, а метою цих випадків є насамперед приховування прибутків від фіскальних органів і підвищення рейтингу компанії. І підтвердженням цього є те що наша країна займає шосте місце в рейтингу країн світу за рівнем шахрайства, цей показник сягає близько 45%. Зазвичай винуватцями шахрайства є самі працівники, що мають доступ до фінансового відділу, бухгалтерії, відділу продажів, закупівель і безпосередньо саме керівництво. Тому на аудитора покладається доволі відповідальна робота з дослідження й уточнення причин виникнення помилок.

Аудит – це незалежна перевірка фінансових звітів або віднесеної до них фінансової інформації об'єкта незалежно від того, приносить прибуток або ні, його розміри і форми організації, коли така перевірка здійснюється з метою вираження подальшої думки [5]. Отже, виходячи з визначення, слід враховувати те, що аудиторські перевірки мають проводитись у відповідності з міжнародними стандартами аудиту з врахуванням вітчизняного досвіду. Керівництву підприємства слід приділяти значну увагу стосовно виявленню та

протидії випадків шахрайства, тому що, в свою чергу, ці випадки можуть слугувати втратою довіри зацікавлених сторін таких, як потенційні інвестори, кредитори, банки, контрагенти тощо.

У міжнародному стандарту аудиту 240 «Відповідальність аудитора, що стосується шахрайства, при аудиті фінансової звітності» визначено, що аудитор повинен здійснити належну оцінку таким типам навмисних викривлень, як неправдива фінансова звітність та незаконне привласнення активів [3].

У ході перевірки аудитор, при знайденні певних викривлень у бухгалтерській звітності, по-перше, повинен оцінити істотність цих викривлень, тоді як це вплине на фінансову звітність, чи завдадуть такі неточності шкоди підприємству, так як, відхилення в бухгалтерській звітності підприємства присутні майже завжди. Тому висококваліфікованому аудитору слід добре розуміти суттєвість помилок, де помилки зроблені навмисно та ненавмисно, та вміти розмежовувати помилки та шахрайство [2].

На сьогоднішній день багато великих підприємств здійснюють впровадження ефективних систем бухгалтерського обліку та систему контролю для попередження та виявлення фактів шахрайства та помилок [5].

Внутрішній аудит – це незалежна об'єктивна діяльність з надання впевненості та консультаційних послуг, що має приносити користь підприємству та покращувати його діяльність [1].

Особливо важливим на підприємстві є внутрішній та зовнішній аудит здійснення оподаткування та аудит доходів підприємства.

Формування податкових показників підприємства лише в системі фінансового обліку не завжди можливе і спонукає до виокремлення в підсистему податкового обліку та звітності, яку суб'єкти господарювання часто роблять пріоритетним, оскільки помилки у ньому призводять до штрафних санкцій, інших стягнень та в певних випадках до повної ліквідації підприємства. Зниженню підприємницького та податкового ризиків, уникненню помилок, пов'язаних з податковими розрахунками, оптимізації оподаткування, забезпеченню впевненості користувачів у достовірності податкової звітності слугує податковий аудит (аудит оподаткування), що здійснюється внутрішнім аудитом та незалежними аудиторськими

фірмами. Саме тому аудит оподаткування останнім часом став однією з аудиторських послуг (перевірок), яка користується великим попитом у замовників, що таким чином прагнуть забезпечити себе від значних фінансових втрат та банкрутства [4].

Отже, для уникнення проблем помилок та шахрайства на підприємствах, керівництву слід час від часу звертатися за допомогою процедур аудиту, впроваджувати певні заходи щодо їх протидії такі, як турбота про соціальні потреби співробітників, впровадження особливих правил прийому на роботу відповідальних працівників та консультацією з попереднім роботодавцем, супроводження руху ресурсів передачею відповідальності, установлювати обмежені рівні технологічних втрат і списання ресурсів, забезпечувати контроль прозорості процесу руху ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Гречаник Л. Фінансове шахрайство та протидія йому у компаніях. Фінансовий ринок України. 2010. - №4. С.24-26.
2. Каменська Т. Шахрайства при аудиторській перевірці. Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 6. С. 2–7.
3. Сахно Л.А. Міжнародні стандарти аудиту: реалії сьогодення. Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування: тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції.- Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2019. С. 111-114.
4. Петрик О. А. Аудит оподаткування підприємств
URL:https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=452&num=1
5. Ченаш В.С. Аудит як засіб боротьби з шахрайством. Вісник Хмельницького національного університету. 2016, № 2, Том 1. С.51 – 55.

УДК 657.6+006.032(07.034)

*Сахно Л.А.
к.е.н., доцент кафедри «Облік та оподаткування»,
Марченко К.Ю.
магістр кафедри «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ АУДИТУ

Прагнення України приєднатися повноправним членом до світової спільноти внесло корективи в політику розвитку системи аудиту, наближаючись до стандартів західної Європи та Північної Америки. На сьогодні країною застосовуються Міжнародні стандарти аудиту, що свідчить про те, що ми визнаємо важливість та верховенство даних стандартів та прагнемо до вирівнювання вітчизняних норм ведення аудиту згідно міжнародними зразками.

Наукові праці А.Е. Суглобон, А.О. Саєнко, А. Сафарова, Б.Т. Жарылгасова, В.П. Бралатан, З.П. Архарова, Е.В. Галкіна, Е.Н. Ястребова, Л.В. Азарова, Л.В. Гуцаленко, Л.Г. Михальчишина, Л.О. Сухарева, Н.В. Парушина, Н.В. Хомяк, Н.О. Мізякіна, С.П. Суворова, Т.О. Попик присвячені аналізу методики і практики застосування міжнародних стандартів аудиту в сучасному умовах в рамках глобалізаційних процесів, задля виявлення похибок у звітній документації підприємств, які впливають на генезис та становлення підприємств.

Акти, які визначають цілісні вимоги, що їх необхідно дотримуватися та завдяки яким забезпечується доцільний ступінь якості аудиту та супровідних сервісних послуг називається стандартами аудиту. Міжнародні стандарти аудиту приділені для використання при проведенні аудиту звітної документації, які дозволено пристосувати і для аудиторської перевірки супротивної відомості та присвоєння супровідних сервісних послуг [1].

Задля гарантування однастайності структури стандартів МСА містить наступні позиції:

— введення, де відображається мета стандарту та завдання, що

знаходяться попереду аудитора, та надаються трактування найосновніших понять, котрі застосовуються під час перевірки;

- розділи, котрі формулюють сутність стандарту;
- додатки, якщо потрібні для деяких стандартів.

Аудитор зобов'язаний гарантувати стосовно вірності наданої інформації.

Міжнародні стандарти аудиту забезпечують застосування новітніх наукових досягнень в аудиторську практику, підвищення кваліфікації аудитора, відповідність національних стандартів та нормативних документів для якісних послуг, вирішення суперечливих ситуацій між аудитором та клієнтом, підвищенню престижу професії аудитора, допомогу у розумінні процесу аудиту звичайним користувачам [2].

Публікуються МСА Міжнародною федерацією бухгалтерів через Раду з Міжнародних стандартів аудиту та надання впевненості [3].

Міжнародні стандарти аудиту складаються з 5 частин – основні постулати, загальні стандарти, робочі стандарти, стандарти аудиторської звітності та специфічні стандарти [4].

На сьогодні затверджені 899 стандартів, котрі класифікуються на 8 груп та містять тризначну нумерацію. Існує також допоміжна група Положення Міжнародної Практики Аудитора (ПМПА), яка складається з чотиризначної нумерації. Всі вони поділені по групах: загальні принципи і обов'язки, оцінка ризиків, і протидія їм, аудиторські докази, використання послуг інших осіб, аудиторські висновки, і особливі аспекти. Так само у них є вступні аспекти і глосарій основних термінів. Крім взаємопов'язаних частин, всі МСА можна розділити на групи:

1. Група МСА 100-199 "Вступ", у складі якої містяться наступні розділи, як передмова, глосарій та концептуальна база МСА.

2. Група МСА 200-299 "Обов'язки", в котрій розкриваються ситуації, за яких на аудитора та управлінську особистість, котра перевіряється, накладають відповідні обов'язки та відповідальність.

3. Групи третьої та четвертої МСА 300-499 "Планування" та "Система внутрішнього контролю", в яких розкрито процедура обрання стратегії аудиту, дослідження діяльності клієнта, встановлення ступеня суттєвості та визначення аудиторських ризиків.

4. Групи п'ятої та шостої МСА 500-699 "Аудиторські докази" та

"Використання роботи інших фахівців", до складу яких входять стандарти та пропозиції стосовно отримання аудиторських доказів, включно з врахуванням результатів діяльності аудиторських підрозділів, внутрішніх контролерів та експертів.

5. Головні вимоги стосовно формування аудиторських висновків за результатами проведеної аудиторської перевірки визначені в МСА сьомої та восьмої групи 700-899 "Аудиторська думка та звітність", і "Спеціалізовані сфери аудиту" [5].

Здійснення аудиторської перевірки у відповідності до МСА надає можливість аудиторам країни покращити фахові здібності, і в майбутній перспективі працевлаштуватися в міжнародні аудиторські фірми.

Список використаних джерел:

1. Сахно Л.А. Міжнародні стандарти аудиту: реалії сьогодення. Соціально-економічні проблеми розвитку бізнесу та місцевого самоврядування: тези доповідей II міжнародної науково-практичної конференції. 2019. С. 111-114. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/> (дата звернення 06.03.2021).

2. Суворова С.П., Парушина Н.В., Галкина Е.В. Международные стандарты аудита: учеб. пособ. Москва: ИД "ФОРУМ": ИНФРАМ, 2007. 320 с.

3. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <https://www.apu.net.ua/> (дата звернення 06.03.2021).

4. Про застосування Міжнародних стандартів аудиту видання 2006 року: Рішення АПУ від 30.11.2006. № 168/7 // Відомості Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr16_230-06#Text (дата звернення 06.03.2021).

5. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. 2013. Vol. I. 920 p. URL: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAASB%20HANDBOOK_Vol%201_0.pdf (дата звернення 06.03.2021).

УДК 657.6

Сахно Л.А.

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,

Риженко Б.С.

магістр

Таврійський державний агротехнологічний університет ім.

Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку аудиторська діяльність в Україні, незважаючи на певні досягнення знаходиться на етапі становлення. Сукупність проблемних питань, що існують в наш час уповільнюють розвиток національного аудиту. В Україні аудит є порівняно новим видом діяльності, а тому, процес його становлення і подальшого розвитку супроводжується виникненням проблемних питань, що обумовлені впливом цілого ряду чинників і обставин.

Вагомий внесок в розвиток теорії та практики аудиту зробили вітчизняні науковці: М. Білуха, О. Бородкін, Ф. Бутинець, З. Гуцайлюк, Г. Давидов, Н. Дорош, І. Дмитренко, С. Зубілевич, А. Кузьмінський, М. Кужельний, О. Петрик, І. Пилипенко, О. Редько, В. Рудницький, В. Савченко, В. Сопко, Б. Усач, В. Шевчук та інші.

У Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» зазначено, що аудит - аудиторська послуга з перевірки даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності та/або консолідованої фінансової звітності юридичної особи або представництва іноземного суб'єкта господарювання, або іншого суб'єкта, який подає фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність групи, з метою висловлення незалежної думки аудитора про її відповідність в усіх суттєвих аспектах вимогам національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, міжнародних стандартів фінансової звітності або іншим вимогам.. Відповідно до цього аудиторська діяльність – це незалежна професійна діяльність аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, зареєстрованих у Реєстрі аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності, з надання

аудиторських послуг; [1].

Аудит є одним із інструментів, який допомагає розвивати міжнародні відносини, оскільки забезпечує довіру до підтвердженої фінансової інформації для користувачів різних рівнів (міжнародного, державного, підприємницького). Теперішній стан розвитку та структурних трансформацій національної економіки вимагає та передбачає перетворення суспільних відносин. Це стосується безпосередньо й удосконалення методики та порядку проведення аудиторської діяльності на базі застосування міжнародних стандартів аудиту.

Проблеми розвитку аудиту є досить різними, всі вони пов'язані з розвитком економіки України, і потребують нагального вирішення. До основних проблем розвитку аудиту, слід віднести:

- 1) недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів та як наслідок – неосвоений ринок аудиторських послуг;
- 2) брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- 3) відсутність типових форм документів з аудиту;
- 4) відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту тощо;

5) відсутність розробленого економічного механізму щодо регулювання аудиту, який включає в себе великі штрафні санкції за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської відповідальності (страхові фірми не здатні і не підготовлені до масового страхування аудиторської відповідальності), розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг тощо;

б) недосконалі законодавча база і досвід судового розгляду позовів щодо аудиторів (аудиторських фірм), немає методики оцінки розмірів збитку користувачів від не якісного аудиту;

7) недостатня кількість методичних розробок з аудиторського контролю. [2, с. 99].

Слід зазначити, що на сучасному етапі аудит стає окремою складовою інфраструктури економіки України, яка потребує відповідного регулювання. Для ефективнішого регулювання аудиту в Україні слід забезпечити оптимальну комбінацію державного, професійного та економічного механізмів регулювання із поступовим послабленням першого. Необхідно розробити кожній аудиторській

фірмі внутрішні програми їх діяльності, які становитимуть опис комплексного підходу до організації технології та методики здійснення аудиту [3].

Отже, в Україні існують ряд нагальних проблем, наявних у професійній діяльності аудиторів, аудиторських фірм, які гальмують та унеможливають успішний розвиток аудиту. В силу усіх названих недоліків функціонування системи національного аудиту актуально визначити напрямки та перспективи розвитку цієї галузі. Рішення будь-яких проблем має починатися з державного рівня. Питаннями аудиту на такому рівні займається Аудиторська палата України. Саме їй першочергово мають бути розроблені чіткі вимоги до проведення та якості аудиторських послуг.

Говорячи про перспективи розвитку аудиту доцільно вважати, що основними напрямками розвитку аудиторської діяльності в Україні можуть стати:

1. Внесення необхідних змін і доповнень до Закону України „Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність” з метою приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які прямо чи опосередковано впливають на регулювання аудиторської діяльності та розширення переліку підприємств, для яких щорічна аудиторська перевірка обов'язкова, а це, у свою чергу, збільшить ринок аудиторських послуг, а також введення додаткових положень, які б більш чітко унормували взаємовідносини аудитора та клієнта.

2. Створення механізму практичного застосування МСА в Україні, створення повних коментарів.

3. Використовуючи узагальнений практичний досвід роботи міжнародних і вітчизняних аудиторських фірм, розробка Типових методик аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств у розрізі галузей їх діяльності (банківська, торговельна, страхова, хімічна, металургійна, харчова, легка промисловості, будівельна тощо).

4. «Детінізація» економіки України, відповідно зі зменшенням обсягів «тіньового» бізнесу значення аудиту зростатиме;

5. Розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги шляхом вивчення міжнародного досвіду з цього питання;

6. Поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів і аудиторів.

7. Здійснення ретельного контролю за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону України «Про аудиторську діяльність», стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів; [4, с. 8-9], [5, с. 222].

Висновки: Отже, зважаючи на сучасні проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності можна зробити висновок про те, що аудит в Україні розвивається, незважаючи на низьку проблем, які уповільнюють його розвиток. Глибоке дослідження даних проблем сприятиме визначенню пріоритетних напрямів удосконалення аудиторської діяльності з огляду на перспективи розвитку ринкової економіки в Україні.

Список використаних джерел:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України, затв. Постановою ВР України від 01.07.2020 р., № 2258-VII. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text> (дата звернення: 10.03.21).

2. Гуцаленко Л. В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення. *Інноваційна економіка*. 2011. № 20. С. 97-101.

3. Sakhno L.A. Registration-analytical providing of audit of agrarian enterprises. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки)*. Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. № 3(28). с. 84-90.

4. Пилипенко І. Національна система аудиту: проблеми становлення і розвитку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 3. С. 5-12.

5. Усач Б. Проблеми розвитку аудиту в Україні. *Регіональна економіка*. 2007. №4. С. 217 – 222.

УДК 657.6

*Сахно Л.А.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Шварик О.М.
магістр,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

ПОНЯТТЯ ПРО СУТТЄВІСТЬ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Суттєвість є однією із ланок аудиту, тому що від обсягу інформації, якою знехтували, залежать результати перевірок. Інформація вважається суттєвою, якщо її відсутність або перекручення може впливати на економічні рішення користувачів, які приймаються на підставі даних фінансової звітності підприємств. Суттєвість залежить від розміру статті або помилки, яка оцінена за певних обставин, відсутності або перекручення змісту інформації.

В МСА 320 "Суттєвість в аудиті" суттєвість визначається так: інформація є суттєвою, якщо її пропускання або неправильне відображення може вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі фінансових звітів. Суттєвість залежить від величини суми статті або значущості помилки, допущеної за певних обставин у зв'язку з пропуском чи неправильним відображенням [1].

В Україні не прийнято єдиних правил та прийомів визначення рівня суттєвості, тому рівень суттєвості визначається аудитором самостійно на підставі професійного судження. При перевірці аудитор зобов'язаний розглянути склад суттєвості та її вплив на підсумки перевірки. Вона є більш впливовою, якщо її відсутність або викривлення здатні вплинути на економічне рішення користувача інформації.

Розрізняють три рівні суттєвості:

1. Інформація є несуттєвою.
2. Інформація є суттєвою, але не впливає на загальну думку щодо достовірності фінансової звітності в цілому.
3. Інформація є такою суттєвою, що фінансова звітність не може бути достовірною.

Під час розробки плану перевірки аудитор приблизно визначає суттєвість за операціями з метою кількісного визначення суттєвих перекручень і помилок. Суттєвість має як якісний, так і кількісний аспекти. Перекручування факту в фінансовому звіті може бути несуттєвим, проте стати підставою для його розкриття. Через вплив як якісних, так і кількісних чинників на визначення суттєвості важко застосувати концепцію в роботі й установити єдиний погоджений підхід [2].

Існує взаємозв'язок між аудиторським ризиком і суттєвістю — чим суттєвіше здійснюється перевірка, тим нижчим є ризик аудиту, і навпаки. Необхідно брати до уваги такий зв'язок при визначенні часу, характеру і розміру процедур перевірки.

На етапі планування концепція суттєвості використовується в якості основи планування аудиторської перевірки для визначення найбільш помилкових та нетипових статей й рахунків, яким необхідно приділити значну увагу. На етапі фактичної перевірки концепція суттєвості використовується як основа зібраних аудиторських свідчень, а на заключному етапі суттєвість використовується для прийняття рішення про вид аудиторського висновку.

Оцінка суттєвості у міжнародному досвіді може мати кількісну або якісну характеристику. Це означає, що аудитор при проведенні аудиторської перевірки повинен брати до уваги дві сторони суттєвості: як кількісну, так і якісну.

Якісна сторона суттєвості означає професійне судження аудитора для визначення суттєвості відхилень в фінансовій звітності, а кількісна сторона суттєвості означає визначення кількісного критерію — рівня суттєвості, тобто оцінити на скільки виявлені відхилення відрізняються від встановленого рівня суттєвості.

На стадії планування попередня оцінка аудитором межі суттєвості аудиторської перевірки може відрізнятися від оцінок на стадії обробки результатів процедур аудиторської перевірки. Причина: зміна обставин під час проведення перевірки. Якщо дійсні результати діяльності підприємства відрізняються від фінансового стану, оцінка суттєвості аудиторської перевірки може переглядатися. Крім того, аудитор може під час планування спочатку встановити невелику суттєвість, а потім при оцінці результатів перевірки збільшити її

розмір.

Якщо загальна сума помилок у фінансовій звітності, виявлених аудитором, досягає істотного розміру, аудитор повинен проаналізувати ймовірність того, що не виявлення помилок разом зі знайденими можуть перевищити визначений ним розмір суттєвості. Тому, якщо знайдені помилки досягли розміру суттєвості, аудитор повинен проаналізувати можливість скорочення ризику шляхом виконання додаткових процедур аудиторської перевірки або попросити керівництво підприємства внести відповідні виправлення в облік та у саму фінансову звітність.

Список використаних джерел:

1. Шкіря Н.Л. Нові підходи до визначення та розподілу суттєвості в аудиті. URL: http://www.rusnauka.com / 30_NIEK_2011/Economics/7_96369.doc.htm (дата звернення 06.03.2021).
2. Редько О.О., Кулагін О.А., Редько К.О. Суттєвість в практиці професійного аудиту: практичний посібник. К.: 2010. 24 с. URL:<http://spilkaaudit.org.ua/library/122-suttyevst-v-practic-profesyngo-audit.html>. (дата звернення 06.03.2021).

УДК 338.631

*Славкова О.П.
д.е.н., професор, завідувач кафедру публічного управління та
адміністрування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми
Василенко С.В.
магістрант ОП «Адміністративний менеджмент»,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми*

ВПЛИВ ОКРЕМИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Розвиток агропромислового виробництва та реалізація стратегії його розвитку передбачає в першу чергу забезпечення продовольчої безпеки. Тому важливим та необхідним є вивчення основних факторів, які впливають на ефективність функціонування підприємств виробників сільськогосподарської продукції.

На ефективність функціонування підприємств, що зайняті виробництвом сільськогосподарської продукції впливає достатньо велика кількість факторів. У зв'язку з вищенаведеним виникає необхідність в визначенні основних з них та розробці пропозицій щодо покращення діяльності. Для аналізу необхідно визначити сильні та слабкі сторони можливості та загрози продовольчій безпеці країни. Аналіз наукових джерел показує, що в даний час не існує єдиного підходу до визначення факторів розвитку сільськогосподарських підприємств. Їх різноманітність пояснюється широким спектром та різноманітністю, величиною впливу як на розвиток агропромислового комплексу в цілому так і на сільськогосподарські підприємства у певних видах економічної діяльності. Так, Кирилов Ю.Є. виділяє глобальні, державні та місцеві фактори, що впливають на конкурентоспроможний вітчизняний агропромисловий комплекс[1]. Готра В.В. [2], виділяє: законодавчу, інституційну та інформаційну підтримку сектора сільського господарства та економічні умови (інфляційні процеси, платоспроможний попит, процентні ставки банків тощо).

Цікавий підхід запропонований Павлова Г.Є., яка наголошує на

наступних ознаках класифікації факторів, що впливають на сільськогосподарське виробництво [3]: Перша група залежно від ступеня керованості: - не зазнає впливу (політичні, інституційні та природно-кліматичні фактори) - фактори, які частково регулюються. Сюди входять екологічні, економічні та соціальні фактори (структура земель, родючість ґрунтів, чисельність та структура сільського населення тощо) - фактори, що розвиваються в аграрному секторі в результаті суб'єктивних економічних відносин: матеріально-технічні ресурси, платоспроможність товару виробники, функціонуючий продовольчий ринок, рівень кваліфікації персоналу, інноваційна діяльність. Друга група залежно від масштабу змін: - довгострокові (з амплітудою 3 і більше років змін (політичні, екологічні та соціальні фактори) - короткострокові - майже постійно змінюються (інформаційні технології та виробничі фактори). Третя група за ступенем передбачуваності: передбачувані (виробничо-економічні) та непередбачувані (політичні, екологічні, соціальні, інформаційні технології). Такий підхід може бути використаний для вибору економічних факторів прогнозу моделі, що вивчають фактори розвитку аграрного сектору крізь призму інвестиційної підтримки.

Вивчаючи сучасні проблеми забезпечення продовольчої безпеки, Г. Прунцев визначив рівень таких факторів як світовий рівень (розподіл продуктів харчування у світі, рівень харчування населення в різних країнах, особливо в тих, що розвиваються, природні та політичні катастрофи, війни), національний рівень (рівень розвитку інвестицій) економічний сектор, рівень державної допомоги, сприяння інноваціям та інвестиціям тощо), регіональний рівень (у житті жителів міст та сіл, рівень інвестиційної привабливості регіонів, демографічна ситуація, та ін.), підприємств (сільськогосподарське технологічне оснащення виробників, рівень собівартості продукції та її якість, тощо) [4, с. 49].

Рогатіна Л. П. запропонувала структурувати фактори за такими групами: фактори прямої дії (регіональні), фактори непрямой дії (макросередовище) та внутрішній вплив фактори (мікросередовище). Фактори галузевого рівня, на думку автора, є важливими об'єктами аналізу, оскільки вони представляють потенціал економічної діяльності, який може бути використаний для прогнозування та розміщення галузей у фоновому режимі на основі прогнозів різних

змін[5].

Дослідження свідчать, що існує певна залежність підприємств – виробників сільськогосподарської продукції від таких чинників як: інвестиції, фінансування, кредитування, податкової політики, державної підтримки. Ми вважаємо, що їх розвиток потребує постійної уваги з боку держави в розв’язанні проблемних питань.

Список використаних джерел:

1. Кирилов Ю.Є. Концептуальні засади конкурентоспроможного розвитку аграрного сектору економіки України в умовах глобалізації. Херсон: ОЛДПЛЮС, 2015. 420 с.
2. Готра В.В. Сучасний стан, фактори забезпечення та напрями активізації інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6 (168). С.114-121.
3. Павлова Г.Є. Критерії та фактори розвитку аграрного сектора економіки. *Агросвіт*. 2013. № 4. С. 9 – 12.
4. Прунцева Г. Аналіз чинників розвитку аграрної сфери в контексті забезпечення продовольчої безпеки країни. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. № 12 (177). С. 48-53.
5. Рогатіна Л. П. Оцінка впливу факторів макросередовища на розвиток сільськогосподарських підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. №3. 2018. С.79-85.

УДК 330.341.2

*Славкова О.П.
д.е.н., професор, завідувач кафедру публічного управління та
адміністрування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми
Фігура М.Ю.
асистент кафедри публічного управління та адміністрування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми*

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Суспільство являє собою складну динамічну систему, в основі якої лежать соціальні групи і соціальні інститути. Тому з метою забезпечення життєздатності суспільства створюються умови для роботи окремих структурних елементів, саморегульованої їх взаємодії із зовнішніми впливами, для досягнення оптимальних результатів в їх діяльності. Такі процеси вимагають розвитку методів та механізмів, одним з яких є соціальна політика в систем публічного управління.

Розвиток в суспільстві демократичних процесів вимагає координації, гармонізації соціальної взаємодії, ефективним елементом яких є система суспільних відносин, включаючи соціальну політику, публічну політику, державне управління та місцеве самоврядування. Виходячи з того, що менеджмент - це багатофункціональний явище, що лежить в системах різного походження він забезпечує виживання як біологічних організмів, так і соціальних систем, а також протистоїть її невизначеності [1].

Виходячи з цього соціальна політика - це суспільний феномен, що поєднує в собі різноманітні, багатofакторні складові: конституційно-правові, інституціональні, управлінсько-регулятивні, саморегулятивні, глобальні, національні, державні, наддержавні, громадські, гуманістичні, праксеологічні (ціннісні), комунікативні тощо [2] Це визначає багатогранність принципів соціальної політики як окремого соціального явища. Можемо вирізнити вузьке і широке тлумачення цього поняття. У вузькому розумінні соціальна політика - це цілеспрямована діяльність, метою якої є реалізація соціального

захисту, створення умов для розвитку безпечної соціального середовища і забезпечення соціальної безпеки. Тобто це комплекс заходів, які спрямовані на створення системи поглиначів соціальних шоків, включаючи ринкові ризики, вироблення соціальних негарездів та інше.

У широкому сенсі соціальна політика - це система направленої діяльності суб'єктів, яка складається на певному етапі свого розвитку в суспільстві, заснована на певних принципах, забезпечення оптимального функціонування і розвитку соціальних та суспільних відносин.

Об'єктом соціальної політики є процеси соціального розвитку, соціальних відносин, процесів життєдіяльності соціальних мереж, що співпрацюють чи опосередковано впливають на формування соціальної безпеки людини, задоволення її соціальних потреб та інтересів, освоєння та надання соціальних цінностей. Вона повинна запропонувати виявлення глибинних тенденцій розвитку у всіх сферах суспільного життя, що зумовлюють процес самореалізації людей своїм соціальним потенціалом, її соціальною безпекою та цілеспрямованим впливом на них суб'єктів регулятивної діяльності. Така політика має виявити та розв'язати суперечність як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру в економіці, політичних, соціальних, духовних відносинах суспільства, міжособистісних відносинах людей, тим хто інші їх аспекти та тенденції розвитку та функціонування, що впливає на соціальний розвиток, соціальне самопочуття й безпека людини.

Соціальна політика повинна бути спрямована на: зміцнення та закріплення найпрогресивніших аспектів, тенденцій у процесах та явищах матеріальної і духовної сфер життєдіяльності суспільства, що впливають на соціальний розвиток, соціальне буття, формування соціальних цінностей. Соціальна політика знаходить вияв в управлінні, регулюванні соціальних процесів. Соціальне управління, соціальне регулювання є основним механізмом, інструментом реалізації соціальної політики.

Управління є функціонально-процедурним та структурним (у вигляді комплексу систем управління сигналами) є частиною системи. Існують певні елементи динамічно стабільної системи, що

забезпечують їх життєздатність, вона є частиною динамічно стабільної системи та забезпечує поєднання індивідуальних елементів, управління охоплює систему в цілому, всі її структурні та функціональні та процесуальні компоненти.

Зміст соціального управління є найширшим і, отже, загальним поняттям множинності і типів управління соціальними процесами в публічному управлінні. Процес публічного управління соціальною політикою, об'єднує державне управління та місцеве самоврядування, а в деяких країнах також включає регіональний уряд. Публічне управління в цьому напрямку це органічне явище, що поєднує за принципом матрьошки різні типи владного територіального і державного управління. Ці поняття пов'язані та повинні розглядатися в безпосередньому зв'язку.

Список використаних джерел:

1. Мамонов І.Л. Публічне управління, державне управління, соціальна політика та місцеве самоврядування як складові соціального управління. URL : <http://academy.gov.ua/ej/ej16/txts/12MILSSU.pdf>
2. Коваль О.А. Поняття і ознаки соціальної держави як суспільно-політичного ідеалу сучасності. *Законодавство України: науково-практичні коментарі*. 2005. № 12. С.3-8.

УДК 338.64

*Славков М.П.
аспірант*

ННЦ Інститут аграрної економіки, м. Київ

СУЧАСНИЙ СТАН ЖИТЛОВОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ

Одним з найважливіших показників рівня життя населення є забезпеченість його громадян якісним житлом. При цьому, формування і розвиток ринку житла є важливим елементом житлової політики, що дозволяє соціально-економічній системі динамічно розвиватися. Аналіз стану житлової сфери дозволяє зробити висновок про те, що протягом десятиліть вона формувалася в результаті безлічі не погоджених між собою законів, програм та інших нормативних документів, які часто суперечать реальним умовам, які створилися. В результаті, ситуація що склалася з житловим забезпеченням населення не відповідає сучасними потребам економіки і населення.

Проведене дослідження засвідчує багатоспектність та мультиплікативність даного напрямку державного управління, адже державна житлова політика є дотичною до соціальної, економічної та фінансової складових. При цьому огляд управлінських ініціатив щодо вдосконалення інструментарію реалізації державної житлової політики ключовим аспектом в досягненні стабільності розвитку визначає нарощення обсягів будівництва житла та розширення інструментів його фінансування за рахунок позабюджетних фондів та іпотечного кредитування. Отже одним із базових елементів державної житлової політики є досягнення ефективності функціонування галузі будівництва та нарощення обсягів будівництва житла.

Потенціал розвитку будівельної галузі полягає у мультиплікативному ефекті коштів, вкладених у будівництво. Одним із аспектів, що характеризує динаміку розвитку будівельної галузі є кількість підприємств галузі досліджуваної території та їх частка в загальній кількості підприємств. Виходячи з доступних даних очевидно є ідентичність тенденцій між динамікою загальної кількості підприємств та підприємств галузі будівництва протягом

2012-2019 рр. Особливістю підприємств галузі будівництва досліджуваного регіону є відсутність великих підприємств та значна кількість малих підприємств. Окремо слід зазначити про коливаючий характер динаміки кількості, як середніх, так і малих підприємств галузі, що вказує на ризикованість ведення діяльності за цим напрямом та наявність зовнішніх чинників, які впливають на результативність діяльності, до складу найбільш вагомих з яких можна включити нестабільність цінової політики, висока вартість землі та довготривалий процес отримання дозволів на забудову багатоквартирних житлових будинків, відтік кваліфікованої робочої сили тощо.

Очевидним є коливання частки підприємств галузі будівництва в загальній кількості, при цьому її зменшення було найбільшим в 2016-2017 рр., хоча в даний період спостерігається зростання обсягів виконаних будівельних робіт в ланцюговому порівнянні. Коливаючий характер динаміки частки підприємств будівельної галузі в загальній структурі підприємств вказує на наявність низки деструктивних чинників, найбільш вагомими з яких є: ускладнення умов ведення бізнесу, зростання вартості сировини та матеріалів, необхідність постійного пошуку нових ринків збуту, низький технологічний рівень виробничих потужностей, нестабільність бюджетного фінансування при будівництві об'єктів соціальної інфраструктури, скорочення обсягів державної підтримки житлового будівництва. Так у 2020р. у Київській області прийнято в експлуатацію майже 1200 тис.м² загальної площі житла, з яких майже 131 тис.м² (майже 11% загального обсягу житла) відповідно до Порядку прийняття в експлуатацію об'єктів, збудованих без дозвільного документа на виконання будівельних робіт, затвердженого наказом Мінрегіону України від 03.07.2018 №158 (зі мінами). Загальна площа прийнятого в експлуатацію житла у 2020р. порівняно з 2019р. становила майже 65% [1].

У міській місцевості прийнято в експлуатацію майже 570 тис.м² загальної площі житла (48% загального обсягу), у сільській – майже 630 тис.м² (52%). Крім того, прийнято в експлуатацію дачні та садові будинки загальною площею майже 126 тис.м², що порівняно з 2019р. становила 50%. Більше половини загального обсягу житла прийнято в

експлуатацію у Києво-Святошинському районі та місті Ірпінь[1].

У 2020р. прийнято в експлуатацію 15537 квартир. Середній розмір квартири становив 77 м² загальної площі, при цьому у міській місцевості – 67 м², у сільській – 89 м².

Підсумовуючи проведений аналіз побудови житла та залучення капітальних інвестицій в його будівництво, як складової державної житлової політики варто відмітити про позитивну динаміку щодо нарощення обсягів інвестування протягом останніх 2016-2020 рр. Проте даний аспект характеризує обсяг коштів, спрямованих на будівництво житла, в той же час результативним показником їх освоєння є обсяг введеного в експлуатацію житла.

Підсумовуючи проведений аналіз варто зазначити про наявність низки проблемних питань. В першу чергу варто відмітити, що даний напрям державного управління потребує взаємодії з різними складовими в контексті досягнення результативності. Для забезпечення населення житлом, що є ключовим пріоритетом державної житлової політики, необхідно забезпечити належний рівень виконання будівельних робіт, достатній обсяг фінансових ресурсів, спрямованих на будівництво та здешевлення вартості іпотечного кредитування, здійснення виваженої цінової політики на ринку нерухомості тощо.

Список використаних джерел:

1. Житлове будівництво у Київській області у 2020 році.
URL:<http://kyivobl.ukrstat.gov.ua/content/news.php3?lang=1&id=1691>

УДК 338.631

Соколов М.О.
д.е.н., професор кафедри публічного управління та
адміністрування,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми
Кравцов В.В.
магістрант ОП «Адміністративний менеджмент»,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ВПЛИВУ НЕГАТИВНИХ ФАКТОРІВ

Аграрний сектор нашої держави є системо утворюючий в системі національної економіки. Він основа збереження суверенітету держави - економічної, продовольчої, енергетичної та екологічної безпеки та є таким, що забезпечує розвиток соціально-економічних орієнтирів. В 2020 році українське на сільське господарство вплинуло два негативних фактора, а саме: COVID-19 та несприятливі погодні умови. Перше на що необхідно наголосити, що вище перелічені фактори неоднаково впливали на великих та дрібних сільськогосподарських виробників. Так дрібні виробники, які продавали свою продукцію на ринках, особливо фрукти, ягоди та овочі, були особливо вразливі в період карантину під час пандемії. В свою чергу виробники продукції тваринництва та її переробки швидко адаптувались до ситуації та забезпечили необхідні протиепідемічні заходи та зберегли виробництво продукції на рівні минулих періодів. Про це свідчить проведене опитування аграрних товаровиробників в листопаді - грудні 2020 р. яке стосувалося думки виробників та споживачів сільськогосподарської продукції про аграрний бізнес-клімат в Україні, яке демонструє його покращення[1]. Для оцінки бізнес-клімату був розроблений та впроваджений завдяки спільним зусиллям Німецько-українського агрополітичного діалогу (АПД) [2] та асоціації "Український клуб аграрного бізнесу" (УКАБ)[1] спеціальний показник аграрного бізнес-клімату України (АБК), який створений на базі показника оцінки німецького бізнес-клімату (ifo-Geschäftsklimaindex), що розраховується з періодичністю три рази на

рік. Обстеження проводиться починаючи з 2015 року. Воно демонструє суб'єктивну оцінку чотирьохсот аграрних виробників та включає поточний стан умов їх господарювання і перспективи розвитку на рік. Він може варіюватися між значенням мінус сто (вкрай несприятливі умови), може приймати нейтральним значення, яке дорівнює нулю, та досягати значення плюс сто (вкрай сприятливі умови).

Показник АБК розраховується за оцінкою економічного стану та за очікуваннями аграрних виробників. За результатами останнього опитування значення індексу в порівнянні з минулим зросло з 24,4 пунктів у серпні до 29,1 пунктів у листопаді. Необхідно відмітити, що відповідно до результатів цього дослідження сільськогосподарські виробники пристосувалися до роботи в умовах розповсюдження інфекції COVID-19.

Аналіз даних свідчить, що починаючи з жовтня 2020 року, зросли ціни на основні зернові культури, що дозволило українським сільськогосподарським виробникам компенсувати невеликі врожаї цього року.

Незважаючи на позитивні результати поліпшення індексу найвищими залишаються оцінки таких показників, як доступ аграрного бізнесу до зовнішнього фінансування (37,2 пункти) та забезпечення технікою і обладнанням (37,9 пунктів)[1]. Традиційно найгіршим показником залишається оцінка собівартості (-27,7 пункти), але необхідно зазначити, що з минулого опитування цей показник збільшився на 11,7 пунктів. В розрізі масштабів виробництва, майже всі категорії покращили свою оцінку індексу аграрного бізнес-клімату України. В опитуванні приймали участь також представники місцевих органів влади, які вплинули на погіршення оцінки індексу аграрного бізнес-клімату України. На період останнього опитування вона складає -12,8 пунктів проти 10,9 пунктів проти минулого, що пов'язано, в т.ч. з повільним просуванням адміністративної реформи в новостворених об'єднаних територіальних громадах. Окрема частина питань стосувалася впливу зміни клімату на розвиток бізнесу.

Більшість підприємств, які прийняли участь у опитуванні (68,5 відсотків) відзначили, що негативно впливають на бізнес зміни клімату, а в попередньому опитуванні на цей негативний вплив

вказали лише 61 відсоток підприємців. [1]. Обстеження свідчить, що 5,25 відсотки вказали, що кліматичні зміни, які відбуваються в світі позитивно впливають на розвиток бізнесу, а 26,25 відсотків опитуваних зазначили, що нейтрально. Під час минулого опитування, 80 відсотків респондентів заявили, що вимушені вносити зміни в свої виробничі програми через зміну клімату. Підсумовуючи вищенаведене можемо зробити деякі висновки. На сьогоднішній день наша країна має придатні кліматичні умови, природні та трудові ресурси для розвитку аграрного сектора економіки, але є певні проблеми в його розвитку. Істотний вплив зміни кліматичних умов перешкоджає розвитку аграрного бізнесу та впливає на виробничі показники діяльності. В даний час весь світ та наша країна знаходиться в процесі боротьби з COVID-19, розповсюдження якого негативно впливає на загальний економічний потенціал держав. Ці тенденції в сільському господарстві негативно вплинули на індивідуальних виробників продукції та розвиток торгівлі на ринках. Але незважаючи на це з'являються нові умови і концепції розвитку сільського господарства, які виникають в результаті змін в міжнародному поділі праці та світового ринку сільськогосподарської продукції, прискорюють науково-технічний прогрес, створюють нові чинники та тенденції в аграрній сфері.

Список використаних джерел:

1. Українські аграрії адаптувалися до роботи в умовах пандемії. URL: https://www.apd-ukraine.de/images/2020/AGK/ABC-08-20_UKR.pdf.
2. Німецько-український агрополітичний діалог. URL: <https://www.apd-ukraine.de/ua/>

УДК 338.631

*Сухоставець А.І.
к.е.н., децент кафедри економіки та підприємництва,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми*

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інноваційний розвиток відіграє одну з важливих ролей в державотворенні та поступовому нарощуванню економічного потенціалу. Держава, як один із базових суб'єктів інноваційної діяльності, в своїй діяльності сприяє забезпеченню впровадження інновацій у підприємницьку діяльність чим зміцнює національну економіку в цілому.

Сьогодні динаміка розвитку та економічне зростання представлена країнами, державна політика яких базується на інноваційній моделі розвитку, яка по суті вимагає виробництва найсучасніших технологій на основі нових досягнень, розробки високотехнологічних продуктів, активних технічних і технологічних винаходів та корисних моделей в різних галузях народного господарства. Наприклад енергозбереження, вдосконалення системи управління фінансовими ринками, оптимізація системи освіти, охорони здоров'я, вирішення екологічних проблем, реалізація політики збереження ресурсів, створення технологічних парків, технологічних міст, біоекономіки та циркулярної економіки.

Ми вважаємо, що однією з центральних національних стратегій повинно бути підвищення глобальної конкурентоспроможності країни на основі інноваційних факторів. Водночас основним вектором розвитку української економіки є передусім забезпечення того, щоб інновації зробили значний внесок у розширене інтенсивне зростання, впливаючи тим самим на економічну стабільність та прогрес у розвитку підприємництва. Найбільший інтерес в наукових дослідженнях представляє інноваційний механізм з точки зору його впливу на стале економічне зростання, підвищення конкурентоспроможності української економіки та розвитку підприємництва. Ми вважаємо, що розвиток багатофункціональних інноваційних механізмів економічного управління та встановлення

кількісних та якісних зв'язків між інноваціями, економічним зростанням та розвитком підприємництва мають реальне значення.

Розвиток науки і техніки визначає як динаміку економічного зростання, а також рівень конкурентоспроможності держави у світовій спільноті. На жаль, Україна досі нічим не пишається: її частка на світовому ринку наукомісткої продукції становить близько 0,3%, а інноваційної - менше 5% від загального обсягу промислового виробництва [1].

На думку Павленко І.А. інноваційна модель містить п'ять елементів: система, що генерує інновації - це має створити умови; система формування інтелектуального капіталу; система комерціалізації інновацій - у нас багато нововведень, але немає умов для їх маркетингу та впровадження; система використання або безпосереднього впровадження інновацій, не тільки вітчизняних, а переважно вітчизняних; система державного регулювання інноваційного розвитку економіки [2].

У розвинених країнах світу завдяки впровадженню нових технологій темпи зростання ВВП становлять 60-90%, тоді як в Україні менше одного відсотка. Хоча за кількістю вчених Україна входить до десятки країн світу [3].

Враховуючи негативні тенденції щодо частки витрат на виконання наукових розробок необхідно відмітити також інертність підприємств, особливо малих, щодо впровадження інновацій. Для активізації процесів всередині підприємств необхідно враховувати такі факти як послідовність та взаємозв'язок інновацій на різних стадіях виробничого циклу, інтеграцію підприємств для створення та впровадження інновацій, економічний інтерес до впровадження інновацій учасниками, екологічні та соціальні результати інновацій. Ми вважаємо, що пріоритетом вкладення коштів в розробку є біоекономіка та циркулярна економіка в аграрному секторі.

Підсумовуючи наші дослідження необхідно відмітити, що показники інноваційного розвитку України показують на негативні тенденції як в цілому по країні так і по галузі сільського господарства. Ми вважаємо, що для покращення ситуації, яка склалася необхідно в першу чергу удосконалення законодавчої бази з питань використання та захисту прав інтелектуальної власності, виділення державних

коштів на розробку та впровадження ефективних інновацій підприємствами аграрного сектору, покращення інституційного середовища, стимулювання виробництву наукомісткої, інноваційної продукції для забезпечення задоволення потреб сільськогосподарського виробництва. Всі ці заходи будуть сприяти розвитку інноваційного підприємництва. Подальші дослідження ми пов'язуємо з розробкою окремих заходів щодо розвитку аграрного підприємництва на інноваційні основи.

Список використаних джерел:

1. Klyuchnik A.V., Babenko M.D. (2008) Organizational and economic support of attraction of foreign investments in agrarian sector of economy of the Nikolaev area. *Bulletin of Agrarian Science of the Black Sea Coast*. . № 1. pp. 31-37.
2. Pavlenko I.A. (2007) Innovative Entrepreneurship in the Transformational Economy of Ukraine: Monograph. К .: KNEU. 248 p.
3. Grosul V.A. (2010) Problems of innovation activity in Ukraine. *Bulletin of the International Nobel Economic Forum*. № 1 (3). Т. 1. pp. 76–82.

УДК 330.342

*Ткачук Н.М.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький*

ЕВОЛЮЦІЙНА ЕКОНОМІКА ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

Сучасна економіка характеризується якісними структурними трансформаціями, що викликані процесами глобалізації та інтеграції, посиленням конкуренції, що набуває рис глобальної. Відтак, нових рис і характеристик набуває й економічна система держави з врахуванням еволюційного розвитку її складових.

Початком зародження еволюційної економіки безспірно можна вважати 90-ті роки минулого століття, коли почали досліджуватися еволюційні процеси в економіці провідними західними економістами. Варто відмітити значну роль у становленні еволюційної економічної теорії Р. Нельсона, С. Унтера, П. Мюррела, Р. Райтермана, І. Шумпетера, В. Маєвського та ін.

Доволі важливим є поєднання еволюційних ідей та економічної науки, яке зробив І. А. Шумпетер у своєму визначенні еволюційної економіки: «Це новий напрямок економічної науки, в межах якого економічні процеси розглядаються як спонтанні, відкриті та незворотні; вони породжуються взаємодією зовнішніх і внутрішніх факторів й виявляються в зміні структури економіки та діючих в ній агентів» [1, с.67]. Особливої уваги в еволюційній економіці, на думку вченого, повинно приділятися інноваціям, конкуренції, інформації, невизначеності та часу. Також заслуга згаданого вченого ще й в тому, що він запровадив поняття «конструктивного руйнування», що означає механізм руйнування старого й створення нового. На його думку, особлива увага в еволюційній економіці має приділятися інноваціям, конкуренції, інформації, невизначеності та часу. Згідно позиції І. А. Шумпетера, еволюційні процеси здатні створювати такі механізми, тобто, еволюція сама обирає найбільш збалансований

шлях, оскільки дуже швидке руйнування домінує й перешкоджає створенню нового, а відсутність руйнівного механізму призводить до того, що старе не дає можливості розвиватися та створюватися новому.

Значний внесок у розвиток еволюційної економіки зробили також Р. Нельсон та С. Унтер, запропонувавши макроекономічний підхід, згідно якого зміни, що зароджуються на рівні окремих організацій і в подальшому поширюються на галузь чи систему в цілому, й формують нові умови господарювання; економічні суб'єкти, реагуючи на нові умови, обирають найбільш ефективні стратегії своєї поведінки, позбавляючись від рутини [2]. В. І. Маєвський в якості основних цілей еволюційної економіки визначає виявлення, вивчення, систематизація, розвиток та управління властивостями еволюційної економіки з метою розвитку суспільства [3]. В свою чергу Е.А. Погребінська виокремила наступні аспекти еволюційних змін в економічній системі [4]:

- часова характеристика: довгострокові, неперервні;
- характеристика спрямованості: спрямовані, незворотні, багатовекторні та одно-векторні);
- динамічна характеристика: поступові, стрибкоподібні, лінійні та нелінійні;
- сутнісна характеристика: закономірні, кумулятивні, системні, стійкі та нестійкі, раціональні та нераціональні, одиночні та множинні та ін.;
- характеристика причинності: недетерміновані та детерміновані як зовнішніми, так і внутрішніми причинами;
- параметричні характеристики кількості, якості: відношення кількості та якості, відношення всіх або частин елементів економічної системи.

Найбільш точно визначення сучасного стану еволюційної економіки й процесів, які в ній відбуваються, дав В. С. Сопін, який стверджував, що сучасну еволюційну економіку можна представити як «економічну науку, в межах якої економічні процеси розглядаються як відкриті й незворотні, що перебувають під постійним впливом зовнішнього середовища й реагують на цей вплив [5]. Базовою методологічною основою такого припущення є прагнення

зрозуміти як відбувається процес змін, виявити рушійні сили й фактори розвитку, основні тенденції еволюції для більш ефективного управління економікою й більш точного передбачення результатів змін. Тобто, зміст еволюційної економіки полягає в тому, що економіка змінюється, а сам процес змін та його закони є об'єктом дослідження.

Підсумовуючи вищевикладене відзначимо, що еволюційна економіка є відносно новим напрямом економічної науки, що розглядає економічні процеси як спонтанні, відкриті та незворотні, які породжуються взаємодією зовнішніх і внутрішніх факторів, що виявляється в зміні структури економіки та діючих економічних суб'єктів. З позиції еволюційної парадигми, розвиток економіки набуває форми економічної поведінки, інститути являють собою точки перетину взаємодії людей, тому їх можна в повні мірі вважати рівноправними суб'єктами еволюційної економіки.

Список використаних джерел:

1. Шумпетер И.А. Теория экономического развития. М., Прогресс, 1983, 137с.
2. Нельсон Р., Уинтер С. Эволюционная теория экономических изменений. М., Дело, 2002. 536с.
3. Чернавский Д.С. Сопоставление математических основ классической и эволюционной экономики. *Эволюционная теория, инновации и экономические изменения (доклады и выступления участников международного симпозиума)*. М. 2005.
4. Погребинская Е.А. Эволюционные изменения в экономических системах (теория, методология, практика): дисс. ... д-ра экон. наук: 08.00.01. Саратов, 2006, 462с. URL:<http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/153319.html#download>
5. Сопин В.С. Эволюционная теория в экономической науке: проблемы и перспективы. *Проблемы современной экономики*, 2009, №3(№31), URL: <http://www.m-economy.ru/art.php3?artid=26030>.

РОЗДІЛ 2

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

UDK 334.012.61-022.51:330.341.1(477)

Danylkiv Kh. P.

*PhD in Economics, Associate Professor of the Finance, Account and
Analysis Department,*

Lviv Polytechnic National University, Lviv

Hembarska N. Ye.

*PhD in Economics, Senior Lecturer of the Finance, Account and
Analysis Department,*

Lviv Polytechnic National University, Lviv

FINANCIAL AND CREDIT INSTRUMENTS OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS STRUCTURES IN UKRAINE

An important area of sustainable development of modern society is the economic growth of small businesses, in particular, their innovative development, which involves the use of principally new advanced technologies, production of high-tech products and development of mechanisms for implementing managerial decisions on innovation. Today, vectors of the innovative development of small business in Ukraine suggest more intensive use of the innovations for increased efficiency of research and development, innovations that reduce risks, formation of effective strategies for innovation managing at each small enterprise. Therefore, to secure their market position and run effective innovative activities, small businesses are forced to focus their efforts on finding new sources and forms of investment and a system of measures for their financial and credit support.

The problem of financing the innovative development of enterprises in Ukraine is becoming increasingly important given the increasing competition in both domestic and foreign markets [2, p. 86].

Institutional investors who provide financial and credit support to small enterprises are: the state; banking institutions; financial institutions of the non-banking financial sector (credit guarantee institutions, investment, innovation funds, insurance companies, leasing institutions, venture funds), including non-bank institutions, small business self-financing institutions (credit unions, mutual insurance unions, etc.), as well as international

organizations and foreign governments opening credit lines.

It should be noted that self-financing (financing with own funds in terms of net profit and amortization deductions) of investments by small enterprises, significantly constrains the opportunities for expanded reproduction, makes them sensitive to the impact of destructive macroeconomic purchases, etc. and fluctuations in market conditions, which, also reduces their competitiveness as compared to large and medium production. The deficit of own funds has a limiting effect on the innovation policy, blocks the possibility of introducing innovations for the development of production and technological base in the long run. It reduces the cost of scientific and technical research, marketing, staff adaptation. Over the past 20 years, the total expenditure on research and development (from all sources) in Ukraine did not exceed 1.3% of GDP [4]. According to one of the most authoritative ratings of innovation, i.e. the Global Innovation Index, in 2019 Ukraine fell to 47th position in the world, whereas in 2018 it was 43rd [1].

One of the most common traditional ways to support small business innovation is bank lending. Although, according to M. V. Zaplatynskyi, the present banking system of Ukraine does not meet the needs of intensive investment and innovation process [2, p. 86]. Small enterprises do not often use loans, because of high interest rates, mainly current and short-term nature of bank liabilities, high credit risk, interest rate risk, low liquidity of collateral. Nowadays, the banking institutions should be the main centers of financing innovations, issue loans for the new productions and development of new technologies. Banks should not issue long-term loans, but recommend innovations based on alternative projects and business plans, for which it is advisable to take a loan, to act as shareholders with further profits participation. Currently, the NBU is working hard to lend to banks and commercial banks to attract borrowers [5].

Small businesses turn their attention to banks that offer more favorable lending terms. Thus, the banks choose innovative projects and firms being the most efficient and the least risky for lending.

Corporatization is an alternative to bank lending. The essence of corporatization is to transfer (sell) a share of the property to another person. Cash, held by the company, remains in its assets, as their return is not provided. In the contract of corporatization it is determined by cash

equivalent of dividends to investors, independent realization by the investor of his/her share of ownership in the property of the enterprise.

As a rule, these are shares that can be sold to another investor or back to the company – the borrower. Entrepreneurs who decide to receive such funds should remember that equity financing involves the participation of the investor in the management of the enterprise [3].

Leasing is a common method and a powerful impetus for the intensification of innovative business activity, as well as the system of financing the private sector of the economy, as it is associated with certain expectations for solving problems. Leasing is good at attracting additional funds for the innovative development of small business and is an alternative to bank lending. It is an effective mechanism for updating and optimizing equipment and facilities, introduction of new products and processes. Leasing is used for technical re-equipment of traditional industries, increasing the flexibility and efficiency of the economy.

Despite the fact that leasing is a completely new service on the Ukrainian market, there has been a noticeable revival of leasing processes recently. Leasing is relevant during economic shocks, during the period of production decline, great unemployment, low purchasing power of the population, which are especially acute in the conditions of quarantine measures related to the coronavirus pandemic COVID-19.

Another effective means of financing the innovative activities of small businesses in tandem with large is franchising. Franchising is a form of cooperation between legally and financially independent parties, in which one party, which owns a successful business, well-known brand, know-how, trade secrets, reputation and other intangible assets, allows the other party to use this system under certain conditions. Today, franchising is recognized in the world as the most progressive form of doing business. The benefits of franchising are favorable for entrepreneurs starting their business, as they significantly reduce the risk of failure and loss of funds.

Cooperation with a successful franchisor enables small businesses to become an independent entrepreneur with minimal initial capital investment and the support of an experienced franchisor and a low probability of bankruptcy as compared to other small businesses; to get access to credit resources (commodities, cash); to use the results of large-scale advertising activities for a modest fee, as well as scientific and

marketing research conducted by the franchisor; to solve the problem of the working capital deficit at the initial stages of activity; to improve the negotiation process, as banks, leasing companies and other financial credit institutions better cooperate with franchise system operators than with independent entities, to produce competitive products, because, as a rule, no competition is within one franchise system.

The next form of lending for scientific and technical activities is forfaiting. Forfaiting is the transaction of a financial agent, called a forfeiter, acquiring a commercial obligation of a borrower, which is a buyer / importer, to a creditor (seller/exporter). This operation is a specific form of lending for trade operations. The main condition for forfaiting is that all the risks of debt obligations pass to the forfeiter without the right to return to the seller's obligations. For the investor, forfaiting is a very expensive form of lending.

In Ukraine, the forfaiting market is not yet developed, and, as a rule, is medium-term in nature and is intended for exporters of goods: machinery, vehicles and equipment, capital services (construction of industrial and infrastructure facilities abroad), solutions in the field of information technology. The reason is in a number of legislative restrictions that do not allow banks to act as forfeiters, the lack of experience in banks under forfaiting schemes.

The above-mentioned difficulties can be overcome by such financial instrument as factoring, which is best suited for current processes of small business development.

It should be noted that in developed countries, insurance companies and pension funds are active participants of the innovative development of small business. These financial intermediaries are the subjects of the financial and credit system, which ensures accumulation of savings of individual investors and the transfer of funds from creditors to borrowers.

In Ukraine, the function of insurance companies and private pension funds as a financial source of innovation in small business remains unrealized. Therefore, the state should create real opportunities for institutional investors to provide funds for innovative projects, especially for small businesses.

Ensuring a favorable development of domestic small business, intensification of its innovative orientation is possible only if the financial

constraints of Ukraine's economy are overcome.

Particularly, there are acute problems of insufficient own funds of enterprises to ensure stable operations, as well as the insufficient level of capitalization of the banking sector, which limits the ability to finance long-term investment projects in the small business sector. The lack of sufficient financial support for small business structures is the main reason for the slowdown in the dynamic development of this sector of domestic entrepreneurship in today's Ukraine. In modern conditions, it is impossible to provide financing for innovative changes only through the budget system or the banking sector. To create a holistic system that will provide adequate support for small business development and its innovative focus with the necessary funds, they need a "mixed" model of their financing, which includes the state support for the development of specialized banking credit institutions, non-bank financial investors, private investors, states in methodological and legal support.

References:

1. Global Innovation Index 2019. Towards a healthy lifestyle – the future of medical innovation. URL: www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf.
2. Zaplatynskyi M. V. Problems of financial support of innovative activity of enterprises in Ukraine. *Agrosvit*, 2020. № 4. P. 83-90.
3. Official site of the State Committee for Regulatory Policy and Entrepreneurship. Generalized reports on the state of implementation of regional small business development programs in Ukraine. URL: <http://www.dkrp.gov.ua>.
4. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.
5. Official website of the National Bank of Ukraine. URL: <http://www.bank.gov.ua>

UDC 658.15:005.584.1

Valentyn Dranus
Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine
Vicktoria Galenko
4th year Bachelor's degree student, majoring in Finance,
Banking and Insurance,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

PROSPECT FOR THE INTRODUCTION OF BANKING DUE DILIGENCE IN UKRAINE

The banking system is the main link between the country's economy. Today, it is difficult to overestimate the role that these financial institutions play in ensuring the functioning of economic entities. Supervisors around the world are increasingly recognizing the importance of ensuring that their banks have adequate controls and procedures in place so that they know the customers with whom they are dealing. Adequate due diligence on new and existing customers is a key part of these controls. Without this due diligence, banks can become subject to reputational, operational, legal and concentration risks, which can result in significant financial cost.

For the banking sector, due diligence is part of the "compliance" procedure and provides a set of measures to study potential customers, their activities, sources of capital and determine the degree of risk for the bank in establishing a relationship with such a customer.

Thus, "due diligence" is a procedure of forming an objective view of an object or subject, which includes potential risks, independent assessment of the object and other factors. First of all, due diligence is aimed at comprehensive verification of the legality and commercial attractiveness of a planned operation or investment project, but the completeness of the information provided by this type of verification also plays an important role. The most complete is the definition proposed by O.O. Tereshchenko, who under "due diligence" suggests understanding a deep and comprehensive analysis of all aspects of financial and economic activities of the enterprise: organizational, legal, financial, marketing, tax, political, market, technological, etc [1].

The impetus for the emergence of common standards and approaches to customer due diligence has been the combined efforts of the global community to combat money laundering. The first systemic document was the EU Directive of 1991, which set minimum standards for combating money laundering, including approaches to customer identification by banks, which Member States had to adapt in their own legislation. It is based on the Forty FATF recommendations and the principles of the Basel Committee. The FATF twice (in 2001 and 2007) included Ukraine in the "black list" of countries that do not cooperate in this area. This was the main impetus for improving regulation in the field of combating money laundering and making significant changes in banking internal control procedures [2].

The current regulations on banking due diligence procedures are aimed primarily at the proper identification of the client and determine the following grounds for its implementation [3]:

- Establishing relationships. This is the minimum standard that aims to protect the bank from unreliable customers;
- Suspicion. In this case, the bank relies on its own system of risks, which fully complies with the requirements of international standards, as similar provisions are contained in the Fourth Directive;
- Carrying out a financial transaction subject to financial monitoring. In this case, the legislation sets a threshold equivalent to UAH 150,000 and contains a list of features for such transactions. As practice shows, such a threshold is insignificant, especially for operations under foreign trade contracts, given the hryvnia exchange rate today. It would be more appropriate to determine the threshold of such transactions in foreign currency. For comparison, the Fourth Directive sets a threshold of 15 thousand euros. The NBU recently announced that it intends to increase the limit to UAH 300,000;
- Carrying out a transfer without opening an account for an amount equal to or exceeding the equivalent of UAH 15,000;
- Carrying out a one-time operation without establishing business relations with clients in the amount equal to or exceeding the equivalent of UAH 150 thousand.

In conclusion, it is worth noting that Ukraine, despite the difficult

political and economic situation, still confidently adheres to the European vector and implements the best world standards and practices in national legislation. However, only time will tell how well our banking system will be able to balance between strict regulation and customer needs, as well as where there is a fine line between the desire to avoid responsibility and the neglect of customer-oriented service.

Thus, although the process of "due diligence" requires the involvement of significant resources: financial, material, the formation of an appropriate base and methods of conducting and attracting relevant professionals, but it will allow Ukrainian banks to reach a new level, expand and strengthen their competitive position.

References:

1. Tereshchenko O.O. Upravlinnia finansovoyu sanatsiyu pidpriemstv [Management of financial rehabilitation of enterprises]. – K.: KNEU, 2006.
2. Basel Committee on Banking Supervision. Customer due diligence for banks – October 2001. URL: <https://old.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=37002>
3. Sitarchuk A.Y. Sytnist due diligence I mojlivosti vikorystanna v Ukraini [The essence of due diligence and the possibility of use in Ukraine]. – K: University of Banking of the National Bank of Ukraine, 2013.

UDC 336.763(477)

Valentyn Dranus

Ph.D. in Economics, Associate Professor,

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

Inga Glazacheva

4th year Bachelor's degree student, majoring in Finance,

Banking and Insurance,

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

MODERN TRENDS OF COMPLIANCE IN THE FINANCIAL MARKET

The concept of "compliance" originated in the second half of the twentieth century to denote a system of internal control within commercial and non-commercial organizations for compliance with general legal requirements, as well as industry standards, rules, requirements for the organization and more.

Nowadays, the term "compliance" in a broad sense is used to denote the system of control of the enterprise for compliance with its activities, as well as the activities of its employees, managers and third parties, the requirements of regulatory acts. At the same time, in the narrow sense, "compliance" means a system of measures to ensure that the company complies with the requirements of anti-corruption legislation and the requirements of preventing conflicts of interest.

Additional elements and forms of their implementation depend on the scope of the company and the level of corruption risks in the environment (corruption rating of the country, region, industry).

2019 is remembered for a number of reforms by regulatory authorities in the field of corporate governance programs, data privacy and sanctions in response to non-compliance. Let's look at the main trends of the last year [1].

Regulatory compliance departments are faced with a huge amount of data, which must be checked daily. But if a company does not use the latest technologies, there is a risk of failure.

As for 2020, the trends of increasing data privacy and improving the culture of whistle-blowers of violations remain relevant. Thus, in early

2020, NAVEX Global, which provides software solutions for compliance management, held a webinar to discuss the main trends in risk and compliance for this year, as well as how the compliance departments should act in these turbulent times [2].

Politics and social justice issues are creating more and more tension in the workplace. Today, many employees demand that senior managers take a stand on social and political issues. This can create a very complex culture for an employer or compliance officer. In today's hypersensitive social environment, it is necessary to have an action plan that includes an internal communications plan to respond quickly when a company's actions cause public outrage.

Also, as many financial crimes today are committed using cyber technology, financial crime investigators and forensic accountants need to have a better understanding of network security and software systems underlying such things as expense reporting, payroll, purchases and electronic banking. In order to properly conduct an internal investigation, it is important that compliance and internal audit issues are taken into account.

Taking into account the growing wave of global regulations, compliance specialists have to process a large amount of information in a short time and one way to cope with this is to find out which rules and guidelines are most relevant. As for Ukraine, the NBU implements regulations in order to bring domestic compliance standards in line with international best practices. There were developed Regulations on the organization of the internal control system in Ukrainian banks and banking groups. This document was developed, in particular, taking into account the provisions of Directive 2013/36 / EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to credit institutions and prudential supervision of credit institutions and investment firms, Guidelines of the European Banking Authority on Corporate Governance (EBA / GL / 2017/11, September 26, 2017), which regulate the principles of effective corporate governance and the functioning of the internal control system [3].

Compliance units of financial companies are also responsible for anti-corruption expertise and development of anti-corruption programs. Moreover, a business with an implemented compliance policy has a competitive advantage. By resorting to corrupt practices, companies lose

stability because they depend on specific personalities, increase the threat to the security of owners and top managers, teach employees to misperceive financial incentives, which leads to the loss of the best employees, deprive themselves of opportunities to enter attractive Western markets, where there is zero tolerance for corruption. Such actions pose a threat to the liquidity and value of the business - if the Due Diligence procedures reveal facts that the company is "toxic", the circle of its potential buyers will be significantly narrowed due to the refusal of negotiations by most foreign businessmen from developed countries [4].

Thus, compliance experts are faced with many challenges related to data privacy laws, the choice of specific software and the balance of national jurisdictions with corporate policies. These are the challenges that should be focused on at this stage. Compliance with the principles of compliance is a conscious choice for everyone. Failure to comply can lead to reputation damage, risk of damage, loss of profit, loss of valuable resources, and sometimes to question the very existence of the business.

References:

1 - GAN Integrity Solutions Top Compliance and Anti-Corruption Trends of 2019 URL: <https://www.ganintegrity.com>

2 - NAVEX Global: Top 10 compliance trends for 2020 URL: <https://www.complianceweek.com/ethics-and-culture/navex-global-top-10-compliance-trends-for-2020/28319.article>

3 - Regulations on the organization of the internal control system in banks of Ukraine and banking groups URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0088500-19#Text>

4 - Professional Association of Corporate Governance Anti-Corruption Compliance, Program Guide for Training Those Responsible for Implementing an Anti-Corruption Program URL: <https://cgpa.com.ua/wp-content/uploads/2018/07/Compliance.pdf>

UDC 658.15:005.584.1

Valentyn Dranus
Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine
Tatiana Shavarina
4th year Bachelor's degree student, majoring in Finance,
Banking and Insurance,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

PROSPECTS FOR IMPLEMENTING BANK DUE DILIGENCE IN UKRAINE

A bank providing a loan to a client, an investor intending to acquire a business, a firm concluding a trade contract - all of them want to be sure in the reliability and profitability of the transaction. Such confidence can only be based on complete, reliable and objective information about the financial condition, legal status and market position of the counterparty company. In order to collect and analyze the necessary information, the interested person resorts to a special procedure of complex inspection, which is called Due Diligence.

Due Diligence is a system or complex of analytical and operational measures aimed at comprehensive verification of the legality and commercial attractiveness of the planned transaction, investment project, procedure, etc. in order to avoid or minimize existing business risks (legal, tax, political, marketing, etc.). These risks include money laundering and terrorist financing. Organizations need to 'know their customers' for a number of reasons:

- to comply with the requirements of relevant legislation and regulation;
- to help the firm, at the time the due diligence is carried out, to be reasonably certain that the customers are who they say they are, and that it is appropriate;
- to provide them with the products or services requested;
- to guard against fraud, including impersonation and identity fraud;

- to help the organization to identify, during the course of a continuing relationship, what is unusual and to enable the unusual to be examined;
- if unusual events do not have a commercial or otherwise straightforward rationale they may involve money laundering, fraud, or handling criminal or terrorist property;
- to enable the organization to assist law enforcement, by providing available[1].

Investors are currently the most frequently asked to conduct a Due Diligence in order to assess the various risks associated with investing, usually when deciding on the purchase of a stake in a business or business project as a whole. Conditionally, a Due Diligence study can be divided into several parts, which differ from each other both in terms of objectives and methods. However, all these elements are essential for a holistic and comprehensive study of the activity and financial condition of the company [2].

A bank employee may be held criminally liable in case of execution of bank transactions involving funds of criminal origin. A bank employee who has shown negligence may be imprisoned for up to 6 weeks or fined up to EUR 75000 [3].

Within this complex, banking institutions (especially subsidiaries of foreign banks) can act in the field of mergers and acquisitions as investors and institutions that provide services due to Due Diligence. In this way, it reduces time and money, as well as avoids financial risks.

The view of this Due Diligence service in Ukraine is somewhat different from the generally accepted one. In our country, the service under this name is provided either by law firms or by representative offices of international consulting companies. In Ukraine, banks don't actually carry out this procedure, but there are companies that offer such services. For example, M Consulting Group, GCS Ukraine etc. So that's procedure is not new at all, though Ukrainian banks don't use it.

There is. KYC checks are done at the first stage of establishing business relations when we vet the potential clientele. Customer Due Diligence is an ongoing control of suspicious activity aimed at laundering the proceeds of crime and other high-risk activities [4].

The big problem with the introduction of banking Due Diligence is not

only the opinion that it concerns only law or is an audit, but also a lack of understanding of the essence of the term. Many people offering the services of this procedure or referring to the conduct of this transaction by the bank refer to the procedure Know Your Client. And this procedure is only part of bank Due Diligence.

Customer due diligence is never complete. It continues even after a new customer is on-boarded with a financial institution. This is because a customer's activities may change, which in turn can affect their risk profile.

Today in Ukraine, based on the specifics of banking regulation and the peculiarities of the business sector, domestic banks are not engaged in this type of service and are not quite organizationally ready to conduct these operations. This is due to the fact that in Ukraine there is no proper information base and appropriate methodology for the operation "Due Diligence". Although this process requires the involvement of significant resources: financial, material, the formation of an appropriate base and methods, depending on the scope of the enterprise being purchased, and the involvement of relevant specialists, but it will allow Ukrainian banks to reach a new level, expand and strengthen their competitive position.

References:

1. International Compliance Association. What is Customer Due Diligence (CDD)? URL: <https://www.int-comp.org/careers/your-career-in-aml/what-is-customer-due-diligence-cdd/>
2. Консультационная группа департамент оценки. Дью дилидженс как обязательный этап инвестиционного процесса. URL: <https://duediligence.su/procedure/obligatory-stage/>
3. European Commission. Official page. URL: https://ec.europa.eu/info/index_en
4. Justcoded. What is the difference between KYC and AML? URL: <https://justcoded.com/blog/what-is-the-difference-between-kyc-and-aml/>

*Doctor of Econ. Sc., Assoc. Prof. Plotnytska S.I.
Language Advisor – Asst. Professor, Makoviei R.G.
Kulak K.O.*

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

STAFF MOTIVATION AND STIMULATION

Enterprise management combines various functions that arise because of division of management work. For example, functions such as planning, organizing, motivating, controlling and coordinating. The motivation feature covers the development and use of incentives for effective interaction between the subjects of the joint activity. The main task of this function is to ensure that members of the organization perform their work in accordance with their responsibilities. Managers need to know and be able to use motivating factors to increase employee dedication. Although it cannot be argued that employees' performance and work behavior is determined solely by their motivation, nevertheless, the value of motivation is very high.

There are many definitions of motivation in the literature that reveal its essence from different sides. Motivation in the general sense is a set of driving forces that induce a person to perform certain actions; depending on the behavior of the person - is the process of conscious choice of one or another type of actions, due to the complex influence of external and internal factors (respectively stimuli and motives). In management - is a function of leadership, which consists in the formation of incentives for employees to work (to encourage them to work with full return), as well as in the long-term impact on the employee in order to change the structure of his values and interests, to set the appropriate motivational core and development of labor potential on this basis. As the main function of management, motivation is associated with the process of motivating subordinates to activity through the formation of motives for behavior to achieve personal goals and objectives of the organization.

In the process of motivation involves the use in a certain sequence of interdependent categories: the needs of people -their interests - motives of activity – action [1, p. 119-125].

Tasks that management can accomplish through motivation are:

recognizing the work of high-performing employees to further stimulate their creative activity; demonstration of the firm's approving attitude to high employee performance; popularization of the results of work, employees who received recognition; application of various forms of recognition of merit; improving the morale of employees through an appropriate form of recognition; ensuring the process of increasing employees' work activity. Skillful use of motivation helps managers to develop ways to maximize the performance of subordinates based on a clear understanding of the peculiarities of their behavior.

Motivation and stimulation as methods of labor management are opposite in orientation: the first is aimed at changing the existing state; the second is to secure it, but they complement each other: we will not be able to escape from the crisis without a qualitative change in labor motivation. The processes of motivation and stimulation can not only coincide, reinforce each other, but also confront each other [2, p. 44].

Depending on what pursues the motivation, what tasks it accomplishes, there are two main types of motivation:

- ✓ The first type is that by externally influencing a person is called to action by certain motives that cause a person to perform certain actions that lead to the desired result for the motivating subject.

- ✓ The second type of motivation has as its main task the formation of a certain motivational structure of a person. In this case, the focus is on developing and enhancing the motives of human actions that are desirable for the subject, and vice versa, to weaken those motives that impede the effective management of the person.

The process of using different incentives to motivate people is called the incentive process. Incentives take many forms. In practice, one of its most common forms of management is material incentives. The role of this stimulation process is extremely large. However, it is very important to take into account the situation in which material incentives are exercised and to try to avoid exaggerating its capabilities, because a person has a very complex and unambiguous system of needs, interests, priorities and goals. Incentives are fundamentally different from motivations. The essence of this difference is that stimulation is one of the means by which motivation can be exercised.

The stimulus is one of the "poles" of the mechanism of motivation,

which represents certain benefits (objects, values, etc.), capable of satisfying the need to perform certain actions (behavior). The incentive is focused on meeting the need.

There are two types of motivation. In the first case, the motivation can be conditionally called "internal", since the person himself, when faced with the task generates motives. They appear as if inside a person. Examples of this type of motivation are the desire to achieve a goal, the completion of work, cognition, and the desire to overcome difficulties, fear, etc. In the second case, the motives for the task-solving activity are caused by the subject's influence from the outside, therefore the conditionally motivation can be called "external" [2]. This kind of motivation is motivation processes, such as orders, rules of behavior, etc. Despite the closeness and correlation of the concepts of motive and stimulus, it is necessary to distinguish them. The motive characterizes the employee's desire to receive certain benefits, the incentive - these benefits themselves. An incentive may not grow into a motive if it requires a person to take impossible or unacceptable actions. The stimulus is directly focused on the need, its satisfaction; the motive is the main link, the "spark", which under certain conditions jumps between the need and the stimulus. For this "spark" to occur, the stimulus must be more or less conscious and accepted by the employee. Responses to the same stimuli are not the same in different people. Therefore, incentives alone do not matter or make sense if people do not respond to them. The process of using different incentives to motivate people is called the incentive process [3, 42].

References:

1. Біліченко О.С. Класичні і сучасні моделі мотивації трудової діяльності / О.С. Біліченко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2012. – № 4. – С. 119-125.
2. Boddy D., Payton R. Fundamentals of Management: Peter, 1999. P. 44.
3. Newstrom JV, Davis K. Organizational Behavior: Trans. with English. St. Petersburg: Peter, 1999. P. 42.

Cand. Econ. Sc., Assoc. Prof. Schevchenko V. S.
Language Advisor – Asst. Prof. Makoviei R. G.
Krut D. A.

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

CONFLICT MANAGEMENT IN ORGANIZATIONS

An organization is a complex structure of organizational, managerial, production and social relations, which covers the personality of employees, between whom there is never complete mutual coherence. Every organization encounters conflicts on a daily basis. The conflicts cannot be avoided, but it is possible to manage them in a way if we recognize them timely.

The concept of conflict is not unambiguous, as different scientists have interpreted this term in their own way. Some researchers have determined that conflict is a dynamic process that underlies organizational behavior, others speak of conflict as a clash of opposing views and interests that leads to contradictions and to active action, and struggle.

It would be more appropriate to say that conflict is a process that arises and develops from relationships between groups or individuals, where each side tries to take a position that would be incompatible with the position of the other side.

Conflict occurs when one or (two) social entity (s):

1. Is required to engage in an activity that is incongruent with his or her needs or interests.
2. Holds behavioral preferences, the satisfaction of which is incompatible with another person's implementation of his or her preferences.
3. Wants some mutually desirable resource that is in short supply, such that the wants of everyone may not be satisfied fully.
4. Possesses attitudes, values, skills, and goals that are salient in directing one's behavior but that are perceived to be exclusive of the attitudes, values, skills, and goals held by the other(s).
5. Has partially exclusive behavioral preferences regarding joint actions.
6. Is interdependent in the performance of functions or activities.

According to Roloff (1987), "organizational conflict occurs when

members engage in activities that are incompatible with those of colleagues within their network, members of other staffs, or unaffiliated individuals who use the organization's services or products" [3, 18-19].

The process of conflict consists of 4 stages or levels according to which the development of relationships between the sides involved in conflict is shown.

The first stage is also called a latent stage in which certain characteristics, like communication, structure and personal variables, can lead to conflict. It is important to point out that it is not necessary to have the simultaneous occurrence of all three factors (conditions), but the occurrence of just one.

The second stage, the cognition and personalization stage, represents the outcome of the impact of the first phase factors. We distinguish two substages in this stage:

1. Perception of the participants in conflict – which does not mean that a conflict has occurred.

2. Not until there has come to articulation of feelings and expression of conflict awareness, we can say that the conflict itself has occurred.

The third stage deals with the conflict manifestation. There is hostile behavior among the participants involved in a conflict and it all results in the so-called open disagreement.

The last stage in this process of conflict is the conflict outcome which shows us the further relationship development of the conflict participants and the consequences of conflict. Consequences of conflict can be manifested through the organization's increased working efficacy on the whole or just on the contrary, the decrease of the working efficacy [1, 507].

Conflicts can emerge whenever. The way one uses the conflict management procedures relies upon both your conflict style and your conflict management aptitudes. There is a wide range of approaches to react to conflict circumstances.

Accommodating. This is the point at which you collaborate to a high degree, and it might be at your own cost, and really neutralize your own objectives, targets, and the wanted results. This approach is powerful when the other party is the master or has a superior arrangement.

Avoiding. This is the point at which you basically maintain a strategic distance from the issue. You aren't helping the other party achieve their

objectives, and you aren't self-assuredly seeking your own objective. This works when the issue is inconsequential or when you have no possibility of winning. It can likewise be successful when the issue would be valuable. It's additionally extremely successful when the climate is sincerely charged and you have to make some space. Some of the time issues will be resolved themselves, yet "trust isn't a procedure", and, by and large, staying away is certainly not a decent long haul technique.

Collaborating. This is the case where you act as an accomplice or combine up with the other party to accomplish both of your objectives. This is the means by which you break free of the "win-lose" world view and look for the "win-win" one. This can be compelling for complex situations where you have to locate a novel arrangement.

Competing. This is the "win-lose" approach. You act in an exceptionally confident manner to accomplish your objectives, without trying to collaborate with the other party, and it might be to the detriment of the other party.

Compromising. This requires a direct level of confidence and participation. It might be fitting for situations where you require a transitory arrangement, or where the two sides have similarly essential objectives. The trap is to fall into trading off as a simple way out, when teaming up would deliver a superior arrangement [2, 3-4].

So, the more the head of the organization gets used to each method of conflict management, the more viable the organization will be, because the positive consequence of the conflict is to promote the development and improvement of human interaction.

References:

1. Dujak D. (2008) *Conflict management in organization*, Regiona University: p. 507.
2. Kathiravan C. and Rajasekar A. (2018) *A global perspective of conflict management and conflict management styles strategies to manage workplace conflict in the contemporary issues in business scenario*, International Journal of Advanced Scientific Research & Development: p. 3-4.
3. Rahim M. A. (2001) *Managing Conflict in Organizations* (third edition), London: p 18.

УДК 336.64

Метечко Т.О.

*м.э.н., старший преподаватель кафедры
бухгалтерского учета и контроля в АПК,*

*Гродненский государственный аграрный университет,
г. Гродно, Беларусь*

К ВОПРОСУ ОБ ОЦЕНКЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОПЕРАТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ОРГАНИЗАЦИЯХ

Обеспечение на предприятии слаженного и ритмичного хода всех производственных процессов возможно в условиях оперативного планирования, которое способствует уменьшению нерационального использования средств предприятия благодаря своевременному совершению хозяйственных операций, распределению товарно-материальных и финансовых потоков и контролю за их реальным осуществлением.

Одним из актуальных является вопрос об оценке эффективности оперативного планирования, которая имеет особенности в практике сельскохозяйственных организаций. Относительно этого вопроса Быков С.Л. и Горемыкин В.А. [1, с. 30-37] отмечают, что традиционно эффективность планирования оценивается по степени достижения плановых показателей ($\mathcal{E}_{\text{вп}}$). При использовании этого подхода, данный показатель не должен быть меньше единицы ($\mathcal{E}_{\text{вп}} \geq 1$). Соблюдение данного условия во многих предприятиях трактуется как достижение поставленных целей и высокий уровень организации процесса планирования, а значительное перевыполнение плановых показателей трактуется, как безусловный успех предприятия.

В некоторых случаях значительное перевыполнение плановых показателей свидетельствует не об эффективной организации деятельности предприятия, а о низком качестве организации оперативного планирования, что приводит к тому, что предприятие не в полной мере использует свой ресурсный потенциал. По мнению Панюшкина С.С. [2, с. 17-22] в данной ситуации сложно сказать,

какой из вариантов является менее предпочтительным для предприятий:

1) *планирование, учитывающее весь потенциал предприятия*, направленное на мобилизацию всех ресурсов как человеческих, так и материальных, и опирающееся на доскональное изучение рыночной конъюнктуры, при котором показатель выполнения планов постоянно стремиться к 100% ($\Theta_{\text{вп}} \rightarrow 1$);

2) *ограниченное планирование*, когда оно заведомо направлено на эффективное выполнение плановых показателей ($\Theta_{\text{вп}} > 1$), при котором предприятие не полностью использует свой потенциал.

В любом случае, успешность достижения плановых показателей текущей деятельности определяет, насколько реализуемая стратегия является адекватной потенциалу предприятия.

Исходя из сути данного метода, нами была проведена оценка эффективности оперативного планирования на 22 сельскохозяйственных предприятиях Гродненского района в 2019 г. Для этих целей нами были избраны показатели, характеризующие производственную, финансовую, экономическую деятельность сельскохозяйственных предприятий в общем количестве 22 единицы. Анализ полученных результатов показал, что ни одно из рассматриваемых хозяйств не выполнило план по всем 22 показателям. Близкими к выполнению запланированных показателей стали 2 предприятия; 7 хозяйств не выполнили план по 5-7 показателям. У остальных из рассмотренных хозяйств план не выполнен по 10 и более показателям. Данное наблюдение свидетельствует о том, что абсолютное выполнение показателей оперативного плана в условиях сельскохозяйственного производства является сложной, а зачастую не выполнимой задачей, что является результатом действия следующих труднопредсказуемых факторов: урожайность сельскохозяйственных культур, продуктивность животных, погодные условия, эпидемиологическая обстановка, инфляция, изменчивость валютных курсов, государственная поддержка, нормативно-правовое регулирование и др.

Следует отметить, что проведение детального анализа выполнения плана производства, реализации и себестоимости продукции в денежном выражении является не целесообразным, поскольку

инфляционные процессы, рост закупочных и потребительских цен, изменение курсов валют затрудняют процесс планирования стоимостных показателей.

В этой связи, на наш взгляд, для оценки эффективности оперативного планирования, в т.ч. на сельскохозяйственных предприятиях, следует осуществлять отбор анализируемых показателей с учетом следующих аспектов:

- показатели должны отражать качественные, а не количественные изменения;

- показатели должны иметь прямой порядок оценки их логического значения, т.е. чем выше их значение, тем лучше для субъекта хозяйствования.

Таким образом, абсолютное выполнение плана на большинстве сельскохозяйственных предприятий является не возможным, что связано с действием фактора неопределенности (непредсказуемости). Для оценки эффективности оперативного планирования рекомендуем осуществлять отбор показателей с учетом наших предложений.

Список использованных источников:

1. Быков, С.Л., Горемыкин, В.А. Оценка эффективности системы внутрифирменного планирования на промышленных предприятиях // Вопросы региональной экономики. – 2014. - №3 (20). – С. 30-37.
2. Панюшкин, С.С. Оценка эффективности системы внутрифирменного планирования на промышленных предприятиях / С.С. Панюшкин // Российское предпринимательство. – 2006. - №8. – С. 17-22.

УДК 657.2.016

*Хомін І. П., к.э.н., дац.
Мінскі філіял ФДБОЗ ВО
«РЕУ ім. Г. В. Плеханова»,
г. Мінск, Беларусь*

АКТЫВІЗФІЦЫЯ АГРАРНЕГА БІЗНЕСУ У КАНТЭКСЦЕ ЯЕ ФІНАНСАВА-ЭКАНАМІЧНЫХ РЫЧАГОЎ

Не адмаўляючы неабходнасці датавання аграрнага сектара эканомікі, бо "эканамічная сістэма без якога-небудзь ўмяшання дзяржавы – як паказваў кіраўнік новай гістарычнай школы Германіі прафесар Г. Шмолер (1838-1917), – з'яўляецца ўтопіяй" [2, с. 32], тым не менш даводзіцца канстатаваць яго недастатковую эфектыўнасць. Пацвярджаецца хоць бы тым, што ўзровень "апускання" бюджэту ў валавы ўнутраны прадукт краін, якія абралі яго стратэгічным фінансава-эканамічным рычагом развіцця сельскагаспадарчых прадпрыемстваў, не супроводжуецца адэкватным змяненнем вынікаў іх дзейнасці.

Напрыклад, у Беларусі вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі ў супастаўных цэнах на працягу доўгага перыяду (2013-2019 гг.) напераменку вагаецца ў дыяпазоне +, – 4% да папярэдняга года. Ва Украіне значнасць валацільнасці першага паказчыка яшчэ вышэй: у межах ад мінус 11,4% (2014 г.) да мінус 6,8% (2019 г.) нягледзячы на тое, што ў адрозненне ад Беларусі, суадносіны жывёлагадоўчай прадукцыі тут ніжэй у разы. Напрыклад, у 2019 г. на рубель раслінаводчай прадукцыі прыходзілася 85 капеек жывёлагадоўчай, а ў разліку на адну грыўню – амаль у 3,3 разы менш!

У сувязі жа з тым, што вытворчасць жывёлагадоўчай прадукцыі патрабуе куды большай масы фінансавых рэсурсаў, чым раслінаводчай, назіраецца аб'ектыўна найнізкая акупнасць затрат у цэлым: узровень рэнтабельнасці аграрнага сектара Беларусі не перавышаў у акрэсленай формай перыядзе 7,7%, часам жа (2015 г.) апускаўся да 0,6% і быў ніжэйшы, чым ва Украіне на парадак. Дарэчы, гэтую заканамернасць пацвярджаюць паказчыкі беларускіх сялянскіх (фермерскіх) гаспадарак, узровень рэнтабельнасці якіх значна вышэй,

чым сельскагаспадарчых арганізацый – на 30 п.п., – менавіта таму, што фермеры ў асноўным займаюцца вытворчасцю больш рэнтабельнай раслінаводчай прадукцыі, зрэшты, як і ўкраінскія .

У канчатковым выніку гэта абумовіла трэндны дысбалансаў галін аграрнага сектара эканомікі ў Беларусі і Украіне, перш за ўсё адносна пагалоўя жывёл, асабліва кароў, аднолькава негатыўныя, хоці тое, што нельга па паскарэнню: стрымваныя і імклівыя адпаведна. Разам з тым пераканаўча пацвярджаюць, што ўжыванне гэтага фінансава-эканамічнага рычага не дае ніякіх падстаў для яго пераважнага ўключэння ў арсенал стратэгіі актывізацыі аграрнага бізнесу.

Не толькі таму, што "фактары, якія выклікаюць неэфектыўнае выкарыстанне бюджэтных сродкаў, з'яўляюцца суб'ектыўнымі і звязанымі, перш за ўсё, з недахопамі дзяржаўнага рэгулявання руху фінансавых рэсурсаў" [1, с. 30]. А перш за ўсё з прычыны таго, што ўзровень "апускання" бюджэту ў валавы ўнутраны прадукт, абумоўлены беззваротным бюджэтным датаваннем развіцця аграрнага сектара практычна дасягнуў мяжы.

Прычым такое "пераліванне" сродкаў, у тым ліку і ад аграрыяў-рэцыпіентаў, якія штогод плацяць у бюджэт падаткі, а потым атрымліваюць з яго бюджэтныя датацыі, абумоўлівае сустрэчныя грашовыя патокі, штогод павялічваюцца і па законе Ома ўсё больш энергіі, то ёсць сродкаў, губляецца, паколькі бюджэт марнуе іх на самаабслугоўванне, не кажучы ўжо аб міжволі спакусе для распарадкаў бюджэтных асігнаванняў атрымаць нейкую неправамерную выгаду за "клопаты" пра таго ці іншага рэцыпіента.

Акрамя таго, тут ўзмацняецца ўплыў агульнай недахопу бюджэтна-размеркавальных адносін, абумоўлены прынцыпам бязвыплатнасці і незваротнасці, які на практыцы азначае, што забраная частка ВУП адбіраецца без належнага эквіваленту ў адных суб'ектаў гаспадарання, каб потым перадаць пэўную долю іншым, прычым нярэдка з большай суб'ектыўнай матываванасцю, чым уласна улічваючы эканамічнае абгрунтаванне патрэбаў развіцця аграрнага сектара. Такім чынам, замест стымулявання развіцця, назіраецца супрацьлеглае: чым глыбей апускаецца фіскальнае "кола" ў раку грашовых патокаў адных прадпрыемстваў, тым больш яна мялее. Паколькі "пераліванне" вычарпання ў іншыя ручаі не цягне паўнаводдзя апошніх, бо значная

частка гэтых патокаў проста-проста прасочваецца праз назапашаны ў іх глей, што знікалі невядома куды, ня прыводзячы ў дзеянне генератараў гаспадарчай энергіі, якая магла б вырабляць новую дабаўленую вартасць.

З улікам чаго рацыянальным выглядае якое ўжываецца ў асобных краінах "стымуляванне інвестыцыйнай актыўнасці ... прадастаўленнем прадпрыемствам права выкарыстоўваць на рэалізацыю прыярытэтных інавацыйных праектаў да 100% атрыманага прыбытку" [1, с. 34] за кошт падатковых ільгот. Адначасова з узмацненнем увагі да фарміравання уласных крыніц рэсурсаў фінансавання развіцця аграрнага сектара – прыбытку і амартызацыі, таму што рана ці позна дзвядзецца адмовіцца ад неэфектыўнай практыкі спачатку як мага большай цэнтралізацыі даходаў у бюджэце, а затым беспаспяховых намаганняў забяспечыць выраўноўванне іх у разрэзе рэгіёнаў і галін, што лепш за ўсё ілюструе несістэмны і стохастычны датаванне аграрнага сектара.

Зрэшты, прапанаваныя тэзісы не зьяўляюцца вердыктам, таму далейшыя даследаванні шляхоў удасканалення фінансава-эканамічных рычагоў актывізацыі аграрнага бізнесу ўяўляюцца перспектыўнымі.

Спасылкі:

1. Даніленка А. І. Умацаванне дзяржаўнасці рычагаў эфектыўнага выкарыстання фінансавых рэсурсаў. Эканоміка Украіны, 2015. № 4. С. 28-35.
2. Шмоллер Г. Народная гаспадарка, навука аб народнай гаспадарцы і яе метады. М.: Выданне К. Т. Салдаценкава, 1902. 243 с.

УДК 336.773

Андрос С.В.

*д.е.н., доц., провідний науковий співробітник відділу
фінансово-кредитної та податкової політики,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ*

КРЕДИТНІ СПІЛКИ В СИСТЕМІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Кредитні спілки є некомерційними організаціями, що надають послуги виключно своїм членам, які одночасно є його власниками, а також керують організацією. Членство в кредитній спілці визначається спільністю її учасників. До поширених критеріїв прийняття в кредитну спілку відносяться географічне положення малих підприємств, їх професійні інтереси або місце роботи (каси взаємодопомоги). Вступ до кредитної спілки передбачає виконання простих вимог і внесення початкового внеску. Обов'язкове внесення внеску при вступі до кредитної спілки відрізняє їх (кредитні спілки) від інших мікрофінансових організацій (МФО). З одного боку, початкові заощадження дозволяють кредитним спілкам бути менш залежними від зовнішніх субсидій у порівнянні з іншими МФО та з моменту їх заснування домогтися фінансової стійкості. З іншого боку, члени кредитних спілок готові отримувати менший відсоток по депозитах, дозволяючи знизити ставку по кредитах (для самих себе).

Незважаючи на особливості законодавства різних країн, кредитні спілки легко створюються, оскільки немає необхідності ліцензувати їх діяльність, а також для них не існує мінімальної вимоги до розміру капіталу, притаманної банківській системі. Кредитні спілки надають індивідуальні позики своїм членам. Низькі вимоги по депозитах сприяють залученню найменш забезпечених малих агропідприємств.

Привабливість кредитних спілок полягає в їх прагненні надавати послуги своїм членам, виходячи з їх потреб у малих позиках, простої процедури отримання кредиту та мінімального часу обслуговування. Крім того, діапазон середньозважених ставок за кредитами досить широкий. В Україні найбільша кількість кредитних спілок – 75 (31,1%) надають кредити за процентною ставкою в межах від 40% до 50% річних

[1].

Можливість отримання позик на малу суму дозволяє залучити малий агробізнес з невеликим оборотом. Більш того, на відміну від інших МФО, кредитні спілки широко поширені в сільській місцевості. Можливість зовнішнього запозичення часто є визначальною в розвитку кредитних спілок.

Основними напрямками зміцнення кредитних спілок є:

1. Вирішення проблем щодо формування капіталу і нестачі власних ресурсів кредитних спілок, створення резервної бази, залучення депозитів та мобілізація заощаджень.

2. Доповнення рахунків по паях міцнішими інструментами заощаджень, включаючи рахунки на іменних книжках, що відображають операції по рахунку і довідки про депозити; розширення операцій по дешевих кредитах; використання різних типів застав; різних процентних ставок для позик з різним ступенем ризику і відкритих кредитних ліній.

Прийняття перелічених заходів, а також створення додаткових механізмів сприяють посиленню функцій кредитних спілок, зміцненню їх становища на фінансовому ринку України.

Рекомендації для НБУ

Для повного розкриття потенціалу кредитних спілок перспективним є створення цілісної системи кредитної кооперації, яка відповідатиме найрізноманітнішим фінансовим потребам аграрного виробництва, а також забезпечуватиме надійність і стабільність цього сегмента фінансової системи в цілому. Система кредитної кооперації повинна охоплювати всі аспекти формування та розвитку кредитних спілок у країні, правову основу їх розвитку, роль і місце кредитних спілок у загальній системі кредитної кооперації, взаємини кредитних спілок з різними організаційними структурами.

З цією метою НБУ щодо підтримки і розвитку кредитних спілок необхідно розробити стратегічний план подальшого розвитку.

У документі доцільно передбачити заходи, спрямовані на поліпшення якісного стану діючих кредитних спілок в Україні, а також передбачити заходи щодо створення нових кредитних спілок. Позитивний вплив на розвиток і виробництво сільськогосподарської продукції і в цілому на серйозний поступ села та зростання кадрового потенціалу надасть створення трирівневої системи кредитної кооперації, подібної до

Німеччини.

Первинна ланка цієї структури буде представлена кредитними спілками. Ефективність їх діяльності забезпечується тим, що вони добре пристосовані до запитів місцевих ринків, змін в їх кон'юктурі. Друга ланка буде представлена асоціаціями кредитних спілок. На асоціації будуть покладені ряд функцій, які або неможливі, або невласиві для кредитних спілок і вирішуватимуть проблеми на рівні району та області. В якості третьої, вищої ланки в ролі головної установи може виступати НБУ або створена Фінансова компанія з підтримки і розвитку кредитних спілок з функціями державного органу для зв'язку з органами управління держави. Вказана організаційна структура в повній мірі відповідатиме функціональному поділу праці та створенню дійових механізмів управління ліквідністю, розрахунків, фінансування, спільного кредитування. Для підвищення ефективної діяльності даної структури пропонується вести в дію додаткові механізми – кооперативного кредиту, гарантійних, страхових фондів, а також розробити вимоги щодо оптимізації ризиків, визначити методичку розрахунку ризикового потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Огляд ринків фінансових послуг. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. 2020. URL : <https://nfp.gov.ua/ua/Ohliad-rynkiv.html>

УДК 336

Боднар О. А.
к.е.н., асистент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв
Шишпанова Н. О.
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

ВИКЛИКИ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ КРАЇНИ

З історичної точки зору фінансова глобалізація не є новим явищем, але сьогоднішній її вплив є безпрецедентним, про що свідчить, наприклад, значне збільшення потоків капіталу, що відбулося в багатьох країнах. Крім того, в останній рік, поряд із прискоренням фінансових потоків, відбулася низка помітних змін, викликаних в тому числі пандемією коронавірусу (COVID-19), які змушують задуматися про виклики, які принесе нова фаза фінансової глобалізації. Тому вважаємо за доцільне розглянути виклики фінансової глобалізації в сучасних умовах та виділити основні економічні та фінансові наслідки, які вони можуть спричинити.

Ми визначаємо фінансову глобалізацію як інтеграцію місцевої фінансової системи країни з міжнародними фінансовими ринками та установами. Інтеграція відбувається за лібералізації економіки, збільшення руху капіталу між країнами, в тому числі активної участі місцевих позичальників та позикодавців на міжнародних ринках та широкого використання міжнародних фінансових посередників. [1]. Є чотири основні агенти фінансової глобалізації: уряди, позичальники, інвестори та фінансові установи. Кожен з них допомагає країні стати більш фінансово інтегрованою.

Потенційні переваги фінансової глобалізації - це збільшення взаємозв'язків у фінансовій світовій системі та глибший ступінь фінансової інтеграції в ній України, що дає можливість розвитку національній фінансовій системі, створенню більш повного,

глибшого, стабільнішого та краще регульованого фінансового ринку.

Вигоди фінансової глобалізації для економічної та фінансової діяльності: збільшення міжнародної торгівлі; зміна використання світових валют (зокрема, долара США) як платіжного засобу в усьому світі та як джерело фінансування; добре функціонуючий фінансовий сектор, що надає кошти позичальникам (домогосподарствам, фірмам та урядам), які мають продуктивні інвестиційні можливості; покращення фінансової інфраструктури, що зменшує проблему асиметричної інформації; збільшення капіталу, що призводить до збільшення джерел та використання фінансування, розширює обсяг продуктів, інструментів та послуг, доступних громадянам; використання переваг міжнародного поділу праці; долучення до новітніх технологій [2]. Як наслідок: позичальники та позикодавці мають більше фінансових можливостей.

Треба відмітити, що перевагою фінансової глобалізації є розвиток фінансового сектору. Але, з іншого боку, глобалізація також може бути пов'язана з деякими втратами, серед яких найголовнішою є більш висока чутливість до кризи [3]. Фінансова глобалізація несе у собі деякі ризики. Ці ризики можуть виникнути особливо в короткостроковій перспективі: лібералізація може призвести до фінансової кризи через пом'якшення регулювання. Вигоди, швидше за все, здійсняться в довгостроковій перспективі. У всіх аспектах глобалізації, дії чи бездіяльність уряду може бути важливими.

З огляду на інституційні зміни та їх потенційні наслідки, здається очевидним, що для того, щоб скористатися перевагами фінансової глобалізації, важливо мати необхідні інструменти з метою мінімізації ризиків, спричинених фінансовою глобалізацією. З цією метою для країн надзвичайно важливо впроваджувати внутрішню політику, яка покращує їх здатність сприймати шоки, робить її менш сприйнятливою до глобальних факторів та запобігає накопиченню макрофінансових дисбалансів.

Місцеві ринки повинні бути належним чином регульовані та контрольовані. Потреба в сильній економіці є ключовою, оскільки за інших рівних умов фінансова глобалізація має тенденцію до посилення чутливості країни з боку зовнішніх потрясінь.

Новий технологічний прогрес та лібералізація вітчизняного

фінансового сектору України за рахунок капіталу призвели до нових подій. Основні агенти, що керують фінансами глобалізації - це уряди, приватні інвестори, позичальники та фінансові установи.

Отже, фінансова глобалізація стала важливим фактором у розвитку світової економіки, але вона повинна підтримуватися нормативною базою та політикою, яка допомагає стримувати ризики, властиві цьому посиленому взаємозв'язку. Чистий ефект фінансової глобалізації є, ймовірно, позитивним, причому ризики будуть більш поширеними відразу після лібералізації економіки. У довгостроковій перспективі очікуються великі потенційні вигоди.

Список використаних джерел:

1. Roser Ferrer. The challenges of financial globalization. *Economics & Markets*. Financial markets. September 13th, 2018. Retrieved from <https://www.caixabankresearch.com/en/economics-markets/financial-markets/challenges-financial-globalisation>.
2. Житар М.О., Сосновська О.О. Вплив фінансової глобалізації на формування фінансової архітектури / *Економіка і організація управління*. № 3 (35). 2019. С.39-50.
3. Sirenko N., Prokopenko N., Poltorak A., Melnyk O., Trusevich I. Behavioral approach to monitoring the financial security of state. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2019. Vol. 41. № 1. pp. 107-117. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2019.10>.

УДК 330.341:336.71

Бондаренко Н.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ МСБ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

МСБ в Україні є потужним механізмом, який серед інших забезпечує роботою велику кількість найманих працівників в економіці країни та забезпечує виробництво більшої половини продукції.

У багатьох європейських країнах уряди запропонували заходи гарантування кредитів з метою підстрахувати МСБ у забезпеченні кредитів від банків. Схеми кредитних гарантій часто надаються державою для заохочення банківського кредитування життєздатних підприємств, які не відповідають стандартним вимогам через відсутність застави або кредитної історії [1].

Так у США виділено для підприємців 1,8 мільярда доларів за програмою захисту оплати праці. У Німеччині розроблено програми екстреної фінансової допомоги бізнесу. Підприємці можуть, за умови позитивного рішення упродовж 1-3 днів після звернення, отримати до трьох траншів у розмірі від 3 до 5 тисяч євро (тобто, загалом – від 9 до 15 тисяч). Інвестиційний банк Берліна видав понад 140 тисяч таких кредитів за рахунок коштів бюджету. У Польщі застосували відтермінування сплати податків, частково компенсували оплату праці за 3 місяці, звільнення від сплати внеску на державне соціальне страхування на такий же термін; надано відшкодування фізичним-особам підприємцям за припинення діяльності у розмірі 2000 злотих (приблизно 13 тисяч гривень) щомісяця. Безвідсоткова позика у розмірі 5000 злотих (понад 32 тисячі гривень) для малих підприємців терміном на 12 місяців; запропонована допомога в реструктуризації кредитів та лізингу. ЄС і країни-члени вже направили на допомогу МСБ в умовах пандемії COVID-19 понад 3 трильйони євро [2].

Найбільш дієвими інструментами з підтримки МСБ, які прийняті у

світовій практиці є: субсидування відсоткової ставки (Туречина, Угорщина); надання комерційним банкам фінансування для кредитування МСБ; застосування інструменту кредитних гарантій (Корея, США, Канада); створення регіональних гарантійних товариств та надання відстрочки платежів за гарантованими кредитами (Швейцарія); фондування кредитних операцій центральним банком (Великобританія); пряма фінансова підтримка МСБ, що розпочинають свою діяльність (Сербія, Латвія); пільговий лізинг; надання прямих кредитів для підвищення конкурентоспроможності МСБ (Латвія); створення державних спеціалізованих фінансово-кредитних установ для кредитування МСБ (Ірландія, Данія) [3].

Запропоновані інструменти вимагають великих витрат для їх впровадження. На державному рівні варто розглянути доцільність запровадження довгострокової програми з розвитку кредитування МСБ із зазначенням конкретних сум та джерел фінансування цієї програми.

Найбільш прийнятними такі види державної підтримки МСБ:

- компенсація відсоткової ставки по кредитах комерційних банків;
- надання безповоротної фінансової допомоги на придбання основних засобів;
- програми пільгової оренди приміщень і основних засобів, лізингу та надання безвідсоткових товарних кредитів [4].

Держава намагається підтримувати підприємців під час карантину, для чого впроваджує доступні фінансові інструменти, які б мали допомогти малому бізнесу. З метою надання допомоги МСБ та подолання наслідків пандемії COVID-19 Уряд запропонував програму державного кредитування. У якій зазначено:

- коло суб'єктів підприємництва, які можуть одержати державну фінансову підтримку за програмою.
- максимальну суму кредиту до 3 млн грн. та запропоновано напрями, за якими можуть надаватися кредити за програмою.
- можливість дозволити підтримку на антикризові заходи, якими
- можна буде користатися протягом терміну дії карантину та протягом 90 днів після нього.

- для повернення кредитів на антикризові заходи діятиме відстрочка до 9 місяців.
- кредити на антикризові заходи видаватимуться під мінімальну процентну ставку;
- цілі, на які підприємці можуть брати кредит в рамках проекту «Доступні кредити 5-7-9%».
- можливість отримати для МСБ рефінансування в рамках антикарантинного пакета під нульову процентну ставку, чий річний дохід не перевищував 10 мільйонів євро.
- що бізнес буде мати можливість оформити відстрочку (до 9 місяців) зі сплати не лише тіла кредиту, але й відсотків на обслуговування позики.

Визначено наступні фінансові інструменти активізації кредитування МСБ в умовах пандемії: це залучення комерційних банків, фінансово-кредитних посередників, державних фондів (Фонду підтримки підприємництва), розробити та прийняти програму фінансово-кредитної підтримки МСП, узгодивши її з положеннями та показниками результативності відповідних програм ЄС, передбачити відповідні заходи у законодавстві, закріпивши їх у відповідних нормативно-правових актах.

Список використаних джерел:

1. Корякін І, Кірхнер Р. Покращення доступу МСБ до фінансування в Україні. URL: https://www.beratergruppe-ukraine.de/wordpress/wp-content/uploads/2016/03/PP_02_2016_ukr.pdf
2. Паляничко В. Фінансові інструменти для підтримки бізнесу під час карантину: що треба знати? URL: <https://blog.liga.net/user/vpalianychko/article/36799>
3. Стан кредитування малого та середнього бізнесу в Україні. В. О. Кулаков, О. Г. Курган, О. І. Павленок. – Економічний вісник Донбасу № 2 (36), 2014.
4. Зелена книга політики малого підприємництва внутрішньо переміщених осіб/ Панцир С.І., Шуміхін С.В., Різниченко К.М. Київ: Центр міжнародного приватного підприємництва. 2015. С. 51.

УДК 336.273.3

*Бучковська Я. Г.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький
Самарічева Т.А.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту, фінансів,
банківської справи та страхування,
Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький*

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО КРЕДИТУВАННЯ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Міжнародний кредит є характерною формою переміщення позичкового капіталу. Він засвідчує економічні відносини, пов'язані з наданням або погашенням позики, її використанням, в яких кредиторами та позичальниками можуть виступати юридичні особи різних країн. Суб'єктами таких відносин, зазвичай, є як приватні фірми, так і комерційні банки, різні кредитні та фінансові установи, державні органи влади. Міжнародне кредитування відіграє одну з найголовніших ролей у нагромадженні фінансових ресурсів для забезпечення розвитку національної економіки. Останніми роками актуальність залучення ресурсів міжнародного кредиту для економіки України зростає, у зв'язку зі збільшенням диспропорцій між обсягами інвестицій та внутрішніми заощадженнями, а це може загрожувати економічній безпеці держави.

Міжнародний кредит має як позитивний, так і негативний вплив на розвиток світових економічних відносин. До позитивних сторін залучення міжнародних кредитів можна віднести: підвищення ефективності міжнародних зв'язків, зростання обсягів національного та світового виробництва; підняття економічної ефективності зовнішньої торгівлі; сприяння інтернаціоналізації виробництва; створення і відновлення інфраструктури; стимулювання міжнародного поділу праці; зміцнення державних підприємств і банків, пов'язаних із

міжнародним капіталом; забезпечення сприятливих умов для залучення зарубіжних приватних інвестицій.

Водночас, міжнародний кредит здійснює негативний вплив на економіку, зокрема: поглиблює диспропорції в економіці країн, що виступають в ролі кредиторів, порушує макроекономічну стабільність, посилює виникнення у країн-позичальників структурних диспропорцій, адже не пропорційно розвиваються галузі, до яких надходять та не надходять міжнародні фінансові ресурси; викликає зростання зовнішнього боргу та витрат на його обслуговування; забезпечує підтримку в країнах-позичальниках вигідних країнам-кредиторам політичних та економічних режимів, маріонеткових урядів.

Важливу роль в міжнародному кредитуванні України відіграють різного роду фінансово-кредитні організації, зокрема Міжнародний Валютний Фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк та інші. Серед міжнародних фінансових організацій на першому місці за об'ємами наданих Україні кредитів перебуває МВФ (38,24%) [1]. Основними цілями співробітництва з МВФ є стабілізація фінансової системи, проведення структурних реформ та створення передумов для сталого економічного розвитку. Також варто зазначити, що кредити МВФ надаються в разі виконання Україною низки вимог: дотримання рівня чистих міжнародних резервів НБУ, відповідних монетарних показників та дефіциту бюджету, обмеження державних витрат, досягнення макроекономічної стабілізації (інфляція не більше 40% на рік), проведення реформ в економічній та політичній сферах тощо [2].

Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором України. За весь період співробітництва Світовий банк затвердив для України 58 позик загальним обсягом 12,83 млрд. дол. США, з яких отримано 9,6 млрд. дол. США [1]. Фінансові ресурси цієї інституції використовуються для сприяння збалансованості державного бюджету, здійснення інституційних та структурних реформ, підготовки та реалізації довгострокових інвестиційних проєктів, які відповідають пріоритетним напрямам економічного розвитку країни [3]. Особливостями використання кредитів наданими МВФ Україні є їх переважна спрямованість на обслуговування зовнішнього боргу

держави, фінансування дефіцитів платіжного та торговельного балансів, у тому числі закупівель по імпорту для багатьох сфер діяльності, включаючи паливно-енергетичний комплекс, сільське господарство та ін. [4].

Як свідчить практика міжнародного руху позичкового капіталу, продовження співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями є доцільним і виправданим. Проте для підвищення ефективності кредитів міжнародних фінансових організацій в Україні необхідне подальше вдосконалення організації залучення, використання й погашення позик, обмеження й поступова відмова від іноземних кредитів на покриття дефіциту бюджету.

Таким чином, міжнародне кредитування в умовах фінансової глобалізації має неоднозначний характер впливу як на вітчизняну економіку, так і на світову. Крім позитивних наслідків, виникло також багато проблем міжнародних фінансів в умовах глобалізації, які мають негативний вплив на економіку України, що спричинені постійним зростанням глобального боргу, збільшенням впливу міжнародних інституцій (особливо МВФ) на національну економіку за рахунок міжнародного кредитування, а також збільшення взаємозалежності країн, що призводить до світових криз через тісний зв'язок між економіками усіх держав.

Список використаних джерел:

5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. Міжнародне співробітництво. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhнародne-spirovitnictvo>.

6. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <https://www.imf.org/en/Countries/UKR>

7. Офіційний сайт Світового банку. Світовий банк в Україні. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>.

8. Галазюк Н. М., Зелінська О. М. Пріоритетні напрями ефективності співпраці України з міжнародними кредитними інститутами. *Економічний форум*. 2020. № 4. С. 30-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2020_4_6.

УДК 336.64

*Великих К.О.
к.е.н , доцент кафедри менеджменту
та публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського
господарства імені О.М. Бекетова, м. Харків*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В МАЛОМУ БІЗНЕСІ В УМОВАХ КРИЗИ

Малий бізнес є ядром розвитку економіки та внутрішнім джерелом стабільності та добробуту усіх сфер суспільного життя. Інновативність та ризиковість, які лежать в основі господарського життя малого бізнесу, виступають рушійною силою життєдіяльності ринкової економіки [1, с. 3].

У міру зростання малого бізнесу, природно, зростає складність управління ім. Підприємець, який раніше все робив практично поодино, починає відчувати потребу розділити завдання, найняти більше людей і в деяких випадках мати інших партнерів.

Фінансовий менеджмент – це система принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, направлених на формування, розподіл та використання фінансових ресурсів підприємства і організацію його грошових потоків з метою максимізації добробуту власників підприємства в поточному та перспективному періодах. [2, с. 11].

Ми називаємо фінансовим менеджментом набір дій і адміністративних процедур, пов'язаних з плануванням, виконанням, аналізом і контролем фінансової діяльності малого бізнесу. Простіше кажучи: отримати максимальний прибуток (або результат) від своєї діяльності.

Ефективне управління фінансами в малому бізнесі можна умовно поділити на три напрямки:

1. Повсякденне управління грошовими коштами: управління припливом і відтоком фінансових ресурсів, пов'язаних з продажами, наданням послуг, платежами постачальникам, заробітною платою, податками, витратами.

Хоча малий бізнес - це не мініатюра великої компанії, важливо, щоб підприємець мав трохи знань про різні аспекти, пов'язаних з управлінням, таких як витрати, ціноутворення, людські ресурси та маркетинг.

Управління капіталом вимагає часу, відданості справі та знань. Підприємці малого бізнесу не завжди прагнуть проаналізувати, як найкраще вирішити фінансові проблеми, в тому числі брак ресурсів для підтримки рахунків проекту в актуальному стані.

Коли мова йде про кошти, правильним є використання термінів «приплив і відтік ресурсів» (для характеристики фінансового потоку) і надлишок або недолік грошових коштів (для результату аналізованого періоду).

2. Управління інвестиціями: відбувається, коли компанія приймає рішення про розширення, модернізації, відкритті нових підрозділів, покупці нової техніки та обладнання і т. ін.

Для росту, розширення, модернізації, реструктуризації, відкриття філій і збільшення виробничих потужностей компанії необхідні інвестиції.

Насамперед потрібно зробити невеликий інвестиційний проект. Якщо проект економічно вигідний, виникає питання: як його профінансувати? У цей момент необхідно бути дуже обережним, щоб не зробити одну з найбільш класичних помилок в управлінні фінансами компанії: інвестування власними ресурсами, а потім нестача оборотного капіталу.

3. Антикризове управління: включає в себе перегляд умов клієнтами і постачальниками, заборгованість перед фінансовими установами, виконавчі дії, і т. ін.

На жаль, багато компаній закриваються, тому що не можуть подолати кризу. Не існує чарівної формули для подолання фінансових криз в малому бізнесі, але можна навести деякі рекомендації.

Спочатку підприємець повинен виплатити борги більш високими відсотками. Таким чином, процентні витрати з часом знижуються. На практиці це не завжди можливо. Отже, слід:

- домовлятися з постачальниками про більш тривалих умовах;
- якщо використовуються дорогі кредитні лінії, можна спробувати переглянути їх з більш підходящими відсотками і умовами;

- обговорити зі своїм менеджером про отримання кредитної лінії під низькі відсотки для погашення найбільших боргів у інших установах.

Однак необхідно бути обережним: оплата дорожчого боргу і подальше використання того ж ліміту для повторного запозичення можуть погіршити фінансові проблеми. Необхідно подумати про те, щоб запропонувати хорошу гарантію отримання більш низьких процентних ставок, знизити витрати, але без шкоди для мінімальних стандартів роботи, що відповідають профілю компанії.

Під час кризи дуже важливо строго контролювати всі ресурси, які входять в компанію і йдуть з неї. Необхідно здійснювати щоденний або щотижневий контроль грошового потоку, щоб визначити фінансові пріоритети і заздалегідь вжити необхідних заходів.

Список використаних джерел:

1. Бердинець М. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [текст] навч. посіб. / М. Д. Бердинець, А. В. Сурженко. – К. : «Центр учбової літератури», 2016. – 352 с.
2. Зайцева І.Ю. Фінансовий менеджмент: Навч. посібник / І.Ю. Зайцева. – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – 250 с.

УДК 336: 631

*Власюк С.А.
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Сулима С.А.
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Уманський національний університет садівництва, м. Умань*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР АГРАРНОЇ СФЕРИ

Структурні зміни в аграрній сфері, економічна та соціальна ефективність мають суперечливий характер, що в свою чергу призводить до нереалізованості сільськогосподарського потенціалу. Саме тому фінансова підтримка повинна бути адресно направлена на розвиток аграрного сектору та підтримку аграріїв. Нині, на державному рівні, в нормативно-правовій базі, мають постати пропозиції щодо конкретних джерел забезпечення аграріїв, зростає роль ефективного залучення грошових потоків через застосування дієвих фінансових механізмів.

Неадекватність нормативної бази фінансово-кредитного забезпечення суттєво відображається на виконанні програм розвитку підприємницьких структур аграрної сфери.

Фінансова політика підтримки пріоритетних галузей аграрної сфери може розглядатися в аспектах створення умов зростання сукупного попиту та ділової активності [1, с. 343].

Механізми фінансово-кредитного забезпечення аграрної сфери для кожного періоду розвитку окремого господарюючого суб'єкту мають свої особливості – при створенні, розвитку, поточній та інвестиційній діяльності, розширеному відтворенні тощо. Також досить суттєво впливає економічна ситуація в Україні у цілому, кризові явища, нестабільний курс валюти, купівельна спроможність, невідповідність продукції стандартам ЄС, нестабільність зовнішньоекономічної ситуації тощо.

Перехід до ринкових методів господарювання зумовив суттєві

кількісні та якісні зміни в структурі ресурсного забезпечення вітчизняного сільського господарства. Формування нових фінансових умов мало несприятливий і навіть агресивний характер по відношенню до підприємств галузі. Створення і розвиток нових фінансових механізмів та інститутів здійснювалося одночасно з демонтажем елементів централізованої економіки. При цьому не створювалися необхідні умови, які б амортизували та компенсували негативні наслідки здійснюваних фінансових трансформацій [2, с.105].

У вітчизняній практиці аграрного сектору економіки сформовані та використовуються різні фінансові механізми:

- механізм державної фінансової підтримки – держава шляхом застосування правових, адміністративних та економічних важелів регулює поведінку аграрія, визначає перспективи розвитку галузі, виконує спрямовуючу роль щодо реалізації довготривалих програм розвитку агропромислового комплексу у сприятливий для національної економіки бік;

- механізм банківського кредитування – є формою реалізації процедури кредитування, що здійснюється самостійно кожним комерційним банком на основі сформованої кредитної політики, ефективність якого визначається збігом економічних інтересів кредитора та позичальника і, як наслідок, досягненням кінцевої мети кожного суб'єкта кредитних відносин: для позичальника – зростання ефективності підприємницької діяльності за рахунок позичених джерел, а для кредитора – отримання прибутку від кредитної операції без втрати потенційного клієнта на майбутнє;

- механізм страхового захисту – передбачає відносини, спричинені необхідністю акумуляції фінансових ресурсів задля відшкодування збитків, спричинених настанням ризикових та загрозливих наслідків агропромислового виробництва, пов'язаних зі специфікою діяльності, що створює сприятливі умови для безперервного процесу суспільного відтворення [3, с.89-90].

За умови ефективної дієвості кожного інструменту та важелів впливу створюються сприятливі умови для розвитку як окремо взятої підприємницької структури, так і аграрної сфери загалом.

Створенню конструкції новітнього фінансово-економічного

механізму забезпечення ефективного функціонування підприємств аграрного сектору України має передувати розробка теоретико-методологічних засад цього механізму. Це важливо тому, що цими засадами визначаються сутність, принципи формування механізму, часові параметри його дії, елементний склад механізму, спосіб поєднання окремих елементів. Зі зміною умов функціонування підприємств галузі мають змінюватися й механізми. Перенесення чужих механізмів на терени нашої країни не завжди ефективне, а іноді й узагалі недоречне [4, с.14].

Неврегульованість в нормативній базі зумовлює не лише зменшення обсягів та ефективності виробництва в аграрній сфері, а й занепад значних сільських територій України. Тому, наразі, для ефективного фінансово-кредитного забезпечення розвитку підприємницьких структур аграрної сфери необхідною умовою є прийняття законів, положень, методичних рекомендацій, які б відповідали реальним можливостям господарюючих суб'єктів та спрямовували їх діяльність на підвищення конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Адаменко І.П. Фінансова політика як інструмент соціально-економічного розвитку країни. *Бізнес-Інформ*. 2014. №3. С. 341–345. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2014_3_58
2. Каменична А.М. Неврегульовані питання фінансового забезпечення аграрного сектору економіки держави. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 104-111. URL: http://www.eapk.org.ua/sites/default/files/eapk/2019/01/eapk_2019_1_p_1_04_111.pdf
3. Вдовенко І.С. Фінансові механізми забезпечення розвитку підприємств аграрного сектору економіки: особливості та недоліки. *Підприємництво та інновації*. 2020. №15. С. 88-92. URL: <https://doi.org/10.37320/2415-3583/15.14>
4. Худолій Л.М., Шевченко Н.Ю. Механізм фінансового забезпечення аграрних підприємств України на середньострокову перспективу. *Науковий вісник НУБІП України. Серія: Економіка, Аграрний Менеджмент, Бізнес*. 2015. №222. С. 8-15.

УДК 336

*Гіржева О.М.
к.е.н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі
та біржової діяльності,
ХНТУСГ імені Петра Василенка, м. Харків*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Особливе місце в національній економіці сьогодні займає підприємництво, яке в значній мірі сприяє розвитку конкуренції на ринку виробників, впровадження інноваційних механізмів і створення робочих місць. Малий бізнес впливає на структуру і якість національного продукту, забезпечує економічне зростання, знижує рівень безробіття і соціальної напруженості в країні. Можливість починати діяльність з невеликим стартовим капіталом, вузька спеціалізація на певному сегменті ринку праці та послуг, безпосередній зв'язок зі споживачем, функціонування на локальному ринку, швидке реагування на зміну кон'юнктури ринку-все це є визначальними факторами, що підвищують стійкість підприємництва на ринку. Саме тому активізація діяльності підприємств малого бізнесу за останні роки стала одним з ключових напрямків економічного розвитку.

Одним із можливих шляхів активізації підприємництва є залучення інвесторів на підставі представлення їм ефективної бізнес-моделі розвитку суб'єкта підприємництва.

На сьогоднішній день практика показує, що суб'єкти підприємництва найчастіше замислюються про розробку бізнес-моделей тільки тоді, коли їм необхідні інвестиції. Зараз на ринку інвестицій в бізнес існує ряд проблем. Є інвестори, готові вкладати гроші, але при цьому дуже мала кількість якісно опрацьованих ідей. Багато стартап-компаній намагаються буквально пояснити потенційним інвесторам ідею свого бізнесу. У кращому випадку у них є приблизний, часто дуже оптимістичний, бізнес план. Цей підхід не працює.

Для наочної демонстрації потенційному інвестору концепції

бізнесу підійде бізнес-модель. Відповівши на ключові маркетингові питання у підприємця з'являється можливість більш якісно підготуватися до «продажу» бізнес-ідеї. Інвестор теж оцінить ступінь вивченості в деталей і систематизацію інформації про майбутній бізнес.

Що таке бізнес-модель суб'єкта підприємництва?

Бізнес-модель (по Олександру Остервальду) логічно описує, ким чином організація створює, по-ставлять клієнтам і набуває вартість - економічну, соціальну та інші форми вартості [1].

Бізнес-модель є основою, структурною решіткою будь-якого бізнесу. Її визначають як: 1) аналітичну методику, що дозволяє зрозуміти процеси, завдяки яким компанія заробляє гроші; 2) спосіб організації бізнесу в галузі, що відображає економічну логіку діяльності компанії та пояснює, як нові продукти, технології, організаційні новації створюють економічну цінність для споживачів, акціонерів, партнерів, як компанія отримує прибуток; 3) спосіб, у який компанія створює цінність для клієнтів та отримує від цього прибуток. Бізнес-модель описує спосіб створення, доставки, продажу, утримання цінності організацією [2].

Отже, бізнес-модель це абстрактне уявлення деяких аспектів стратегії фірми. У ній викладаються суттєві деталі необхідні, щоб зрозуміти, як конкретний суб'єкт підприємництва може успішно приносити користь своїм клієнтам та власникам (інвесторам).

Стратегії у кожного підприємця неповторна тому, що як такі будь-які ресурси не повторюються (особливо людські). А ось бізнес-модель у різних підприємств може бути абсолютно однаковою. Процес розробки бізнес-моделі є частиною стратегії бізнесу.

По суті модель бізнесу суб'єктів підприємництва пов'язана з економічною складовою стратегії їх розвитку, з очікуваними і фактичними і доходами від збуту товарів, зі стратегією конкурентоспроможності, із складом витрат, розміром прибутків і окупністю інвестицій.

Бізнес-модель будь-якого суб'єкта підприємництва повинна забезпечити ефективність стратегії з точки зору отримання прибутку. Отже, поняття моделі бізнесу значно вужче, ніж поняття стратегії бізнесу. Стратегія обов'язково визначає методи конкуренції і ведення

бізнесу (не торкаючись конкретних прибутків і витрат), а бізнес-модель на підставі показників прибутку і витрат, які отримують в результаті застосування даної стратегії, забезпечує життєздатність суб'єкта підприємництва.

Тривалий термін роботи в своїй сфері бізнесу і стабільний прибуток говорять про наявність у підприємців успішної бізнес-моделі, яка підтверджує рентабельність і життєздатність її стратегії.

Таким чином, на основі вдало обраної бізнес-моделі можливо розробити унікальну свою бізнес-модель, що дозволить досягти конкурентних переваг і забезпечити ефективне використання потенціалу персоналу та ресурсів для кожного певного суб'єкта підприємництва.

Виходячи з місії та цілей суб'єкта підприємництва, можливе використання різних видів бізнес-моделей, які пропонується класифікувати за такими видами: - в залежності від методики формування бізнесу,

- за ступенем розвитку і впровадження інновацій,
- по процесу вибору однієї або декількох цілей з встановленням параметрів допустимих відхилень для управління процесом здійснення ідеї,
- за взаємовідношення із зовнішнім світом.

В даний час, певна кількість бізнес-моделей, які не користувалися попитом в докризовий період, виявилися високоефективними в умовах кризи і забезпечили підприємцям, які їх застосовують, нові можливості для зростання і розвитку бізнесу.

Отже, подальше застосування неефективних бізнес-моделей і неповороткість при визначенні нових бізнес-моделей, можуть призвести багато суб'єктів підприємництва до суттєвих фінансових втрат і втрати можливості залишитися в бізнесі в принципі.

Список використаних джерел:

1. Остервальдер А., Пинье Й. Построение бизнес-моделей. – М.: Альпина Паб-лишер, 2015. – 288 с.
2. Левковець О.М. Інноваційні бізнес-моделі: особливості формування. - Економічна теорія та право. № 2 (37) 2019. – с.172-182.

УДК 336.34

Гнилянська Л. Й.
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет “Львівська політехніка”, м. Львів
Корінець О.М.
здобувач вищої освіти,
Національний університет “Львівська політехніка”, м. Львів

РОЛЬ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ В РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА УКРАЇНИ

В сучасних ринкових умовах саме суб'єкти бізнесу, які не потребують великих стартових інвестицій, спроможні за відповідної підтримки найшвидше та найефективніше розв'язувати проблеми економіки, стимулювати розвиток конкуренції та сприяти економічному зростанню держави на національному та міжнародному рівнях.

Основними проблемами розвитку підприємництва в Україні на сучасному етапі є:

- нестача фінансових ресурсів, що пов'язано з низькою часткою власного капіталу і необхідністю залучення позичкових коштів. Багато малих підприємств не розпочали свою діяльність через відсутність достатньої суми стартового капіталу;
- чутливість до коливань економічної кон'юнктури; високі податки та складність їх адміністрування, що змушує деяких суб'єктів малого та середнього підприємництва йти в тіньову економіку;
- недостатня фінансова-кредитна і майнова підтримка малих підприємств, недоступність кредитів;
- недосконалість системи обліку та статистичної звітності малих підприємств;
- відсутність стимулів для інвестицій.

Підтримка діяльності суб'єктів бізнесу має базуватись на використанні таких основних фінансово-економічних інструментів як:

- державна кредитно-фінансова підтримка, що передбачає прямі гарантовані позики, цільове субсидування, цільове бюджетне

фінансування за умови пріоритетності власних коштів підприємців та суб'єктів малого бізнесу [1, с.68];

➤ сприятлива фіскальна політика, що передбачає, зокрема, пільгове оподаткування як комерційних банків, які надають кредити суб'єктам інфраструктури малого бізнесу, так і самих суб'єктів інфраструктури малого бізнесу;

➤ сприяння розвитку недержавних фондів кредитної підтримки суб'єктів інфраструктури малого бізнесу на основі стимулювання системи гарантування та страхування кредитів (мікрокредитів), кредитної кооперації; надання державних грантів для малих і середніх підприємств на освоєння інноваційної продукції (товарів або послуг);

➤ заходи щодо розвитку системи мікрокредитування, венчурного та експортного кредитування, фінансового лізингу та франчайзингу як гнучких фінансових технологій і водночас конструктивних способів діяльності суб'єктів інфраструктури малого бізнесу [2, с.67];

➤ запровадження дієвої та ефективної системи пільг, розповсюджених на суб'єктів малого бізнесу; створення спеціалізованого банку венчурного кредитування з орієнтацією на кредитування малого бізнесу, формування політики такого банку з наданням пріоритетності кредитування інноваційних проєктів, спираючись на наявний досвід Великобританії, Німеччини, Франції, Нідерландів;

➤ продовження дії спрощеної системи оподаткування, вдосконалення системи обліку і звітності. Завдяки наявності спрощеної системи офіційна реєстрація стає більш привабливою, порівняно з роботою у цілковитій «тіні», оскільки забезпечує легальність та мінімальний правовий захист, не вимагаючи при цьому ведення обліку та дозволяючи сплачувати помірні податки.

Необхідно вводити також податкові стимули як в рамках спрощеної системи оподаткування, так і за її межами. Так, систему податкових ставок єдиного податку можна диференціювати, створивши окремі значення для новостворених суб'єктів. Можна впровадити систему податкових знижок, що дозволять «молодшим» підприємствам сплачувати не повну суму податку, а певний її відсоток.

Проте найбільш ефективним є повне звільнення новостворених

підприємств від сплати податків на термін від двох до п'яти років. Такий вид фінансової підтримки малого бізнесу на певний час допоможе підприємству досягти фінансової стійкості та самостійності і забезпечить зростання доходів бюджету.

Наразі Україна зробила вагомі кроки для забезпечення розвитку бізнесу, а саме кількість зареєстрованих ФОПів протягом минулого року зросла на 71 тис до 1,84 млн, відбулось створення проекту Unlimit Ukraine – платформи, що допомагає стати більш сильними і впливовими новоствореним українським компаніям із цікавою самобутньою концепцією. Державний інфосервіс для бізнесу StartBusinessChallenge набуває більшого поширення, містить вже 105 бізнес-кейсів і активно розвиває співпрацю з містами щодо їх локалізації. Законопроект № 8124 про вдосконалення інвестклімату визнано одним з пріоритетів Уряду.

Отже, порівняно з минулим роком, бізнесу в Україні стало складніше працювати. Зросла кількість незадоволених податковим навантаженням, через недоступність вартість кредитних коштів, все більше підприємців взагалі втрачає інтерес до них.

Підтримка малого підприємництва має здійснюватись за допомогою пільгового оподаткування, створення фондів розвитку малого та середнього бізнесу, розвитку системи мікрокредитування, венчурного та експортного кредитування, фінансового лізингу та франчайзингу тощо.

Список використаних джерел:

1. Данилейчук Р.Б. Фінансові інструменти підтримки суб'єктів малого бізнесу в регіоні. Науковий вісник ІФНТУНГ. Івано-Франківськ. 2018. № 1(17). С. 62-74.
2. Чуй І.Р., О.В. Мицак Фінансовий менеджмент у малому бізнесі: навчальний посібник. Львів : Вид-во ЛКА, 2017. 264 с.

УДК 316.34

Гнилянська Л. Й.
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва,
Національний університет “Львівська політехніка”, м. Львів
Удимович М.М.
здобувач вищої освіти,
Національний університет “Львівська політехніка”, м. Львів

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Економічний розвиток національної економіки вимагає вирішення важливого завдання, а саме масовості використання інновацій. Інновації дозволяють збільшити продуктивність праці та зменшити споживання ресурсів, що прямо впливає на конкурентоспроможність національної економіки. Чим більше впроваджується інновацій, тим більш конкурентоздатною вона є.

Очевидно, що для розробки інновацій, необхідним є фінансування. Економіка України за показником фінансування значно поступається розвинутих країнам.

Тому, щоб наздогнати розвинуті країни, основним завданням стає збільшення фінансування розробок та просування інновацій в суспільному житті. Уже на основі цього постає основана проблема – яким чином можна збільшити обсяги фінансування малого та середнього бізнесу в Україні з метою стимулювання його інноваційної діяльності [1].

Інноваційний розвиток бізнесу потребує значних фінансових ресурсів, в тому числі це стосується й малого та середнього бізнесу. Фінансування може здійснюватися за рахунок власних коштів, коштів інвесторів, кредитів, коштів з державного бюджету.

Однак акумулювання власних коштів – досить тривалий процес. Відповідно оновлення техніки, впровадження нових технологій відбувається повільно. Зовнішні запозичення дозволяють значно пришвидшити процес розвитку. На макроекономічному рівні

важливим питанням є участь держави в процесі фінансового забезпечення малого та середнього бізнесу: субсидії, пільгове оподаткування та кредитування, виділення коштів для цільового кредитування, компенсація відсотків за кредитуванням. Розглянемо можливі способи збільшення фінансування інновацій в Україні. Державне фінансування (бюджетне фінансування та виділення коштів з державного бюджету). Виділення певної суми з бюджету є проблематичним, оскільки наразі існує дефіцит державного бюджету.

Можливим варіантом є направлення запозичень урядом на фінансування інновацій. В Україні основним джерелом зовнішніх ресурсів є банки, на відміну від розвинутих країн, де окрім банків функціонує розвинутий фондовий, а також є розвинуті механізми фінансування інновацій. [2].

Держава може вміло використовувати оподаткування для стимулювання впровадження інновацій. Перш за все шляхом пільгового оподаткування, тобто зменшення ставки податку на прибуток для підприємств. Таким чином, ставка податку на прибуток стає інструментом впливу органів влади на інноваційний розвиток держави. Створення банку розвитку, основною метою якого має бути кредитування інновацій, в тому числі інновацій малого та середнього бізнесу.

В Україні реалізуються інноваційні проекти, однак їх масштаби, порівнюючи з масштабами в інших розвинутих країнах (США, країни Європи, Канада, Японія та інші), є незначними. Через це потрібно активізувати цей процес шляхом застосування фінансово-кредитних механізмів стимулювання інновацій в малому та середньому бізнесі та провадження активної інноваційної політики.

Необхідно зазначити, що державою здійснюються спроби в напрямі активізації впровадження інновацій.

В Україні є державне стимулювання інноваційної діяльності бізнесу, в тому числі МСБ. Функціонують такі фонди як Німецько-Український Фонд (НУФ) та «Фонд підтримки малого інноваційного бізнесу».

Діяльність Німецько-Українського фонду (далі - НУФ) спрямована на фінансування малого та середнього бізнесу.

Є в Україні приклади успішного залучення вітчизняними банками

іноземних інвестицій - співробітництво між ПАТ «Мегабанк» та Symbiotics SA.

Малий та середній бізнес є важливою частиною української економіки. Попри меншу ефективність з великими підприємствами, забезпечує зайнятість значної частини людей працездатного віку, чим і пояснюється його надзвичайна важливість в економіці.

Розвиток МСБ зменшує безробіття, є важливим моментом у забезпеченні стабільного соціального середовища.

В країнах Європи з метою розвитку МСБ та впровадження ними інновацій є ряд інструментів.

Одним з основних є фонди та програми розвитку, які займаються фінансуванням та консультуванням представників МСБ.

Тому особливо важливою є допомога таких фондів і програм на початковому етапі розвитку малого та середнього бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Геєць В.М. Інноваційна Україна 2020: Національна доповідь / за заг. ред. В.М. Геєця та ін.: НАН України. К., 2015 - 214 с.

2. Федулова Л. І. Концептуальні засади формування інноваційної системи підприємств / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. - 2014. - № 10.

УДК 332.8

Гончарова З.В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри управління проектами в міському
господарстві і будівництві,
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова, м. Харків*

ПЛАТІЖНА ДИСЦИПЛІНА СПОЖИВАЧІВ ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ В ЖИТЛОВО- КОМУНАЛЬНОМУ ГОСПОДАРСТВІ

З пандемією коронавірусу наростають кризові явища у всіх сферах суспільно-політичного і соціально-економічного життя країн світу та зокрема в Україні. Нові реалії життя наразі пов'язані з встановленням карантину та впровадженням посиленних протиепідемічних заходів на території країни, які обмежують діяльність суб'єктів господарювання, проведення масових заходів, права людини на свободу пересування тощо [1].

Певні заходи під час карантину передбачають від керівників підприємств, організацій, установ прийняття рішення стосовно здійснення своєї діяльності: у звичайному режимі; встановлення працівникам неповного або скороченого робочого часу; тимчасове запровадження дистанційної або надомної роботи; запровадження простою на підприємстві на певний час (на період карантину для окремих відділів, підрозділів, працівників); надання не оплачуваних і/або оплачуваних відпусток. Відзначимо, що тимчасове запровадження дистанційної або надомної роботи вимагають від населення не тільки цілодобового перебування у своїх домівках, але й пристосування до виконання робочих обов'язків в домашніх умовах. Однак, не всі підприємства, установи, організації можуть змінювати режим роботи й вносити інші необхідні зміни щодо умов їх виробничої та іншої діяльності, а отже, вжити всіх можливих заходів по збереженню робочих місць і, як наслідок, бізнесу взагалі.

Таким чином, для більшої частини населення країни це спричинило втрату робочих місць або частини заробітної плати у зв'язку з вимушеним скороченням тривалості робочого часу внаслідок

зупинення (скорочення) діяльності, передбаченого законодавством. Варто відзначити, що у той час, як витрати населення на життєдіяльність постійно тільки зростають, всі вищезазначені події призвели до падіння доходів населення і відповідно зменшення платежів за житлово-комунальні послуги (ЖКП). Так, наприклад, на кінець січня 2021 р. заборгованість населення за ЖКП становила вже більше ніж 80 млрд гривень [2].

Неможливо не відмітити той факт, що згідно з прийнятими Законами України [1, 3] під час карантину споживачі фактично звільнені від відповідальності за несвоєчасне внесення платежів за ЖКП. Отже, нарахування і стягнення неустойки (штрафів, пені) за несплату або несвоєчасну сплату ЖКП здійснюватися не буде, а також не буде припинення надання ЖКП.

Таким чином, передбачені заходи не звільняють споживачів від оплати ЖКП, під час карантину права споживачів ЖКП захищені на законодавчому рівні шляхом встановлення певних заборон для підприємств, організацій і установ житлово-комунального господарства (ЖКГ) [1, 3]. Зауважимо, що у свою чергу надавачі ЖКП мають тільки можливість закликати споживачів до відповідальності і своєчасної оплати ЖКП, зокрема онлайн. Однак, для більшості населення виникла проблема здійснення оплати послуги онлайн, не виходячи з дому. Ця проблема пов'язана не стільки з віком споживачів, а скільки з їх низькою фінансовою грамотністю, відсутністю сучасних технологій і вмінь ними користуватися. Відзначимо, що завданнями для виконання в напрямку реформування і розвитку ЖКГ органами місцевого самоврядування в містах країни є:

- стимулювання інноваційної, інвестиційної та енергозберігаючої активності суб'єктів господарювання;
- стимулювання приватної підприємницької ініціативи у виконанні завдань розвитку житлового фонду та комунальної інфраструктури.

Своєчасна оплата ЖКП споживачами впливає на якість їх надання, надійність роботи систем ЖКГ, а також визначає фінансову стійкість галузі і привабливість її для бізнесу. Привабливість галузі визначається періодом окупності вкладених інвестицій. Як наслідок, однією з головних перешкод для бізнесу в ЖКГ є накоплення заборгованостей з оплати ЖКП споживачами, що підвищує збитки

підприємств ЖКГ і аж ніяк не сприяє окупності інвестицій.

Стає очевидним, що наразі в сфері реформування і розвитку ЖКГ особливого значення набувають питання не тільки надання якісних ЖКП з урахуванням нових санітарно-епідеміологічних вимог, але й питання платоспроможності населення, своєчасної оплати ЖКП споживачами. Озираючись на світовий досвід, у процесі реформування і розвитку галузі недостатня увага приділяється фінансовій складовій. Фінансування галузі повинно здійснюватися не тільки з традиційних джерел фінансування, а й з залученням нових - вітчизняних і закордонних інвестицій.

Таким чином, для залучення бізнесу в ЖКГ органам місцевого самоврядування насамперед слід особливу увагу приділяти платіжній дисципліні споживачів послуг, а саме - коригуванню співвідношення платежу за ЖКП до доходу населення, оскільки визначено, що платіжна дисципліна споживачів залежить від доходу населення як і рівень максимально встановленого тарифу на послуги, який спроможні сплатити споживачі.

Список використаних джерел:

1. Про встановлення карантину та запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2020 № 1236 // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1236-2020-p#n5> (дата звернення: 11.03.2021).

2. Борг населення за житлово-комунальні послуги вже більше ніж 80 млрд гривень [Електронний ресурс] // Інформаційне агентство «Україна Комунальна» URL: <http://jkg-portal.com.ua/ua/type/regionalnye-novosti> (дата звернення: 12.03.2021)

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 24.06.2020 № 540-IX // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20#Text> (дата звернення: 11.03.2021).

УДК 631.115

Гуменюк М. М.

к.е.н., старший науковий співробітник,

Неміш Д. В.

к.е.н., с.н.с., зав. Коломийським відділом

ПДСГДС ІСГ Карпатського регіону НААН, м. Івано-Франківськ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСОБИСТИХ СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ У МАЛІ АГРАРНІ ПІДПРИЄМСТВА

Реформування системи управління та розвиток територіальних громад (ТГ) зумовлюють необхідність оптимізації діяльності ОСГ як одного із основних виробників сільськогосподарської продукції. Доходи даних господарств мають стати вагомим джерелом грошових надходжень сільського населення і наповнення бюджетів ТГ. Зважаючи на світовий досвід, можна стверджувати, що через дрібні розміри селянські господарства не можуть бути перспективною розвинутою аграрного сектору. У Європі, США та інших розвинених країнах сьогодні важко знайти виробників сільськогосподарської продукції, які не мають юридичного статусу і дії яких чітко не регламентовані на законодавчому рівні.

Для того щоб не втратити важливого виробника сільськогосподарської продукції та зберегти специфічний сільський устрій в ТГ необхідно сформувати умови для подальшого розвитку ОСГ. Найкращим варіантом розвитку є трансформація ОСГ у сімейну ферму, тобто суб'єкта підприємницької діяльності з наданням необхідних преференцій. Така форма організації діяльності вважається перспективною, однак, на думку селян, для цього ще недостатньо умов.

За більшістю параметрів ОСГ України цілком відповідають практиці існування сімейних фермерських господарств ЄС. Основна відмінність організаційно-економічних умов і правових засад господарювання полягає у наданні ОСГ України статусу суб'єкта неприбуткової діяльності. Площа земельних угідь у перерахунку на середнє господарство в Європі становить 2-11,6 га землі [2, с. 18]. При цьому, сімейні фермерські господарства ЄС виступають і як

класичний вид агробізнесу, направлений на отримання прибутку, і як класичні особисті селянські господарства, діяльність яких спрямована на забезпечення потреб сім'ї у продовольстві (вони продають менше 50% виробленої ними продукції). Відповідно для того щоб розвивати та модернізувати сільськогосподарське виробництво, запроваджувати стандарти ЄС, всі виробники сільськогосподарської продукції повинні мати рівне законодавче поле для організації своєї діяльності.

З метою визначення перспектив розвитку та найбільш дієвих заходів впливу на рівні ТГ, класифікувати ОСГ доцільно за наступними ознаками: за метою діяльності – багатогалузеві, споживчі, товарно-споживчі, які реалізують на ринку надлишки виробленої продукції, а також товарно-спеціалізовані господарства; за місцем проживання власника та розташуванням земельної ділянки – сільські і міські; за розміром земельної ділянки – розвинені (2 га і більше), середні (1-2 га), дрібні (до 1 га); за виробничим потенціалом – з слабким, середнім, високим. Отже, трансформувати у сімейні фермерські господарства доцільно товарно-споживчі господарства, які розташовані у сільській місцевості, розмір земельної ділянки яких 2 га і більше, а виробничий потенціал середній чи високий.

ОСГ в яких наявний виробничий і підприємницький потенціал, є джерелом створення суб'єктів малого підприємництва, що підтверджується концентрацією землі, нарощуванням технічної озброєності, впровадженням нових технологій [3, с.17].

Процес трансформації ОСГ у селянські фермерські господарства займе значний період часу, тривалість якого значною мірою буде залежати від ефективності державної політики їх підтримки [1, с. 26]. Найпершою умовою трансформації є формування сприятливого підприємницького клімату та спрощення умов господарської діяльності. Відповідно на державному рівні необхідно запровадити такі економічні механізми й стимули, які спонукатимуть до переформатування. На початковому етапі треба створити пільгові умови реєстрації, спрощений облік і чітку та прозору систему оподаткування, яка б показувала, що вигідно бути зареєстрованим сільськогосподарським виробником.

Узагальнення досвіду роботи ОСГ Прикарпаття дозволяє висловити пропозиції щодо передумов трансформації:

- особиста зацікавленість, мотивація і підприємницька ініціатива власників ОСГ;
- створення системи гарантій правового і соціального захисту від безсистемних перевірок та «роздутої» звітності;
- розвиток пільгового кредитування придбання техніки;
- видача безвідсоткових цільових кредитів для збільшення поголів'я, придбання племінного молодняка і сортового насіння та компенсація їх витрат на рівні 20-50%;
- гарантування закупівлі виробленої продукції по ринкових цінах з урахуванням якості та екологічної безпеки;
- розробка програми розвитку малого аграрного підприємництва відповідної ТГ із зазначенням основних цільових орієнтирів;
- створення районних мобільних науково-консультативних та інформаційних центрів.

Трансформація ОСГ у малі аграрні підприємства, а саме у сімейні фермерські господарства, дасть можливість підвищити рівень матеріально-технічного забезпечення, отримати кращий доступ до ринкової інфраструктури, оптимізувати фінансове забезпечення та застосовувати інноваційні технології у виробництві.

Список використаних джерел:

1. Гоблик В.В., Токар Я.І. Типологія особистих селянських господарств як передумова регулювання їх розвитком. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Сер. : Економіка.* 2016. Вип. 1. С. 23-28.
2. Кропивко М. Особисті селянські господарства: феномен чи об'єктивні обставини? *Економічний дискурс.* 2016. Вип. 1. С. 11-21.
3. Малік М.Й., Шпикуляк О.Г. Тенденції і перспективи розвитку особистих селянських господарств. *Економіка АПК.* 2018. № 1. С. 11-19.

УДК 366.77:347.27

Дранус В.В.

*канд. екон. наук, доцент (б.в.з.) кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,*

м. Миколаїв

Гребенчак І.О.

студентка 4 курсу

*спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,*

м. Миколаїв

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток іпотечного кредитування є одним із пріоритетних напрямів для економіки України. Ефективне функціонування іпотечного кредитування дозволить вирішити низку соціально-економічних проблем, забезпечить зростання національного доходу, ВВП, створить умови для цілеспрямованого та комплексного розвитку окремих галузей економіки, істотно вплине на зайнятість населення, зменшуючи рівень безробіття, підвищить забезпеченість українських громадян житлом, а отже, і їхній добробут, розв'яже низку соціальних проблем та сприяє поглибленню ринкових перетворень. Саме тому активний розвиток іпотечного кредитування житла в Україні повинен створити сприятливі умови для покращення економічного та фінансового становища держави. Головна проблема полягає в тому, що іпотечне кредитування на даний момент характеризується невисоким рівнем розвитку порівняно з іншими видами кредитування.

Закон України «Про іпотеку» визначає, що іпотека – це забезпечення виконання зобов'язання відносно нерухомого майна, що іпотекодавець використовує, згідно цього іпотекодержатель має право у разі невиконання вимог дебітором, забезпеченим заставою, задовільнити свої вимоги за рахунок предмету застави в порядку, встановленому цим Законом [1].

Іпотечний ринок, або ринок іпотечного капіталу, відіграє важливу роль в економіці, адже він, об'єднуючи фінансовий ринок з ринком

нерухомості, сприяє капіталізації ресурсів. Слід помітити, що іпотечний ринок відрізняється від інших фінансових ринків тим, що всі зобов'язання, які на ньому зберігаються, забезпечені нерухомим майном. Ефективне використання і розробка нерухомого майна не тільки перерозподіляє відмічений ринок нерухомого майна з метою раціонального його використання, сприяє інвестуванню в іпотечний ринок.

Аналізуючи тенденції іпотечного кредитування, можна дійти висновку про переорієнтацію попиту позичальників, з іпотечних кредитів для придбання житла на фінансування споживчих потреб за рахунок вивільнення коштів з наявної нерухомості. В Україні у 2019 році, іпотечний кредит як і раніше залишається дорогим для населення, бо процентні ставки по іпотеці вище 20% у рік. Виятком є соціальна іпотека, де категорії малозабезпечених громадян чи молоді сім'ї можуть отримати кредит на житло за зниженими ставками [2].

Наслідки пандемії на ринку житла помітні, але короткотривалі та часткові. На відміну від минулих криз в Україні, нині масштабної трансформації ринку не очікується. Попри кризу, попит на житло залишатиметься на високому рівні, проте навряд чи його зростання відновиться найближчим часом. Частка угод із залученням іпотеки все ще залишатиметься незначною, проте наразі складаються сприятливі передумови для відновлення іпотечного кредитування. Комерційна нерухомість зазнала більшого удару: зростає вакантність, орендні ставки знижуються, а нове будівництво поки що відкладається. Цей шок має бути більш тривалим, але сегмент поступово оговтуватиметься разом із відновленням ділової активності.

За час карантину нерухомість на вторинному ринку подешевшала лише на 2,0%. А тим часом гривневі ціни на нове житло після невеликої тимчасової корекції повернулися до рівня початку карантину. В річному вимірі вартість нерухомості все ж зростає: наприкінці травня житло на первинному ринку подорожчало на 9,1% р/р в гривні. Очікується, що ціни й надалі потроху йтимуть угору, дещо підігріті послабленням гривні та низькою маржинальністю забудовників [3].

Формування іпотечної системи в Україні відкриває нові фінансові перспективи для розвитку національної економіки:

забезпечить підвищення рівня капіталізації інвестиційних ресурсів; започаткує новий механізм ефективнішого розподілу капіталу між сферами і галузями економіки; виникне новий імпульс для суттєвого розширення фондового ринку на основі впровадження нових іпотечних цінних паперів [4].

Банківське іпотечне кредитування має значний потенціал щодо забезпечення суттєвих якісних зрушень в економіці України, оскільки воно вважається ефективною формою залучення довгострокових дешевих фінансових ресурсів для інвестування у розвиток реального сектора господарства. Перспективи розвитку ринку іпотеки в Україні значно залежать від економічного зростання, стабільності цін та обмінного курсу національної валюти, удосконалення фінансово-кредитної системи та ринку нерухомості. Іпотечне кредитування – це надійний і вивірений спосіб залучення приватних інвестицій іноземних та вітчизняних інвесторів. Незважаючи на нестабільну ситуацію, що склалася на фінансовому ринку, іпотечне кредитування може стати одним із найголовніших факторів поліпшення якості життя населення і підвищити інвестиційну привабливість іпотечного ринку.

Список використаних джерел:

1. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 р. № 898–IV. – URL: <http://www.rada.gov.ua>
2. Славюк Р. А. Фінанси підприємств – Методика оцінки платоспроможності позичальника та порядок надання кредиту, 2006
3. Офіційний сайт Національного банку України – URL: <https://bank.gov.ua>
4. Андрушків Т. Криза іпотечного кредитування в Україні та шляхи її подолання, 2011. – с. 3-9

УДК 366.77:347.27

Дранус В.В.

*канд. екон. наук, доцент (б.в.з.) кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,*

м. Миколаїв

Захарченко Є.О.

студентка 4 курсу

*спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,*

м. Миколаїв

ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Протягом останніх років усе активніше використовується у соціальній та економічній політиці України система іпотечного кредитування, яка на сьогодні є невід'ємним елементом сучасної економіки розвинутих країн.

В Україні неможливе ефективне функціонування банківської системи без використання дієвих способів забезпечення зростаючих зобов'язань, в тому числі й іпотеки. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про іпотеку» [1] іпотека – це іпотека - вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом.

Ризики банківського іпотечного кредитування слід розглядати як економічне явище, пов'язане з подоланням невизначеності, випадковості та конфліктності в ході здійснення іпотечного кредитування, що може призвести до негативних, позитивних або нейтральних відхилень від поставленої мети.

Іпотечне страхування – це особливий вид кредитного страхування, який захищає кредиторів від ризику збитків у зв'язку з дефолтом позичальника за кредитами під заставу житла.

Основним завданням іпотечного страхування є забезпечення всім учасникам іпотечних відносин захисту від майнових втрат, а також гарантування своєчасного і повного відшкодування збитків, пов'язаних із настанням страхових випадків.

Захист банків від кредитного ризику, тобто від потенційних втрат кредитора у зв'язку з некредитоспроможністю позичальника повернути позику, - це основна мета такого страхування.

Окрім страхування, банки у процесі іпотечного кредитування використовують й інші методи управління ризиками та їх мінімізації: диверсифікацію, формування спеціальних резервів під кредитні ризики, встановлення лімітів кредитування.

Наголошуючи на перспективах іпотечного кредитування в Україні, варто зазначити, що проводячи монетарну політику, спрямовану на досягнення визначених цілей, Національний банк України здійснюватиме такі кроки [2]: застосовуватиме облікову ставку як основний монетарний інструмент впливу на інфляційні процеси та поступово знижуватиме її до 8% до кінця 2020 р.; сприятиме фінансовій стабільності спрощенням доступу банкам до кредитування на первинному ринку нерухомості шляхом зниження відсотків за формування резерву під кредитний ризик з 13% до 2%;

Сьогодні іпотека виступає одним із основних інструментів подолання кризових явищ в економіці. Позитивний ефект від іпотечного кредитування для економіки країни полягає у наступному [3]:

- ринок нерухомості «зв'язує» значну частину грошових коштів, тим самим виконує антиінфляційну функцію. Наприклад, у США 25% доходів середнього американця йдуть на платежі по іпотечному кредиту;

- грошові кошти населення, які використовуються на придбання нерухомості, створюють додаткову вартість за рахунок використання їх для розвитку міста, місцевого будівельного комплексу, сприяють створенню додаткових робочих місць тощо. Іпотечний мультиплікатор становить 11,48, тобто кожна гривня іпотечного кредиту збільшує ВВП країни в середньому на 11,48 грн.;

- зростання будівельного бізнесу призводить до поживлення у суміжних сферах – виробництві будівельних матеріалів та

конструкцій, будівельному та дорожньому машинобудуванні, деревообробній галузі, виробництві меблів тощо;

– залучення капіталів у вигляді нерухомості у господарський обіг через механізм застави та через вторинний ринок заставних цінних паперів – суттєвий фактор оздоровлення економіки;

– розвиток іпотечного кредитування позитивно впливає на подолання соціальної нестабільності та нерівності.

Таким чином, іпотечне кредитування у перспективі може стати надійним засобом залучення внутрішніх інвестицій, сприяти економічному і соціальному розвитку держави. На сьогоднішній день сфера іпотечного кредитування в Україні, на жаль, особливого розвитку поки що не досягла, що пояснюється наявністю великої кількості ризиків, які притаманні сфері іпотечного кредитування. На даний час розвиток іпотечного ринку можливий за умов державної підтримки, яка сприятиме створенню системи стандартизації ринку, рефінансуванню та страхуванню ризиків.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про іпотеку». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>

2. Перспективи та перепони іпотечного кредитування 2020. Союз юристів України. URL: <https://lawyersunion.org.ua/perspektyvy-ta-pererony-ipotechnogo-kredytuvannya-2020/>

3. Дмітрієва О.. Сучасний стан та майбутнє іпотечного кредитування. Глобус Банк. URL: <https://knote.edu.ua/file/NjY4NQ==/3c37bccd4f1a5ad5dd66716fdabbe13b.pdf>

УДК 366.77:347.27

*Дранус В.В.
канд. екон. наук, доцент (б.в.з.) кафедри фінансів і кредиту,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв
Столяр Я.В.
студентка 4 курсу
спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили,
м. Миколаїв*

РИЗИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Становлення іпотечного ринку в Україні є однією з важливих проблем, що потребують невідкладного розв'язання. Україна відстає від країн Східної і Центральної Європи у сфері іпотечного кредитування, що негативно позначається на темпах її розвитку, розв'язанні - проблем. Відродження інституту іпотеки, створення іпотечного ринку в країні є об'єктивною необхідністю, що пов'язано з потребами запровадження механізмів кредитування.

Метою розбудови сучасної системи іпотечного кредитування в Україні є створення ефективних ринкових механізмів залучення довгострокових фінансових ресурсів у фінансово-кредитну сферу та забезпечення функціонування на цій основі ринку довгострокового іпотечного кредитування із застосуванням сучасної ринкової інфраструктури та фінансових інструментів. Водночас це сприятиме вирішенню таких стратегічних завдань: залучення довгострокових фінансових ресурсів національних та іноземних інвесторів в економіку України; підвищення платоспроможного попиту населення для вирішення проблеми забезпечення житлом; активізація ринку нерухомості; розвиток фондового ринку та ринку фінансових послуг, у тому числі банківського та небанківського секторів.

На сьогоднішній день однією з найпоширеніших форм кредитування і фінансування будівництва житла є позички під заставу нерухомості, або іпотечне кредитування.[1]

Іпотечний кредит – це особлива форма кредиту, пов’язана з наданням позик під заставу нерухомого майна: землі, виробничих чи житлових будівель тощо [2]. Іпотечні позики надаються на довгостроковій основі.

Починаючи з 2009 р. обсяги іпотечних кредитів поступово зменшуються. Світова фінансова криза призвела до того, що негативні тенденції в іпотечному кредитуванні переважили позитивні. На іпотечному ринку України працюють близько 90 банків. Основними лідерами є Райффайзен Банк Аваль, УкрСиббанк та ПриватБанк [2].

Варто зазначити, що сьогодні багато банків пропонує іпотечне кредитування з плаваючою відсотковою ставкою. При цьому величина кредитної ставки прив’язується до вартості річного депозиту від населення у цьому банку. Отже, такі договори передбачають щорічний перегляд відсоткової ставки за іпотечним кредитом [3].

Банківські депозити є основним джерелом фінансування іпотеки. Від ціни та строку розміщення вкладів залежать відповідні умови кредитування іпотеки. Через економічну невизначеність населення за дуже низьких депозитних ставок фактично не готове розміщувати кошти у банках, бо цілком можлива ситуація, коли ціни виростуть швидше, ніж це компенсує банківський вклад. Усі ці фактори підвищують вартість вкладів та не дозволяють упевнено говорити про те, що в довгостроковій перспективі іпотечні кредити стануть дешевшими.[1]

У нашій країні існує великий попит на іпотечні кредити, але у зв’язку з відсутністю у банків довгострокових кредитних продуктів із прийнятною для середньостатистичного українця процентною ставкою, кількість наданих іпотечних кредитів поки невелика. Нині банки фінансують операції іпотечного кредитування переважно за рахунок депозитів фізичних осіб, термін яких не перевищує трьох років. Крім того, конкуренція спонукає час від часу підвищувати депозитні процентні ставки. Усе це збільшує процентні ризики та зменшує ліквідність банку [4].

Перспективи розвитку іпотечного кредитування в Україні залежать від законодавчого забезпечення, економічного зростання, стабільності цін і обмінного курсу національної валюти, удосконалення фінансово-кредитної системи та розвитку ринку нерухомості, у тому числі й

ринку землі. Відпрацьований механізм застави нерухомості й емісія на її основі іпотечних цінних паперів дозволять мобілізувати заощадження населення і спрямувати їх на розвиток перспективних галузей економіки.

Таким чином, розвиток іпотечного кредитування розв'язує як економічні проблеми активізації й ефективного використання фінансових ресурсів, так і соціальні завдання щодо залучення різних соціальних верств населення до задоволення своїх житлових потреб через механізм фінансового ринку; створює умови для зміцнення національної економіки та забезпечує її сталий розвиток.

Банківське іпотечне кредитування має значний потенціал щодо забезпечення суттєвих якісних зрушень в економіці України, оскільки воно вважається ефективною формою залучення довгострокових дешевих фінансових ресурсів для інвестування у розвиток реального сектора господарства.

Незважаючи на нестабільну ситуацію, що склалася на фінансовому ринку, іпотечне кредитування може стати одним із найголовніших факторів поліпшення якості життя населення і підвищити інвестиційну привабливість іпотечного ринку.

Список використаних джерел:

1. Андрушків, Т. Криза іпотечного кредитування в Україні та шляхи її подолання / Т. Андрушків // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. – 2015. – № 16.
2. Офіційний веб-сайт Української національної іпотечної асоціації [Електронний ресурс]. – URL: <http://www.unia.com.ua>
3. Гангал, Л.С. Основні проблеми розвитку іпотечного ринку в Україні / Л.С.Гангал // [Електронний ресурс]. – URL: http://www.rusnauka.com/6_NITSB_2016/Economics/59071.doc.htm
4. Пастернак І.В., Петрашук О.М. «Проблеми та перспективи іпотечного кредитування в Україні»/Економічні науки. Фінансові відносини. - 2014. - №3. [Електронний ресурс]. – URL: http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/78046.doc.htm

УДК 331:658

*Живко З.Б.¹, Воронка О.З.² Лаврик С.Б.³,
¹доктор економічних наук, професор, професор кафедри
менеджменту; ²кандидат економічних наук, викладач кафедри
менеджменту; ³здобувач вищої освіти 073 менеджмент
Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів*

КАДРОВА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В управлінській площині досягнення та підтримання стану економічної безпеки розпочинається з процесу формування оптимальної системи забезпечення економічної безпеки підприємства, яка ґрунтується на ефективній та результативній системі заходів із необхідним організаційним, фінансовим, правовим та інформаційним підґрунтям, враховуючи властивості підприємства, характер взаємозв'язків із суб'єктами і має на меті створення оптимальних умов для функціонування підприємства з моменту його заснування до ліквідації. Формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства та організація її успішного функціонування мають спиратися на положення наукової теорії та методологічний інструментарій екосесенту, що потребує з'ясування категоріального навантаження, мети і завдань, які виконує така система, а також основоположних підходів до її створення [1, с. 37].

З плином часу і появою нових викликів і ризиків змінюються традиційні уявлення про економічну безпеку та механізми управління нею. Водночас, кількість та характер загроз і небезпек як економічних, так і політичних й соціальних, довели недосконалість діючої системи безпеки суб'єктів господарювання та змушують науковців і практиків шукати ефективні шляхи вирішення проблемних питань шляхом розробки нової парадигми і системного підходу до створення ефективної системи економічної безпеки на засадах розвитку та посилення її кадрової складової. У безпекознавстві сукупність основних напрямів економічної безпеки, що різняться своїм змістом, називають функціональними складовими економічної безпеки [2; 3]. Усі вони у більшій чи меншій мірі формують ресурсне підґрунтя для її забезпечення.

Отже, здатність підприємства протидіяти загрозам зовнішнього та внутрішнього характеру залежить від ефективної діяльності системи економічної безпеки підприємства. Для захисту підприємства від загроз потрібно знати основні методи, підходи, функції управління системою економічної безпеки підприємства та застосовувати заходи щодо її покращення.

Аналіз наукових джерел дозволяє дійти висновку, що система забезпечення економічної безпеки підприємства – це взаємопов'язані та взаємодіючі суб'єкти забезпечення економічної безпеки підприємства [1, с. 56], сукупність форм й методів для протидії різного роду загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища.

Одним з фундаментальних підходів до управління системою економічної безпеки є системний підхід, який закладає основи створення системи забезпечення економічної безпеки підприємства. В основі цього підходу – динамічна система в сукупності її найважливіших зв'язків, яка сприяє знаходженню шляхів її оптимізації. Системний підхід дозволяє не лише по-новому підійти до вирішення основних проблем гарантування економічної безпеки, а й аналізувати конкретні дії та ситуації, цілі в комплексі логічних чинників [4, с. 198].

Створення і розвиток ефективної системи функціонування національної економіки неможливі без існування її безпекових інструментів. Адже захист, гарантування, убезпечення від негативних факторів безпосередньо впливає на міцність, стабільність розвитку соціально-економічної системи країни і при цьому формує надійні підвалини для її подальшого прогресивного розвитку.

Під системою забезпечення економічної безпеки підприємства слід розуміти взаємопов'язані та взаємодіючі внутрішні та зовнішні суб'єкти забезпечення економічної безпеки, які мають методи й форми протидії загрозам внутрішнього та зовнішнього середовища [3].

Для успішної діяльності підприємства потрібно вибрати певний підхід для управління ним, зокрема, його системою економічної безпеки. Від вибору правильного підходу до управління системою економічної безпеки підприємства залежить стабільність його функціонування та можливість успішної боротьби з чинниками, які

можуть негативно вплинути на діяльність певного підприємства.

Кадрова безпека є важливим елементом системи економічної безпеки підприємства, стан якої у значній мірі визначається тим, наскільки мотивованими є працівники до сумлінного виконання своїх обов'язків. Рівень ефективності управління системою мотивації праці персоналу на підприємстві залежить від правильно обраного набору інструментів мотивації, який визначається як внутрішніми, так і зовнішніми чинниками, передбачає дотримання низки методологічних принципів і використання різноманітних мотиваційних методів. Ефективна система мотивації дозволить успішно використовувати наявні трудові ресурси, сприятиме зміцненню кадрової та економічної безпеки підприємства і забезпечуватиме гармонійний, продуктивний та професійний розвиток організації, що в результаті сприятиме стабільності та швидкому розвитку персоналу підприємства.

Правильно побудована система мотивації праці персоналу суб'єкта господарювання забезпечує високу соціально-економічну ефективність її реалізації, а відповідно високу економічну ефективність всієї виробничої діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гнилицька Л. В. Теоретико-методологічний інструментарій формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. № 9, 2013. С.37-45.
2. Бурда І. Я. Економічна безпека підприємства та місце в ній кадрової безпеки. *Ефективна економіка*. 2011. № 10. URL: <http://www.economy.com.ua>
3. Zinaida Zhyvko, Iryna Gorban, Nadiia Marushko, Maryna Korzh (2020) Human Capital Management in the Context of ensuring Economic Security of the Enterprise. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. Vol. 42. No.2. P. 133-144. ISSN 2345-0355. URL:<https://ejournals.vdu.lt/index.php/mtsrbid/article/view/923>
4. Головченко О.М. Економічна безпека регіону в гарантуванні стабільності національної економіки: монографія. Одеса, 2008. 399с.

УДК 664.1:339.13(100)

*Жидовська Н.М.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БУРЯКОЦУКРОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ АПК

Бурякоцукровий підкомплекс АПК України включає в себе бурякосійні господарства, цукрові заводи та їх інфраструктуру. В останню входять мережа закупівельних пунктів, спеціалізовані підприємства з вирощування насіння, заводи з доробки й підготовки насіння до сівби, машинобудівні й ремонтні заводи, кар'єри з видобування вапнякового каменю тощо.

Особливістю бурякоцукрового підкомплексу є те, що вся вироблена в сільському господарстві сировина (корені цукрових буряків) повністю надходить на промислову переробку. З виробленого цукру 65–70% через роздрібну торгівлю надходить в особисте споживання населення, 25–30% споживають інші галузі переробної і харчової промисловості, частина цукру експортується.

Цукрові буряки – культура універсальна. Вони дають як основний продукт – корені, які можна згодовувати у свіжому вигляді, подрібнювати і сушити і, головним чином, переробляти. Гичку буряків можна згодовувати у свіжому вигляді, силосувати або гранулювати і сушити. У результаті переробки коренів одержують цукрокристалічний сироп, жом, мелясу, вапно фільтроване. Жом використовують для згодовування у свіжому вигляді, силосування і сушіння. З меляси виробляють лимонну кислоту, спирт, дріжджі, добавки до корму і для силосування зелених коренів (рис.).

З наведеної схеми видно, що бурякоцукрова вертикаль своєю суттю вирішує широке коло соціально-економічних завдань. Від її розвитку залежить функціонування важливих галузей харчової промисловості.

Рис. Схема бурякоцукрового підкомплексу АПК*

*Джерело: власна розробка автора.

Саме ж функціонування вертикалі потребує відповідних машин, техніки, обладнання промислового походження, а також добре

налагодженої системи виробничо-технічного обслуговування та кадрового забезпечення. [2]

До інших особливостей бурякоцукрового підкомплексу слід зарахувати:

- чітко виражену сезонність виробництва, а отже, потребу переробки коренів за один виробничий цикл, до того ж у стислі строки (передчасна переробка коренів, як і затягування з їх переробкою неодмінно призводять до значних втрат цукру);

- малотранспортабельність сировини (корені містять 75–80% води) зумовлює необхідність концентрації посівів культури поблизу цукрових заводів та мінімізації радіуса перевезень;

- бурякоцукрове виробництво досить високоматеріаломістка сфера – у сільському господарстві значними є витрати на насіння, добрива, засоби захисту буряків від бур'янів і шкідників, паливно-мастильні матеріали, експлуатацію техніки, а на цукрових заводах – на підготовку і переробку коренів, виробництво цукру (водо-, тепло-, енерговитрати);

- на відміну від інших продуктивних вертикалей, бурякоцукровий підкомплекс поряд з розгалуженою системою міжгалузевих зв'язків виходить за рамки вузькопрофільного виробництва цукру; у ньому одночасно можуть вироблятися лимонна, молочна і глютамінова кислоти, дріжджі, етиловий спирт, здійснюватися відгодівля великої рогатої худоби.

Отже, бурякоцукровий підкомплекс – це пріоритетна продуктова вертикаль АПК України. Разом із зернопродуктовим він традиційно визначає ефективність розвитку всього агропромислового виробництва.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України. 2018. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Сінченко В. М., Пиркін В. І. Стратегія розвитку галузі буряківництва в Україні. Цукрові буряки. 2018. № 1. С. 4-7.

УДК 332.012.3.336.14

Іщук Л.І.
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування,
Бірук Т.С.
здобувач вищої освіти СВО магістр,
Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

РОЛЬ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА БІЗНЕСІ

Органи місцевого самоврядування в сучасних умовах політики децентралізації є основою успішного розвитку регіону, бізнесу та добробуту населення. Це пов'язано з тим, що кожного року делегування повноважень з центрального апарату збільшується. Разом з тим, належне виконання цих обов'язків можливе лише за належного фінансового забезпечення. Дохід місцевого бюджету, а точніше його рівень є фундаментальною основою діяльності органів місцевої влади та регіону в цілому. Належний рівень дохідної частини місцевого бюджету сприяє економічній самостійності, та навпаки, недофінансування робить регіон керованим із «центру», що свідчить про його слабкість. При цьому, рівень доходів місцевого бюджету є рушійною силою для інших процесів життя регіону: діяльність суб'єктів господарювання, інвестиційна привабливість, реалізація інфраструктурних проектів тощо.

Здійснюючи аналіз різних наукових джерел, роль місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку проявляється у наступному:

- бюджет дозволяє місцевим органам реалізувати свої повноваження відповідно до Конституції та законодавства;
- дається можливість в повній мірі проявити фінансову автономність у використанні коштів на соціально-економічний розвиток району;
- проводиться коригування економічного і соціального рівня розвитку різних територій;
- здійснення делегування ресурсів на вирішення важливих завдань

розвитку регіону та пріоритетних галузей;

- здійснення впливу на дотримання раціональних пропорцій у фінансуванні поточних та капітальних витрат;

- здійснення стимулювання ефективного використання матеріальних і трудових ресурсів;

- забезпечується створення нових місцевих промислових підприємств шляхом використання коштів місцевого бюджету через внесення їх до статутного капіталу.

Таким чином, можемо проаналізувати, що доходи місцевого бюджету не є відокремленим поняттям, оскільки воно носить функціональне підґрунтя та є пов'язане із різними економічними, правовими, політичними, соціальними та іншими сферами життя регіону. Тому, вбачаємо за необхідне перейти до функцій доходів місцевого бюджету:

- фінансове планування (сфера діяльності, що забезпечує прогнозування рівня доходів на бюджетний період з метою подальшого управління та розподілу грошовими фондами) [1];

- забезпечувальна (рівень доходів забезпечує рівень видатків на різні сфери);

- акумуляційна (передбачає формування фінансової основи місцевої влади);

- забезпечення самостійності (фінансова основа регіону сприяє його незалежності та відсутності втручання у сферах життя регіону);

- розподільча (передбачає розподіл грошових потоків регіону, спрямовуючи їх на сплату податків та зборів) [2,3].

На наше переконання основною слід вважати функцію забезпечення самостійності, оскільки вона по-перше є актуальною через завершення реформи децентралізації, а по-друге виключає зовнішнє керування регіоном.

Отже, місцеві бюджети є важливим елементом не тільки самостійності життя регіону, а й показником його перспективності та ефективності діяльності місцевої влади. При цьому, доходи місцевих бюджетів мають чітку законодавчу регламентацію, склад, розмір та тенденції.

Список використаних джерел:

1. Титар А.О. Зарубіжний досвід планування та прогнозування доходів місцевих бюджетів. *Управління розвитком*. 2013. № 16. С. 163-165.
2. Раделицький Ю.О., Квасній О.Р. Місцеві бюджети в умовах децентралізації: теоретичні аспекти. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2018. Вип. 5. С. 147-153.
3. Пиріг С.О., Іщук Л.І., Ніколаєва А.М. Забезпечення фінансовими ресурсами місцевих бюджетів в контексті сталого розвитку регіону. *Економічний форум*. Наук. ж-л. 2018. №1. С. 270-278.

УДК 334.722.4

Кобелева Т.О.

д.е.н, доцент кафедри права,

Перерва П.Г.

*д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Зіборов М.Д.

студент

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

УСУНЕННЯ КОРУПЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ БІЗНЕС-ДІЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ КОМПЛІЄНС-ФУНКЦІЇ

Поряд із захисними заходами, здійснюваними державою, підприємство повинне захищати само себе на основі активної протидії порушенням законів та нормативних документів на всіх рівнях. Все це суттєво методологічно розширює як саме поняття «економічна безпека підприємства», так і значно збагачує теоретико-методичний інструментарій, який використовується при проведенні різного роду заходів, направлених на забезпечення економічної безпеки підприємства. Забезпечення економічної безпеки промислового підприємства не є прерогативою якогось одного державного або корпоративного відомства чи служби. Вона повинна підтримуватися всією системою державних органів, всіма ланками і структурами менеджменту промислового підприємства. З цими задачами пов'язані перспективи подальших досліджень в сфері комплієнс-безпеки промислового підприємства. Виникає нагальна потреба в розробці теоретико-методичних положень по визначенню та оцінюванню комплієнс-ризиків, визначення рівня корупції та шахрайства на підприємстві, рівня порушень антимонопольного та податкового законодавства, розробки системи постійно діючого моніторингу як самих порушень, так і системи покарань за такого роду дії.

З найдавніших часів влада і корупція були нероздільні. На протязі всього історичного періоду разом з розвитком і становленням державності держави відбувався і розвиток корупції. Наші сучасники

під терміном *корупція* мають на увазі злочинне використання тією чи іншою особою наявних у нього владних і посадових прав і повноважень. Це робиться за допомогою систематичного використання наявних зв'язків, можливостей, авторитету і статусу з метою отримання корисливої вигоди. Дана дія суперечить нормам чинного законодавства і будь-яким моральним установкам. Адже, іншими словами, корупція має на увазі під собою отримання хабарів, підкуп і вимагання.

Часто економісти та соціологи в своїх дослідженнях зводять все різноманіття корупційних проявів до хабарництва. Останнє є одним з корупційних діянь, але наше розуміння корупції, засноване на вивченні наявної теорії та практики, значно ширше (рис. 1).

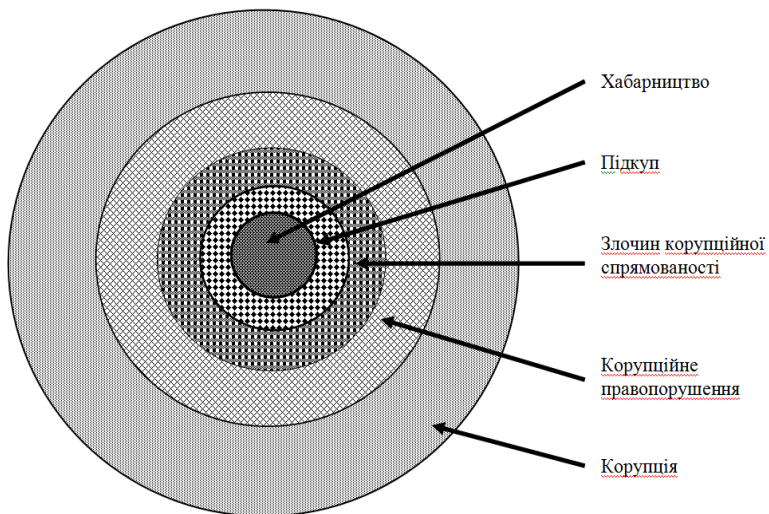

Рисунок 1 – Співвідношення понять «корупція» і «хабарництво»
Джерело: авторська розробка

Хабарництво і корупція - тісно взаємопов'язані явища, що характеризуються разовими або систематичними фактами передачі державному службовцю, посадовій особі грошей, подарунків або надання йому різних послуг за дії (бездіяльність), які ця особа

вчинила, робить, повинна була або може вчинити на користь хто дає хабара. Поняття «корупція» ширше поняття «хабар», так як в нього також входять вимагання, використання посадового становища в особистих цілях і воно передбачає постійний характер. Хабарництво може носити разовий, епізодичний або систематичний характер.

В останні роки українське законодавство розширило поняття «хабар» і замінило на «неправомірну вигоду». Неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, знижки, послуги, нематеріальні активи, будь-які вигоди нематеріального і негрошового характеру, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав. Тому необхідно більш детально розглянути елементи нематеріальної корупції, яка останнім часом значно зміцнила свої позиції не тільки в Україні, а й в усьому світі. Для практично будь-якого українця нічого незвичайного в нематеріальному хабарі немає. Ми вже настільки звикли відповідати послугою на послугу, що для нас це вже в порядку речей. Піти в будь-яку державну установу і попросити працюючого там знайомого (якому по своїй роботі надав раніше послугу), щоб він вирішив твоє запитання без черги, або запросити в ресторан чиновника, який надав тобі послугу - це все давно стало для нас нормою, ми дуже далекі від того, щоб розглядати такого роду дії як нематеріальний хабар.

Список використаних джерел:

1. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veris Somosi.– Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019.– 689 p.
2. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*.– 2011.– № 4 (60).– С.116-120.
3. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
4. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч.посібник для інж.-техн.вузів.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
5. Гончарова Н.П., Яковлев А.И., Перерва П.Г. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267 с.

УДК 330.341.1:334.722

*Коледіна К.О.
к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту,
Харківський національний університет
будівництва та архітектури, м. Харків*

ІННОВАЦІЙНІ ВАУЧЕРИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В РЕГІОНІ

Невід'ємною складовою активізації процесів економічного зростання на регіональному рівні є розвиток підприємництва, формування розвинутого підприємницького середовища, що розблоковує місцеву економічну ініціативу, активізує бізнес-процеси та підприємницький поступ.

Відповідно до Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва (МСП) в Україні на період до 2020 року [1], основною метою розвитку МСП є створення сприятливих умов для ведення бізнесу, що дозволить розкрити потенціал сектора МСП у забезпеченні стійкого економічного і соціального розвитку України. Ключовими заходами в розвитку підприємництва визначається фінансова та інформаційна підтримка малого та середнього бізнесу.

Серед фінансово-економічних інструментів підтримки бізнесу вагомого значення набуває часткове відшкодування відсоткових ставок за кредитами для підприємств, яке реалізують регіональні органи влади, а також надання інноваційних, маркетингових та консалтингових ваучерів для підприємців [2, с. 33-38].

Інноваційний ваучер – це безповоротна фінансова підтримка, яка надається компаніям для реалізації їх інноваційних проектів різної направленості.

Інноваційні ваучери відрізняються від традиційних інструментів підтримки інноваційної діяльності тим, що видаються потенційним виробникам інноваційних товарів або послуг, а не організаціям підтримки (науковим організаціям, організаціям інноваційної інфраструктури, технопаркам і т.д.). Головне призначення таких ваучерів – стимулювання інноваційної діяльності МСП, що не мають власного дослідницького потенціалу або фінансових ресурсів для

організації необхідних для їх цілей досліджень. Інше їх призначення – стимулювати дифузію наукових знань у рамках регіональних інноваційних систем.

Дослідження джерел фінансування інноваційної діяльності МСП в Україні показало, що на даний час грантова чи ваучерна підтримка бізнесу зі сторони органів державної влади не практикується. Проте в рамках програм міжнародних організацій та проєктів міжнародної технічної допомоги ведеться робота із надання цільової допомоги українському бізнесу, в тому числі фінансової. Так, в рамках програми FINTECC Європейського Банку Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) та за фінансової підтримки EU Neighbourhood Investment Facility в Україні реалізується проєкт «Інноваційні ваучери», який впроваджує ГО Greencubator. Основна мета даної програми – сприяння розробці та впровадженню в Україні кліматичних інновацій. Досягнення поставленої мети реалізується через безповоротне фінансування проєктів, пов'язаних зі скороченням споживання енергії, зменшенням викидів парникових газів, скороченням ресурсоемності виробництва.

Для отримання фінансової допомоги у реалізації кліматичних інновацій вітчизняним компаніям необхідно подати заявку на участь у програмі та відповідати базовим критеріям, до яких відносяться наступні:

- наявність у компанії потенціалу скорочення викидів парникових газів. Даний критерій повинен розкривати якою саме мірою запропонований інноваційний проєкт здатний зменшити викиди CO₂ та інших парникових газів;

- здатність технології до масштабування і використання та/або впровадження в інших секторах. Даний критерій передбачає можливість пропонованої для реалізації інноваційної технології або інноваційного продукту до масштабування, а також можливість інновації, пов'язані з цією технологією, використання та реалізації в інших секторах, вертикалях або галузях;

- рівень інноваційності проєкту, який розглядається для реалізації. Даний критерій має на меті розкриття важливого питання стосовно міри, якою ця технологія або продукт рухатиме межу інновацій. При прийнятті рішення стосовно безповоротного фінансування проєктів у рамках програми «Інноваційний ваучер»

одним з найважливіших критеріїв є визначення, чи компанія пропонує абсолютно новий продукт або це лише адаптація, нова версія існуючого рішення;

– наявність у компанії загалом та інноваційного проекту, який вона подає, зокрема, ринкового потенціалу. Тобто необхідно встановити наскільки ця інноваційна технологія, інноваційний продукт або інноваційний проект може розвинути та надихнути ринок кліматичних інновацій в Україні. Чи може вона збільшити частку ринку бенефіціара або змінити всю екосистему кліматичних інновацій в Україні [3].

Таким чином, в сучасних мінливих економічних умовах господарювання фінансова підтримка суб'єктів підприємницької діяльності, в особливості малих і середніх підприємств, є вкрай важливою. Одним з ефективних фінансово-економічних інструментів такої підтримки є інноваційні ваучери, які надаються в Україні в рамках програми FINTECC Європейського Банку Реконструкції та Розвитку й направлені на впровадження кліматичних інновацій в Україні.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. від 24 травня 2017 р. № 504-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/250167535> (дата звернення 01.03.2021).
2. Максимчук М.В. Інструменти підтримки бізнесу в регіоні: проблеми формування та перспективи інституціоналізації. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: Збірник наукових праць*. 2018. Вип. 4 (132). С. 33-38.
3. Програма «Інноваційні ваучери» ГО Greencubator. URL: <https://innovoucher.com.ua/aboutus/> (дата звернення 03.03.2021).

УДК 338.43

*Колодій А. В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів*

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН У СИСТЕМАХ ВІДСТЕЖЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

В умовах сьогодення споживачі приділяють значну увагу походженню та якості харчових продуктів, що у свою чергу призводить схильності витратити більше грошей на ті продукти, походження яких є сертифіковане. Незважаючи на розроблені технології, які вже використовуються, у багатьох випадках переважна більшість систем відстеження є централізованими, асиметричними та застарілими з точки зору обміну даними та сумісності. Існуючі системи не є прозорими та не мають довіри у споживачів через недоступність швидкого та надійного способу отримання інформації стосовно походження відповідного товару.

Зважаючи на вищесказане, поряд із швидким технологічним розвитком, прийнятим у сферах створення ланцюжка доданої вартості, спостерігається значне збільшення нових інновацій, які ведуть до нових систем цифрової простежуваності, та використовують переваги інформаційно-комунікаційних технологій (ICT), датчиків радіочастотної ідентифікації (RFID), Інтернету речей (IoT), блокчейну та ін. За таких обставин технології розподіленого реєстру (DLT) такі як блокчейн пропонують вирішення багатьох існуючих проблем, але одночасно формують і нові виклики.

Впродовж останніх років стрімке зростання практичного та ефективного застосування технології розподіленого реєстру (distributed ledger technologies - DLT) у ланцюгу сільськогосподарського постачання європейських країн було в центрі уваги наукової спільноти та харчової промисловості. Разом з тим, формування парадигми Четвертої промислової революції робить технологію розподіленого реєстру перспективним напрямком для подальших досліджень у майбутньому.

Так, у своєму дослідженні, група авторів [1] зробила спробу визначити, зібрати, показати огляд літератури наявних на сьогодні наукових та технічних публікацій, які стосуються використання блокчейну для відстежування продукції у ланцюгу поставок у сільському господарстві.

Зокрема, відстежуваність (англ. *Traceability*) відома за принципом «один крок назад один крок вперед», тобто – це здатність відтворювати всю інформацію про походження певного продукту. За визначенням, що подає Міжнародна організація зі стандартизації (ISO) у своєму стандарті ISO 22005:2007 відстежуваність – це «здатність відстежувати переміщення корму чи їжі через визначені стадії виробництва, переробки та збуту» [2].

Таким чином, відстежуваність харчового продукту містить інформацію про інгредієнти, джерела походження продукту, переробку, а також умови транспортування та зберігання. Ідеальна система відстеження у сільському господарстві також міститиме інформацію про кожен компонент кінцевого продукту. Таким чином, щоб вважатись ефективною, система відстежуваності повинна містити як кількісну, так і якісну інформацію про кінцевий продукт харчування та його походження.

Процеси відстеження у сільському господарстві вимагають великого обсягу даних, які потрібно збирати по всьому ланцюжку поставок. В останні десятиліття відбувається бурхливий розвиток автоматизованих процесів і продуктів, а також комунікаційних технологій, що призводить до так званої парадигми Інтернету речей (IoT). Швидкий розвиток IoT та сенсорних технологій сприяє процедурі збору даних, пропонуючи швидкі та надійні методи. Ці методи включають технологію ідентифікації продукції, аналіз компонентів, транспортування, зберігання, а також збір інформації в межах загальної системної інтеграції. Такі методи, як штрих-коди, QR-коди, радіочастотна ідентифікація (RFID), бездротові сенсорні мережі (WSN), є найбільш поширеними та відомими серед ланцюгів поставок.

Одним із шляхів вирішення проблем щодо відстеження продукту може стати запровадження технології блокчейн у загальному ланцюгу поставок у сільському господарстві. В загальному, блокчейн можна

описати як розподілену облікову книга, що підтримує постійно зростаючий список записів даних, підтверджених усіма вузлами, що беруть у ній участь. Блок – це запис, що включає дані всередині нього, а також значення з хешем попереднього блоку і, значення, яке представляє його власний хеш. Хеш означає цифровий відбиток кількості даних блоку. Зв'язок між хешем поточного блоку та хешем попереднього блоку пояснює значення криптографічно пов'язаного ланцюжка блоків через ці хеші. Якщо хтось захоче підробити певні дані, цей цифровий відбиток буде змінено, і таким чином ланцюжок стане недійсним.

Науковець Т. Фень запропонував революційну ідею про систему, засновану на RFID та технології блокчейну, для китайських агропродовольчих ринків з метою підвищення їхньої безпеки та якості харчових продуктів, а також зменшення втрат під час логістичних процесів [3]. Ми погоджуємося з ним і вважаємо, що поєднання цих двох технологій сприятиме гарантуванню безпеки та якості продуктів харчування по всьому ланцюжку поставок.

Список використаних джерел:

1. Demestichas, K., Peppes, N., Alexakis, T., & Adamopoulou, E. (2020). Blockchain in Agriculture Traceability Systems: A Review. *Applied Sciences*, 10(12), 4113. 22 p.
2. ISO Technical Committee. *Traceability in the Feed and Food Chain – General Principles and Basic Requirements for System Design and Implementation*; ISO 22005:2007; ISO Technical Committee: Geneva, Switzerland, 2016.
3. Feng, T. An agri-food supply chain traceability system for China based on RFID & Blockchain Technology. In Proceedings of the 2016 13th International Conference on Service Systems and Service Management (ICSSSM), Kunming, China, 24–26 June 2016; pp. 1–6.

УДК 338.246.2

*Колодій І.В.
аспірантка кафедри менеджменту ім. проф.Є.В. Храпливого,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів*

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИК ПРОГНОЗУВАННЯ БАНКРУТСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ

Реалії сьогодення спонукають більш детальноше приділяти увагу проблемам банкрутства та антикризового управління, які зумовлюються наслідками економічної кризи. Особливо ситуація стала більш напруженою для усіх країн світу, зокрема і України у часі пандемії, спричиненої вірусом Covid – 19.

Основними причинами, які призводять до появи кризового стану зокрема на сільськогосподарських підприємствах є нестабільність економіки і законодавства, дефіцит інвестиційних ресурсів, проблеми пов'язані із імпортом продукції, важкодоступне кредитування.

Ефективним засобом для покращення економічної ситуації для сільськогосподарських товаровиробників є розробка та впровадження стратегії антикризового управління, основним елементом якої є діагностика фінансового стану підприємств. Нестабільна економічна ситуація у світі та зокрема в Україні є передумовою для здійснення постійного моніторингу основних економічних показників для попередження появи кризи.

Вивчення та удосконалення питань, пов'язаних із діагностикою кризових станів підприємств, зустрічається у наукових працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених-економістів. Зокрема у працях А. Альтмана, Л. Лігоненко, Р. Ліса, О. Терещенко, Ю. Терлецької, Я. Фоміна, Л. Шаблістої, З. Шершньової та інших науковців розглядаються питання щодо сутності, різноманітних методів та організації процесу діагностики. [3]

Проте, варто зазначити, що незважаючи на значну кількість праць та рекомендацій, які стосуються сутності, цілей і методів проведення діагностики кризи, багато питань залишаються недостатньо

вивченими та потребують подальших досліджень, адаптації до вітчизняних умов розвитку.

Однією із найбільш використовуваною західною моделлю є п'ятифакторна модель Альтмана, котра була опублікована вченим у 1968 році. Вона являє собою алгоритм інтегральної оцінки загрози банкрутства підприємства, заснований на комплексному обліку найважливіших показників, що діагностують кризовий фінансовий стан. На основі даних від моніторингу фінансового стану підприємств, які збанкрутували, Альтман визначив коефіцієнти значимості окремих факторів в інтегральній оцінці можливості банкрутства.

Інші моделі оцінки схильності підприємства до банкрутства орієнтовані на фактор фінансової стійкості, що пов'язано з фінансовою структурою підприємства, ліквідністю, залежністю підприємства від кредитів (модель Таффлера, логістична-модель Джеймса Олсона, модель В.Кромонава, показник діагностики платоспроможності Конана і Гольдера). [2]

Також, варто приділити увагу моделі А.В.Матвійчука котра була розроблена для українських підприємств із урахуванням специфіки економіки перехідного періоду та функціонування економічних суб'єктів у таких умовах, а тому найбільш адекватно характеризує існуючий фінансово-економічний стан підприємства. [1]

Недоліком моделі Матвійчука є те, що вона створена для виявлення кризового стану у банках, що може бути недостатньо об'єктивним для сільськогосподарських та промислових підприємств.

Вивчивши більш детально всі особливості західних моделей для діагностики банкрутства, можна безсумнівно стверджувати, що для визначення кризового стану на українських підприємствах вони не завжди будуть цілком ефективними, оскільки створені з особливостями які притаманні підприємствам країн Заходу, а умови економічного середовища в Україні значно відрізняються. Застосування моделей не сприятиме отриманню точного та об'єктивного результату для українських підприємств, що зумовлено нестабільністю їх діяльності, невідповідністю балансової і ринкової вартості окремих активів, впливом інфляції та іншими чинниками. Найбільш оптимальними моделями діагностики банкрутства на вітчизняних підприємствах є модель О.О.Терещенка та модель

А.В.Матвійчука, оскільки більш детально враховують специфіку сучасної української економіки але теж мають свої недоліки. Наприкінці варто відзначити, що ефективне використання розглянутих моделей потребує чіткого аналізу з урахуванням особливостей умов функціонування та форм власності підприємств.

Список використаних джерел:

1. Василенко Л.П. Фінанси підприємства [Текст]: навч. посібник. Ч.2/ Л.П.Василенко, Л.В.Гут. Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2005. 239с.
2. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. 3-тєвид., перероб. і доп. К.: Знання, 2002.378с.
3. Костіна, О. М.; Майборода, О. Є. Методи та моделі діагностики кризового стану підприємства. Вісник СумДУ. Серія “Економіка”, № 4 2012. С. 91

УДК 330:330.113:574.63:338.24

*Колодійчук І.А.
д.е.н., старший науковий співробітник,
ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долишнього НАН України», м. Львів*

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ

У контексті реалізації Національного плану управління відходами [1] з особливою гостротою постає питання інвестиційної привабливості окреслених заходів, залучення інвестицій в умовах їхнього тотального дефіциту. Формування регіональних систем управління відходами потребує значних вкладень (як показує зарубіжний досвід, щонайменше 2 % ВВП).

Актуальний стан у вітчизняній сфері поводження з відходами засвідчує відсутність реального поступу в цьому напрямі, зокрема, через неспроможність акумулювати достатні фінансові ресурси для цього. Водночас Національна стратегія управління відходами [2] спрямовує на досягнення до 2030 року таких цілей як організація роздільного збору відходів у 5000 населених пунктів; будівництво 240 центрів прийому відходів; будівництво 735 комплексів із перероблення відходів; будівництво 19 заводів термічної утилізації ТПВ; будівництво 100–150 сучасних полігонів ТПВ; закриття та рекультивація наявних 5700 полігонів ТПВ.

Масштабність завдання інноваційного розвитку утилізаційних підприємств дає розуміння, що лише бюджетними коштами без залучення приватного інвестора не обійтися. Привабливі пропозиції від зарубіжних партнерів щодо утилізації відходів, як правило, надходили в умовах підйому світової і національної економіки зокрема. Проте Україна через низку причин не скористалася цією можливістю, а внутрішній потенційний інвестор не спроможний або не зацікавлений вкладати ефектовизначальні для цієї галузі кошти.

Серед причин виникнення ризиків для потенційних інвесторів у розбудову утилізаційних потужностей розрізняють:

– зовнішні причини, що зумовлені: відсутністю відповідних законодавчих ініціатив і/чи відповідних підзаконних актів; коливаннями ринкової кон'юнктури (насамперед кон'юнктури світових ринків); зміною політичної ситуації та економічного курсу в країні; інфляційними сплесками (через зростання цін, зміну поведінки споживача; валютні коливання тощо);

– внутрішні причини, що зумовлені: рівнем технологічного оснащення виробництва; недосконалістю (відсутністю) дієвого інформаційного забезпечення; низьким рівнем ефективності методів управління системою; відсутністю ефективної логістики перевезень відходів, мотивації й стимулів до розвитку рециклінгу тощо.

Діяльність із надання послуг у сфері поводження з відходами має бути привабливою для бізнесу і забезпечувати йому перспективи розвитку. Цього можна досягти через:

– полегшення доступу до кредитів банків та небанківських установ на прийнятних умовах;

– використання можливостей залучення коштів недержавних цільових фондів;

– активне використання спільного інвестування;

– доступ до грантів міжнародних організацій тощо.

За оцінкою Міжнародної фінансової корпорації (*IFC*, Група Світового банку) [0], потреба в інвестиціях у сферу поводження з відходами в Україні становить 14,5 млрд євро, зокрема, на: модернізацію системи збирання, перевезення та захоронення побутових відходів – 5,1 млрд євро; будівництво утилізаційних потужностей (об'єктів перероблення) – 4,3 млрд євро; будівництво нових регіональних об'єктів видалення відходів – 5,1 млрд євро.

Інвестор очікує гарантій, преференцій та інших сприятливих умов для будівництва переробних потужностей, а тому важливо знайти компроміс між суспільними потребами в утилізації відходів й екологічнобезпечного розвитку територій та інтересами приватного інвестора, для якого відходи є ресурсом рециклінгу і джерелом для здійснення процесу розширеного відтворення виробництва.

Сьогодні, як засвідчує практика, для перероблення відходів між підприємством-утилізатором і перевізником укладаються контракти, які визначені як приватні господарські відносини на короткострокову

перспективу. У цьому разі потенційні інвестори потребують від місцевих органів самоврядування гарантій:

– щодо постачання обумовлених технологічно і контрактними зобов'язаннями обсягів відходів на матеріальну/енергетичну утилізацію;

– щодо повернення інвестицій в разі відмови у наданні послуги чи банкрутства перевізника;

– щодо пом'якшення валютних ризиків при впровадженні сучасних технологій й обладнання утилізаційного характеру.

Отже, сьогодні ми спостерігаємо лише початкову – з мінімальним переліком інструментів – стадію становлення основ економічного механізму для забезпечення акумуляції коштів на розвиток системи управління відходами. Пріоритетні напрями її розвитку передбачають незворотне й інтенсивніше інвестиційно-фінансове забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 117-р від 20 лютого 2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2019-%D1%80>

2. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 820-р від 8 листопада 2017 р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 94. С. 61.

3. International Finance Corporation (IFC). URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/corp_ext_content/ifc_external-_corporate_site/home

УДК 336: 631.162(477)

*Корженівська Н.Л.
д.е.н., доцент кафедри економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності,
Беспалий І.В.
аспірант
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський*

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЕФЕКТИВНОГО МЕХАНІЗМУ СІЛЬСЬКОГО РОЗВИТКУ

Регіональна економіка є невід'ємною частиною цілісного національно-господарського комплексу країни та, водночас, самостійною складною системою, що має власні мету та цілі розвитку, потужний ресурсний потенціал, поєднання виробничих, фінансових, людських та матеріальних ресурсів. Економічна система формується та розвивається під впливом суспільного, галузевого, територіального поділу праці й бере активну участь у процесах відтворення. Невід'ємною складовою розвитку економіки є стабільне економічне зростання та ефективне управління сільськими територіями, потенціал яких забезпечує продовольчу безпеку та можливості для туристичного бізнесу.

Основною розвитку сільських територій є аграрні товаровиробники, організаційно-економічний механізм стійкості яких формує основу успішного сільського розвитку. Ефективність функціонування такого механізму забезпечується вдалим поєднанням та використанням інструментів, зокрема фінансово-економічних.

Фінансові інструменти включають податки, мито, субсидії, дотації, пільгові ставки по кредитах, страхові тарифи. Розроблюючи і впроваджуючи фінансові механізми для аграрних галузей, слід обов'язково враховувати, в якій фазі економічного циклу перебуває галузь, характер попиту і пропозиції на основних аграрних ринках, можливості державної підтримки галузі [1].

Реалії сучасного стану розвитку сільських територій вимагають досліджень фінансових інструментів формування інвестиційних

ресурсів в аграрному секторі національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. Фінансово-економічні інструменти поділяють на внутрішні (аграрні розписки, лізингові послуги, форварди, банківське фінансування, зокрема агрострахування, в т. ч. індексне, авальовані векселі, кредитування за програмними продуктами) та зовнішні (бонди, акредитиви, гарантії, факторинг, додаткова емісія акцій, вихід на IPO) [2].

Нинішня практика фінансового забезпечення сільськогосподарських товаровиробників не відзначається комплексністю та системністю, має низку недоліків, що не дають змоги задовольнити фінансові потреби суб'єктів агропромислового виробництва. Діюча державна фінансова політика щодо регулювання темпів розвитку агропромислового виробництва не забезпечує належного доступу сільськогосподарських товаровиробників до ринку фінансових ресурсів, формування сприятливого інституційного середовища та вирівнювання умов господарювання. Основними проблемами кредитного забезпечення аграрного сектору економіки є недостатність кредитних ресурсів для забезпечення розширеного відтворення та розвитку середнього і малого бізнесу на селі; висока вартість банківських кредитів; складність процедур одержання кредитів; неможливість надання у заставу земельних ділянок сільськогосподарського призначення або прав оренди на них; відсутність гарантійного механізму при залученні кредитів [3].

Серед основних фінансово-економічних інструментів, що забезпечують розвиток аграрного бізнесу, а отже і сільський розвиток, можна визначити форварди, ф'ючерси; використання нематеріальних активів та практики франчайзингу; розвиток іпотечного кредитування; залучення іноземних кредитів та іноземних інвестицій; підвищення ефективності державної програми здешевлення кредитів, формування сприятливого аграрного страхування.

Основою створення раціонального та стійкого, економічного, збалансованого сільськогосподарського виробництва, як гаранта сільського розвитку, є цілеспрямована державна підтримка. Державна програма фінансової підтримки аграрних підприємств в нашій країні характеризується недосконалістю і постійним недофінансуванням. Також потрібно врахувати корупційні прояви, наявність обмежень та

ускладнень для доступу до програм бюджетної підтримки для широкої спільноти сільгоспвиробників. У зв'язку з цим, потребують перегляду підходи до розподілу державних коштів в аграрній сфері, застосування адекватних механізмів здійснення та підвищення ефективності державної підтримки аграрних підприємств [4].

Отже, для сталого сільського розвитку невід'ємним має бути ефективний механізм, фінансово-економічні інструменти якого гуртуються на удосконалені державної політики сприяння і підтримки.

Список використаних джерел:

1. Л. М. Худолій, Н. Ю. Шевченко. Механізм фінансового забезпечення аграрних підприємств України на середньострокову перспективу. URL: <http://journals.nubip.edu.ua/index.php/Economica/article/viewFile/5899/5803>.
2. Михайлов А. М. Фінансові інструменти формування інвестиційних ресурсів в аграрному секторі національної економіки в умовах глобалізаційних викликів. економіка АПК. 2019. № 3. С. 52-60.
3. Попова С. П. Фінансова підтримка фермерських господарств. URL: http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/3950/1/Popova_The%20finansial%20support_ukr.pdf
4. Науменко А. О. Державне управління розвитком агропромислового комплексу України. URL: http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/9182/1/Zb%D1%96rnik%20NUCZU_2019_1%20%2810%29_%20NEW-226-233.pdf.

УДК 658.818:339.372.84

Косенко А.В.

*к.е.н, професор кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних,*

Перерва П.Г.

*д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Видря С.В.

студентка

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

ДО ПИТАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рівень ступеню інноваційної привабливості промислового підприємства є індикатором, показання якого дозволяють зробити висновки потенційним інвесторам про необхідність і доцільність вкладення фінансових засобів саме в даний об'єкт.

В економічній літературі до сьогодні не вироблений єдиний підхід до визначення сутності поняття "інноваційної привабливості" і її взаємозв'язків з конкурентоспроможністю підприємства та його сталим розвитком.

Інноваційна привабливість підприємства як об'єкта інвестування є важливим показником, під яким слід розуміти його інтегральну характеристику з точки зору наявного фінансового стану, можливостей розвитку техніко-економічного та організаційного рівня виробництва, соціальної безпеки та інформаційної забезпеченості тощо.

Об'єктивна, доцільна і конкурентна система оціночних показників інноваційної привабливості повинна враховувати наступні умови:

1) обмежена кількість індикативних показників, що безпосередньо впливають на прийняття інноваційних рішень;

2) використання при розрахунку показників даних публічної бухгалтерської і статистичної звітності, мінімізація використання внутрішньої інформації;

3) можливість здійснення рейтингової оцінки діяльності підприємства як стосовно інших господарюючих суб'єктів, так і в часі.

Підвищення інноваційної привабливості як чітко спланований елемент стратегічного розвитку підприємства повинно відбуватися у рамках наступної системи.

Таким чином, з'ясування факторів та визначення резервів підвищення інноваційної привабливості лежить у основі теоретичного обґрунтування проблеми формування достатньої конкурентоспроможності підприємства на інноваційному ринку й безперечно пов'язано з загальними факторами інноваційної привабливості, які укрупнено можна розподілити на:

1. фінансово-економічні;
2. соціальні;
3. інформаційні.

Серед діючих факторів і резервів підвищення інноваційної привабливості основне значення доцільно приділити першій групі чинників, які, безперечно, мають найсуттєвіший вплив на формування рівня інноваційної привабливості підприємства.

До фінансово-економічних факторів і резервів підвищення інноваційної привабливості пропонується віднести:

- 1) підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві;
- 2) зростання якості управління кредиторською й дебіторською заборгованістю;
- 3) ріст ефективності використання оборотних коштів;
- 4) удосконалення управління прибутком підприємства;
- 5) запровадження маркетингових заходів та управління якістю;
- 6) підвищення ефективності управління ціноутворенням на продукцію підприємства;
- 7) зростання ефективності діяльності підприємства за рахунок впровадження екологічно безпечного обладнання;
- 8) налагодження та якості діяльності внутрішнього аудиту.

Оцінка ефективності заходів із підвищення рівня інноваційної привабливості підприємства дозволила виявити величину економічного ефекту, сформованого із наступних елементів:

- 1) прискорення оборотності оборотних коштів підприємства на

базі зменшення кредиторської та дебіторської заборгованості й виробничих запасів;

2) впровадження заходів із зміни обсягу коштів на рахунку підприємства, а також обсягу поточних фінансових інвестицій з метою створення найкращого співвідношення між обіговими коштами у виробничій та невиробничій сферах, оптимізації ліквідності та платоспроможності підприємства.

Інноваційна привабливість відіграє вагомую роль в активізації інноваційних процесів. В умовах обмеженості ресурсів і гострої конкуренції між підприємствами за одержання більш якісних і дешевих ресурсів, у тому числі і фінансових, на перший план виходить питання про створення в інвесторів представлення про підприємство, як привабливий об'єкт інвестування - формуванні інноваційної привабливості. Роль визначення інноваційної привабливості підприємств полягає в тому, що потенційних інвесторів необхідно переконати в доцільності вкладень за допомогою конкретних показників.

Список використаних джерел:

1. Кривдюк М.С. Підвищення інноваційної привабливості підприємств // *Резерви економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств України*. Кіровоград: ПРВЦ «КОД», 2019. С.156-159.
2. Гончарова Н.П., Яковлев А.И., Перерва П.Г. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267 с.
3. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
4. Перерва П.Г. Управління маркетингом на машинобудівному підприємстві // Навч.посібник Для інж.-техн.вузів.- Харків : «Основа», 1993.- 288с.
5. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veres Somosi.- Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019.– 689 p.

УДК 330.322.4

Косенко О.П.

*д.е.н., доцент кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Кобелев В.М.

к.е.н., доцент кафедри економіки і маркетингу,

Матросова В.О.

*к.е.н., професор кафедри інноваційного підприємництва
та міжнародних економічних відносин,*

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНТЕГРАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПІДПРИЄМСТВА НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ

Вичерпання чинників екстенсивного економічного розвитку обумовлює постійне посилення уваги до пошуку нових факторів прискорення економічної динаміки, адекватних сучасному стану розвитку світової економіки. Відтак запровадження в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного зростання з політичної мети перетворюється на об'єктивну необхідність, альтернативою якій є занепад національної економіки, втрата економічного, а, можливо, й національного суверенітету.

Нині йдеться вже не про доцільність чи можливість створення системи підтримки технологічних змін на міжнародному ринку, а про концептуальні основи, критерії, інструменти й механізми економічної політики, яка в рамках нинішніх фінансових, структурних та інституційних обмежень була б спроможною забезпечити зростання інвестицій у технологічні зміни та належну мотивацію інноваційного підприємництва на міжнародному ринку.

Найважливішими тенденціями, які визначають перспективи будь-якої економіки, стали гуманітарні фактори - гуманітарна складова економічної моделі. У світі відбувається не просто поступовий еволюційний перехід до нового економічного укладу, а глобальна неекономічна революція, зумовлена технологічними, фінансовими та

екологічними змінами, переходом на новітні ринковоємні, високопродуктивні та гнучкі види виробництва, що свідчить про домінування у світі гуманітарної економіки. Визначальними векторами зростання гуманітарної економіки стали високоінтелектуальні галузі і новітні типи виробництва, що базуються на інтелекті як основному виробничому ресурсі новітнього технологічного укладу. Наприклад, уже зараз такі країни, як Норвегія, Канада, Німеччина, Ірландія та Австрія переорієнтували свою економіку на створення і використання сучасних знань, залучення інвестицій (в першу чергу іноземних), що більш ніж на 50 % забезпечує зростання національного багатства любої країни. І в цьому плану на перше місце виходять показники інвестиційної привабливості підприємств реального сектору економіки, де і строюються всі ті товари, які визначають конкурентоспроможність нашої країни на світовому ринку.

Одним із важливих напрямів державної інвестиційної політики нашої країни на міжнародному ринку є підвищення інвестиційної привабливості підприємств, галузей та регіонів, а також проведення системних і комплексних заходів щодо стимулювання й залучення іноземного та вітчизняного капіталів. Проте, в умовах сьогодення інвестиційна привабливість регіонів, галузей та підприємств значно знизилась, причинно-наслідковим зв'язком даного процесу є вплив факторів фінансово-економічної кризи. В умовах фінансово-економічної кризи визначення інвестиційної привабливості підприємств є достатньо не простим завданням, оскільки на даний процес впливають змінні зовнішні фактори впливу, нестабільність економіки та високий ступінь ризикованості і непередбачуваності подій на міжнародному ринку.

Дослідження проблем інвестування на протязі тривалого періоду часу перебуває в центрі уваги економічної науки, оскільки інвестиції формують самі глибинні основи господарської діяльності та визначають умови економічного розвитку кожної країни. Особливого значення дана проблема має у відношення до успіху вітчизняних промислових підприємств на міжнародному ринку, де в основному і формуються показники конкурентоспроможності як підприємств реального сектору економіки, так і всієї країни в цілому на

міжнародному ринку.

В запропонованому дослідженні зроблено спробу узагальнити сучасне розуміння інвестиційної діяльності, визначити, яку саме стратегічну місію має виконувати інвестиційний розвиток у перехідній економіці, охарактеризувати сучасне становище інвестиційного розвитку в Україні, передумови та перешкоди його радикальної активізації, запропонувати безпосередні важелі досягнення необхідного гатунку інвестиційного розвитку на засадах визначенні та використанні показників інвестиційної привабливості підприємств та організацій реального сектору економіки. Його мета – узагальнити досягнення світової та вітчизняної науки і практики в галузі створення, комерціалізації та споживання інновацій, допомогти студентам, аспірантам, молодим ученим, менеджерам усіх рівнів в освоєнні основ ринкового управління виробничими та підприємницькими процесами в нашій країні та на міжнародному ринку.

Список використаних джерел:

1. Коваленко О.В. Інвестиційна привабливість промислових підприємств в умовах фінансово-економічної кризи // *Резерви економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств України*. Кіровоград: ПРВЦ «КОД». 2019. С.41-44.
2. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
3. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*.– 2011.– № 4 (60).– С.116-120.
4. Pererva P.G., Tkachev M.M., Kobieliyeva T.O. Evaluation of holder profits violation of their exclusive rights // *Науковий вісник Полісся*. – 2016. – № 4 (8), ч. 2. – С. 240-246.
5. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliyeva T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veres Somosi.– Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019.– 689 p.

УДК 232.106

*Крижанівська Л. І.
старший викладач,
Тлумачький коледж Львівського НАУ, м. Тлумач*

ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ

У ринкових умовах господарювання однією з основних проблем аграрного сектора економіки України є залучення інвестиційних ресурсів, необхідних для модернізації галузі та забезпечення на цій основі виробництва конкурентоспроможної продукції. Проте внаслідок значної кількості збиткових підприємств і низького рівня норми прибутку аграрного виробництва порівняно з іншими секторами економіки, повільного обороту виробничого капіталу, зумовленого диспропорцією між часом виробництва та робочим періодом, недостатньої захищеності прав інвесторів спостерігається низький рівень інвестування аграрного сектора економіки, що стримує процес його модернізації і нарощування обсягів виробництва аграрної продукції. У цих умовах виникає необхідність обґрунтування цілеспрямованих заходів державної політики, орієнтованих на активізацію інвестиційних процесів у галузі, що створить умови для формування продовольчої безпеки держави[2, с. 5-6].

Сучасні трансформації економічної системи України визначають нестабільність умов та механізмів фінансування аграрного сектору. При цьому актуальність використання найбільш популярних з них, таких як банківське кредитування, лізингові послуги та інвестування в агропроекти знижується через їх залежність від стабільності валютного курсу, політики банку щодо напрямів кредитування, неврегульованості питання щодо ринку землі, адже відсутність застави у сільськогосподарських підприємств обмежує їх доступ до кредитних ресурсів тощо[1]. Дані тенденції обмовили необхідність впровадження нових фінансових інструментів, що забезпечать розширення можливостей аграрного сектору щодо формування інвестиційних ресурсів в умовах глобалізаційних викликів. В даному контексті одним із проблемних питань є побудова адаптаційних

механізмів інтеграції інноваційних інструментів, котрі набули широкого застосування в міжнародній практиці для фінансування аграрного сектору України [4, с. 18].

Розширення конкурентних переваг вітчизняних агровиробників як на світовому, так і на вітчизняному ринках вимагає суттєвого організаційного та технологічного оновлення виробництва, посилення його крупнотоварності, приведення технологічних процесів у відповідність до міжнародних ветеринарних і фітосанітарних вимог тощо. У сучасних умовах необхідно забезпечити базу для стабільного розвитку аграрного виробництва, підвищити його конкурентоспроможність, подолати цінові диспропорції, посилити державну підтримку товаровиробників; сприяння залученню інвестицій для переходу на інтенсивний тип розвитку сільського господарства шляхом комплексної механізації та автоматизації виробництва, запровадження ресурсозберігаючих технологій і біотехнологій, меліорації землі, вдосконалення організації праці та матеріального стимулювання, поглиблення спеціалізації виробництва та досягнення його раціональної концентрації [3]. При цьому пріоритет має бути надано питанню розширення інвестування саме дрібних землевласників, що має першочергове значення для зміцнення продовольчої безпеки та покращення харчування населення, зниження рівня бідності в сільській місцевості. Поліпшення якості інвестування дрібних землевласників сприятиме вирішенню проблеми захисту навколишнього середовища, включаючи скорочення дефіциту води, відновлення ґрунтового покриву, збереження біорізноманіття та пом'якшення наслідків змін клімату.

Розширення мережі банків, котрі займаються кредитуванням представників аграрного сектору пом'якшила умови отримання кредитів в частині вимог до застави та агрострахування. Позитивні тенденції відмічено й щодо фінансування фермерських господарств адже умови кредитування визначаються виходячи з терміну дії кредиту, умов партнерських програм, якщо мова йде про інвестиційні цілі кредитування, без застосування корегування на розмір позичальника [2, с. 10]. Також варто зупинитись на загальних вимогах до платоспроможності позичальників: середній або високий рівень прибутковості, помірна рентабельністю, позитивна кредитна

історія. Крім того доцільно відмітити важливість державної підтримки, як аргументованого важеля в отриманні позитивного рішення щодо надання кредиту [5]. В цьому контексті доцільно зазначити, що дія програми компенсації відсотків є реальною підтримкою певної частини суб'єктів господарювання аграрного сектору проте даний інструмент держав

Список використаних джерел:

1. Аграрні розписки в Україні: нові можливості. URL : https://uba287.files.wordpress.com/2017/09/cr-pesentaiton_berry-association_2017-09-11.pdf
2. Ангелко І. В. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства в умовах його розвитку. Молодий вчений. 2015. № 2(17), лютий. С. 893-897.
3. Без агрострахування неможливо отримати доступ до кредитування. URL: <http://agro-online.com.ua/ru/public/blog/6184/details/>
4. Денисенко М.П. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах. Економіка України. 2003. № 1. С. 28-32.
5. Фінансування аграрного сектору. 10 міфів, котрі не дають українським банкам розвивати цей напрям бізнесу. URL : <http://agroportal.ua/ua/publishing/lichnyi-vzglyad/finansirovanie-agrarnogo-sektora-10-mifov-kotorye-ne-dayut-ukrainskim-bankam-razvivat-eto-napravlenie-biznesa/>

УДК 339.13

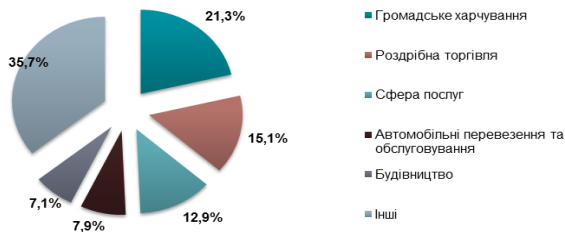
Марків Г.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ ЗА ФРАНШИЗОЮ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Розвиток ринкової економіки, впровадження західних стандартів бізнесу спричинило появу в Україні нових форм ведення комерційної діяльності, зокрема франчайзингу.

Франчайзинг як форма ведення бізнесу є альтернативою для власників великого бізнесу, які шукають варіанти розвитку, та мінімізації ризиків для бізнесменів-початківців.

Аналітиками Pro-Consulting проведено дослідження ринку франчайзингових послуг в Україні у 2020 році, в ході якого було проаналізовано основні тенденції на ринку, розраховано обсяг ринку, визначено основних операторів, що реалізують франчайзингові послуги (консалтингові послуги в сфері франчайзингу), і охарактеризована їх діяльність. Зокрема, проведений детальний аналіз розвитку ринку франчайзингу в Україні з оцінкою кількості франчайзингових точок і структури ринку в розрізі походження франшизи, сфери економіки та інших характеристик (рис. 1) [1].

Джерело: за даними FRANDATA Corporation, оцінка Pro-Consulting

Рисунок 1 – Сегментація ринку франчайзингу в розрізі сегментів поширення, %

Варто відзначити, що на даний момент, франчайзинг є однією з найперспективніших моделей розвитку бізнесу, яка динамічно розвивається як в світі, так і на території України. Найбільшу популярність і поширення франчайзинг набув в США, де 80% бізнесу працює за системою франчайзингу.

У світі близько 50% всіх франчайзингових мереж працюють у сфері громадського харчування і торгівлі (заклади фаст-фуд, ресторани, магазини промислових та продовольчих товарів).

Якщо в усьому світі франчайзинг вже давно став невід'ємним атрибутом економіки, то в Україні ця бізнес-технологія тільки починає знаходити своїх прихильників. Активно розвивається внутрішній франчайзинг, який представляє собою досить специфічний сплав зарубіжних франчайзингових технологій і вітчизняних підходів до ведення бізнесу і менталітету в загальному.

Однак в останні роки міжнародні компанії починають проявляти значний інтерес до співпраці з українськими партнерами на основі франчайзингу, при якому велика частина капітальних витрат здійснюється місцевою стороною. Вітчизняні бізнесмени зі свого боку також приходять до усвідомлення всіх переваг використання відомої торгової марки і відпрацьованої технології ведення бізнесу міжнародних компаній.

В Україні на даний момент функціонує приблизно 22000 точок, відкритих за франшизою. Найпопулярнішими незмінно залишаються об'єкти роздрібною торгівлі та бізнес в сфері громадського харчування, стрімко розвивається сфера послуг.

Серед топових франшиз і найбільш цікавих прикладів цього бізнесу можна назвати мережу ресторанів італійської та японської кухні MAFIA (паушальний внесок – від € 30000, роялті – 5% від продажів кожен місяць) з окупністю 2-3 роки. аслюгує на особливу увагу також торговельна мережа NOVUS (без паушального внеску з роялті в розмірі 1% від місячного товарообігу) [2, 3].

Ринок франчайзингу в Україні сьогодні переживає період зростання, до того ж досить бурхливого. За кордоном, в США і Європі бізнес за франшизою – це найпопулярніший варіант започаткування власної справи для бізнесменів. У нашій країні він теж стрімко завойовує довіру підприємців, завдяки очевидним своїм перевагам –

можливості купити участь в готовому бізнесі, залучати клієнтів, отримувати прибуток і накопичувати досвід без надмірних зусиль і ризиків, без витрат на розкрутку.

Втім, вважати франчайзинг виключно вигідним і абсолютно надійним бізнесом з мінімальними витратами і ризиками – це помилка. Франчайзі розоряються не менше, ніж інші підприємці.

Середня статистика в Україні виглядає таким чином:

- 20% франчайзі багато, старанно і успішно працюють, насолоджуються своєю працею і реально заробляють;
- 50% працюють близько нуля з періодичним виходом на прибуток;
- 30% франчайзі розоряються і закривають точку вже протягом першого року після відкриття.

Треба сказати, що наша статистика ще досить оптимістична, оскільки в Європі і США вона виглядає сумніше – розоряються в перший рік до 80% нових франчайзингових точок. Щоб усвідомити масштаби проблеми, врахуйте, що в США франчайзинг користується куди більшим попитом. Цьому віддають сили і час 80% підприємців, в країнах Європи – близько 67%, а в Україні він тільки набирає обертів і не сягає поки навіть 30% ринку.

Водночас існує ряд проблем, які стримують розвиток франчайзингу. Саме тому необхідна розробка відповідної нормативно-правової бази та втручання держави в розвиток франчайзингу у вигляді створення відповідної інфраструктури та програм підтримки малого бізнесу, який розвиваються або планує розвиватися за системою франчайзингу.

Список використаних джерел:

1. Дослідження ринку франчайзингових послуг в Україні. 2020 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/issledovanie-rynka-franchajzingovyh-uslug-v-ukraine-2020-god>
2. Популярні франшизи України та світу у 2019-2020 рр. <https://biznesmarket.com.ua/uk/franchajzing-uk/samyepopulyarnye-franshizy-ukraina/>
3. Бізнес за франшизою в Україні: переваги, недоліки та поради з вибору. <https://ag.marketing/biznes-za-franshyzoju-v-ukrayini/>

УДК 336.76

Масюк Ю.В.
к.е.н., доцент, професор кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Ринок фінансових послуг є одним із механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки країни, оскільки розподіл фінансових ресурсів на цьому ринку відбувається на конкурентній основі, що дає змогу спрямувати інвестиційні потоки у найбільш привабливі сегменти економіки і тим самим сприяти економічному зростанню.

Фінансовий ринок виник, як наслідок, у результаті появи потреби в додатковій формі мобілізації коштів для фінансового забезпечення розвитку економіки держави. Тобто можна стверджувати, щоб фінансовий ринок був досконалий та перспективний для країни потрібно, щоб він відображав попит і пропозицію фінансових ресурсів і з найменшими витратами [1, с. 60].

Об'єктами відносин на фінансовому ринку є: цінні папери, фінансові послуги і грошово-кредитні ресурси. Функціями фінансового ринку є:

- мобілізація тимчасово вільних грошових коштів через продаж цінних паперів;
- фінансування відтворювального процесу;
- сприяння переливу капіталу між галузями та компаніями;
- підвищення ефективності економіки в цілому.

За видами фінансових активів фінансовий ринок поділяється на:

- кредитний ринок (ринок банківських позик, позикового капіталу), тобто ринок на якому об'єктом купівлі-продажу є вільні кредитні ресурси, обіг яких здійснюється на умовах повернення, строковості, платності забезпеченості;

- ринок цінних паперів (фондовий ринок), на якому об'єктом

купівлі-продажу є усі види цінних паперів (фондових інструментів), емітованих підприємствами, державою, різними фінансовими інститутами;

- валютний ринок, на якому об'єктом купівлі-продажу є іноземна валюта і фінансові інструменти, які обслуговують операції з нею;

- ринок золота та інших дорогоцінних металів (срібла, платини тощо), на якому об'єктом купівлі-продажу є дорогоцінні метали;

- ринок фінансових послуг як сукупність різноманітних форм мобілізації й переміщення фондів фінансових ресурсів із вільного обігу в сфері інвестиційного прикладання (операції оренди, страхування тощо).

Найактивнішими інституційними учасниками ринку фінансових послуг України є комерційні банки, страхові компанії та фондові біржі, так як вони акумулюють най більшу питому вагу фінансових ресурсів та прямо впливають на розвиток виробництва в країні, інвестиційний клімат і добробут населення [2, с. 16].

Важливою закономірністю розвитку сучасного фінансового ринку стала тенденція до універсальності та комплексності фінансових послуг клієнтам. Зі зростанням фінансової освіченості населення зростає зацікавленість у послугах небанківських фінансових установ [3, с. 30].

Проблема українського ринку фінансових послуг полягає у відсутності в нього фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки. Відповідно, вирішення цієї проблеми передбачає створення умов, які б давали змогу додатково залучити внутрішні фінансові ресурси, зокрема заощадження населення та «тіньовий капітал», до інвестиційної діяльності, а також створити привабливі умови для іноземних інвесторів. Отже, залишається проблема мобілізації ресурсів.

Найбільш актуальними проблемами ринку фінансових послуг є:

- відсутність фінансових ресурсів для забезпечення інвестиційного попиту з боку реального сектору економіки;

- непрозорість фондового сегменту ринку фінансових послуг, адже сьогодні більшість операцій із купівлі-продажу цінних паперів;

- нерозвиненість законодавчої бази, зокрема з питань захисту прав

інвесторів та емітентів, що ускладнює залучення інвестицій і вихід наших інвесторів на зарубіжні ринки;

– відсутність узгодженого законодавства та ефективних принципів регулювання і нагляду за діяльністю небанківських фінансових установ, що є однією із серйозних проблем розвитку фінансового сектору в цілому.

Список використаних джерел:

1. Василик О.Д. Теорія фінансів: Підручник. - К.: Ніос, 2003. - 416 с.
2. Державне фінансове регулювання економічних перетворень/ І.Я.Чугунов, А.В.Павелко, Т.В.Канєва та ін.; за заг. ред. А.А.Мазаракі. - К.: Київ. нац. торг. екон. Унт. 2015. 376 с.
3. Беленький П., Другов О. Розвиток системи фінансових посередників України в умовах посилення глобалізаційних процесів. Вісник НБУ. 2009. № 12. С. 30–33.

УДК 631:151:18:13

*Морозова Г.С.
к. е. н., доцент кафедри фінансів,
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва, м. Харків*

РИЗИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Україна, будуючи на перехідному етапі ринкову економіку, потрапивши у глибоку економічну кризу, вимушена була здійснити пошук шляхів гармонізації свого подальшого розвитку. В зв'язку з цим, питання саме сталого розвитку стало надто актуальним і першочерговим. Зумовлено це передусім тим, що протягом тривалого періоду часу в країні панував економічно розбалансований принцип, сутність якого полягала в отриманні максимального прибутку за мінімальних витрат. При цьому наслідки негативного впливу виробництва на оточуюче середовище, виснажливого використання природних ресурсів практично не враховувалися. Тому економічні, соціальні та екологічні загрози для життєдіяльності нинішнього покоління та існування нащадків привели світове співтовариство до намірів змінити існуючу парадигму цивілізаційного розвитку.

Цілком очевидно, що на даному етапі розвитку суспільства в основу взаємодії людини і природи повинен бути покладений новий принцип – отримання оптимального рівня економічної вигоди при умові обов'язкового врахування обмеженості природних ресурсів. Саме на таких умовах повинен відбутися перехід до абсолютно нового принципу розвитку суспільства, який надасть можливість певною мірою враховувати баланс соціально-економічних та екологічних інтересів.

У свою чергу, сталий розвиток вітчизняного аграрного сектору нерозривно пов'язаний з ідентифікацією ризиків її функціонування, а також пошуком шляхів мінімізації негативних наслідків здійснення таких загроз. Тож, ключовим завданням сучасності є необхідність ідентифікації ризиків, яка здійснюється заради виявлення та складання повного переліку можливих загроз, які можуть вплинути на діяльність підприємств аграрного сектору. При цьому відмітимо, що

цей перелік повинен бути максимально повним, оскільки неідентифіковані ризики представляють собою певну небезпеку під час фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання, а також призводять до невикористання наявних можливостей розвитку. В зв'язку з цим, проведення повної та всебічної ідентифікації ризиків повинно базуватись на використанні достовірної, об'єктивної, своєчасної та актуальної інформації.

Задля якісного та своєчасного виявлення ризиків сталого розвитку аграрного сектору, першочергово постає потреба у визначенні сутності ризику, як економічної категорії. Оскільки це явище складне та має багатоаспектні, а інколи навіть і протилежні основи, у сучасній літературі відсутнє однозначне трактування сутності економічної категорії «ризик». Так, філологи визначають ризик, як можливість чогось небажаного; економісти – як можливість відхилення фактичного результату від запланованого; а статистики – ймовірність настання визначеної небажаної події.

Тож, узагальнюючи погляди науковців щодо трактування сутності даної економічної категорії, нами було сформовано власне визначення дефініції «ризик», як небезпеки втрати ресурсів та недоодержання доходів унаслідок несприятливих ситуацій, пов'язаних із ускладненістю, невизначеністю, порушенням еко- та соціосистем, а також проблемами, що виникають під час господарської діяльності аграрних підприємств.

Серед багатьох видів ризиків, які можуть бути притаманні аграрним підприємствам, в окрему групу необхідно виділити політичні ризики, оскільки саме вони проявляються у невизначеності політичної ситуації в країні та нестабільності законодавства.

Соціальні ризики сталого розвитку аграрного сектора часто пов'язують із зайнятістю сільського населення та рівнем їх доходів, умовами життя, демографічною ситуацією, соціальною інфраструктурою, житловими умовами тощо.

Через несприятливі умови життя в сільських районах спостерігається міграція сільського населення в районні й обласні центри. Дана тенденція пояснюється також і недостатньою кількістю робочих місць у сільській місцевості та недостатніми доходами сільського населення, яке змушене шукати кращі умови праці. Для

покращення соціального клімату як на сільськогосподарських підприємствах, так і в аграрному секторі в цілому необхідно удосконалювати існуючу та розбудувати нову соціальну інфраструктуру, підвищувати розмір оплати праці та соціальних гарантій працівників. Це дасть змогу знизити соціальну напругу, з'явиться мотивація до подальшого підвищення рівня продуктивності праці.

Група екологічних ризиків сталого розвитку аграрного сектору пов'язані зі стрімким розвитком науки і техніки, впровадженням нових технологій, збільшенням техногенного навантаження на довкілля, підвищенням впливу людини на природу, що призвели до погіршення екологічної ситуації в усьому світі та в Україні зокрема.

Економічні ризики характеризують урахування коливання ринкової кон'юнктури, валютних курсів, цін на сільськогосподарську продукцію, неправильний вибір ринків збуту. До того ж, до даної категорії ризиків сталого розвитку сільськогосподарських підприємств відноситься також підвищення рівня виробничих витрат, незадовільна фінансова політика, неефективна система управління витратами, доходами і фінансовими результатами.

Тож, для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору необхідно здійснювати заходи щодо управління та нейтралізації фінансових ризиків, серед яких найбільш обґрунтованими та відносно менш витратними є лімітування, самострахування, хеджування та диверсифікація. Це надасть можливість зниження ймовірності виникнення фінансових ризиків, а результат запровадження подібних заходів ризик-менеджменту віддзеркалював би особливості прийняття позитивних управлінських рішень в умовах можливих загроз та невикористаних можливостей.

Список використаних джерел:

1. Грицюк Н. А. Методичні підходи до обґрунтування індикаторів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства / Н. А. Грицюк // Проблеми науки. – 2018. – № 6. – С. 31–35.
2. Іванюта Т.М. Економічна безпека підприємства: навч. посібник / Т.М. Іванюта, А.О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256с.

УДК 336.544.6

*Навроцький Я.Ф.
к.е.н., старший науковий співробітник відділу інвестиційного
та матеріальнотехнічного забезпечення,
ННЦ “Інститут аграрної економіки”, м. Київ*

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ОНОВЛЕННЯ МАТЕРІАЛЬНО- ТЕХНІЧНОЇ БАЗИ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

Держава здійснює вплив на оновлення матеріально-технічної бази аграрного виробництва як за рахунок регулювання законодавства України, так і за рахунок здійснення підтримки закупівлі вітчизняної техніки сільськогосподарськими товаровиробниками [1, с. 13]. Для збільшення попиту на вітчизняну техніку, підтримки вітчизняного машинобудування та зменшення залежності від імпорту у 2017 році була відновлена державна програма часткової компенсації вартості вітчизняної техніки та обладнання для агропромислового комплексу.

2017 рік став невдалим через ряд причин: короткий термін дії програми (липень-листопад); забюрократизована система отримання компенсації; низький рівень поінформованості учасників програми. Тому, із 550 млн грн передбачених бюджетом на цю програму у 2017 році було використано лише 134,1 млн грн.

Вже у 2018 році ситуація змінилася на краще: з 955 млн грн. використано було 96% або 912,8 млн грн. На 2019 рік з передбачених 681,8 млн грн використано було 640,8 млн грн. та додатково компенсовано з бюджету 2020 року 565 млн грн.

У 2020 році з передбачених видатків на суму 1457,6 млн грн., було компенсовано не виплачені у повному обсязі у 2019 році 565 млн. грн.. Залишок на суму 892,6 млн грн був використаний на виконання заявок сільськогосподарських підприємств у 2020 році. Результатом дії програми стали 7260 заявок на компенсацію від аграрних підприємств та придбання ними 14946 одиниць техніки на суму 4332 млн грн. з ПДВ.

В цілому за 2017-2020 роки було придбано 60109 одиниць техніки на суму 15323,9 млн грн. Найбільше техніки було придбано у 2019 році – 15075 одиниць техніки на суму 5786,2 млн грн., а найменше у

2017 році – 2506 одиниць на суму 804,3 млн грн.

У 2021 році уряд планує зберегти програми, які діяли у 2020 році та запровадить нові напрями, на які всього заплановано 4,5 млрд грн. Обсяг фінансування за напрямом часткової компенсації вартості с.г. техніки заплановано у розмірі 1 млрд. грн. Крім техніки, у 2021 році об'єктом часткової компенсації вартості стануть також комплектуючі вітчизняного виробництва, що є досить позитивною умовою в умовах падіння попиту на сільськогосподарську техніку через ризики пов'язані з початком функціонування ринку землі з липня поточного року. Тому, у багатьох аграрних підприємств виникає необхідність вилучити значний обсяг коштів з обігу та акумулювати їх для купівлі землі. В цій ситуації, для зменшення витрат на купівлю техніки, актуальним стане придбання комплектуючих для ремонту вже існуючої техніки за зниженою ціною.

Однак, недоліком програми є те, що вона не впливає на розвиток інновацій та запровадження нових технологій у виробництво техніки. Адже, у більшості випадків, вітчизняна техніка є неконкурентоспроможною і програє виробникам розвинутих країн у якості, продуктивності, технологічності та екологічності. Так наприклад, з виготовлених у 2017-2019 роках тракторів потужністю понад 59 кВт відповідно 3295, 2459, 1387 одиниць [2] всього було реалізовано лише 2846 у 2017 році, 2313 у 2018 році та 1435 одиниць у 2019 році [3].

Не всі виробники техніки, які беруть участь у програмі, спрямовують додаткові прибутки на інноваційний розвиток виробництва і продовжують виготовляти продукцію, що не відповідає сучасним вимогам агротехнологій. Водночас, вони зберігають конкурентоспроможність власної продукції лише через зниження цін на техніку для покупців за рахунок державного бюджету без покращення якості, що, у свою чергу, призводить до збільшення товарообігу. Вбачається доцільними два шляхи вирішення існуючої проблеми: законодавчо встановити спрямування частини прибутку, отриманого від реалізації техніки за участі державної програми на модернізацію виробництва, запровадження сучасних технологій і створення інноваційних продуктів; виключати з участі у програмі тих виробників техніки, які не модернізують виробництво, не

запроваджують сучасні технології і не створюють інноваційну продукцію.

Ще одним недоліком програми є мінімальна присутність в переліку техніки, вартість якої підлягає частковій компенсації, міні-техніки для малих фермерських та домогосподарств і неможливість їх участі у програмі. Враховуючи те, що у 2019 році із виробленої продукції сільського господарства на суму 680982,4 млн грн. продукція господарств населення складала 33,9% (231176,1 млн грн.) [4, с. 44], виникає необхідність забезпечення їх відповідними технічними засобами вітчизняного виробництва.

В цілому, хоча й програма фінансується досить нерівномірно, має недосконалий механізм функціонування і не повною мірою стимулює осучаснення виробництва прогресивної техніки, вона має перспективу і є досить ефективним інструментом активізації попиту на вітчизняну сільськогосподарську техніку.

Список використаних джерел:

1. Навроцький Я. Ф. Ринок сільськогосподарської техніки та тенденції його розвитку. *Сучасні проблеми землеробської механіки: зб. тез та доповідей XVI Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 17–19 жовтня 2015 р.)*. Київ : НУБІП, 2015. С. 13–15.
2. Виробництво промислової продукції за видами. Державна служба статистики : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 04.03.2020).
3. Реалізація промислової продукції за видами за переліком PRODCOM. Державна служба статистики : веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 04.03.2020).
4. Сільське господарство України : статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2020. 230 с.

УДК 502.33

Олійник Н. М.
к.т.н., доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва
та економічної безпеки,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон
Макаренко С. М.
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки,
менеджменту та адміністрування,
Херсонський державний університет, м. Херсон
Габріх А. І.
здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ «ЗЕЛЕНОГО» БІЗНЕСУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми пояснюється тим, що у світлі наростаючих глобальних проблем, таких як зміна клімату, забруднення довкілля, збільшення чисельності населення на планеті, неефективне використання і виснаження наявних природних ресурсів, значна ресурсомісткість економіки й ін., для забезпечення подальшого сталого соціально-економічного розвитку життєво важливим є використання технологій, що спрямовані на ресурсозбереження та є менш екологічно шкідливими. На сьогодні Україна опинилася перед складним вибором: або продовжувати шлях виснаження наявних природних ресурсів та забруднення навколишнього природного середовища, або обрати новий вектор розвитку, що буде задовольняти сьогоднішні потреби, мінімізувати екологічні екстерналії та враховувати сучасні екологічні вимоги світової спільноти [3, с. 21].

Досягнення країн у сфері управління природними ресурсами й їх раціонального використання визначають за рівнем індексу екологічної ефективності. У 2020 р. лідером за рівнем екологічної ефективності визнано Данію. У першу п'ятірку лідерів також увійшли Люксембург, Швейцарія, Об'єднане Королівство та Франція. Україна в рейтингу посіла 60 місце поміж 180 країн світу (табл. 1), тобто в Україні

недостатньо уваги приділяється розвитку «зеленого» бізнесу.

Таблиця 1

Рейтинг екологічної ефективності країн світу в 2020 р.

Країни	Індекс екологічної ефективності	Рейтинг
Данія	82,5	1
Люксембург	82,3	2
Швейцарія	81,5	3
Об'єднане Королівство	81,3	4
Франція	80,0	5
Україна	49,5	60

Джерело: складено авторами за даними [5]

Покращити екологічну ситуацію в країні, прискорити екологізацію виробництва, забезпечити раціональне використання природних ресурсів можливо шляхом збільшення «зелених» інвестицій, залучення яких дозволить Україні вийти на якісно новий рівень розвитку [4, с. 365].

Для активізації «зеленого» бізнесу з метою забезпечення сталого розвитку України органи державної влади й місцевого самоврядування повинні розробити механізм стимулювання вітчизняних підприємців щодо максимізації ефективності використання у виробничому процесі природних ресурсів. Це призведе до зниження ризиків для навколишнього природного середовища, а також до посилення рівня економічної безпеки країни загалом та регіону зокрема. В раніше проведених дослідженнях [1, с. 66] зазначалось, що стимулювання збільшення обсягу «зелених» інвестицій може проявлятися у вигляді надання додаткових пільг при закупівлі інноваційного обладнання, що не виробляється на території країни, а також залученні іноземного капіталу у розвиток провідних промислових підприємств.

Перспективним напрямом активізації «зеленого» бізнесу також є стимулювання виробництва органічної продукції. Екологічно чисту продукцію можна отримувати і в наших умовах господарювання,

якщо не нехтувати досвідом роботи багатьох поколінь аграріїв – як вітчизняних, так і зарубіжних [2, с. 159]. Виробництво екологічно чистої продукції може бути своєрідною візитівкою економіки України, яка сприятиме покращенню іміджу вітчизняної продукції на світовому ринку, збільшенню обсягів залучення інвестицій у розвиток як аграрного сектору, так і суміжних із ним галузей.

Активізація «зеленого» бізнесу неодмінно позитивно позначиться на соціально-економічному розвитку нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Рибачок С. А. Удосконалення державної інвестиційної політики як основи впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах. *Економічні інновації: зб. наук. праць*. 2019. Т. 21. Вип. 3 (72). С. 62-70.

2. Макаренко С. М., Олійник Н. М., Шарапа І. В. Виробництво екологічно чистої продукції як основа визначення оптимальної стратегії розвитку суб'єктів господарювання регіону. *Економічні інновації*. 2011. Вип. 44. С. 156-160.

3. Олійник Н. М. Концептуальні засади «зеленої» економіки в контексті сталого розвитку. *Соціальна економіка*. 2020. Вип. 60. С. 19-28. URL: <https://doi.org/10.26565/2524-2547-2020-60-02>

4. Олійник Н., Макаренко С., Юткевич А. Управління «зеленим» бізнесом: можливості для України. *Стратегія бізнесу: футурологічні виклики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.* (20-22 листоп. 2019 р.). Київ, 2019. С. 362-368.

5. EPI : веб-сайт. URL: <https://epi.yale.edu/>

УДК 331.108

Пеняк Ю.С.

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
ННІ «Каразінський банківський інститут»*

*Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків
Карпетян Р.У.*

*студентка ОС «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування»,
ННІ «Каразінський банківський інститут»*

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

В даний час економічний розвиток підприємства визначається не стільки технологією виробництва, розміщенням виробничих сил, організаційно-економічними складовими і обсягом інвестицій, скільки забезпеченістю підприємства компетентним, ініціативним персоналом, здатним брати на себе відповідальність за досягнення цілей підприємства і приймати оптимальні рішення в складній і мінливій обстановці, а також наявністю системи ефективного управління персоналом в організації. Ці чинники все частіше відіграють домінуючу роль в процесах конкурентної боротьби і є засобом забезпечення ефективної діяльності підприємства. Крім того, управління персоналом є одним з найважливіших напрямків в стратегії сучасної організації, оскільки в умовах розвитку високо технологічного виробництва роль людини зростає, і до його здібностям, рівню знань і кваліфікації пред'являються все більш високі вимоги [1, с.116].

Перехід на ринкові відносини, ускладнення економічних зв'язків, науково-технічний прогрес, а також інтенсивний розвиток продуктивних сил призводить до необхідності зміни методів праці, що вимагає більш налагодженою структури управлінських органів, діяльність яких спрямована на підвищення ефективності управління персоналом підприємства. Однак, для того, щоб визначити наскільки ефективна система управління персоналом, необхідно адаптувати наявні або виробити нові методики для оцінки ефективності

управління персоналом.

Отже, управління персоналом – одна із центральних функцій будь-якого підприємства, яка може виявитися тим критичним фактором, що визначає успіх або невдачу результатів діяльності.

Успішне виконання встановлених цілей вимагає рішення наступних задач в сфері управління персоналом:

- досягнення обґрунтованого співвідношення між організаційно-технічною структурою виробничого потенціалу і структурою трудового потенціалу;

- забезпечення потреби підприємства в робочій силі у необхідних обсягах і необхідної кваліфікації;

- підвищення ефективності управління персоналом, досягнення цілей управління при скороченні витрат на робочу силу;

- узгодження виробничих і соціальних задач (балансування інтересів підприємства, працівників, економічної і соціальної ефективності).

Для вдосконалення оцінки ефективності управління персоналом необхідно проведення таких заходів (табл.1) [2, 67].

Таким чином, ефективне управління персоналом на підприємстві неможливо без чіткого механізму оцінки ефективності управління, що дозволяє встановити дійсну ситуацію на підприємстві, виявити слабкі місця і дати рекомендації для її поліпшення. Серед великої кількості напрямів підвищення ефективності управління кожне підприємство має самостійно обирати свій шлях, який залежить від специфіки діяльності і особливостей вже сформованої системи управління.

Отже, залежність успіху підприємства від його працівників обумовлює необхідність вдосконалення механізму оцінки ефективності управління персоналом, що є основою ефективного використання трудових ресурсів організації.

Таблиця 1

Напрями підвищення ефективності управління персоналом

НАПРЯМОК	ЗМІСТ
Автоматизація та організація робочих місць	Створення умов для високоефективної праці вимагає відповідної організації та обладнання робочих місць працівників, їх планування, забезпечення оптимальних умов праці.
Розробка інформаційної системи підприємства	Забезпечує ефективний комунікаційний зв'язок між співробітниками і підрозділами
Матеріальне стимулювання персоналу	Це дозволить оцінювати сучасний стан проблеми, виявляти причини її виникнення, обґрунтовувати в статистичній та динамічній площині шляхи адаптації системи матеріального стимулювання
Надання соціального захисту та гарантій	Соціально-економічні заходи зі соціального захисту передбачають компенсаційні виплати, відшкодування, поновлення прав та інші соціальні гарантії,
Створення корпоративної культури	Вироблення спільних цінностей, визнаних і схвалюваних співробітниками
Удосконалення структури управління,	Децентралізація більшості функцій, визначення повноважень керівництва з урахуванням кваліфікацій та особистих якостей

Список використаних джерел:

1. Виноградський М.Д. Управління персоналом: [Навчальний посібник] / М.Д. Виноградський, С.В. Беляєва, А.М. Виноградська та ін. – К. : ЦУЛ. – 2011. – 500 с.
2. Пащенко О.І. Шляхи підвищення ефективності управління керівників та спеціалістів на підприємстві / О.І. Пащенко // Управління розвитком. – 2012. – № 11. – С. 67-68.
3. Управління персоналом та економіка праці / М. І. Погорелов та ін.]; // Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". - Харків :Щедра садиба плюс : НТУ "ХП", 2015. - 521 с.

УДК 338

Пеняк Ю.С.

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
ННІ «Каразінський банківський інститут»*

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

Руденко А.О.

студентка ОС «Магістр» спеціальності «Облік і оподаткування»,

ННІ «Каразінський банківський інститут»

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансовий результат відображає загальний ефект для підприємства від здійснення усіх видів діяльності. Позитивний фінансовий результат (прибуток) є запорукою платоспроможності, інвестиційної привабливості та зайняття стійких позицій на конкурентному ринку.

Актуальність теми зумовлена гострою необхідністю підвищення рівня фінансової безпеки підприємств, основними показниками якої є прибутки (збитки).

Головною метою управління фінансовими результатами є визначення шляхів найбільш ефективного формування та оптимального розподілу, що спрямовані на забезпечення розвитку діяльності підприємства та зростання його ринкової вартості [1, с.64].

Система управління фінансовим результатом охоплює формування, аналіз складу та структури, напрями використання, аналіз тенденцій зміни обсягу, оперативний контроль.

Джерелом вихідних даних слугує річна фінансова звітність підприємства, маркетингові дослідження ринку.

Серед пріоритетних завдань варто зазначити: забезпечення максимізації прибутку, що відповідає ресурсному потенціалу та ринковій кон'юнктурі, забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку та допустимим рівнем ризику, забезпечення високої якості прибутку, підтримка конкурентоспроможності у довгостроковому періоді, оцінка досягнутого рівня і виконання плану

за фінансовими результатами, здійснення контролю за виконанням плану доходів і прибутку, виявлення і вимірювання окремих впливу факторів на показники, забезпечення ліквідності платоспроможності та інвестиційної привабливості підприємства [2, с.37].

Для прийняття рішень щодо управління прибутком, слід застосовувати бюджетування, проводити глибокий фінансовий аналіз сильних і слабких сторін, загроз і можливостей. Оскільки основну частину фінансового результату господарства одержують від операційної діяльності, важливо проводити пошук можливих резервів зростання прибутку та економії витрат.

В умовах конкурентної боротьби суб'єкти господарювання змушені приймати ризикові рішення. З метою нейтралізації ризиків фінансової небезпеки або подолання наслідків їх реалізації на підприємствах необхідно застосовувати систему моніторингу. На основі результатів моніторингу здійснюється коригування раніше прийнятих управлінських рішень, спрямованих на досягнення передбаченого рівня фінансової безпеки підприємства [3, с.116].

Таким чином, слід виділити рекомендації щодо підвищення ефективності управління фінансовими результатами підприємства:

- впровадження системи управління витратами;
- удосконалення планування розподілу фінансових ресурсів;
- підвищення обсягів виробництва і реалізації товарів та послуг;
- підвищення вимог до організації управління матеріальними ресурсами;
- проведення стимулюючих заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці персоналу;
- посилення ролі функції регулювання у формуванні кредитної політики;
- здійснення ефективного контролю фінансових результатів;
- оперативне реагування на вимоги ринку, здатність до впровадження інновацій;
- диверсифікація діяльності підприємства;
- орієнтація на максимізацію загальної якості (якості продукції та послуг, якості прибутку, якості діяльності всього підприємства);
- мінімізація ризиків, пов'язаних з організаційною структурою.

Отже, для того, щоб максимізувати прибуток підприємства

необхідно виконати комплекс завдань щодо забезпечення зростання обсягів діяльності, ефективного управління витратами, підвищення ефективності використання матеріально-технічної бази, оптимізації складу та структури обігових коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління підприємства. Розподіл прибутку необхідно здійснювати відповідно до спеціально розробленої політики, формування якої є складною економічною задачею. Реалізація запропонованих концептуальних підходів сприятиме забезпеченню сталого розвитку підприємств необхідними і достатніми фінансовими ресурсами, що дозволить максимізувати чистий прибуток за припустимого рівня фінансових ризиків.

Список використаних джерел:

1. Дробишева О.О. Управління прибутком підприємства в умовах кризи / О.О. Дробишева, Ю.М. Бучакчійська // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. –2018. –Вип. 3. –С. 64–68.
2. Руденко А.О. Комплексний аналіз фінансових результатів підприємства / А.О. Руденко, С.В. Шубіна. // Міжнародна науково-практична конференція «Перспективні напрямки наукових досліджень», Львів. – 2020. - С.37-39.
3. Мицак О. Удосконалення механізму управління фінансовими результатами підприємства / О. Мицак, Н. Ковтун, О. Лихач. // Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. – 2019. – С. 115–122.

УДК 338.124

Перерва П.Г.

*д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Кобєлева Т.О.

*д.е.н, доцент кафедри менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних відносин,*

Зозуля М.О.

студентка

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут», м. Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Поняття конкурентоспроможності підприємства включає в себе великий комплекс економічних характеристик, які визначають його позицію на галузевому, національному чи світовому ринках. Можливість підприємства конкурувати безпосередньо залежить від конкурентоспроможності товару й сукупності економічних методів діяльності фірми, які впливають на результати конкурентної боротьби.

Основною метою визначення рівня конкурентоспроможності підприємства є одержання достовірної інформації для прийняття рішення, з одного боку, керівництвом про корегування подальшої діяльності підприємства, а з іншого – його зовнішнім оточенням для прийняття відповідних рішень щодо придбання товару (послуги), інвестування, укладання контрактів тощо. У світовій практиці існує приблизно 100 методів та понад 300 показників конкурентоспроможності підприємства. Серед найбільш поширених можна виділити: економіко-математичні, графічні, описові та змішані методи оцінки. Детальний їх розгляд та аналіз дозволили зробити ряд висновків.

Методики щодо оцінки конкурентоспроможності варіюють від відносно простих, застосовуваних в умовах недостатнього фінансування та обмеженості інформації, до складних, які потребують великих витрат і високого професіоналізму фахівців, що займаються

відповідними дослідженнями. Прості методики базуються на визначенні окремих факторів виробництва та/або збуту продукції, її якості, або на оцінці ефективності потенціалу підприємства і т.д. Вважаємо, що перелічені аспекти потрібно аналізувати одночасно, системно і комплексно.

Деякі методики (параметричний та метод аналізу на основі норми споживчої вартості) обмежують можливість визначення прогнозованого рівня конкурентоспроможності.

Більшість методів оцінки конкурентоспроможності підприємства заснована на застосуванні цілого комплексу коефіцієнтів для аналізу різноманітних аспектів діяльності підприємства. За основні показники конкурентоспроможності підприємства різні автори пропонують приймати: економічний потенціал та ефективність діяльності; рівень управління; виробничий і збутовий потенціал; науково-дослідний потенціал, стан та результати інноваційної діяльності; фінансове становище; репутацію фірми та її ринкову стратегію; стан і рівень кваліфікації трудових ресурсів.

Після оцінки рівня обраного сполучення названих вище показників діяльності підприємства розраховують інтегральний (узагальнюючий) показник його конкурентоспроможності. Причому за різних підходів він може мати вигляд як суми зважених одиничних показників, так і їхньої середньо-геометричної зваженої. Дані методичні підходи мають суттєві переваги над іншими, оскільки глибоко охоплюють найважливіші аспекти конкурентоспроможності підприємства. Проте їх застосування передбачає широке використання експертних оцінок і тому багато в чому вважається суб'єктивним процесом. Тому вірогідність результату в значній мірі залежить від кваліфікації залучених до оцінки фахівців.

Останнім часом великої популярності як у зарубіжній так і у вітчизняній практиці набув підхід до управління конкурентоспроможності підприємства, направлений на отримання максимального приросту його ринкової вартості. Це пов'язано насамперед із все більш зростаючим впливом на результат діяльності підприємства його можливостей залучити додаткові кошти власників та інвесторів.

Показник ринкової вартості підприємства є результатом

комплексної оцінки ефективності діяльності підприємства, що адекватно відображає якість управління ним, його фінансовий стан, майбутні очікування. Даний параметр реагує на будь-яку зміну ситуації: зниження рентабельності, погіршення платоспроможності, зростання інвестиційного ризику, втрату конкурентної переваги тощо.

У теорії і практиці вартісного підходу до оцінки бізнесу традиційно виділяють 4 основні методи: доходний, витратний, порівняльний та підхід на основі оцінки майнових (реальних) опціонів. Ми згодні з думкою авторів, які вважають, що найбільш адекватним підходом до оцінки вартості бізнесу є доходний. Він базується на припущенні про те, що вартість підприємства можна визначити як суму доходів, які воно приносить власникові. Однак, слід зазначити, що в залежності від цілей оцінки, стану об'єкту та зовнішнього середовища доцільним є застосування декількох методів, найбільш придатних у конкретній ситуації.

Методики вартісного підходу дозволяють об'єктивно і точно оцінити вартість компанії, окремих бізнес-одиниць і бізнес-процесів, підвищити конкурентоспроможність підприємства на стратегічному рівні на основі розробки механізму комплексної оцінки обґрунтованості управлінських рішень з точки зору їхнього впливу на збільшення вартості бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Болгарина Ю.Б. Методи оцінки конкурентоспроможності підприємства // Резерви економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств України. Кіровоград: ПРВЦ «КОД». 2019. С.41-44.
2. Ткачова Н.П., Перерва П.Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства // *Економіка розвитку*.– 2011.– № 4 (60).– С.116-120.
3. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] // ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M.Veres Somosi.– Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-ptynt», 2019.– 689 p.
4. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
5. Гончарова Н.П., Яковлев А.И., Перерва П.Г. Маркетинг инновационного процесса // Учебное пособие - К.: ВИРА-Р, 1998.- 267 с.

УДК 334.758.4.

Петришин Л. П.

*д.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і контролю,
Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів*

ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛКИ ПРОЦЕСУ «АГРОХОЛДИНГІЗАЦІЇ» В УКРАЇНІ

Крупні сільськогосподарські підприємства в нашій країні функціонують як так звані агрохолдинги. Необхідно зазначити, що дефініція «холдинг» походить від англійського «holding» (володіння або держання) [1]. Учений В. Андрійчук зазначає, що агрохолдингами часто називають фактично цілісні підприємства, які юридично не відповідають назві «холдинг» [2, с. 31]. Лупенко Ю.О. та Кропивко М.Ф. відзначають таку основну особливість агрохолдингових формувань: «Поглиблена спеціалізація діяльності складових організаційної структури, за якої материнська компанія (яка намагається зареєструватися в офшорній зоні) спеціалізується на веденні фінансово-інвестиційної діяльності, головне(і) підприємство(а) – трейдер(и) у країні(ах) ведення діяльності спеціалізуються на маркетингово-торговельній діяльності, дочірні підприємства або філії – на переробці та зберіганні сільськогосподарської продукції, а основу агрохолдингів становлять поглинуті або підконтрольні сільськогосподарські підприємства [3, с.6].

Вітчизняні агрохолдинги, формувалися в декілька етапів. У 2005 році розпочався їх прискорений розвиток, коли певна частина олігархів зрозуміли ті широкі економічні можливості для подальшого збагачення дарує ведення крупного бізнесу в аграрній сфері.

На сьогоднішній день функціонує понад півтора сотні агрохолдингів з середнім розміром земельного банку 60 тис. га. Вони контролюють п'яту частину сільськогосподарських угідь країни та майже половину угідь, використовуваних всією сукупністю сільськогосподарських підприємств.

Куценко В.І. виділяє такі основні переваги агрохолдингів у сільському господарстві порівняно з традиційними сільськогосподарськими підприємствами:

- ✓ ефективний менеджмент – залучення досвідчених фахівців;
 - ✓ економічна ефективність щодо управління власним капіталом;
 - ✓ більша маневреність власного капіталу, раціоналізація використання ресурсного потенціалу, інтенсифікація та диверсифікація виробництва; доступ до фінансів – пільгові кредити та дотації;
 - ✓ залучення приватних інвестицій;
 - ✓ ефект масштабу – ефективне використання ресурсного потенціалу;
 - ✓ переваги вертикальної інтеграції – поєднання виробництва з переробкою та реалізацією;
 - ✓ доступ до ринків збуту – великі за обсягом можливості виходу на зовнішні ринки;
 - ✓ більші можливості їх диверсифікації
- Однак вчений виділяє й такі недоліки агрохолдингів, як: монокультурна спеціалізація;
- ✓ ігнорування теорії сівозмін, виснаження ґрунтів;
 - ✓ орієнтація на економічний ефект та ігнорування соціального та економічного;
 - ✓ не створюють додаткові робочі місця на селі; незацікавленість у створенні соціальної інфраструктури на селі;
 - ✓ неефективна політика збуту – орієнтація на зовнішні ринки; незацікавленість у здійсненні довгострокових інвестицій у сільсько-господарські угіддя внаслідок відсутності гарантій довготермінового використання земельних ділянок. [4, с.66].

Крім названих, можна виділити й інші переваги та недоліки агрохолдингів. Аналіз процесів формування агрохолдингів, ролі окремих підрозділів в їх організаційній структурі показує, що визначальним чинником став не сільськогосподарський капітал, а капітал, народжений в інших сферах економіки. Якби цей капітал був сформованим в результаті об'єднання фінансових ресурсів, отриманих в результаті діяльності сільськогосподарських підприємств, тоді вони мали б бути основою економічної піраміди, якою насправді є сформований агрохолдинг, і ключові економічні рішення повинні прийматися саме керівниками цих підприємств. Однак насправді центром прийняття управлінських рішень в агрохолдингах є не основа

економічної піраміди, а її вершина, як правило, материнська компанія-ініціатор формування агрохолдингу та його фінансовий центр. Однак при цьому не слід заперечувати й той факт, що сільськогосподарські підприємства у своїй більшості добровільно входили в такий економічний союз. Оскільки їхні економічні ризики в результаті входження в агрохолдинг значно знижуються. [5].

Окрім того, організаційна структура великих агрохолдингів є досить складною, до них також входять переробні підприємства, логістичні та маркетингові центри. Безперечними є істотні переваги агрохолдингів перед невеликими сільськогосподарськими підприємствами як у сфері довго і короткострокового кредитування (в тому числі пільгового, за якого держава компенсує частину вартості отриманого кредиту), так і у доступі до кредитів різноманітних міжнародних фінансових інституцій.

Оцінюючи загалом діяльність агрохолдингів в Україні, слід зазначити, що їх не можна вважати злом для вітчизняної аграрної економіки. Вони є органічною складовою, притаманною сучасному способу виробництва в нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Балаш Л. Я. Шляхи розвитку особистих селянських господарств: автореф. дис. канд. екон. наук. Львів, 2007. 20 с.
2. Квазіхолдинги: создание и правомерность существования / Андрийчук В.Г. // Экономика АПК. - 2015. - № 11 - С. 113
3. Лупенко Ю.О., Кропивко М.Ф. Агрохолдинги в Україні та посилення соціальної спрямованості їх діяльності //Економіка АПК. 2013. №7. С.5-21.
4. Куценко В.І. Агрохолдинги як форма організації господарської діяльності: «прогрес» чи «регрес» // Агросвіт. 2014. №6. С.64-69.
5. Петришин Л. П. Економічна поведінка сільськогосподарських підприємств: теорія, практика, середовище : монографія. Львів : Ліга-прес, 2017. 388с.

УДК 336.02:330.34(082):17.023.34

Пурій Р.П.

*магістр ділового адміністрування,
директор Українського інституту дослідження щастя, м. Львів
Флейчук М.І.*

*д. е. н., професор, професор кафедри маркетингу,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнології імені С. Гжицького, м. Львів*

ЄДИНА ЦИФРОВА ФІСКАЛЬНО-ОБЛІКОВА ПЛАТІЖНА СИСТЕМА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Щастяцентризм – провідний тренд в глобальній економічній політиці XXI ст. з 2012 р., під егідою ООН. У цьому контексті щорічно відзначається Міжнародний день щастя. Під цю дату проводиться вимірювання “Міжнародного індексу щасливої планети” (англ. – Happy Planet Index) [1] і публікується рейтинг добробуту населення всіх країн світу. А концепція сталого розвитку ООН, зокрема, ставить собі за мету забезпечити щастя як теперішнього, так і майбутніх поколінь. В глобальному соціально-економічному дискурсі дедалі вагомніше місце займає евдемонічна концепція щастя. Український інститут дослідження щастя [2] здійснює дослідження в межах цієї концепції. Ми визначаємо щастя як усвідомлене перебування в зоні комфорту і процвітання на трьох рівнях: духовному, фізичному і соціальному [3]. У цьому контексті ми вбачаємо професійну самореалізацію вагомим компонентом щастя. Орієнтація бізнесу на щастя працівників і населення стала основною темою Давоського форуму 2021 р. Однак, ми вважаємо, що урядам потрібно приділити більше уваги для розвитку підприємництва. Підприємець, який звільниться від проблем зможе краще реалізувати себе, а також ефективніше впроваджувати принципи соціально відповідального бізнесу [4].

Зважаючи на вище сказане, пропонуємо запровадження єдиної цифрової фінансово-облікової платіжної системи (ЄЦФОПС) яка є комп'ютерною програмою для автоматизованої обробки великих баз

даних у фіскальній, банківській, статистичній і соціальній сферах [5]. Ця система покликана в інноваційний спосіб покращувати фінансові стосунки в економіці, а також стає надійним інструментом державного регулювання макроекономічних процесів в державі. Одне з головних завдань системи – забезпечення стабільності купівельної спроможності національної валюти. Система створюється за рахунок злиття існуючих платіжних систем, модернізації та уніфікації їх з додаванням фіскальної функції, функції обліку і статистики, автоматичного розподілу базового соціального доходу [6].

Таким чином ЄЦФОПС:

- консолідує весь платіжний засіб в одній системі. Це наповнить ринок ліквідністю, а нульова ставка на депозити забезпечить виробників і споживачів дешевими кредитами. Плаваюча процентна ставка кредитування служитиме регулятором попиту на кредитні гроші і стабілізуватиме купівельну спроможність національної валюти;

- збалансування попиту і пропозиції на товарних та грошових ринках буде інструментом стабільності грошової одиниці й запобігатиме різким ціновим та валютним коливанням;

- плановий вивід комерційних банків з ринку і зведення їх кількості до одного закриває можливість недобросовісної конкуренції, перетікання клієнтів з подальшим «падінням банку», фінансові правопорушення з розпорошенням вкрадених грошей по транзитних рахунках в інших банках, а стовідсоткові цифрові гроші унеможливають оготівкування коштів здобутих злочинним шляхом;

- система здешевлює вартість банківських трансакцій;

- скорочується до мінімуму й час проведення банківських операцій;

- усувається «людський фактор», що підвищує якість обслуговування клієнтів та мінімізує можливі корупційні прояви та активізацію тіньового й кримінального секторів;

- і найважливіше: ЄЦФОПС повністю автоматизує фіскальну функцію і надзвичайно оздоровить економічний клімат в державі.

Система візьме на себе адміністрування податків, а це, разом з відміною податку на прибуток та доходи фізичних осіб, зробить абсолютно нерентабельним офшорний бізнес, легалізує тіньову

економіку, роботу найманих працівників і вирішує проблеми соціального забезпечення працюючих. З будь-якого доходу громадянина програма буде відраховувати відсоток з врахуванням біологічного віку людини і її звичного рівня споживання з метою забезпечення її *заможності* [7, с. 44] – підтримки звичного для неї рівня споживання в моменти втрати працездатності.

З огляду на викладені вище аргументи, ми вважаємо, що ЄЦФОПС – це фундаментальний інструмент спрощення економічних стосунків учасників ринку і активізації бізнес процесів в державі.

Список використаних джерел:

1. <https://happyplanetindex.org>
2. <https://ukr-happiness-institute.com>
3. Purii R. Happiness of citizen as goal of a state management model // Щастя та цивілізаційний розвиток: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 14-15 листопада 2019 р.). – Львів, 2019. – С. 36-37.
4. Пурій Р., Луц У. Планування щасливого життя. – Львів : Літопис, 2019. – 168 с.
5. Пурій Р.П. Єдина цифрова фіскально-облікова платіжна система як засіб зміцнення економічної безпеки України/ Пурій Р.П. Актуальні проблеми економіки і торгівлі в сучасних умовах євроінтеграції : матеріали щорічної наукової конференції професорсько-викладацького складу та аспірантів Львівського торговельно-економічного університету / [відповід. за вип.: проф. Семак Б. Б.]. – Львів : вид-во Львівського торговельно-економічного університету, 2017. – С. 148.
6. Гевлич І.Г., Гевлич Л.Л. Базовий дохід в контексті вирішення проблем соціального захисту населення України // Економіка і організація управління. – 2016. № 2(22). – Режим доступу: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/4805/4836>
7. Пурій Р. Заможність. Філософія. Теорія. Практика. – Львів: Літопис, 2019. – 117 с.

УДК 336.012

Радух Н.Б.

*к.е.н., ст. викл. кафедри публічного управління та адміністрування,
Львівський національний університет ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З. Гжицького, м. Львів*

КРАУДФАНДИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСУВАННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У час діджиталізації економічних відносин відбувається трансформація механізмів і форм фінансування підприємництва, виникають нові види, що використовують цифрові технології та соціальні Інтернет-мережі. Поняття «краудфандинг» у перекладі з англійської означає колективне фінансування чи колективне співробітництво осіб, які добровільно об'єднують свої фінансові чи інші ресурси з метою допомоги іншим фізичним особам чи організаціям.

Механізм краудфандингу доступніший у розумінні і використанні, аніж інші можливі варіанти залучення коштів. Перспектива вкладати незначні суми та простота процесу інвестування суттєво збільшує кількість потенційних інвесторів. Основними характеристиками краудфандингу, які перетворюють його в ефективний спосіб фінансування, по-перше, є результати збору коштів на краудфандинговій платформі, що показують перспективність проекту; по-друге, є помітне зниження трансакційних витрат на організацію фінансування проектів через зменшення кількості посередників; по-третє, колективні способи фінансування проектів суттєво розширюють способи традиційного інвестування. Актуальною перевагою краудфандингу є вдосконалення процесу управління проектом та збільшення його ефективності через налагодження зворотного зв'язку, ефективність якого значно зростає через використання сучасних Інтернет-технологій, а це надає можливість передачі значної частини функцій щодо моніторингу реалізації проекту інвесторам.

Недоліком краудфандингу є неможливість його застосування до масштабних проектів, які потребують вагомих вкладень, оскільки при

такому фінансуванні є обмеження щодо розміру зазначеної суми інвестицій. Крім цього, відсіювання потенційно сильних проектів зі слабкою маркетинговою і рекламною складовою, тобто проект може бути корисним та мати всі шанси на успіх, але без належного оформлення має мало шансів зібрати необхідні кошти, а слабкий контроль за реалізацією проектів може призводити до шахрайства.

Краудфандинг допомагає хорошим ідеям, які не відповідають формам традиційного фінансування отримати грошові кошти завдяки мудрості натовпу [1]. Якщо проект стартував, то для підприємця це означає ще більше шансів на успіх, адже його потенційні клієнти долучаються до творення бізнесу і реклами водночас [2]. Ідея, на яку акумулюються кошти, повинна бути повністю висвітлена на сайті, щоб отримати підтримку людей, через це є вразливою і може бути вкраденою конкурентами.

Краудфандинг можна розглядати як фінансову інновацію, що розкриває явище добровільної групової співпраці учасників спільноти задля реалізації соціально відповідального проекту або такого, що є важливим для інвесторів. Краудфандинг ґрунтується на концепції соціальної відповідальності, тобто на довірі між учасниками. Соціальна відповідальність є виявом вищого рівня громадської свідомості, яка стала можливою завдяки численним факторам, зокрема зростанню рівня свободи та свідомості особистості у сучасному соціумі [1, с. 15]. Підвищення рівня довіри між учасниками краудфандингового проекту підсилюється технічними можливостями сучасних Інтернет-технологій, які дозволяють контролювати всі етапи процесу збору коштів і реалізації проекту.

Концепція стійкого розвитку, що ґрунтується на ідеології соціальної відповідальності соціуму та бізнесу, завдяки краудфандингу отримала ще одне джерело фінансування соціальних та екологічних проектів – кошти домогосподарств [3, с. 28].

Рівень розвитку краудфандингу залежить від загальної кількості інвестиційних проектів, а так як в Україні число хороших проектів незначне, то кількість осіб, що користуються краудплатформами для фінансування своїх ідей, ще відносно невелика. Багатьох відштовхують труднощі з виведенням засобів, мовний бар'єр та інші обмеження. На сучасному етапі лідерами зборів на платформі

Kickstarter є технічні винаходи, програмне забезпечення, музика і відео. Зараз в Україні запущено кілька онлайн-платформ, які знаходяться на ранніх стадіях розвитку. Найбільш відомі серед них платформи: «Спільнокошт» (Bigldea) і Na-Starte, які орієнтовані в основному на соціальні проекти [2].

Краудфандинг можна вважати фінансовою інновацією, яка починає займати свою нішу у новітній інформаційно-інноваційній економіці, однак перш ніж стати альтернативою традиційним ринкам капіталу, така форма фінансування повинна позитивно зарекомендувати себе як надійний і безпечний спосіб інвестування. В Україні з'явилися лише перші спроби такого залучення фінансових ресурсів, а їх розвиток буде залежати від численних суб'єктивних та об'єктивних факторів. Специфіка краудфандингу в Україні порівняно із зарубіжною практикою пояснюються незначним рівнем його розвитку, низьким рівнем конкуренції серед його різновидів, що стримує формування цифрової економіки та активізацію її структурної перебудови.

Список використаних джерел:

1. Волосович С.В., Василенко А.В. Краудфандінг як інноваційний метод фінансування проектів. Електронне наукове видання «Modern Economics». 2017. №4. С. 13-19. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua> (дата звернення: 06.03.2021).
2. Краудфандинг – виход за рамки «традиционного» фінансування. URL: <http://commercialproperty.ua/interview/kraudfanding-vykhod-za-ramki-traditsionnogo-finansirovaniya/> (дата звернення: 06.03.2021).
3. Тягунова З.О., Бондаренко В.М. Краудфандинг: світовий досвід та практика. *Інноваційна економіка*. 2015. № 3 (58). С. 25-32.

УДК 336.717

Родченко С. В.
старший викладач кафедри фінансово-економічної безпеки,
обліку та аудиту,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова, м. Харків
Рассадинова С.І.
к.е.н., доцент, доцент кафедри Міжнародного гуманітарного
університету, м. Одеса

ЗАГРОЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕЦІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

Проведені розрахунки показали, що фахівці різного рівня управління не однозначно оцінюють рівень значущості зовнішніх загроз фінансовій безпеці комерційних банків. Фахівці вищого (місцевого) рівня управління, на відміну від операційного рівня, більш одностайно визначили значущість зовнішніх загроз фінансовій безпеці банку (їх оцінки більш узгоджені). Близькими до них були фахівці середнього рівня управління (достатній рівень узгодженості). Тому думки саме цих двох груп банківських працівників доцільно брати до уваги при розробці заходів по попередженню та відверненню зовнішніх загроз фінансовій безпеці банку.

Схожа ситуація спостерігається під час оцінки рівня узгодженості думок експертів стосовно внутрішніх загроз економічній безпеці комерційних банків.

Таким чином, для подальшого аналізу і визначення пріоритетності та значущості зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовій безпеці комерційних банків оцінки, які були виставлені фахівцями операційного рівня, не враховувались.

Більшість респондентів (92%), що відображено на рис. 1, вказали на важливість такої зовнішньої загрози фінансовій безпеці комерційному банку як «Зміна законів» (мінливість, нестабільність та невизначеність законодавчого поля діяльності, яка відбувалася на фоні відсутності призначеного Голови НБУ). До найбільш часто згадуваних загроз також увійшли: дії конкурентів (понад 86% респондентів вказали на неї); зміна умов діяльності банків, яка ініціюється НБУ

(85,2%); дії «хакерів» та викрадачів (83,0%), вкладників (81,8%), позичальників (73,9%) та зміна курсу валюти (71,6%).

У той же час, середній бал, який виставили респонденти різних банків однаковим загрозам суттєво різняться. Так, найбільш згадувана зовнішня загроза «Зміна законів» співробітниками «ПриватБанку», «УкрЕКСІМБанку», «УкрГазБанку», «УкрСоцБанку» оцінена в середньому на 3 бали – достатньо суттєва і вагома, має суттєвий вплив на рівень фінансової безпеки банку. Найбільш високий середній бал дана загроза отримала від фахівців «ПравексБанку» – 1 бал. Спеціалісти з інших банків оцінили загрозу зміни законів в середньому на 7 балів.

Рис. 1. Зовнішні загрози, які найчастіше згадували респонденти

1 – відсутність, 2 – дії персоналу, 3- компетенції, 4 – захист інформації, 5 – виведення, компетенції, 7 –неузгодження дій

Як наочно видно з рисунку 1, найбільш вагомою внутрішньою загрозою діяльності та безпеці комерційних банків респонденти назвали «Відсутність стратегії» (96 %). Також суттєвою внутрішньою загрозою вони назвали «Дії та компетенції персоналу банків» (по 84,3%). Отже, одним із ключових завдань по забезпеченню фінансової безпеки комерційних банків та збільшенню їх вартості є розробка та впровадження відповідної стратегії.

Таким чином, результати аналізу вказують, що найбільш значущими та впливовими зовнішніми загрозами фінансовій безпеці комерційних банків доцільно вважати діяльність регулятора – НБУ, який наразі намагається здійснити певний перелік конкретних дій щодо нормалізації ситуації на банківському та фінансовому ринках

країни. Особливої уваги та розробки переліку превентивних дій вимагає взаємодія комерційних банків із позичальниками, вкладниками та конкурентами.

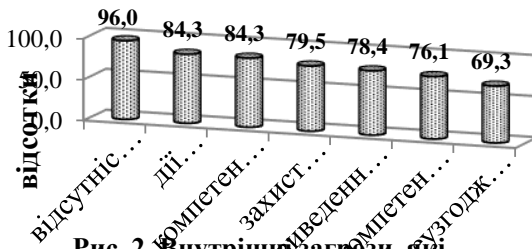

Рис. 2. Внутрішні загрози, які найчастіше згадували респонденти*

Зміцнення фінансової безпеки комерційних банків потребує системного вирішення проблеми і комплексного підходу з врахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх загроз, попередження їх та усунення вже існуючого негативного впливу.

Залежно від фінансового стану безпеки чи небезпеки, ризику чи

На основі аналітичного, експертного методів, статистичного спостереження за допомогою анкетування виділено ключові внутрішні та зовнішні загрози, що мають найбільш суттєвий вплив на систему забезпечення фінансової безпеки комерційного банку та запропоновану систему заходів щодо їх попередження та нейтралізації.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру. *Економіка і прогнозування*. 2006. № 1. С. 7-25.
2. Коваленко В. В. Філософія безпеки банків в умовах структурних дисбалансів економіки України. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 256-262.

УДК 330.341.1:334.722.2

Савчук О.Я.
викладач економічних дисциплін,
Івано-Франківський коледж ЛНАУ, м. Івано-Франківськ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Малий бізнес у ринковій економіці – це провідний сектор, що визначає темпи економічного зростання, склад і якість валового національного продукту.

Малий бізнес є самостійною ініціативною діяльністю малих підприємств та громадян підприємців, що відбувається за рахунок власних або залучених коштів на власний ризик з метою отримання підприємницького доходу, який виникає внаслідок середніх для економіки значень і відхилень від більш результативних, інноваційних видів діяльності.

Інтенсивний розвиток малого та середнього бізнесу сприяє зростанню товарних ринків, формуванню сфери послуг, максимальній орієнтації виробництва на споживача. Одночасно конкуренція змушує підприємців використовувати інноваційні чинники розвитку, намагатися максимально комерціалізувати винаходи у будь-якій сфері інноваційної діяльності – науково-технічних розробках та управлінських рішеннях.

Мале інноваційне підприємництво не мають ототожнювати з малим підприємництвом, які здійснюють інші види економічної діяльності. Адже діяльність малого інноваційного підприємництва спрямована на отримання приросту від проведення науково-дослідних робіт. Результатом проведеної науково-дослідної роботи є створення нової конкурентоспроможної продукції покликаної істотно поліпшити умови виробництва, життя людини. Інновація передбачає більше інвестицій та кращу якість для клієнтів або споживачів, тому це позитивно впливає як на економіку, так і на добробут населення [3, с.91].

Практика інноваційної діяльності малого бізнесу свідчить, що найбільш ефективними інноваційними структурами є технопарки, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори, наукові та науково-

технологічні центри. Діяльність таких структур спрямована на створення сприятливих умов для ефективної діяльності інноваційних підприємств, що спеціалізуються на розробленні та реалізації інноваційних бізнес-ідей. Головне призначення таких структур – створення сприятливих умов для діяльності інноваційних підприємств шляхом тимчасового забезпечення виробничими площами, матеріально-технічними засобами, дослідницьким приладдям, консалтинговими послугами [2, с. 50].

Розвиток інноваційного малого бізнесу є одним з важливих конкурентних переваг країн ЄС. Як свідчить європейська практика, використання цієї переваги вимагає спеціальних заходів державної політики. Адаптація вітчизняної системи підтримки до європейської моделі дозволить розраховувати на партнерську участь в реалізації європейських програм науково-технологічного та інноваційного розвитку. Зокрема, за підтримки ЄС можуть відбуватися:

- розробка і впровадження бюджетних програм фінансування наскрізного інноваційного процесу – від наукової розробки до виготовлення дослідних зразків на технологічних напрямках, визначених пріоритетними;

- здійснення державних закупівель інноваційної продукції з визначенням максимального розміру підприємства, у якого проводяться закупівлі, а в разі закупівлі у великих підприємств – з обов'язковим залученням підприємств малого бізнесу на субконтрактних принципах (досвід Великобританії);

- надання державних грантів для малих і середніх підприємств на освоєння інноваційної продукції (товарів або послуг) на пріоритетних технологічних напрямках, залучення до фінансування таких грантів коштів міжнародних програм (зокрема, європейських Horizon-2020 і COSME);

- формування ряду довгострокових кредитних програм по фінансуванню інноваційних проектів малого бізнесу, які будуть здійснюватися державними банками, із залученням для їх фінансування коштів міжнародних фондів та міжнародної технічної допомоги, при цьому важлива координація з технологічними пріоритетами програми відродження промисловості ЄС;

- нормативно-правова та організаційна підтримка створення

комунальних банків, орієнтованих на кредитування інноваційних проектів місцевого розвитку, що здійснюються на принципах державно-приватного партнерства;

- створення інформаційно-пошукових систем і баз даних інноваційних проектів і підприємств, прогресивних технологій, потреб в нових розробках і технологіях;

- налагодження системи інформаційно-освітнього забезпечення та безпосередньої правової та методичної підтримки отримання мікрокредитів суб'єктами підприємництва [1, с. 63].

Отже, для активізації інноваційної діяльності малого бізнесу в Україні необхідними кроками є: реалізація спеціальних програм інноваційного розвитку, формування інноваційної інфраструктури, налагодження тісної співпраці між науковими закладами та підприємствами на основі комерціалізації, розроблення та впровадження дієвого алгоритму фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Дикань О.В. Розвиток малого бізнесу в Україні: проблеми та шляхи забезпечення. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. №57. С. 58-66

2. Колісниченко П.Т. Інноваційна діяльність підприємств малого та середнього бізнесу в Україні: тенденції та перспективи. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Випуск №4 (60). С. 47-52

3. Косович Б.І. Ризики розвитку малого підприємництва в сучасних умовах глобалізації. *Економіка та держава*. 2020. №5. С. 88-92

УДК 658.8

*Сокол П. М.
к.е.н., доцент кафедри маркетингу
та міжнародного менеджменту,
Мовчан А. О.
студ. гр. ЕМ-17-1
Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара,
м. Дніпро*

АКТУАЛЬНІСТЬ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Дослідження питань стимулювання збуту сьогодні має велике значення, воно необхідне для оптимізації діяльності багатьох підприємств, які займаються торгівлею. Безпосередньо збут та його ефективність впливає на обсяги продажів компаній, особливо це актуально для підприємств роздрібною торгівлі, так як дані компанії безпосередньо взаємодіють зі споживачами різних товарів. Стимулювання збуту сприятиме не тільки зростанню ефективності підприємств, а й позитивно впливає на торгівлю, удосконалюючи надходження товарів до прямих споживачів.

Стимулювання збуту є основною складовою маркетингових кампаній та включає в себе різні спонукальні засоби, які покликані прискорити або збільшити продажі окремих товарів чи послуг. [1]

Методи стимулювання збуту можуть бути застосовані за трьома основними напрямками: стимулювання посередників, торгового персоналу та покупців.

Серед завдань стимулювання споживачів можна виділити заохочення більш інтенсивного використання товару, купівлі його в більш великій розфасовці, спонукання до покупки споживачів, які не користуються товаром або обирають товари конкурентів. Стосовно до роздрібних торговців (посередників) - це заохочення їх за включення нового товару в свій асортимент, підтримку більш високого рівня запасів товару. Що стосується торгового персоналу фірми, то це його заохочення за зусилля по впровадженню нового товару або нової моделі на ринок.

Більшість заходів зі стимулювання збуту засновані на цінній чутливості споживача. Форми ж нематеріальної мотивації більше працюють для лояльних клієнтів. У той же час вибір засобів і методів стимулювання в роздрібній торгівлі багато в чому визначається форматом магазину. У «м'яких» дискаунтерів стимулювання в основному цінове, в супермаркетах і гіпермаркетах представлений повний комплекс інструментів стимулювання, так як ці магазини орієнтовані на людей з різними доходами та запитами. В супермаркетах преміум-класу стимулювання в основному носить послужливий характер (за рахунок надання покупцям додаткових унікальних послуг).

Заходи щодо стимулювання збуту споживачів спрямовані на знайомство споживача з новинкою, збільшення кількості товарних одиниць, придбаних одним покупцем, заохочення постійних покупців, зниження тимчасових коливань збуту, мотивування споживача до здійснення покупки. Дані заходи також сприяють формуванню та підтримці іміджу торгової марки. [2]

У вітчизняних роздрібних торгових мережах присутні проблеми зі стимулюванням збуту, над якими необхідно працювати. До них можна віднести: надмірне розширення асортименту акцій, накладення однієї акції на іншу, зрив в забезпеченні необхідної поставки або затоварення, логістичні проблеми із забезпеченням промоакцій, проблема оцінки ефективності промоакцій, перекупники, які скуповують «якірні товари» оптом. Необхідно чітко розробити методи контролю на всіх етапах просування товарів від закупівлі у постачальників товарів до кінцевих споживачів. Виходячи з цього, стимулювання збуту - система спонукальних, в основному, короткострокових інструментів, що застосовуються протягом усього життєвого циклу товару для здійснення впливу, як на споживачів, так і торгових посередників і власний персонал з метою прискореного збуту продукції підприємства. [3]

Таким чином, рішення проблем стимулювання збуту передбачає розробку і застосування сучасних форм і методів управління даним процесом. Ефективне стимулювання збуту повинно орієнтуватися на фактичну структуру споживчих переваг, ціннісних орієнтацій та інтересів покупців, на більш повну реалізацію

конкурентоспроможного потенціалу підприємства. В цілому можна зробити висновок про важливість стимулювання збуту для організацій роздрібної торгівлі, необхідність застосування різних інструментів та здійснення пошуку найбільш ефективних інструментів для кожної конкретної компанії.

Список використаних джерел:

1. Котлер, Ф. Основи маркетингу. / Ф. Котлер, Г. Армстронг, Дж. Сондерс, В. Вонг. - М.: Вільямс, 2015. - 944 с.
2. Посєвкіна А.Ю. Стимулювання збуту як основний елемент маркетингових комунікацій. 2016. URL: <https://moluch.ru/archive/106/25396/>
3. Березіна О.О. Стимулювання збуту як джерело підвищення економічної діяльності підприємства. 2015. URL: <https://research-journal.org/economical/stimulirovanie-sbyta>.

УДК 336.671:338.27

*Східницька Г. В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та
страхування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів
Попіль Л. В.
вчитель математики першої категорії
Снятинського НВК I-III ступенів, м. Дрогобич*

РОЗРАХУНОК ПРОГНОЗНИХ ПОКАЗНИКІВ ІНДЕКСІВ ЗРОСТАННЯ ЦІН РЕАЛІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Прогнозування фінансово-економічних результатів діяльності сільськогосподарських підприємств є доволі складним завданням, оскільки вони у значній мірі залежать від темпів зростання цін на продукцію сільського господарства та матеріально-технічні ресурси, темпів інфляції, кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього агропродовольчого ринку, які самі важко піддаються прогнозуванню. Однак за останні роки в арсеналі економічної науки з'явилися нові методики, які дозволяють отримувати досить достовірні прогнозні показники. Серед таких методів назовемо прогнозування основного фінансового результату – прибутку – на основі факторної моделі, яку активно використовує у своїй діяльності проф. Литвин М.І. Для проведення прогнозних розрахунків доцільно використовувати такі показники як показник обсягу реалізації продукції сільського господарства та обсяги витрат на виробництво.

Першим етапом прогнозних розрахунків є визначення величини операційного важеля (*MP*) по двох галузях сільського господарства.

Наступним етапом процесу проведення прогнозних розрахунків, відповідно до методики прогнозування величини прибутку на основі факторної моделі є визначення перспективних темпів зростання обсягу виручки від реалізації продукції сільськогосподарських підприємств, співвідношення між обсягами реалізації продукції рослинництва і тваринництва, темпів зміни величини змінних та

постійних витрат, а також прогнозування темпів зростання цін на продукцію, яка реалізується сільськогосподарськими підприємствами.

Таблиця 1. - Розрахунок величини зваженого операційного важеля в галузях рослинництва і тваринництва

Вид продукції	Питома вага у загальному обсязі реалізації, %	$MP : S$ (на одну гривню реалізації)	Зважений $MP : S$ (на одну гривню реалізації)
Продукція рослинництва	72,4	0,34	0,25
Продукція тваринництва	27,6	0,47	0,12
Разом	100,0	x	0,37

Невідкладним завданням сільськогосподарських підприємств регіону, на нашу думку, є доведення питомої ваги продукції тваринництва у структурі реалізованої продукції до 50 відсотків до 2025 року. Щодо перспективних темпів зростання цін на вироблену продукцію, то їх прогнозування проведемо з використанням трендових ліній на основі фактичних даних за 2004-2020 рр., відображених на рис. 1.

Впродовж 2004-2020 рр. величини індексів цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами не були стабільними. Найвищим цей показник був у 2007 р. – 115,8 відсотків, а найнижчим – у 2009 р. – 89,3 відсотків. Нестабільність цього показника у ретроспективі не дозволяє забезпечити високий рівень достовірності прогнозних показників до 2020 р.

Отже, із зображення рисунку видно що коефіцієнт апроксимації прогнозних показників за різними видами трендових ліній не перевищує 0,05. Однак відрадним є хоча б той факт, що більшість трендових ліній на графіку наклалися одна на одну, тобто не виникає сумнівів у виборі лінії, яка найкраще описує тенденцію у зміні індексів цін реалізації продукції сільськогосподарських підприємств.

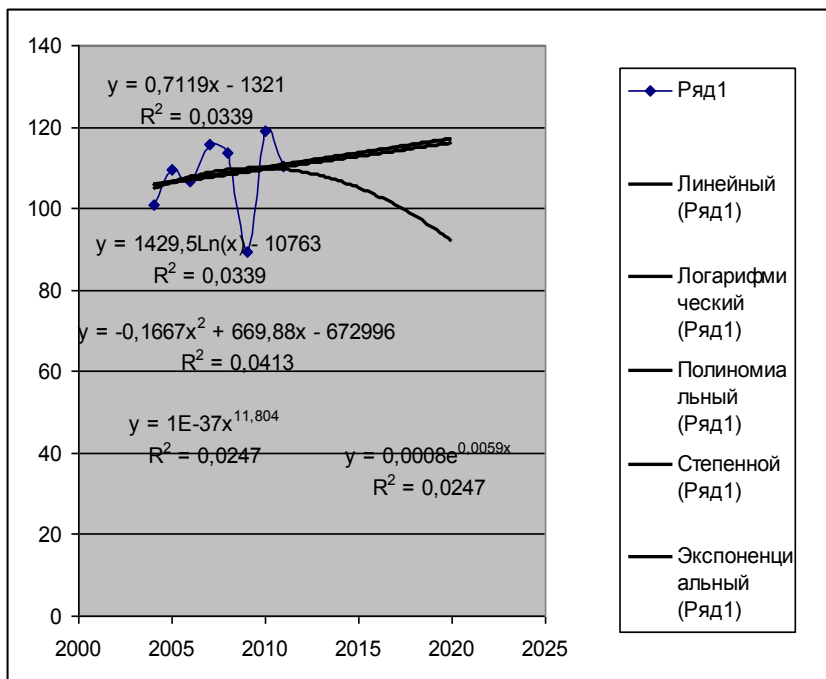

Рис. 1 Розрахунок прогнозних показників індексів зростання цін реалізації продукції сільськогосподарських підприємств

УДК 339.3:656.1/.7:658.6/.8(477)

Трушкіна Н. В.
к.е.н., старший науковий співробітник відділу
проблем регуляторної політики і розвитку підприємництва,
Шкригун Ю. О.
аспірантка
Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ІНСТРУМЕНТИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В СФЕРІ ТРАНСПОРТУ Й ЛОГІСТИКИ УКРАЇНИ

На даний час вантажні транспортні перевезення (автомобільні, річкові) та організація логістичної діяльності є пріоритетними напрямками з точки зору ведення малого підприємництва у середньостроковій перспективі.

Як свідчить аналіз інформаційних матеріалів Державної служби статистики України, кількість малих підприємств у сфері транспорту й складського господарства збільшилася за 2010-2019 рр. на 32,4% (з 12128 до 16061); кількість зайнятих працівників – на 7,7% (з 98,1 до 105,7 тис. осіб); кількість найманих працівників – на 5,8% (з 94,2 до 99,7 тис. осіб). За цей період частка витрат на персонал підприємств малого бізнесу в сфері транспорту й складського господарства збільшилася на 1,8 відсоткових пункти або з 4,5 до 6,3% загального обсягу цих витрат за всіма видами економічної діяльності. Питома вага обсягу реалізованої продукції/ послуг малих підприємств в обстеженій сфері зросла на 2,4 в.п. або з 2,6 до 5% загального обсягу. Однак, статистичний аналіз показує, що за 2012-2019 рр. скоротилося співвідношення між обсягами реалізованої та виробленої продукції/послуг малих підприємств у сфері транспорту й складського господарства. Так, значення цього показника знизилося з 1,84 раза (у 2012 р.) до 1,03 раза (у 2019 р.) При цьому спостерігається тенденція зменшення частки капітальних інвестицій у розвиток малого бізнесу в цій сфері, а саме значення даного показника знизилося за 2010-2019 рр. на 1,8 в.п. або з 6,6 до 4,8% загального обсягу капітальних інвестицій за всіма видами економічної діяльності.

Виходячи з вищевикладеного, можна дійти такого висновку. Для подальшого розвитку та підтримки малого бізнесу в сфері транспорту й логістики доцільно:

- створити загальний координаційний центр допомоги з організації логістичної діяльності та управління ланцюга постачань, куди може звернутися підприємець і отримати або послугу «під ключ», або доступ до бази надійних і перевірених постачальників транспортно-логістичних послуг [1; 2] тощо;

- розробити та реалізувати державну підтримку програми для автомобільних компаній/підприємств прокату авто для створення комерційного каршерінгового автопарку, орієнтованого на підприємства малого бізнесу задля вирішення їх логістичних завдань та впровадження технологій аутсорсингу водіїв [3; 4];

- розробити й впровадити кластерну форму взаємодії підприємств малого бізнесу та застосувати кластерний підхід до організації логістичної діяльності;

- створити національну та регіональні цифрові платформи, на які підприємства можуть звернутися за допомогою в створенні сайту в єдиній базі і подальших маркетингових рекомендацій (наприклад, на безоплатній основі на термін півроку з подальшим переходом на платні платформи);

- сформувати національну електронну платформу, на якій можна зареєструватися й отримати доступ до особистого кабінету, у якому можливо вести всі розрахунки і звітність в електронній формі;

- запровадити механізм спрощення ведення податкового обліку для можливості оптимізації штату бухгалтерії незалежно від обсягу виручки задля кінцевої мети врівноваження кількості персоналу з виробництва та обслуговування;

- організувати й впровадити дистанційну роботу офісних працівників задля оптимізації адміністративних витрат;

- створити державний майданчик допомоги, куди можна звернутися підприємцю на будь-якому етапі діяльності з питань ведення бізнесу або наявними проблемами з питань кредитування.

Список використаних джерел:

1. Trushkina N., Shkrygun Yu. Mechanisms of state regulation in the field of transport services: theoretical aspect [Механізми державного регулювання у сфері транспортних послуг: теоретичний аспект]. *Management and administration in the field of services: selected examples: monograph* / Eds: T. Pokusa, T. Nestorenko; The Academy of Management and Administration in Opole. Opole: Publishing House WSZiA, 2020. P. 93-103.

2. Трушкіна Н., Шкригун Ю. Актуальні питання розвитку транспортної логістики: досвід Словаччини. *Economic and Social-Focused Issues of Modern World: Conference Proceedings of the 3rd International Scientific Conference (November 17-18, 2020, Bratislava, Slovak Republic)*. Bratislava: The School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, 2020. P. 119-124.

3. Трушкіна Н. В., Шкригун Ю. О. Актуальні проблеми логістичної діяльності автомобільних компаній Німеччини. *Actual trends of modern scientific research: Abstracts of V International Scientific and Practical Conference (Munich, Germany, November 8-10, 2020)*. Munich: MDPC Publishing, 2020. P. 531-538.

4. Trushkina N., Shkrygun Yu. Analytical assessment of the current state and trends of logistics activity of automobile companies in Ukraine [Аналітична оцінка сучасного стану й тенденцій розвитку логістичної діяльності автомобільних компаній в Україні]. *The role of technology in the socio-economic development of the postquarantine world: monograph* / Edited by M. Gawron-Łapuszek, A. Karpenko. Katowice: Publishing House of Katowice School of Technology, 2020. P. 310-318.

УДК 631.162:338.434

Тулуш Л.Д.

*к.е.н., с.н.с., зав. відділу фінансово-кредитної
та податкової політики,*

Радченко О.Д.

*к.е.н., с.н.с., п.н.с. відділу фінансово-кредитної
та податкової політики,*

*Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»,
м. Київ*

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА

Формування раціональної системи фінансового регулювання розвитку аграрного сектора економіки є невід'ємною складовою державної аграрної політики.

Проблеми розвитку аграрного сектора, що генеруються під впливом множини різнопланових факторів, зумовлюють необхідність перегляду чинного механізму фінансового регулювання щодо його відповідності наявному стану та стратегії розвитку аграрного сектору економіки України.

Модернізація окремих складових системи фінансового регулювання розвитку аграрного сектора є актуальною науково-практичною задачею, яка насамперед потребує обґрунтування інституціональних засад цього процесу.

За результатами проведених досліджень [1-3], нами опрацьовано напрями модернізації окремих складових системи фінансового регулювання розвитку аграрного сектора економіки, зокрема в частині фіскального стимулювання розвитку сільського господарства, реформи механізму державної фінансової підтримки.

Визначено, що модернізація системи фінансового регулювання розвитку аграрного сектора економіки повинна передбачати: удосконалення засад фінансово-податкового регулювання сталого аграрного розвитку; запровадження нових моделей та інструментарію оподаткування сільськогосподарської діяльності; удосконалення організаційних засад державного фінансування аграрного сектору.

Необхідні нові підходи щодо фіскального стимулювання розвитку багатокладності в аграрному секторі економіки [3], сільськогосподарської обслуговуючої кооперації, співпраці крупного аграрного капіталу із самозайнятим підприємництвом [1], надання фіскальних преференцій суб'єктам господарювання, що сприяють підвищенню рівня сільської зайнятості.

Для обґрунтування потреби реформування системи податкового регулювання аграрного розвитку значимим є відповідність форми оподаткування ПДВ в системі фінансового регулювання агропромислового виробництва України.

Нещодавні новації законодавства щодо зниження ставки ПДВ з 20% до 14% на операції з імпорту та постачання на території України деякої сільськогосподарської продукції здійснено без врахування можливих негативних наслідків їх прийняття.

Також потребує виваженого наукового підходу оподаткування окремих видів продукції, зокрема відшкодування ПДВ українським експортерам олійних культур.

Важливою є концентрація державних фінансових ресурсів на ключових напрямках бюджетної підтримки розвитку аграрного сектора та вдосконалення організаційного механізму функціонування системи бюджетних дотацій для аграрної галузі.

Для удосконалення фінансового регулювання необхідна критична оцінка фінансового стану виробників та бюджетної підтримки аграрного сектору, з врахуванням методики ОЕСР та міжнародних рейтингів України.

Необхідний аналіз видатків Державного бюджету стосовно відповідності напрямів та обсягів фінансування стратегічним та програмним документам розвитку аграрного сектору економіки.

Нагальною проблемою є потреба узгодження обсягів програм державної підтримки з відповідними Стратегіями розвитку форм господарювання, галузей, видів продукції (фермерства, товарних селянських господарств, кооперації, охорони і обігу земель, біоенергетики, гідромеліорації, садівництва, картоплярства, ягідництва, тваринництва, органічної продукції тощо).

Важливою для державної підтримки фінансового забезпечення суб'єктів аграрного підприємництва є також оцінка їх фінансового

стану та забезпеченість ресурсами. Зокрема, слід врахувати, що одним із ключових мотивів надання державної фінансової підтримки суб'єктам агропромислового виробництва є забезпечення належного рівня рентабельності сільгоспдіяльності та її інвестиційної привабливості. Проблему регулювання фінансових потоків галузі має сформулювати методика визначення обсягів фінансового потенціалу аграрного виробництва на потреби розширеного відтворення та забезпечення продовольчої безпеки [1].

Необхідно здійснити оцінку впливу євроінтеграції на бюджетну модель агропромислового виробництва та соціально-економічних наслідків застосування бюджетних важелів регулювання, що сформувались в Україні на сучасному етапі.

В умовах посилення євроінтеграційних процесів необхідно забезпечити наближення практики податково-бюджетного регулювання до *acquis* ЄС, які відзначаються, з одного боку, економічною ефективністю, а з іншого – соціальною спрямованістю. Зокрема, важливим є формування роздільних джерел фінансування аграрного виробництва та сільського розвитку за моделлю САП ЄС та впровадження системи моніторингу ефективності бюджетних програм.

Реалізація частини пропонованих заходів щодо модернізації системи фінансового регулювання розвитку аграрного сектору економіки вже розпочалась, більшість пропозицій очікують свого оформлення у законодавчі ініціативи для практичного впровадження.

Список використаних джерел:

1. Радченко О. Д. Фінансовий потенціал сталого розвитку аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 27-38.
2. Тулуш Л.Д. Концептуальні засади реформування та розвитку системи оподаткування сільгосптоваровиробників. *Економіка АПК*. 2017. №7. С. 61-70.
3. Тулуш Л.Д., Грищенко О.Ю. Трансформація високотоварних господарств населення в суб'єкти підприємництва: податково-бюджетні аспекти. *Економіка АПК*. 2018. №1. С. 40-52.

УДК 330.322

Чан Сі Цо
аспірант кафедри економіки підприємства,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ

МЕТОДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В КОМПАНІЮ

В Україні застосовується багато різних методів оцінки інновацій. В основі технократичного підходу лежить уявлення про інноваційний розвиток виробництва як про процес реальної заміни старого обладнання новим. В рамках технократичного підходу передбачається, що інноваційне зрушення можна виміряти за допомогою кількості пов'язаних з ним факторів (індикаторів): кількості запатентованих винаходів, кількості одиниць нової техніки, обсягу впровадження технічних заходів. При оцінці інноваційного зсуву велике значення надається унікальності інновацій. Один з недоліків технократичного підходу полягає в тому, що рішення про впровадження, прийняте на основі розрахунку порівняльної ефективності та (або) експертної оцінки, не може служити основним методом управління процесом інноваційного розвитку. В рамках технократичного підходу не вирішується питання оптимального розподілу ресурсів. Відбувається абстрагування від конкретних властивостей об'єкта інновації. Економічні аспекти інноваційної діяльності залишаються осторонь, призначення технологічних факторів і специфіка окремих технологій є нерозкритими.

Доцільним представляється оцінка інновації на основі результативності використовуваного обладнання. Як показник, що характеризує рівень результативності застосовуваних інновацій, використовується їх питома вага в загальному обсязі продукції, що випускається, питома вага персоналу, зайнятого на передових виробництвах, показник рівня автоматизації.

Практичною для порівняння різних інновацій з кількісної й якісної сторін є оцінка інновацій за допомогою рівня комп'ютеризації. Цей показник вимірює рівень розвитку продуктивних сил і ступінь участі людини у виробничому процесі. Показник рівня комп'ютеризації

визначається шляхом зіставлення обсягу робіт, виконаних за допомогою механічної енергії, з усім обсягом робіт. Формула розрахунку складна і не враховує якісні характеристики комп'ютерів.

Рекомендується коефіцієнт технічного розвитку, процеси комп'ютеризації представляються у вигляді ступенів переходу від нижчих рівнів до вищих. Автори не наводять шкали ступенів комп'ютеризації, хоча сама пропозиція розробки таких шкал з урахуванням галузевих особливостей заслуговує на увагу [1].

Розрахунок «інтегрального показника комп'ютеризації», який виражається відношенням трудомісткості, зекономленої в результаті комп'ютеризації, до всіх трудових витрат. Для точності визначення цього показника необхідно в основу розрахунку покласти умовно-постійну величину початкової трудомісткості, яку варто вибрати за умови повного використання ручної праці по даній операції. Втім це ускладнює розрахунки, збільшує їх трудомісткість.

Визначення рівня комп'ютеризації за допомогою арготичного показника, який розраховується на основі корисної потужності як машин і механізмів, так і працюючих. При величезній кількості робіт, процесів і операцій обчислення корисної потужності машин і устаткування вимагає великих витрат часу. Розрахунок можливо виконати тільки на рівні компаній і тільки у виняткових випадках з певною метою. Доцільно рівень комп'ютеризації визначати в залежності від ступеня участі людини в здійсненні типових елементів трудового процесу при виконанні виробничих операцій.

Запропонований підхід до визначення рівня комп'ютеризації має ряд переваг. По-перше, він дозволяє диференційовано розраховувати рівень комп'ютеризації по кожній функціональній групі операцій, що підвищує точність оцінки стану і можливостей виробничого процесу, сприяє комплексному і цілеспрямованому вдосконаленню всіх його елементів, а не тільки основних операцій. По-друге, з'являється об'єктивна основа для порівняння й оцінки інноваційного розвитку виробництва на основі кількісних критеріїв.

Економічні методи оцінки інновацій базуються на показниках продуктивності, вартісних показниках, а також ряді показників, що характеризують раціональність використання ресурсів і ефективність інвестицій в інновації. Використання показників продуктивності при

оцінці інновацій застосовувалося багато років в умовах адміністративно-командної економіки. В умовах жорсткого плану підприємства не мали ні часу, ні коштів для якісної зміни умов виробництва. План виконувався за рахунок збільшення кількості обладнання, тривалості його роботи та інтенсифікації праці персоналу. Інновації розглядалися як передавальна ланка між сировиною і продуктом, а метою планування виступало завдання забезпечення необхідного приросту обсягу випуску продукції з максимальною економією коштів і ресурсів. Така методика планування обмежувала впровадження інновацій, збут був заздалегідь забезпечений, стара технологія мала досить високу продуктивність, що забезпечувало виконання планових завдань.

Особливе місце займають методи з використанням вартісних показників, оскільки відображають основну мету виробництва – ефективність, досить прості при використанні і тому можуть бути застосовні в процесі управління розвитком виробництва. Інновація представляється як деяка система, що характеризується стійкою функціональною залежністю між витратами ресурсів на виробництво і випуском продукції.

Водночас розглянуті методи мають недоліки. Якщо витрати на розробку, впровадження та експлуатацію нововведення завжди можуть бути виражені в вартісному вимірі, то точна вартісна оцінка корисності інновації утруднена. На ранніх стадіях розробки інновації неможливо точно показати, з якими технічними проблемами зустрінуться дослідники, розробники і, головне, її користувачі. Тому оцінка ефективності інновацій має імовірнісний характер.

Список використаних джерел:

1. Brem A., Maier M. & Wimschneider C. (2016). Competitive Advantage through Innovation: The Case of Nespresso. *European Journal of Innovation Management*, Vol. 19, Issue 1, pp 133-148. <https://doi.org/10.1108/EJIM-05-2014-0055>

УДК 368.2

Шолудько О.В.
к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи
та страхування
Данилишин Р. Т.
Здобувач освіти
Львівський національний аграрний університет, м. Львів

GAP-СТРАХУВАННЯ ТА ПЕРЕВАГИ ЙОГО ІНТЕГРАЦІЇ НА УКРАЇНСЬКОМУ РИНКУ

GAP-страхування (Guaranteed Asset Protection - гарантія збереження вартості автомобіля) – це страховий продукт, який дозволяє отримати компенсацію збитку з врахуванням різниці між ринковою вартістю авто і його ціною, на момент випадку, з врахуванням амортизаційного зносу [1].

Поліс додаткової послуги GAP - страхування, дає власникові авто можливість покрити цю різницю в повному обсязі, якщо страховий випадок стався в перший рік використання транспортного засобу або суттєво зменшить її в наступні роки. Простіше кажучи, цей страховий продукт захищає кошти власника ТЗ після зменшення вартості авто внаслідок його експлуатації.

GAP - можна укласти тільки як додаткову функцію до CASCO, який можна укласти в перший рік страхування авто та пролонгувати його з наступними роками. При цьому авто не обов'язково має бути з автосалону, головне, щоб власник авто одразу застрахував його після купівлі авто.

Цей вид страхування ще називають «страхування пробілів» - це необов'язкове страхове покриття автомобіля, яке допомагає погасити автокредит, якщо автомобіль пошкоджений або викрадено, а заборгованість більша, ніж амортизована вартість автомобіля. Цей тип покриття доступний лише у випадку, якщо страхувальник є першим власником позики або орендаря нового автомобіля.

У більшості страхових компаній, при стандартних умовах страхування Каско, діє безумовна франшиза 10% від страхової суми на повне знищення чи викрадення авто. Тому в разі страхового

випадку страхувальникові повертається лише 90% від страхової суми, завдяки GAP-страхуванню власник авто отримує повну суму ринкової вартості авто [1].

Ось приклад того, як може працювати страхування від розривів: скажімо, ви купили абсолютно новий автомобіль за 25000 доларів. Ви все ще заборгували 20000 доларів за автокредитом, коли автомобіль в тотальному знищені. Ваше страхове покриття заплатить вашому кредитору до загальної амортизованої вартості автомобіля - скажімо, це коштує 19 000 доларів. Якщо у вас немає (GAP), вам доведеться заплатити 1000 доларів із власної кишені, щоб розрахуватися з автокредитом на підсумований автомобіль. Якщо у вас є страхування від розриву, ваш страховик допоможе виплатити 1000 доларів.

Таблиця 1 - Переваги GAP-страхування для суб'єктів страхування на сучасному етапі *

<i>Переваги</i>	
<i>для страхувальника:</i>	<i>для страховика:</i>
○ придбання нового автомобіля;	○ збільшення кількості клієнтів;
○ можливість виплатити всю суму кредиту внаслідок втрати авто;	○ покращення виплат страхувальнику;
○ виплата різниці між ринковою і амортизаційною вартістю;	○ ріст страхових премій;
○ співпраця з надійною страховою компанією;	○ співпраця з провідними банками та автосалонами;
○ розбивка платежу.	○ ріст конкурентоспроможності.

* Складено на основі [1,2]

Ми вважаємо, що GAP - страхування - це дуже зручний формат для сторін автострахування, оскільки він:

- відшкодовує різницю цін між новим та втраченим авто;
- дозволяє швидше придбати нове авто;
- має зручну помісячну оплату страхових внесків;
- дає можливість оформлення страховки як на новий, так і на старий транспортний засіб незалежно від марки й моделі;

- дає можливість автовласнику направити страхову виплату, в разі втрати свого автомобіля, на придбання нового;
- сприяє скороченню фінансових витрат в разі викрадення або тотального пошкодження в результаті ДТП, стихійного лиха, пожежі, вибуху, протиправних дій і падіння предметів.

У разі викрадення чи знищення авто, до повної виплати автокредиту, страхувальник зможе без проблем залагодити питання покриття боргу з банком-кредитором.

Основна концепція страхування розривів передбачає: універсальне страхове покриття розривів, проте воно покриває лише пошкодження автомобіля, а не інше майнове або тілесне ушкодження в результаті аварії.

Разом з тим варто визначити основні ознаки та специфіку GAP-страхування:

- 1) покриває лиш повне знищення чи викрадення авто;
- 2) GAP-страхування не покриває витрати на лікування, смерть, втрату доходів, а також не використовується при частковому виходу з ладу авто чи окремих його деталей і запчастин.
- 3) покриває розрив страхування позиковий власний капітал.

Аналіз використання даного страхового продукту свідчить про те, що поки він не є поширеним на теренах страхового ринку України, тому цей продукт дасть змогу привернути увагу великої кількості осіб, які бажають придбати авто. Ми вважаємо, що із запровадженням інноваційного продукту страхові компанії покращать свою конкурентоспроможність відносно інших компаній, так як ринок страхування ще не перенасичений даним продуктом.

Список використаних джерел:

1. Gap-страхування. Cardif : веб-сайт. URL: <https://cardif.com.ua/products/gap-strahuvannya/> (дата звернення: 08.03.2021).
2. Страхування GAP та його переваги. Cardif : веб-сайт. URL: <https://www.porschefinance.ua/uk/strahuvannya/kardif> (дата звернення: 08.03.2021).

РОЗДІЛ 3

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

UDC 657 (474.5)

Birute Aleksandraviciute
Doctor of Social Sciences, lector
Mykolas Romeris University,
Vilniu, Lithuania
Maletka Olha
PhD in Economics
Associate Professor of the Department of Account and Taxation
Lviv National Agrarian University, Lviv

PECULIARITIES OF LITHUANIAN ACCOUNTING

Accounting in Lithuania is regulated in accordance with the following legal acts: Law on Accounting of the Republic of Lithuania; Business Accounting Standards or International Accounting Standards; Law on Financial Reporting of Companies of the Republic of Lithuania; other legislation governing accounting and financial reporting.

Both accounting standards local and international accounting standards are acceptable for the preparation of financial statements. There are certain companies (for example, insurance, brokerage companies) that are required to apply International Accounting Standards, other companies can choose which standards to apply for reporting.

The head of the business entity must approve the accounting policy, taking into account the specific conditions of doing business, type of business and applying the Accounting Standards. The accounting policy should include accounting principles, accounting methods and accounting rules of the entity, as well as the preparation and submission of financial statements.

The accounting of companies must be carried out by: a hired chief accountant (accountant) or a company that provides accounting services under the agreement, or a person who provides accounting services individually. In most cases, the head of the company may not be engaged in accounting. An employed accountant, a company or a person providing accounting services is responsible for the accuracy of accounting records.

[1]

All accounting records must be confirmed by accounting documents

(invoices, checks, financial statements, expense reports, etc.). Requirements for accounting documents are specified in Art. 13 Law on Accounting of the Republic of Lithuania. Accounting documents must be archived for 10 years some salary documentation must be archived for 50 years.

To prepare accurate financial statements, both assets and liabilities must be inventoried at least once a year, but no later than the end of the financial year, before preparing the financial statements.

The financial year begins in any month of the calendar year, but must have twelve consecutive months, at the end of which the books are closed and the financial statements are prepared. The financial year may change no more than once every 5 years (unless the new financial year corresponds to a calendar year).

The tax year for corporate income tax does not automatically coincide with the financial year (if the financial year does not correspond to the calendar year). Therefore, a company wishing that the tax year does not correspond to the calendar year must submit a request to the Lithuanian tax service and indicate the reasons for the changes.

The set of annual financial report depends on the size of the company: very small enterprise, small enterprise, medium enterprise, large enterprise. Very small businesses need to prepare: A short balance sheet; Account of short profit (loss). The annual package of financial statements of small enterprises consists of: Balance sheet or Short balance sheet; Profit (loss) account; Explanatory notes. .[3]

Medium and large entities are required to prepare the following set of annual reports: Financial statements, Balance sheet; Account Profit and loss account; Statement of Cash Flows; Statement of changes in equity; Explanatory notes; Annual report (description of the main points and achievements for the financial year and future plans). .[2]

The package of financial statements must be prepared, signed by the manager and accountant and approved by the shareholders within 4 months after the end of the financial year. The package of financial statements is submitted to the Register of Legal Entities within 30 days after approval. The annual financial statements must be audited if at least the following two indicators are exceeded on the last day of the financial year:

- net turnover for the reporting financial year - 3.5 million Euros;

- the total value of assets indicated in the balance sheet - EUR 1.8 million;
- the average annual number of employees of the payroll for the reporting financial year - 50 people. [3]

To control accounting State Tax Inspectorate is developing a smart system of tax administration, and taxpayers are required to provide the State Tax Inspectorate with more information about their activities by preparing a standard accounting data file (SAF-T). [4]

Companies are required to submit an SAF-T at the request of the State Tax Inspectorate. The SAF-T contains the entity's accounting data for the reporting period exported from the entity's accounting system covering the relevant period. This means that the accounting systems used by the Companies must be able to export data from the company's current chart of accounts to a standard chart of accounts approved by the State Tax Inspectorate.

List of references:

1. Accounting and accounting rules in Lithuania.
URL:<https://www.nordeatrade.com/en/explore-new-market/lithuania/accounting>
2. International Accounting Standards URL:
<https://www.iasplus.com/en/standards/ias>
3. Law on the Principles of Accounting URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.21155>
4. Titska N.E., Maletska O.I. Tax calculations as an object of the accounting policy of the enterprise Actual problems of modern business: accounting-financial and managerial aspects: materials of the II International scientific-practical internet-conference, March 18-20, 2020 - Lviv: LNAU, 2020. -P. 250-254.

UDC 657.222

*Khomyń P., dr. habilitowany,
prof. Kujawsko-Pomorskiej Szkoły
Wyższej w Bydgoszczy, Polska*

STRATEGICZNY ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORSTW W KONTEKŚCIE RACHUNKOWOŚCI

Niezależnie od aksjomatu: zapewnienie strategicznego rozwoju przedsiębiorstw jest możliwe tylko przy odpowiednich inwestycjach kapitałowych, wydaje się, że teoria rachunkowości krajów postsocjalistycznych nie odbiegała od nihilizmu czasów etatyzmu, kiedy „propozycje przypominały wodewil”, powiedzmy, „gospodarka socjalistyczna nie będzie miała w swojej nomenklaturze ... conta kapitałowe” [3, s. 477].

Bo mimo, że już w pierwszej połowie XIX wieku klasycy rachunkowości wysuwali koncepcję: „Rachunek kapitałowy ... w sposób skoncentrowany, w jednym miejscu odzwierciedla rzeczywisty stan kapitału w dowolnym momencie” [3, s. 98], w tych krajach pod koniec XX wieku wszystko działało się dokładnie odwrotnie. Ponieważ zwrotowi kapitału do arsenału aparatu kategoryjnego teorii rachunkowości towarzyszyło tu przydzielenie nie jednego, ale 6 pasywnych kont do jego rozliczania, erodując tę koncepcję do punktu absurdu ze względu na całkowite lekceważenie „skoncentrowanego odzwierciedlenia aktualnego stanu kapitału w dowolnym momencie” i zastąpienie go w dowolnym momencie – wówczas stała określona w statucie przedsiębiorstwa podczas jego rejestracji.

W rezultacie często pojawiają się paradoksy, które wywracają do góry nogami postulaty teorii rachunkowości dotyczące klasyfikacji *cont*. Na przykład, stwierdza się w obserwacji podsumowującej współczesną praktykę: „Ciekawe jest, że takie pozornie typowo pasywne konto, jak fundusz, obecnie zwany Kapitałem, jest w rzeczywistości aktywno-pasywne. Wywodzi się to z teorii i potwierdza praktyka (gdy kwota środków wycofanych z przedsiębiorstwa przekracza wysokość kapitału docelowego). Teoretycznie oznacza to, że właściciele są winni przedsiębiorstwu, a nie przedsiębiorstwo właścicielom, jak to zwykle

bywa” [3, s. 496].

Mówiąc najprościej, przy ujemnej (minus) wartości sumy pierwszej rozdziału bilansu, zachęcający pozytywny artykuł „Kapitał zakładowy” zawsze tam „świeci”, wprowadzając w błąd akcjonariuszy: mówią, że nie wszystko jest stracone, chociaż w rzeczywistości przedsiębiorstwo zbankrutowało i teraz wcale nie jest teoretyczne, że „właściciele są winni przedsiębiorstwu, a nie przedsiębiorstwo właścicielom, jak to zwykle bywa”.

Dzieje się tak w dużej mierze ze względu na to, że chociaż kapitał jest kategorią metodologiczną, to jego istnienie w teorii rachunkowości było wynikiem opisu zwykłej metodycznej, zresztą raczej arytmetycznej niż rachunkowej procedury. Na przykład takiego: „... Kapitał to część aktywów przedsiębiorstwa, która pozostaje po odjęciu jego zobowiązań”. Skoro marksistowska definicja kapitału, być może z punktu widzenia ekonomii politycznej, zwłaszcza ideologicznej, spełnia kryteria metodologii, ze względu na specyfikę rachunkowości, która operuje nie abstrakcjami, ale kategoriami mierzonymi z pewnym stopniem dokładności, jest to niedopuszczalne w jego metodologii. Choćby dlatego, że abstrakcja – przetłumaczona z łaciny – jest dystansem, w tym przypadku zbyt odległym od rzeczywistości.

A przede wszystkim dotyczy to zwykłych przypadków, kiedy: „Kapitał znika, ponieważ transakcje gospodarcze ... odzwierciedlają zużycie starej nieruchomości V1 w celu stworzenia nowej nieruchomości. Dlatego majątek pierwotny maleje ... To samo dzieje się z kapitałem tego majątku ...” [4, s. 11-13]. Za próbę urzeczywistnienia narracji, według której zachodzi metamorfoza, która przesądza o tym, że w stosunku do wartości „pracy przeszłej, która została zreifikowana w środkach produkcji ... dokonuje się pewnego rodzaju transmigracji duszy”. . Ze spalonego ciała przenosi się do nowo utworzonego ciała... jakby za plecami prawdziwej pracy...” [2, s. 196].

Nie tylko dlatego, że teraz słusznie krytykuje się tę mistyczną wędrówkę duszy: „Procedura transferu wartości... jest fizycznie niedopuszczalna”, tym bardziej „za plecami prawdziwej pracy”; rzeczywista tylko „rutynowa operacja księgowa do rozliczania kosztów produkcji” [1, s. 67], które co miesiąc nie wiadomo, po co tysiące księgowych przeprowadzają, skoro nie ma to pozytywnego praktycznego

znaczenia dla gospodarki. Szkodliwe – tak, bo zabiera księgowym ten cenny czas pracy, jaki mogliby poświęcić na analizę ekonomiczną, np. racjonalności korzystania z określonych pozycji majątku trwałego.

A ze względu na to, że wymyślane w tym celu „metody” ilościowego pomiaru tej duszy okazały się tą samą mistyczną, w dodatku dwuznaczność kategorii połączonych frazą zużycie/amortyzacja natychmiast zaczęła się objawiać absurdalne nie tylko od strony teoretycznej, ale także od strony praktyki.

Lista wykorzystanych źródeł:

1. Maevsky V. Reprodukcyjа kapitału trwałego i teoria ekonomii. Zagadnienia gospodarcze, 2010. Nr 3. S. 65-85.
2. Marx K. Soch., T. 23. M.: Politizdat, 1963.
3. Sokolov Ya. V. Księgowość: od początków do współczesności. M.: Audit UNITI, 1996. 638 str.
4. Ciompa P. Grundrisse einer Ökonometrie und die Theorie der Buchhaltung”. Lemberg, 1910.

UDC 65.011.4: 658.562:692.

Posternak I. M.

*Associate Professor, Candidate of Technical Sciences,
the Odessa state academy building and architecture*

Posternak S. A.

*Associate Professor, Candidate of Technical Sciences,
the company "Composite", Odessa, Ukraine.*

ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF STRATEGIC DEVELOPMENT URBAN PLANNING ENTERPRISES

In town-planning is shown the tendency to integration, both in sphere of production of goods, and in management sphere; the expanded reproduction demands the further increase level a division of labor, concentration and specialization of building manufacture, an intensification exchange of results is industrial-economic activities. As one of perspective forms integration various complexes act in town-planning structure; in the course formation plans social and economic development of large cities even more often there is a situation when for increase of efficiency used financial, material and a manpower concentration of efforts, but also new progressive forms the organization of building manufacture – corporate, scientific and technical is necessary not simply, power efficiency [1].

It is necessary to organize thus participants CSTC T-PPR that they, realizing own purposes, would reach also the general results – we will tell, with partners in building of those or other building objects or with accessory manufacturers, though and not participating directly in works, but providing them, etc. Such mechanism is coordination. Integrity CSTC T-PPR is given by not so much spatial organization, how many that end result – a product of manufacture of reconstruction which and is created by builders. Now, when the emphasis becomes on economic control levers, neglect lessons coordination management in relation to primary economic cells are necessary for considering.

Line methods the organization works can be calculated in the different ways, therefore they have received names of methods calculation the organization works. We will consider a method of continuous use of resources (M-CUR). For calculation formation streams on method M-CUR

we will consider the line organization of works.

On four building objects (buildings of historical building Odessa), defined as private fronts of works, are carried out four kinds of works in rigid technological sequence (A→B→C→D) on each object: plaster works (index A), priming works (index B), under paint putty works (index C) and works on colorings (index D). The sequence development private fronts works also is fixed by the following sequence: 1→2→3→4.

Each kind of work is carried out by constant cast which pass to the following object only after the full termination work on previous object. If the given complex works was carried out by a consecutive method its minimum duration would be equal to the sum of durations of all works entering into a given complex:

$$T = 7+9+6+8+2+3+2+3+13+17+11+15+5+8+4+6 = 119 \text{ days.}$$

For the line organization works at performance any work on any object performance two obligatory conditions is required:

- 1) the termination the given kind of work a resource on previous object (resource readiness of executors);
- 2) the termination a previous kind of work on the given object (technological readiness private front of work).

Let's take advantage the previous formula and we will define the periods expansion works B, C and D, shown by following formulas (1):

$$\begin{aligned}
 T_B^w &= \max \left\{ \begin{array}{l} 7 - 0 = 7 \\ 7 + 9 - 0 - 2 = 14 \\ 7 + 9 + 6 - 0 - 2 - 3 = 17 \\ 7 + 9 + 6 + 8 - 0 - 2 - 3 - 2 = 23 \end{array} \right\} = 23; \\
 T_C^w &= \max \left\{ \begin{array}{l} 2 - 0 = 2 \\ 2 + 3 - 0 - 13 = -8 \\ 2 + 3 + 2 - 0 - 13 - 17 = -23 \\ 2 + 3 + 2 + 3 - 0 - 13 - 17 - 11 = -31 \end{array} \right\} = 2; \\
 T_D^w &= \max \left\{ \begin{array}{l} 13 - 0 = 13 \\ 13 + 17 - 0 - 5 = 25 \\ 13 + 17 + 11 - 0 - 5 - 8 = 28 \\ 13 + 17 + 11 + 15 - 0 - 5 - 8 - 4 = 39 \end{array} \right\} = 39.
 \end{aligned} \tag{1}$$

Therefore, reconstruction historical building has the big social and economic value. Its primary goals consist not only in prolongation service life buildings, but also in liquidation physical and an obsolescence, improvement conditions residing, equipment residential buildings by the modern engineering equipment, increase operational characteristics and architectural expressiveness. It is offered to create in the city Odessa "the Corporate scientific and technical complex town-planning power reconstruction "CSTC T-PPR", as the innovative organizational structure using in practice the saved up scientific and technical potential for reconstruction buildings historical building of Odessa under standards power efficiency. The considered method of calculation building stream M-CUR possesses positive property of an effective utilization of cost labor and machine resources, at their considerable (defining duration of works) costs; however thus there are breaks in development of separate private fronts of works.

References:

1. Posternak, I. M., & Posternak, S. A. (2016). Sohranenie ob'ektov kulturnogo naslediya Odessyi s uchetom energomenedzhmenta [Preservation objects a cultural heritage of Odessa with the account power management]. Preservation of historic buildings in the central part of Odessa via inscribing in the UNESCO world heritage list (pp. 220–223). Odessa: Astroprint (in Russian).

УДК 657

*Атамас О.П.
к.е.н, доцент кафедри обліку,
оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою,
Дніпровський державний аграрно-економічний
університет, м. Дніпро*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

На даний час, у зв'язку з жорсткою економією бюджетних коштів, отримання благодійної допомоги бюджетними установами є суттєвою матеріальною підтримкою для виконання ними своїх статутних повноважень.

Відповідно до п.1 ст.1 Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» набувачем благодійної допомоги (бенефіціаром) може бути фізична особа, територіальна громада, неприбуткова організація, отже йдеться і про суб'єктів державного сектору.

Сама суть благодійної діяльності передбачає надання допомоги, що не передбачає одержання благодійником прибутку та сплати будь-якої винагороди бенефіціаром.

Отримана благодійна допомога згідно зі ст.13 «Бюджетного кодексу України», як в грошовому так і в натуральному вигляді зараховується до підгрупи 1 другої групи власних надходжень установи [1]. В зв'язку з цим, благодійна допомога є непередбачуваним надходженням для суб'єкта державного сектору і тому після її отримання необхідно вносити зміни в кошторис у частині доходів і витрат спеціального фонду.

Джерелами безоплатного отримання активів бюджетними установами можуть бути: гуманітарна або благодійна допомога, гранти, дарунки від фізичних і юридичних осіб тощо. Особливо часто їх отримують навчальні та медичні заклади, а також установи соціального забезпечення. Безоплатні надходження бюджетні установи отримують, як правило, у грошовій або натуральній формі, але вони можуть бути і у вигляді безоплатно наданих послуг або

виконаних робіт. Надходження у натуральній формі можуть бути як у вигляді запасів (матеріали, медикаменти, продукти харчування тощо), так і у вигляді необоротних активів (навчальне або медичне обладнання, комп'ютерна техніка тощо).

Підставою для оприбуткування об'єкта отриманого як благодійна допомога може бути власноруч розроблена накладна або акт оприбуткування благодійної допомоги які будуть відповідати основним вимогам «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» № 88 від 24.05.1995 року.

Безоплатно отримані товари, роботи, послуги в натуральній формі бюджетна установа може визнавати доходом та активом того звітного періоду, у якому вони фактично були отримані, але при цьому необхідно враховувати особливості відображення в ДКСУ безоплатних надходжень у натуральній формі, відповідно до яких бюджетні установи:

- складають та подають до органів Державного Казначейства не пізніше останнього робочого дня місяця Довідку про надходження в натуральній формі;

- операції в натуральній формі проводять в межах планових показників, для чого (при потребі) вносять зміни до кошторису;

- на підставі виписки зі спеціального реєстраційного рахунку в

Казначействі відображають касові видатки та дохід від безоплатно отриманих активів у натуральній формі.

Благодійну допомогу в бухгалтерському обліку розглядають як дохід від необмінних операцій (рах.7511) та оприбутковують за справедливою вартістю з урахуванням понесених додаткових витрат.

В кінці періоду використані активи отримані як благодійна допомога необхідно списувати на матеріальні витрати основної діяльності.

Відомості про отриману благодійну допомогу відображаються у пояснювальній записці до квартального та річного звітів і у відповідних формах фінансової звітності. Бюджетні установи, що отримують благодійні внески, гранти та дарунки; кошти від підприємств, організацій і фізичних осіб та від інших бюджетних установ для виконання цільових заходів (кошти за дорученнями); доходи від розміщення на депозитах тимчасово вільних бюджетних

коштів (ПТУ та ВНЗ); відсотки, нараховані на залишок коштів на поточних рахунках, відкритих у банках державного сектору для розміщення власних надходжень, тощо, складають звіт за ф. № 4-2д (№ 4-2м) «Звіт про надходження і використання коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень» [2, 238]

Порядок отримання благодійної, гуманітарної допомоги чи дарунків прописано в нормативній базі дуже чітко. У бухгалтерському обліку відповідно до Бюджетного кодексу України та Порядку № 1219 «Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі» безплатно отримані матеріальні активи чи кошти відображаються однаково. Головне – пам'ятати, що в разі отримання цільової благодійної чи гуманітарної допомоги слід контролювати її подальший розподіл і використання за призначенням.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI, редакція від 01.01.2021. Інтернет ресурс: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Облік у бюджетних установах. 5-те вид., перероб. та доп. Навч. посіб. / Атамас П. Й., О. П. Атамас.// – Київ: «Центр учбової літератури», 2018. – 392 с.

УДК 657.322

*Безверхня Ю.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

На відміну від фінансового та податкового видів обліку управлінський облік законодавчо не регламентується й ведеться відповідно до інформаційних запитів менеджерів конкретної організації. Управлінський облік може здійснюватися з використанням принципів міжнародних стандартів фінансової звітності й внутрішніх регламентів, розроблених організацією самостійно.

Отже, кожне підприємство має змогу на свій розсуд обирати форму ведення управлінського обліку, затверджувати типи внутрішньої документації та управлінської звітності. Але з метою прийняття ефективних управлінських рішень керівництву необхідно затвердити офіційний документ, який і буде регламентувати систему управлінського обліку [1, с.12].

Аналіз ситуації показує, що для цілей систематизації інформації, крім фінансової й податкової облікової політики, організації необхідна облікова політика, розроблена з метою управлінського обліку.

Облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності Згідно із статтею 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2].

Облікова політика – це передусім внутрішній документ. Він закріплює ті підходи до обліку операцій, які забезпечать достовірне та доречне подання інформації у фінансовій звітності. Відсутність такого документа може призвести до недотримання єдиної облікової політики в разі зміни бухгалтера. Складно буде довести інформацію про підхід до визнання доходів і витрат. Крім того у даному документі встановлюються правила обліку в тих ситуаціях, коли чинне

законодавство надає підприємству більше ніж один варіант, що при відсутності такого документа збільшить ризик допущення помилок.

На нашу думку, облікову політику в системі управлінського обліку можна визначити як сукупність способів ведення управлінського обліку, що сприяють реалізації можливостей його елементів (бюджетування, управлінського обліку й звітності, внутрішнього контролю й управлінського аналізу), що й забезпечують його безперервність і наступність [3, с.367].

Облікова політика в управлінському обліку – це внутрішній інструмент кожної організації, що є найважливішою сполучною ланкою менеджменту й обліку організації, використання якого дозволяє сформувати й перетворити первинну інформацію в такий вид, який би відповідав інформаційним запитам менеджерів і власників організації, сприяючи прийняттю ними адекватних управлінських рішень.

В сучасних умовах особливе значення набуває використання даних бухгалтерської звітності не тільки зовнішніми користувачами інформації, але й для цілей внутрішнього використання, наприклад, для проведення управлінського аналізу на підприємстві. У свою чергу, ефективність та обґрунтованість такого аналізу буде залежати від взаємоузгодження та внутрішньої регламентації показників бухгалтерського та управлінського обліку.

Тому, було би доцільно доповнити наказ про облікову політику додатковим пунктом про організацію управлінського обліку на підприємстві. Або створити окремий наказ про облікову політику в системі управлінського обліку.

На сьогоднішній день єдина методика складання облікової політики з метою управлінського обліку відсутня. Тому, можна зробити висновок, що створення єдиної методики формування облікової політики в управлінському обліку є необхідним.

Важливим фактором ефективного управління є облікова політика. З одного боку, вона забезпечує реалізацію економічної політики господарюючого суб'єкта, в той же час, з іншого боку, - оптимізацію побудови його інформаційного фонду.

Інформація, зібрана й підготовлена за регламентами облікової політики в управлінському обліку, забезпечує прийняття вірних і

якісних рішень адміністрацією підприємства та менеджерами на різних рівнях керування.

Список використаних джерел:

1. Information, analytical and accounting support for management decision-making. Economic strategies for the development of society: collective monograph / Iliashenko K., Bezverkhnia Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2020. 409 p. Available at : DOI- 10.46299/ISG.2020.MONO.ECON.III

2. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. №996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

3. Безверхня Ю. В. Актуальність управлінського обліку на сучасних підприємствах. *Приазовський економічний вісник*, 2019. № 6(17). С.365-369.

УДК 658.153

Беляєва Л.А.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Іванова Є.С.

здобувач вищої освіти

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Дебіторська заборгованість виступає однією з ключових складових оборотних активів суб'єктів господарювання, що з одного боку, обумовлено тим, що її зростання забезпечує зростання оборотних активів і відповідно його економічного потенціалу. З іншого ж боку, відсутня гарантія, що дебітори розрахуються за відвантажену продукцію (надані послуги, виконані роботи) в зазначений термін, що в свою чергу тягне за собою фінансову залежність від дебіторів.

Така ситуація, пов'язана в першу чергу, з тим що, як правило, в момент відвантаження у дебіторів відсутні кошти, необхідні для повної оплати вартості продукції, і для їх отримання їм, як правило, необхідно перепродати продукцію з націнкою, повернувши частину коштів від продажу для погашення заборгованості перед постачальниками. Саме тому одним з найважливіших аспектів ефективної системи управління активами організації є своєчасний і якісний аналіз дебіторської заборгованості.

Основним способом досягнення конкурентної переваги по управлінню дебіторською заборгованістю є мінімізація простроченої заборгованості, а найефективніший метод мінімізації простроченої заборгованості - реалізація продукції на умовах передоплати [1].

Однак можливості для застосування даного методу обмежені, вони можливі лише при стабільному стані підприємства на ринку і перевищенні попиту над пропозицією.

Під управлінням заборгованістю слід розуміти частину загальної політики управління організацією, її виручкою і активами. Оптимізація заборгованості веде до стабілізації фінансового стану в цілому [2].

Грамотне та ефективне управління заборгованістю вкрай важливе для суб'єкта господарювання, адже джерелом коштів для погашення поточної кредиторської заборгованості може служити вчасно погашена дебіторська заборгованість.

Дебіторська заборгованість вкрай негативно позначається на господарській діяльності, адже вона відволікає кошти підприємства з обороту, які призначені для погашення поточних потреб підприємства, таких як на виплату заробітної плати, на погашення заборгованості з податків і зборів та інше [3].

У підприємства зі стійким фінансовим станом зазвичай дебіторська заборгованість перевищує кредиторську. У процесі проведення аналізу особливу увагу, природно, приділяти простроченій дебіторській заборгованості. Для попередження її виникнення необхідно нагадувати покупцям, яким була надана відстрочка оплати за поставлені товари і продукцію, про наближення встановленого договором строку оплати.

У цілому можна з упевненістю стверджувати, що дебіторська заборгованість для суб'єктів господарювання є досить важливою статтею майна в цілому і в оборотному капіталі зокрема. Значне стабільне зростання дебіторської заборгованості оцінюється вкрай негативно і вказує на зниження ефективності політики управління дебіторською заборгованістю.

Дефіцит грошових коштів в економіці та неплатоспроможність багатьох підприємств, визначили напрям роботи з дебіторами одними з головних в переліку функцій фінансових менеджерів.

Питання організації обліку розрахунків з контрагентами на підприємствах і в організаціях, для забезпечення достовірною та своєчасною інформацією менеджерів при прийнятті ними управлінських рішень, заслуговують на особливу увагу тому як, постійний кругообіг господарських активів приводить до безперервного відновлення різноманітних розрахунків.

У межах управління дебіторською заборгованістю суб'єктів господарювання, важливими є своєчасне і повне виявлення боржників, достовірне і обгрунтоване відображення дебіторської заборгованості на рахунках бухгалтерського обліку, доцільним буде постійний контроль та аналіз показників дебіторської заборгованості,

використання сучасних форм розрахунків між підприємствами (в т.ч. електронними коштами), при визначенні кола потенційних дебіторів, уникати контрагентів з високим ризиком несплати в строк, використовуючи для цього інноваційні системи моніторингу. Необхідно також враховувати, що чітке знання і дотримання правил списання дебіторської заборгованості забезпечить підприємство від притягнення до відповідальності за порушення податкового законодавства при обчисленні податку на прибуток, податку на додану вартість і забезпечить відсутність судових позовів.

На законодавчому рівні необхідно погодити положення різних нормативних актів, зменшити вплив відмінностей у системі обліку дебіторської заборгованості між вітчизняними і міжнародними стандартами. Як підсумок, можна зробити висновок, що наслідком наявності серйозних проблем у фінансовому стані суб'єктів господарювання є недостатня ефективність управління дебіторською заборгованістю.

Список використаних джерел:

1. Дзобелова В.Б., Давлетбаева Н.Б., Тулупова С.В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю та її вплив на фінансовий стан підприємства: монографія – Стерлітамак: АМИ, 2018. – 121 с.
2. Бородіна Ю.Б. Фактори економічного зростання: фінансовий аспект. *Проблеми сучасної науки і освіти*. – 2014. №9 (27). с. 46-48.
3. Ендовицкий Д.А., Ісаєнко О.І. Фінансові резерви організації. Аналіз і контроль. КноРус, 2009. – 302 с.

УДК 336.77

*Беляєва Л.А.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Кучерова Ю. А.
здобувач вищої освіти,
Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків*

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ У РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ДЕРЖАВИ

В сучасній економіці будь-якої держави вагомою складовою є кредитування. Кредити дають змогу раціонально розподіляти та акумулювати накопичені ресурси населення та успішно інвестувати їх в обіг кредитування, у результаті чого, отримувати прибуток у вигляді відсотків. До того ж кредит виступає одним з основних елементів формування основних та оборотних активів підприємств. Через це, населення може обходитися без обов'язкового нагромадження власних ресурсів, тому актуальність даного питання була і завжди буде.

Поряд із власними ресурсами, кредитні, що виникають на базі залучення тимчасово вільних чужих ресурсів, створюють додаткові можливості для забезпечення прийнятних умов діяльності господарських суб'єктів. Кредит забезпечує процес розширеного відтворення, чим і сприяє безперервності відтворювального процесу та стає чинником його пришвидшення. Прискорення відтворювального процесу за рахунок кредиту пов'язане також зі стимулюючою його роллю: необхідність повернення залучених у позику ресурсів, їх платність та строковість потребують від позичальника підвищення ефективності суспільного виробництва, а отже, прискорення відтворювального процесу [1].

Кредит являє собою значущий компонент ринкової економіки, який в досить великій мірі впливає на процеси великого відтворення на макрорівні і на рівні окремих підприємств. Так як він являється водночас категорією відтворення і перерозподілу, кредит пришвидшує процеси відтворення на всіх його стадіях - обміну, споживання, виробництва, розподілу.

За допомогою кредитів формуються основні і оборотні кошти підприємства; здійснюються розрахунки між товаровиробниками, інвестування, оплата заробітної плати, збільшення обсягу грошових коштів, що бере участь в грошовому обороті; пришвидшуються процеси реального накопичення, формування доходів бюджету, особистого і виробничого споживання, надходження прибутку від реалізації продукції підприємств [3,1].

До речі, на сьогодні в Україні почала діяти державна програма «Доступні кредити 5-7-9%». Метою даної програми є підтримка мікро- та малого підприємства, для того аби була змога для створення нових робочих місць, легалізації діяльності, розширення підприємств та інше.

Передбачено 5% річних для підприємства з річним доходом до 50 млн. грн, за умови найму не менше ніж 2 нових робітники протягом одного кварталу.

7% річних для підприємств з річним доходом до 50 млн. грн. За кожне нове робоче місце відсоткова ставка падає до 0,5% річних але не менше 5% річних.

9% річних для підприємств з річним доходом більше 50 млн грн. За кожне нове робоче місце відсоткова ставка зменшується на 0,5% річних, та не менше 5% річних [4].

Кредит може використовуватися для регулювання безготівкового та готівкового грошового обігу. Безпосередньо банківська система впливає на активність економічних суб'єктів на ринку Тому НБУ шляхом регулювання резервної ставки для комерційних банків може визначати ціну кредитних ресурсів, що надаються комерційними банками суб'єктам господарської діяльності.

Як і у будь якій сфері, галузь кредитування теж має свої проблеми. Звичайно, найбільш серйозні проблеми банківського кредитування підприємств в Україні це:

- нестабільність фінансової та політичної системи;
- недосконале та непостійне законодавство;
- надто високі кредитні відсотки;
- не вигідні умови кредитних угод для позичальників;
- надзвичайно довга процедура розгляду можливості отримання кредиту [2].

Також, однією з проблем є ліквідація значної кількості банківських установ. Наслідком закриття такої великої кількості банків – це припинення кредитування цими банками підприємств і домогосподарств. Через жорсткі вимоги до позичальників в умовах кризи, клієнти закритих банків можуть не знайти новий банк для отримання кредитів, якщо вони не мають кредитної історії з іншим банком.

Отже, аби швидше та якісніше вирішити дані проблеми, необхідно застосовувати комплексний підхід, звичайно, при здоровій співпраці держави, банків та підприємств. Відповідно прийнятим правилам, організація банківського кредитування, розробка дієвої та еластичної системи управління кредитними операціями, необхідне забезпечення його надійною та оперативною обліковою інформацією виступають основою ринкової стійкості та фінансової стабільності комерційних банків. Аби забезпечити організацію ефективної кредитної діяльності комерційні банки мають розробляти власну внутрішню кредитну політику та впроваджувати реальні механізми її реалізації. Завдяки цьому, одна з найбільш значимих задач управління кредитною діяльністю є аналіз та формування кредитного портфеля банку. Також, міжнародний досвід банківського кредитування малого бізнесу може бути спрямований в національний банківський ринок кредитування, що може стати напрямом для інноваційного розвитку українських банків, розвитку економіки і малого бізнесу загалом та наблизить до європейських стандартів. Удосконалення кредитної політики вітчизняними банками має забезпечити покращення фінансового сектору та відновлення темпів економічного зростання в нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Роль кредиту в економіці. URL: <https://cutt.ly/okbQHOК>
2. Брозь К.У. Проблеми кредитування в Україні. URL: <https://cutt.ly/KkbQ790>
3. Солоділова К. В. Сучасний стан кредитування в Україні. URL: <https://cutt.ly/GkbWahn>
4. Державна програма «Доступні кредити». URL: <https://cutt.ly/Qlрk8dF>

УДК 657: 331.2

Беляєва Л.А.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування.

Манько М.О.

здобувач вищої освіти,

Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна, м. Харків

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ З ОБЛІКУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Праця виконує важливу роль в житті людини, вона виховує, розвиває та задовольняє потреби особи. Заробітна плата - це матеріальна винагорода у вигляді грошових коштів, котрі виплачує роботодавець працівнику за виконану ним роботу. Облік заробітної плати можна назвати одним із найскладніших на підприємствах, адже лише правильно підібрана система оплати праці зможе сприяти зростанню виробництва та поєднувати інтереси найманого працівника та керівництва. Це є надзвичайно актуально в даний час, в період, коли Україна має негативні явища такі як: карантин, що зумовлений пандемією COVID-19; кризовий стан промисловості; АТО та незначна підтримка малого бізнесу. На даний момент, для кожного підприємства головною метою, насамперед, є недопущення банкрутства, підвищення рівня продуктивності праці, якісних характеристик продукту, що виробляється, зменшення витрат і, як наслідок, збільшення прибутку

До проблем із заробітною платою можна віднести так звану зарплату в «конвертах». Здається, що немає таких людей, які б не знали, що це і це дуже сумно. У бухгалтерському обліку частина заробітної плати показуватися не буде, що означає, що і сплати податків не буде з цієї частини. Тому Україна і має такі низькі пенсії для пенсіонерів, які ледве на неї проживають.

Розрахунок з персоналом з оплати праці – це найскладніша область бухгалтерського обліку. Щоб працювати в даній сфері людина повинна бути максимально сконцентрована, уважна, обережна, точна та вчасно виконувати всі операції. Звідси виникає наступна головна трудність, яка постає перед бухгалтером, постійні зміни законодавчих

та нормативних актів, котрі регулюють оподаткування витрат на оплату праці. Тому, бухгалтер повинен постійно слідкувати за змінами, щоб правильно здійснити оподаткування тієї чи іншої виплати. Також він повинен слідкувати за змінами у прожитковому мінімумі та мінімальній заробітній платі, адже від цього залежить розмір податкової соціальної пільги для податку з доходів фізичних осіб [1].

Сьогодні ще існують підприємства, які ведуть паперовий облік, але це зовсім не зручно, адже у світі з'явилися нові технології, які дають змогу автоматизувати облік, що підвищує оперативність, аналітичність та достовірність даних на підприємстві. Найбільш поширеною формою обліку являється паперово-електронна, тобто паперові оригінали існують, але більша частина роботи виконується автоматизовано.

Також можна відзначити, що на виробництвах існує низька заохочувальна роль надбавок та премій, несвочасність виплат заробітної плати й відпусток з різних причин та незначна різниця в окладах різних розрядів працівників [2]. Для розуміння даної проблеми зображено рисунок 1, який містить інформацію про суми заборгованості із виплати заробітної плати в Україні 2010-2021 рр. (станом на 1 січня, млн грн).

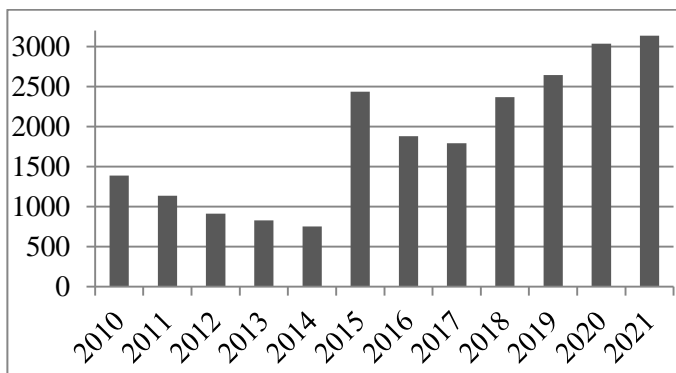

Рис.1 Заборгованість із виплати заробітної плати в Україні 2010-2021 рр.

Джерело: [3]

За даними діаграми, можна сказати що станом на 2021 рік заборгованість по виплаті заробітної плати є найвищою протягом 11 років. 2015 рік мав високий стрибок із заборгованості, що зумовлено фінансовою кризою в Україні. З 2010 по 2014 роки заборгованість знижувалася, а от з 2017 року заборгованість лише зростає.

На сьогодні Україна має ряд невирішених проблем в системі оплати праці. Необхідно удосконалювати систему оплати праці на законодавчому рівні, шукати нові рішення, вивчаючи досвід зарубіжних країн. Заробітна плата повинна залежати від результатів праці, стимулювати розвиток виробництва, ефективність роботи підприємства в цілому та підвищувати якісні та кількісні результати праці. Низька заробітна плата призводить сьогодні до зниження рівня впевненості суспільства у майбутньому, тому більшість молоді прагне та їде закордон в пошуках кращого життя, ніж в Україні. Хоч мінімальна заробітна плата і зросла з 1 січня до 6000 грн, проте це зовсім не мотивує українців залишатися на Батьківщині. Тому держава повинна стимулювати внутрішнє споживання, запровадити певні заходи щодо «тіньових» заробітних плат на законодавчому рівні та підвищити рівень купівельної спроможності громадян.

Список використаних джерел:

1. Козак О.А. Проблеми обліку розрахунків з оплати праці. 2013. URL: <https://lektsii.org/5-27952.html>.
2. Безпалько О. С. Вдосконалення обліку заробітної плати працівників підприємства. 2018. URL: <https://urlid.ru/c915>.
3. Сума заборгованості із виплати заробітної плати в цілому по країні у 2010-2021 роках. URL: <http://surl.li/kzao>.

УДК (005.5:005.21):004.9

*Бондарчук В. В.
к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО КОНТРОЛІНГУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У зв'язку з ускладненням інформаційних зв'язків в системі управління аграрним підприємством та виникненням нових запитів на якість інформаційних потоків у зв'язку з поширенням у практиці прийняття управлінських рішень та контролю за їх реалізацією сучасних технічних засобів і комп'ютерних технологій, сьогодні між цими двома функціональними блоками з'явився третій – контролінг, мета створення якого полягає у формуванні цілісної системи управління процесом досягнення поточних та проміжних цілей в діяльності підприємства, а також прийняття своєчасних рішень з оптимізації співвідношення «витрати — прибуток» для досягнення запланованих цілей у вигляді чітко окреслених результатів.

Система контролінгу використовується на підприємстві для підтримки оперативних рішень з усунення виявлених небажаних відхилень в процесі операційної діяльності та недопущення кризового стану.

В системі побудови контролінгу як важливої сучасної інформаційно-аналітичної моделі на підприємстві, можна виділити такі його складові елементи, як постановка цілей, планування реалізації цілей, організація управлінського обліку, налагодження системи інформаційних потоків в системі управління підприємством, аналіз різних видів планів та виробничих завдань, організація процесу контролю, аналіз отриманих результатів та виявлених відхилень. Постановка цілей в загальному процесі контролінгу передбачає визначення кількісних та якісних цілей підприємства і вибір критеріїв, по яких можна оцінити ступінь досягнення поставлених завдань перед операційною діяльністю в процесі її здійснення.

В процесі планування реалізації цілей здійснюється перетворення цілей підприємства в прогнози і плани. Першим важливим крок

планування є аналіз сильних та слабких сторін діяльності підприємства, його можливостей та небезпек. За результатами цього інформаційно-аналітичного процесу спочатку розробляється стратегія його розвитку на середньострокову та довгострокову перспективу, а потім – планові завдання або виробничі завдання для усіх структурних підрозділів підприємства, задіяних до реалізації стратегії. Організація управлінського обліку, як елемент контролінгу, ставить своїм завданням відображення всієї фінансово-господарської діяльності підприємства у ході виконання планових завдань підрозділами підприємства. Специфіка управлінського обліку полягає в тому, що він орієнтований на інформаційні потреби керівника підприємства і керівників підрозділів, які пов'язані з прийняттям і реалізацією оперативних, поточних та стратегічних управлінських рішень. Для ефективного виконання цього завдання необхідно сформувані на підприємстві в межах контролінгу адресні цільові інформаційні потоки. Саме контролінг є постачальником інформації, необхідної для забезпечення ефективного функціонування системи управління на підприємстві. Спеціалісти функціональних підрозділів на основі сформованих інформаційних потоків здійснюють аналіз виконання планових завдань, визначають фактично отримані результати та порівнюють їх з нормативними, визначеними в процесі планування. З метою перевірки на об'єктивність відображення витрат і результатів діяльності використовується функція загального контролю, яка оцінює рівень впливу поточних і проміжних результатів на досягнення стратегічних орієнтирів в середньостроковому та довгостроковому періоді.

Отримавши в такий спосіб оперативну інформацію про стан діяльності підприємства, керівники на різних рівнях управління в межах своїх повноважень можуть здійснювати моніторинг фінансово-господарської діяльності як окремих підрозділів, так і підприємства, загалом, відслідковувати процеси у режимі реального часу, складати оперативні звіти за результатами роботи, порівнювати цільові результати з фактично досягнутими, пропонувати заходи з усунення виявлених відхилень, або закріплення та подальшого розвитку проміжних результатів.

Таким чином, основним завданням інформаційного забезпечення

організації ефективного контролінгу на підприємстві є: збір, обробка та передача необхідної інформації для оперативного прийняття оптимальних управлінських рішень шляхом регулювання структури активів та пасивів підприємства; перевірка законності, ефективності та доцільності використання господарських засобів коштів та майна; оцінка ефективності діяльності підприємства в розрізі реалізованих виробів, центрів відповідальності, управлінських і технологічних рішень; складання внутрішніх звітів, інформація яких призначена для потреб ведення фінансового обліку.

УДК 657.1 : 336.741

Бруханский Р.Ф.

*д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Спільник І.В.*

*к.е.н., доцент кафедри обліку та економіко-правового
забезпечення агропромислового бізнесу,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль*

ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВІ ПАРАМЕТРИ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ВЛАСТИВОСТЕЙ КРИПТОВАЛЮТИ

Стратегічно орієнтованою домінантою модернізації сучасної економіки є гіперактивний розвиток її віртуальної сфери, зростання ажіотажу та імплементації цифрових технологій у реальний сектор. Фундаментальним елементом і важливим атрибутом віртуалізації та цифровізації економіки є використання криптографічних засобів, які впевнено завойовують право на існування, інколи кидаючи виклик класичним економічним законам, руйнуючи традиційні уявлення та вимагаючи радикальних змін у системі звичних бізнес-процесів. Використання криптографічних об'єктів доцільно визнати новітнім унікальним явищем (з поки що обмеженою сферою застосування).

Не зважаючи на значну невизначеність ринку і його прогресуючу волатильність, криптовалюти стають новим атрибутом сучасності, який неможливо ігнорувати. Усвідомлення того, як функціонують такі валюти, і власне Blockchain (блокчейн) технології, завдяки якій вони стають можливі, сприяють використанню додаткових переваг у веденні сучасного бізнесу.

Оскільки цифрові валюти набувають значної популяризації та стають прийнятними, все більше суб'єктів розглядають їх як об'єкт для інвестування, або будуть практикувати їх як засіб платежу [1].

У звіті КPMG наводяться важливі тенденції використання сурто: Bitcoin як цифровий засіб заощадження вартості; Ethereum як засіб залучення коштів; Litecoin як децентралізований, захищений криптографією засіб платежу, який є дешевим і швидким [3].

Результати крайніх досліджень свідчать, що кожна криптовалюта володіє своїми унікальними особливостями та характеристиками, відповідно аргументація причин їх придбання може бути різною, що призводить й до відповідно різних облікових наслідків.

З метою мультивекторного сприйняття й адекватного визнання криптовалюти доцільною вважаємо спробу ідентифікації спектру її характеристик і властивостей, оскільки саме ці параметри слід брати до уваги при трансформації подальшої облікової політики.

Для належної ідентифікації спектру властивостей криптовалюти, на нашу думку, необхідно розмежувати транзакційні, грошові та негрошові властивості [2, с. 386]:

1. Транзакційні властивості: 1.1) незворотність – після факту підтвердження транзакцію жодним чином не можна скасувати; 1.2) псевдонімність – транзакції публічні, однак прив'язки до конкретної особи за замовчуванням немає; 1.3) швидко і глобально – транзакції в мережі відбуваються миттєво; 1.4) безпечність – криптовалютні кошти (їх продукування та транзакції) захищені криптографічною системою; 1.5) без потреби дозволу – отримання та надсилання криптографічної валюти не вимагає спеціального дозволу і не може бути заборонене;

2. Грошові властивості: 2.1) контрольованість пропозиції – більшість криптовалют обмежують пропозицію токенів, наприклад, у Bitcoin пропозиція скорочується і досягне остаточного значення приблизно в 2140 році; 2.2) немає боргу, але є носій – Fiat-гроші на банківському рахунку створюються заборгованістю, тому що суми на рахунку – це не що інше, як борги. Криптовалюта не є боргами, це такі ж гроші, як золоті монети; 2.3) виконує деякі, такі ж як гроші, функції – класична економічна теорія виділяє такі функції грошей: мірила вартості, засобу обміну, засобу нагромадження, засобу платежу, світових грошей. Для того, щоб бути засобом обігу, криптовалюта повинна бути мірилом вартості, однак через спекулятивну природу криптовалюти та волатильність, вона не може виконувати функцію мірила вартості. Хоча чимало прихильників криптовалюти з ентузіазмом сприймають зростаючу динаміку оцінки, яку демонструють токени. Проте, допоки криптовалюти не відповідатимуть щонайменше трьом критеріям, вони не можуть вважатися повноцінними валютами.

3. Немонетарні властивості: 3.1) відсутність гарантій – оскільки криптовалюта випускається децентралізовано, жодна держава чи організація не бере на себе відповідальність за неї. Ніхто не може гарантувати обмін Bitcoin, на будь-які товари або Fiat-гроші; 3.2) без внутрішньої вартості – не містить у собі внутрішньої цінності, а тому не може бути обмінена на будь-який товар як, наприклад, золото; 3.3) використання «цифрового гаманця» – криптографічна валюта зберігається в «цифровому гаманці», який може бути розміщений у хмарній службі або на окремому комп'ютері. Гаманець, схожий на віртуальний банківський рахунок, дозволяє відправляти або отримувати криптовалюту, здійснювати платежі за товари або послуги; 3.4) волатильність – на відміну від тендерних чи фіатних грошей, криптовалюти не девальвують через інфляцію; 3.5) нематеріальна форма – криптовалюти не мають фізичної форми й існують тільки в мережі. Для виведення за межі цифрового простору мають бути переведені у іншу валюту або товари, послуги тощо.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: Розпорядження Кабінету Міністрів від 17.01.2018 № 67-р / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-p>.

2. Brukhanskyi R., Spilnyk I. Cryptographic Objects in the Accounting System // Proceedings of 9th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT'2019. P. 384–387.

3. KPMG report: 'cryptoassets are now impossible to ignore' but there are still challenges facing institutionalization. URL: <https://www.theblockcrypto.com/2018/11/19/kpmg-report-cryptoassets-are-now-impossible-to-ignore-but-there-are-still-challenges-facing-institutionalization/>

УДК 005.9:658.87

*Бугріменко Р.М.
к.е.н., доцент кафедри економіки та управління,
Харківський державний університет харчування та торгівлі,
м. Харків*

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Динаміка змін у сучасному суспільстві та економіці потребує нових підходів до стратегічного управління та управління змінами. Будь-яка організація – від виробничого продуктового підприємства до громадських організацій – повинна прогнозувати своє майбутнє загалом та за окремими напрямками діяльності, продуктами та послугами. Зміни вже апріорі закладені в життєвий цикл розвитку підприємства, а також динамічно супроводжують проекти запровадження нових технологій. Саме це зумовлює розроблення стратегії та сценарію запровадження змін на підприємстві та їх сприйняття персоналом.

На сучасному етапі розвитку Україна при розбудові національної економіки та впровадженні європейського досвіду повинна спиратися на розвиток як великого так і малого підприємництва. У зв'язку із нестабільністю зовнішнього середовища у підприємства зростає необхідність впровадження стратегічного управління, саме за допомогою цього національні підприємства зможуть вийти на значно вищий рівень.

Розвиток підприємства та його функціонування являють собою цілеспрямовані безперервні процеси, які суттєво поєднані з процесом стратегічного управління. На даному етапі Україна орієнтована на впровадження стратегічного управління як на зовнішньому так і на внутрішньому оточенні підприємства. Саме стратегічне управління демонструє ефективність діяльності підприємства в довгостроковій перспективі за допомогою встановлення довгострокових цілей формування стратегічного бачення, і розробки відповідних стратегій [1].

Зміни стратегічного характеру на підприємстві можна розглядати як зміни що викликані швидким розвитком ринку, та зміною головних пріоритетів підприємства. Вони потребують всебічного та поглибленого вивчення бо впливають на всі аспекти діяльності підприємства. Стратегічні зміни поділяються на типи та види, торкаються кожний відділ на підприємстві та залежать від коригування та реалізації менеджером на підприємстві, також їх можна класифікувати як часткові, локальні, та радикальні.

Стратегічні зміни у процесі стратегічного управління можуть здійснюватися за певним планом. Спочатку визначається місія підприємства – основна причина його функціонування. Після цього розробляється бачення на майбутнє. Далі визначаються головні цілі, яких прагне досягти підприємство та цінності – основні принципи, яких буде воно дотримуватись в процесі функціонування. Після цього здійснюється аналіз зовнішнього середовища та аналіз потенційних можливостей самого підприємства.

Потім на основі цих результатів аналізу формується головна найважливіша стратегія, яка потім передається на нижчі рівні управління підприємством, нижчі рівні працівників отримують її у вигляді функціональних та ресурсних стратегій. Коли стратегія підприємства розроблена, починається її реалізація. Здійснюється постійний контроль за результатами та процесом реалізації та все це зводиться в оцінку на основі отриманих результатів. Якщо в процесі реалізації стратегії відбулися відхилення від головної стратегії підприємства, то здійснюється зміни стратегії шляхом внесення стратегічних змін.

Процес стратегічного планування характеризується тим, що в процесі його використання потрібно не тільки приймати конкретні рішення, але й часто вирішувати завдання, пов'язані з вибором схожих дій. Це відноситься до самої стратегії, вибору місії, цілей підприємства, перерозподілу ресурсів, вибору завдань стратегічного управління [2].

У літературі наукового спрямування, а саме літературі зі стратегічного управління розглядаються переважно стратегічні

зміни, які обумовлені впровадженням стратегії на певному підприємстві. Ці зміни здійснюються у сфері фінансування, організаційної культури, забезпечення ресурсами тощо і, на відміну від змін, що зумовлені переважно змінами зовнішніх умов підприємства, відбуваються на протязі всього періоду впровадження стратегії [3].

Стратегічне управління буде ефективним і результативним, якщо його модель відповідає конкретній ситуації та конкретним умовам на певному етапі розвитку підприємства [4].

Використання відмінних одна від одної моделей стратегічного управління, як основної системи управління на підприємствах роздрібної торгівлі, може дати можливість не тільки якісно планувати подальший розвиток підприємства, але й спрямувати його діяльність на кінцевий результат. Саме впровадження стратегічного управління на підприємствах роздрібної торгівлі посилить їх конкурентоспроможність та вагу на ринку.

Список використаних джерел:

1. Могилевська О. Ю. Специфіка стратегічного управління промисловим підприємством. *Економіка & держава*, 2007. №2. С. 302.
2. Портер М. Стратегія конкуренції. Основи стратегічного управління. Київ, 2013. 384 с.
3. Балабанова Л. В. Управління конкурентоспроможністю підприємств на основі стратегічного управління: монографія. Донецьк: ДонГУЕТ, 2014. 468 с.
4. Бугріменко Р.М., Смірнова П. В. Стратегічні зміни в контексті стратегічного управління підприємством. Професійний менеджмент в сучасних умовах розвитку ринку: матеріали VIII наук.-практ. конф., (Харків, 1 листоп. 2019 р.). Харків : НФУ, 2019. С. 142-144.

УДК 657

*Василюшин С. І.
д.е.н., доцент, завідувач кафедри
бухгалтерського обліку і аудиту,
Харківський національний аграрний університет
ім. В.В. Докучаєва, м. Харків*

КОМПЛАЄНС ЯК СКЛАДОВА ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ

Безпекова трансформація спроможності інституту бухгалтерського обліку має базуватися на основі створення та ефективного функціонування адаптивних організаційних і та комунікаційне забезпечення. Значущість проблеми організації бухгалтерського обліку пов'язана з формуванням системи економічної безпеки підприємств, яка дозволить приймати ефективні управлінські рішення і забезпечити захист від негативного впливу з боку зовнішніх та внутрішніх користувачів.

Під час розгляду організаційних засад управління економічною безпекою найважливішим етапом є вибір організаційної моделі з установленням конкретних функціональних організаційних регламентів та забезпечення контролю за їх виконанням.

Особливої ваги в мінливому конкурентному середовищі набуває розвиток корпоративного комплаєнса як здатності діяти відповідно до набору певних правил, порядків або запитів. З погляду зміцнення економічної безпеки під комплаєнсом розуміємо систему контролю за ризиками, які виникли через недотримання норм чинного законодавства, внутрішніх організаційних регламентів, етичних норм професійної діяльності і проявів корупції.

Під політикою комплаєнса менеджмент підприємства має розуміти стандарти та принципи, яких дотримується підприємство, а також основні кроки для досягнення стратегічної мети у процесі взаємовідносин із бізнес-партнерами та внутрішньому управлінні.

Політика комплаєнса є невід'ємною складовою стратегії підприємства та обов'язкова для будь-яких структурних підрозділів чи працівників. Менеджмент підприємства має постійно переглядати політику комплаєнса на відповідність середовищу бізнесу, щоб забезпечити технічне ефективне дотримання національних та міжнародних режимів санкцій.

У контексті обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою бізнесу, на нашу думку, у основі політики комплаєнса має бути дотримання санкційного та внутрішнього комплаєнса, а також антикорупційна політика.

Основний ефект комплаєнса в разі імплементації його норм службами економічної безпеки (чи відповідними працівниками у корпоративне середовище підприємства) полягає в:

- досягненні прозорості та достовірності показників фінансової звітності;
- поліпшенні ділової репутації підприємства в конкурентному середовищі;
- імплементації політики справедливості й законності;
- поліпшенні корпоративної культури й етичних норм професійної діяльності фахівців, передусім топ-менеджменту підприємства.

Основними складовими санкційного комплаєнса є постійне обстеження та моніторинг контрагентів на предмет відсутності санкцій проти нього; санкційний контроль бізнес-оточення на етапах укладання договорів та конкретних транзакцій; у разі недостатності джерел даних вимагання додаткових пояснень від бізнес-партнерів.

Основними складовими внутрішнього комплаєнса є відповідність організаційних регламентів управління економічною безпекою підприємства та його обліково-аналітичного забезпечення вимогам законодавства; мінімізація ризиків настання негативних наслідків, пов'язаних із застосуванням до підприємства заходів впливу за недотримання вимог законодавства, регуляторних вимог і принципів етичного ведення бізнесу тощо.

В основі антикорупційної політики підприємства – формування нульової толерантності до проявів корупції, запобігання хабарництву та повне дотримання чинних антикорупційних законів.

Таким чином, зміна парадигми менеджменту економічної безпеки підприємств ставить нові завдання до системи обліково-аналітичного забезпечення управлінських механізмів, ефективність якого значною мірою пов'язана із ефективністю системи комплаєнса. Сьогодні крупні холдинги та підприємства з іноземним капіталом демонструють високу дієвість заходів комплаєнса і його важливість для менеджменту. Тому означений напрям досліджень є перспективним у теоретичному, методологічному і практичному аспектах.

УДК 658.012.12.338.3

*Герасимова Т.І.
викладач кафедри «Облік і податкування»,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський*

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ І ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Здійснюючи господарську діяльність в сучасних умовах ринкового простору, кожне підприємство прагне успішно функціонувати та розвиватися. Мета кожного підприємства, в умовах ринкових відносин, підтримувати і посилювати конкурентні позиції, раціонально використовуючи свій потенціал в процесі господарської діяльності, в підготовці та прийнятті управлінських рішень.

Для досягнення чітко визначених завдань та в стратегії розвитку, невід'ємною частиною планування господарської діяльності підприємств усіх форм власності є стратегічний аналіз. Також, стійкий розвиток кожного суб'єкта господарювання залежить і від високоякісної системи обліково-аналітичного забезпечення. В умовах поглиблення ринкових відносин виникає необхідність використання наявних інформаційних ресурсів та для забезпечення їх діяльності, створення системи обліково-аналітичного забезпечення.

Без розробки моделі обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства не можливо досягти поставлених завдань в прийнятті вірних управлінських рішень. Одним із основних інструментів управління, сучасних умовах господарювання, є облік. Лише завдяки обліку можна отримати вихідні дані про фінансово-господарську діяльність кожного суб'єкта господарювання, як в цілому так і його окремих підсистем – обліку, контролю, аналізу. Облікова інформація є головною передумовою ефективного господарювання, засобом управління

економікою підприємства.

Ефективне управління і здійснення контролю за результатами господарської діяльності підприємства вимагає створення системи гнучкою і достовірної інформації.

Системність, виражена стосунками суб'єктів і об'єктів управління в процесі реалізації функцій управління і формування забезпечує ці функції інформації, є однією з найважливіших характеристик обліково-аналітичного забезпечення управління. Інформаційна складова обліково-аналітичного забезпечення визначається широким спектром видів інформації, стадіями бізнес-процесів і, нарешті, різними підсистемами обліку, де найважливіша роль відводиться управлінського обліку [1, с. 154].

Система обліково-аналітичного забезпечення виконує певні функції, а саме: облікову, аналітичну, контрольну, планову і вимагає формування якісної обліково-аналітичної інформації для прийняття стратегічних управлінських рішень, які дозволять досягнути поставлених цілей. Однак, для прийняття стратегічних управлінських рішень не достатньо результатів аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, а необхідно комплексно-системне дослідження факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і причинно-наслідкові зв'язки між внутрішніми і зовнішніми явищами.

Основою стратегічного управління підприємством є стратегічний аналіз, головною метою якого є пошук стійких закономірностей, що суттєво впливають на фінансово-господарську діяльність.

Стратегічний аналіз – це комплексне дослідження позитивних і негативних факторів, що можуть вплинути на економічне становище підприємства в перспективі, а також шляхів досягнення стратегічних цілей підприємства. За допомогою стратегічного аналізу готують комплексний стратегічний план розвитку підприємства, здійснюють науково обґрунтовану, всебічну і своєчасну підтримку прийняття стратегічних управлінських рішень [2, с. 8].

Стратегічний аналіз дає можливість отримати найважливішу

інформацію для стратегічного управління з метою досягнення поставленої мети, а також, може вивчати господарські процеси всередині підприємства, соціально-економічні явища у зовнішньому середовищі. Оцінюючи сильні та слабкі сторони в діяльності підприємства можливо отримати чітку уяву про можливість досягти поставленої цілі.

Однак, без забезпечення об'ємною та широкою інформацією обліку не можливо аналізувати господарські процеси та ресурси підприємства, оцінити його діяльність та визначити фактори впливу на результати діяльності. Облікова звітність дає можливість узагальнити інформацію про стан і динаміку факторів внутрішнього середовища та зовнішнього оточення.

Обліково-аналітичне забезпечення стійкого розвитку підприємства базується на даних бухгалтерського обліку і дозволяє контролювати всі господарські операції, що сприяє досягненні головної мети та стратегії розвитку.

Стратегічний аналіз діяльності підприємства сприяє досліджувати зміни зовнішнього середовища і оцінити його стратегічний потенціал.

Обліково – аналітичне забезпечення стратегічного аналізу сприяє у вирішенні проблем розвитку підприємств та покращенні його фінансово-господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Шустрова П.В. Обліково-аналітичне забезпечення прийняття стратегічного управлінського рішення. Науковий журнал «Молодий вчений», 2014. № 4 - 154-157 с.
2. Фаріон І.Д. «Стратегічний аналіз». Навчальний посібник для студентів і аспірантів. Тернопіль: ТНЕУ, 2009. – 635 с.

УДК 338.436:637.5

Гнатишин Л. Б.

д.е.н., завідувач кафедри обліку та оподаткування,

Вакулюк С. А.

здобувач вищої освіти ОР «Магістр» ОП «Облік і оподаткування»,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ФОРМУВАННЯ ДОДАНОЇ ВАРТОСТІ АГРАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Додана вартість ототожнюється з вартістю, яка додається в процесі виробництва товарів до вартості сировини, матеріалів, палива на кожній стадії руху товарів від виробника до споживача

Агропродовольча продукція є особливим, стратегічно важливим продуктом аграрних секторів економік країн, її специфічність має прояв у постійності попиту, і в постійності виробництва, що потребує відповідних умов для створення її доданої вартості в ланцюгу «сировина – переробка – доведення до кінцевого споживача». Це дозволить забезпечити відтворення агропродовольчого потенціалу та сприятиме соціально-економічному розвитку територій, країн, регіонів.

Розвиток агропродовольчих ланцюгів створення доданої вартості передбачає створення нових робочих місць, зменшення собівартості сільськогосподарської продукції шляхом впровадження сучасних технологій виробництва, спрощення доступу виробників сільськогосподарської продукції до фінансування та покращення умов фінансування, а також підвищення експортного потенціалу виробників сільськогосподарської продукції та їх конкурентоспроможності на світових ринках.

Основними проблемами формування доданої вартості в аграрному секторі економіки України є відсутність дієвих механізмів створення ланцюгів економічних відносин між учасниками руху агропродовольчої продукції від виробника до кінцевого споживача; нерозвиненість організаційного забезпечення

процесу створення доданої вартості; відсутність знань з формування «ланцюгів відносин» та висококваліфікованих спеціалістів, здатних організувати на локальному та регіональному рівнях ефективні збутові системи агропродовольчої продукції; невелика кількість досліджень в аграрній економічній науці з означених проблем [1].

Суб'єктами координації організаційного забезпечення створення доданої вартості агропродовольчої продукції є всі підприємства (організації), що перебувають у ланцюзі створення цієї вартості, а також інститути державного управління, місцевого самоврядування, лідери й актив громад. Держава забезпечує розвиток агропродовольчих ланцюгів створення доданої вартості шляхом:

- стимулювання розвитку виробників сільськогосподарської продукції, які виробляють продукцію з доданою вартістю та забезпечують переробку сільськогосподарської продукції;

- стимулювання розвитку сільськогосподарських кооперативів та інших об'єднань виробників сільськогосподарської продукції;

- стимулювання формування аграрних кластерів;

- здійснення заходів щодо стимулювання розвитку переробної, харчової та інших галузей промисловості;

- забезпечення вільного обороту аграрних розписок та складських свідоцтв, поступовий перехід на електронний документообіг у сільському господарстві;

- створення та популяризації національного бренду, а також локальних брендів сільськогосподарської продукції, яка вирощується у певних регіонах України [3].

Важливим чинником організаційного забезпечення створення доданої вартості агропродовольчої продукції в умовах кооперації та інтеграції є формування системи фахового документального супроводу взаємовідносин учасників. Фіксація в організаційних документах напряму діяльності кооперативу та меж взаємовідносин його учасників забезпечить якість реального виконання зобов'язань учасників у межах контракту, що зумовить формування «зон створення прибутку» за рахунок збільшення

циклів створення доданої вартості (рис.).

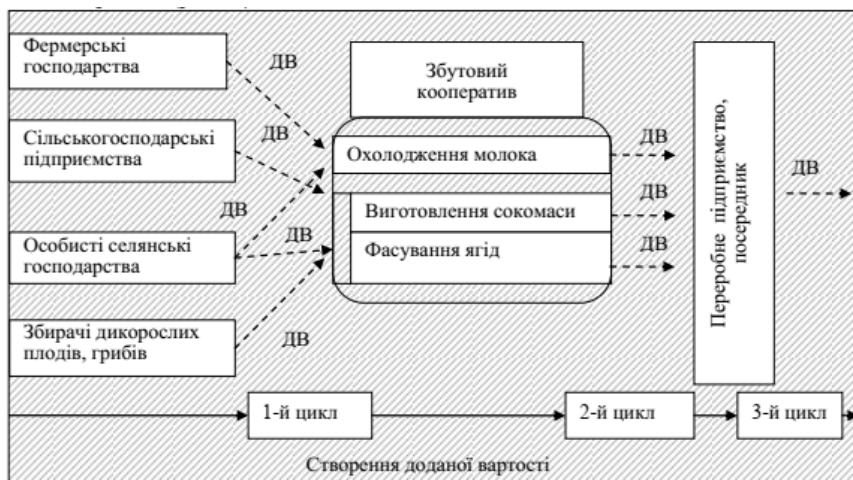

Рис. Кооперативна організація створення доданої вартості на локальному рівні аграрного сектора [2]

Кооперація є перспективною організаційною формою створення доданої вартості агропродовольчої продукції на локальному рівні її виробництва (на сільських територіях), що зумовлює виникнення додаткових циклів процесу створення доданої вартості. Перспективами кооперативного об'єднання сільськогосподарських товаровиробників можна вважати міжорганізаційні мережі, які кластеризуються навколо одного певного продукту (молочної, м'ясної, зернової групи).

Список використаних джерел:

1. http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/8_2018/6.pdf
2. [file:///C:/Users/HP/Downloads/6_Kravchuk_article%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/HP/Downloads/6_Kravchuk_article%20(1).pdf)
3. <https://ips.ligazakon.net/document/JH72I00A?an=173>

УДК 657:658.589

Гнатишин Л. Б.

д.е.н., завідувач кафедри обліку та оподаткування,

Костирко І. Г.

д.е.н., професор кафедри обліку та оподаткування,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

СПЕЦИФІКА ОБЛІКУ ІННОВАЦІЙ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Інновація вимагає здійснення певних витрат на дослідження і розробку, які є її складовими. Для обліково-інформаційного забезпечення грошової оцінки інновацій, витрати, пов'язані з їх розробкою і впровадженням з метою обліку запропоновано класифікувати за двома групами:

- витрати некапітального характеру – витрати, що не відносяться до первісної вартості інновацій (витрати на дослідження);

- капітальні витрати – витрати, що включаються до первісної вартості інновацій (витрати на розробку).

Вважаємо доцільним відображати інновації у складі нематеріальних активів, оскільки цьому не суперечить П(С)БО 8 «Нематеріальні активи». В умовах сільськогосподарського виробництва облік внутрішніх інновацій в плані формування їх первісної вартості слід здійснювати з використанням рахунку 154 «Придбання (створення) нематеріального активу». Такої ж думки дотримується Л.С.Шатковська [2], яка пропонує у спеціальній відомості відкривати окремі аналітичні рахунки за видами інноваційних витрат. Оприбуткування інновації варто здійснювати на рахунок 127 «Інші нематеріальні активи» за первісною вартістю, яка включає прямі витрати на оплату праці, прямі матеріальні витрати, інші витрати, безпосередньо пов'язані із створенням цього нематеріального активу та приведенням його до стану придатності для використання за призначенням (оплата реєстрації юридичного права, амортизація патентів, ліцензій тощо) [1]. Реалізація інновації

зацікавленим суб'єктам ринку передбачає отримання відповідного зиску. Так, дохід передбачається нагромаджувати на рахунку 742 «Дохід від реалізації необоротних активів».

За результатами дослідження встановлено неадекватність інформаційного забезпечення інноваційної діяльності потребам управління та аналізу. Також були сформовані конкретні пропозиції щодо обліку витрат на інновації, зокрема:

1. З метою документального оформлення капітальних витрат на інновації використовувати Відомість аналітичного обліку витрат на розробку та випробовування інновації, яка відривається на початковій стадії розробки інновації і ведеться шляхом занесення сум витрат, понесених у процесі її створення до моменту введення її в господарський оборот. Такі витрати слід представляти в розрізі видів робіт, інформацію про витрати подавати по окремих об'єктах, що дозволить сформуванню їх первісну вартість.

2. Наявність багатьох умов щодо віднесення витрат на дослідження та розробку до активів підприємства вказує на доцільність затвердження методичних рекомендацій щодо їх обліку відповідно до галузевих особливостей на кожному етапі створення об'єктів.

3. Деталізувати форму Приміток до річної фінансової звітності додатковою інформацією про собівартість реалізації та дохід від реалізації інноваційної продукції;

4. Щодо інновацій як нематеріального активу, в першому розділі Приміток до річної фінансової звітності доцільно ввести додаткові рядки для відображення інформації про первісну вартість, амортизацію, знос, та рух інновацій.

Список використаних джерел:

1. Гнатишин Л. Б., Петришин Л.П., Сиротюк Г.В. Облік інновацій в сільському господарстві. *Науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету: Наука й економіка*. Хмельницький, 2008. Вип. 1 (9). С. 203-208.

2. Шатковська Л.С., Камінська Т.Г. Облік інноваційної діяльності. *Облік і фінанси в АПК*. 2006. №9-10. С.127.

УДК 329.13

Годнюк І.В.

*к.е.н, доцент, викладач кафедри обліку і оподаткування,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-
економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський
Вольська А.О.*

*к.е.н, доцент, викладач кафедри фінансів та економіки,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-
економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський*

ЗВІТНІСТЬ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Глобалізація світової економіки характеризується накопиченням значного фінансового та інтелектуального капіталу, що відповідно створює потребу у розширенні об'єктів обліку та показників звітності.

Важливу роль в сучасній економіці грає інтелектуальний капітал, який сприяє створенню фундаментальної вартості внаслідок підвищення конкурентоспроможності продукції, вдосконалення технологій, бізнес-процесів, економії матеріальних, фінансових, трудових, інших видів ресурсів, а також підвищення іновативності бізнесу в усіх його аспектах.

Потребу у відображенні нематеріальних активів та інтелектуальному капіталі дослуджувало багато вчених. Зарубіжні вчені М.М. Блер, С.М.Х. Уоллман зосереджують увагу на тому, що розподіл інвестиційних ресурсів потребує аналізу інформації про нематеріальні активи компаній, що передбачає їх оцінку та відображення у звітності. Б. Лев зазначає, що інвестор повинен володіти інформацією про нематеріальні активи, оскільки саме ці активи (інноваційні можливості, інтелектуальний і організаційний капітал, людські ресурси) слід вважати ключовими факторами виживання та успіху [3].

Показник інтелектуального капіталу знаходить своє відображення у інтегрованій звітності, яка регулюється

Міжнародним стандартом інтегрованої звітності (IIRC) [2], та демонструє зв'язок між організаційною стратегією, управлінням, фінансовими результатами та інтелектуальним, соціальним, екологічним та економічним контекстом діяльності та надає комплексний огляд стратегії, системи управління, ризиків впливу на генерування вартості та зростання потенціалу стійкого розвитку підприємства.

Підсумковим документом концепції інтегрованої звітності є формування стандартизованого інтегрованого звіту, який відображає результати роботи і комунікації різних структур компанії. Інтегрована звітність в Україні на державному рівні не регламентується. Проте в українській практиці з'явився новий вид звітності - Звіт про управління, що базуються на міжнародних принципах до інтегрованої звітності [1].

Важливим показником звітності також має стати земельний капітал у вигляді земельних ресурсів, що залучені до господарського обороту. Ключевим фактором капіталізації земельних ресурсів слід вважати відповідну трансформацію вартості земельного капіталу. Також основною умовою формування земельного капіталу є відображення його вартості у балансі, що фактично збільшує активи підприємства та дає можливість додаткових інвестицій.

Також в умовах глобалізації важливим є впровадження в практику діяльності підприємств складання актуарної фінансової звітності, що може надати інформацію реальним та потенційним інвесторам про додаткові економічні вигоди від залучення інвестицій у розвиток бізнесу та перспективи зміни майбутніх грошових потоків

За результати досліджень Інституту привілейованих бухгалтерів Англії та Уельсу (ICAEW), що були представлені у «Річному звіті XXI-го ст.» авторами отримано висновок про необхідність переходу системи звітності на висвітлення інформації про майбутні перспективи компанії, яка базується на реальній вартості та має не національну, а глобальну орієнтацію [3].

З цього питання рядом вчених: А. І. Шигаєва, С. Д. Лучик, В. І.

Євдошак, Ю. А. Маначинська, було розробило проект стандарту НПСБО 3 "Актуарна фінансова звітність"[4].

Відповідно розробка концепції актуарного обліку і його впровадження на підприємствах України має велике значення для вдосконалення та збільшення корисності облікової інформації для учасників сучасних ринків капіталу та аналітичного забезпечення управління діяльністю вітчизняних підприємств, що сприятиме формуванню інформаційної основи для залучення інвестицій у економіку країни.

Список використаних джерел:

1. Безверхий К. Генезис інтегрованої звітності у світі Вісник Тернопільського національного економічного університету. Вип. 3. 2017. С. 87- 96.

2. Международный стандарт интегрированной отчетности. URL: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-3.3>.

3. В.М. Метелиця. Розвиток бухгалтерської професії в умовах глобалізації світової економіки URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-buhgalterskoi-profesii-v-umovah-globalizacii-svitovoi-ekonomiki.html>

4. Годнюк І. В., Вольська А.О. Актуарний облік як система оцінки економічної вартості бізнесу «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством»: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1 (м. Полтава, 23 квітня 2019 року). Полтава, 2019. с.57-59

УДК 657

Грибовська Ю. М.

*к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,*

Серенко В. Р.

*здобувач вищої освіти СВО магістр, ОПП Облік і оподаткування,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава*

СПИСАННЯ ПАЛЬНОГО: НОРМАТИВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ДОКУМЕНТУВАННЯ

Головним документом для списання пального є наказ Міністерства транспорту «Про затвердження Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті» від 10 лютого 1998 р. № 43 (далі – норми № 43). У наказі зазначено: «Норми витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті призначені для планування потреби підприємств, організацій та установ в паливно-мастильних матеріалах і контролю за їх витратами, ведення звітності, запровадження режиму економії і раціонального використання нафтопродуктів, а також можуть застосовуватись для розроблення питомих норм витрат палива» [2].

Важливим аргументом податкових інспекторів є теза, викладена в листі Міністерства інфраструктури від 21 лютого 2017 р. № 1441/18/10-17: «Установлення підприємствами об'єктивних нормативних витрат палива відповідно до методології, що надається Нормами, є, безумовно, важливим для обґрунтованого визначення собівартості перевезень та в цілому собівартості продукції, що постачається споживачам автомобільним транспортом, собівартості послуг з перевезення пасажирів, аргументованого визначення бази оподаткування суб'єктів господарювання тощо» [3].

З метою уникнення суперечностей в законодавчих актах, доцільно користуватися Нормами № 43.

Більшість бухгалтерів користуються внутрішньо затвердженими

нормами по підприємству, оскільки:

1) Норми № 43 не мають імперативного характеру для суб'єктів господарювання, оскільки вони не є нормативно-правовим актом, не відбулося державної реєстрації в Міністерстві юстиції, а тому не є такими, що підлягають обов'язковому застосуванню;

2) у чинному Податковому кодексі України (далі – ПКУ) відсутні записи щодо обов'язкового застосування Норм № 43.

Списання палива на підприємстві повинно бути обов'язково врегульовано внутрішніми наказами на підприємстві та підтверджено відповідними розрахунками. Для списання палива підприємство повинно розробити внутрішні документи, які встановлюватимуть норми його витрат з урахуванням усіх технічних характеристик автомобілів, експлуатаційних норм та інших факторів.

З метою достовірного та ефективного списання палива необхідно:

1) розробити і затвердити внутрішній документ щодо списання палива, в якому необхідно урахувати технічні характеристики автомобілів, умови експлуатації, природно-кліматичні умови та інші чинники;

2) передбачити можливість застосування відповідних коефіцієнтів, на які буде коригуватися базова норма;

3) перевірити розроблені норми на адекватність. Доцільно порівняти внутрішні затверджені норми з Нормами № 43. Якщо є суттєве відхилення установлених норм по підприємству від Норм № 43, варто додатково обґрунтувати/пояснити витрати та навести розрахунки щодо ефективності використання пального;

4) якщо було придбано нове авто (і воно має істотні відмінності від базової моделі) і для нього в Наказі № 43 відсутні встановлені норми, то в такому разі слід звернутися до ДП «ДержавтотрансНДІпроект» з відповідною заявою (додаток Д до Наказу № 43) для розроблення тимчасових індивідуальних норм. Для цього необхідно керуватися абз. 2 пп. 2.1.5 Наказу № 43. Зокрема, важливо пам'ятати, що тимчасові індивідуальні норми є чинними для конкретного підприємства (суб'єкта гос-

подарювання), що замовило їх розроблення для використання в період апробації в певному регіоні та умовах експлуатації транспортних засобів (обладнання) без права поширення на транспортні засоби (обладнання) інших підприємств, організацій (суб'єктів господарювання), у тому числі суб'єктів господарювання, які входять до складу однієї установи, відомства тощо. Тимчасові індивідуальні норми встановлюють на визначений ДП «ДержавтотрансНДПроект» період апробації, що триває до одного року (відлік розпочинається з дати підписання замовником розроблених норм) [1].

Отже, застосування підприємством нормативних витрат палива, що перевищують гранично допустимі значення, установлені нормами, або безконтрольне списання палива і мастильних матеріалів за фактичними витратами є неприйнятним в Україні, оскільки це створює умови для зловживань.

Список використаних джерел:

1. Поддубна Н. Списання пального: нюанси роботи з первинними документами. *Аудитор України*. 2020. № 11 (300). С. 34-37.

2. Про затвердження Норм витрат палива і мастильних матеріалів на автомобільному транспорті: Наказ Міністерства транспорту України від 10 лютого 1998 р. № 43 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0043361-98#Text> (дата звернення: 11.03.2021).

3. Щодо списання палива і мастильних матеріалів дорожнім транспортом суб'єктів господарювання: Лист Міністерства інфраструктури України від 21 лютого 2017 р. № 1441/18/10-17 / Верховна Рада України. URL: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/pisma/mininfrastruktury/list-mininfrastrukturi-vid-1028447.html> (дата звернення: 11.03.2021).

УДК 657

*Грибовська Ю. М.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,*

*Ходаківська Л. О.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,*

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ФІРМОВИЙ ОДЯГ У РЕСТОРАНІ: ОБЛІК ТА СПИСАННЯ

Залежно від терміну служби фірмовий одяг у ресторані обліковують як:

1) Малоцінні та швидкозношувані предмети (далі – МШП) – на рахунку 22 – коли термін корисного використання менший року або операційного циклу, якщо його тривалість більше року (незалежно від вартості) згідно з правилами НП(С)БО 9 «Запаси» [1].

Придбання фірмового одягу відображають записом: Дт 22 Кт 631 (685); видачу працівникам (передачу в експлуатацію): Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 22. Кількісний аналітичний облік фірмового одягу в розрізі відповідальних осіб і місць експлуатації ведуть за аналогією зі спецодягом (п. 23 НП(С)БО 9 «Запаси»);

2) Малоцінні необоротні матеріальні активи (далі – МНМА) – на субрахунку 112 або 117 – коли термін корисного використання більший за рік чи операційний цикл, якщо його тривалість перевищує 1 рік, а вартість не перевищує вартісного критерію, встановленого на підприємстві для розмежування основних засобів і МНМА (п. 5 П(С)БО 7 «Основні засоби») [3].

При придбанні МНМА фірмовий одяг зараховують на баланс за первісною вартістю (п. 7 П(С)БО 7) [3].

Усі витрати, пов'язані з придбанням (виготовленням) МНМА, спочатку капіталізують на субрахунку 153. Придбання в постачальника МНМА – фірмового одягу відображають записом: Дт 153 Кт

631 (685).

Під час введення в експлуатацію витрати списують на Дт 112 або 117 із Кт 153.

Амортизацію нараховують починаючи із місяця введення в експлуатацію за одним із двох методів, обумовлених в обліковій політиці підприємства:

- 50 % у першому місяці використання і 50 % у місяці списання з балансу;
- 100 % у першому місяці використання фірмового одягу.

При нарахуванні амортизації проводять записи: Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 132.

Списання із балансу відображають записом: Дт 132 Кт 112;

3) Основні засоби (далі – ОЗ) – на субрахунку 109 – коли строк експлуатації (носіння) фірмового одягу перевищує 1 рік (або операційний цикл, якщо його тривалість більше року), а його вартість більша за вартісний критерій для визнання ОЗ.

Вартість ОЗ – фірмового одягу амортизують одним із методів, установлених п.п. 1-5 п. 26 П(С)БО 7.

Нарахування амортизації відображають записами: Дт 23, 91, 92, 93, 94 Кт 131.

При списанні з балансу використовують кореспонденцію рахунків: Дт 131 Кт 109; Дт 976 Кт 109.

У ресторанній сфері ОЗ – фірмовий одяг практично не зустрічається. Це властиво більше спецодягу. Здебільшого ресторанний бізнес має справу з МШП – фірмовим одягом.

Внутрішніми регламентами ресторанів передбачається, що без фірмового одягу працівники ресторану не допускаються до робочої зміни. Крім того, функцію фірмового одягу може виконувати і санітарний одяг: головні убори, нарукавники фартухи, халати тощо.

Вартість фірмового одягу доцільно відносити до складу витрат підрозділу, в якому задіяний працівник:

- на рахунок 23 – якщо фірмовий одяг призначений для виробничого персоналу ресторану (працівників кухні);
- на рахунок 92 – якщо фірмовий одяг призначений для

керуючого рестораном, хостесу тощо;

- на рахунок 93 – якщо фірмовий одяг призначений для офіціантів.

Вартість спеціального (фірмового) одягу та взуття, що надаються роботодавцем у тимчасове користування платнику податку, який перебуває з ним у трудових відносинах, до оподаткованого доходу працівника не включається [2].

Відповідно, у разі видачі фірмового одягу на поворотній основі його вартість податком на доходи фізичних осіб і військовим збором не обкладається.

Якщо працівник звільняється і не повертає роботодавцю спеціальний (фірмовий) одяг, виданий йому на поворотній основі (у тимчасове користування), граничний строк використання якого не минув, – вартість такого одягу вважається додатковим благом, і його вартість обкладається податком на доходи фізичних осіб та військовим збором із застосуванням натурального коефіцієнта відповідно до п. 164.5 ПКУ [2].

Якщо працівник, який звільняється, не повертає спеціального (фірмового) одягу, граничний строк використання якого не настав, але компенсує роботодавцю залишкову вартість цього одягу, обкладеного податком на доходи фізичних осіб та військовим збором доходу не виникатиме.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 20 жовтня 1999 р. № 246 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 11.03.2021).

2. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 11.03.2021).

3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> (дата звернення: 11.03.2021).

УДК 657

Гуменюк І.Л.

к.е.н., викладач-методист кафедри фінансів та економіки,

Хазанов В.

студент II курсу,

Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний

соціально-економічний коледж,

м. Кам'янець-Подільський

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ КОНТРОЛЬ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

З метою успішного функціонування підприємства, підвищення рівня рентабельності, збереження та збагачення його активів необхідний налагоджений механізм управління, найважливішим елементом якого є повсякденний внутрішньогосподарський контроль, який є одним із видів економічного контролю власника.

Внутрішньогосподарський контроль як поняття виник ще на початку XVIII століття і виконує систематичне спостереження та перевірку ефективності використання активів та зобов'язань підприємства, виробництва при найменших витратах, повне збереження майна. У той же час цей контроль є складовою частиною ринкового механізму, одним із прийомів перевірки виконання прийнятих рішень, найважливішою функцією управління економікою.

Особливістю внутрішньогосподарського контролю є те, що він функціонує в момент здійснення і оформлення господарських операцій і здійснюється безперервно. У свою чергу це дозволяє вчасно виявити недоліки і накреслити заходи для їх усунення. [1, с. 33].

Внутрішньогосподарський контроль забезпечує якісну розробку та ефективно досягнення цілей, накреслених організацією, що здійснюється шляхом реалізації прийнятих управлінських рішень.

Даний контроль забезпечує зворотний зв'язок між суб'єктом та об'єктом управління щодо оцінки ефективності прийнятих

управлінських рішень. Найвагомим результатом зворотного зв'язку є надання суб'єкту управління об'єктивної, неупередженої, логічно виваженої інформації щодо реалізації прийнятих управлінських рішень та їх ефективності на рівні окремих структурних підрозділів системи. [1, с. 14].

Основною метою внутрішньогосподарського контролю є забезпечення додержання законності і доцільності здійснення господарської діяльності.

В основі розвитку організаційних форм внутрішньогосподарського контролю лежать ряд загальних та специфічних принципів, які забезпечують ефективність його організації на підприємстві, і у кінцевому рахунку, достовірність отриманих результатів контролю, та регулюють процедурну складову його методології.

На будь-якому підприємстві створюється система внутрішнього контролю для виконання поставлених перед нею завдань.

Система внутрішнього контролю складається безпосередньо з органів контролю, які засновані в організації з метою здійснення внутрішніх перевірок, ревізій. Це можуть бути служби внутрішнього аудиту, тобто експертна оцінка додержання економічної політики підприємства, а також контрольно-ревізійний відділ, інвентаризаційна бюро або навіть стороння організація, покликана здійснювати постійний внутрішній контроль на фірмі на договірних засадах. На підприємстві необхідно створювати незалежний відділ внутрішнього аудиту, щоб надавати допомогу адміністрації в контролі за діяльністю підприємства і в досягненні загальної мети. Стосовно Ревізійної комісії контроль на підприємстві, буде ефективним, лише за наявності компетентних кадрів, а згідно Закону України до її складу можуть входити виключно акціонери, серед яких не обов'язково будуть спеціалісти, що також унеможливорює надання даному органу відповідних функцій. Виходячи з цього найбільш доцільним є поточне підпорядкування служби внутрішньогосподарського в період між зборами засновників Ревізійній комісії. Ефективність цих систем залежить від того, чи здатна вона виявляти вчасно можливі шахрайства та

помилки, а також оцінювати ймовірність певних ризикових дій. [2, с. 26].

При розробці ефективної системи внутрішнього контролю адміністрація підприємства, як правило, ставить ряд основних завдань. Для забезпечення процесу управління адміністрація повинна мати надійну інформацію, система контролю має перешкоджати появі недостовірної інформації.

Важливим контрольним моментом може виступати ефективна система фінансового планування, в межах якої передбачаються періодичні повідомлення про результати діяльності порівняно з планом.

Список використаних джерел:

1. Чередніченко М.Г., Руденко Л.О. Концептуальні засади організації внутрішньогосподарського контролю на підприємстві. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 32. С. 239–248.

2. Коцупатрий М., Гуцаленко У. Внутрішньогосподарський контроль: організаційні аспекти та класифікаційні ознаки. Економічний аналіз. 2010. № 6. С. 433–436.

3. Організація внутрішньогосподарського контролю: поняття, форми, фактори впливу. URL: <http://kr-diplom.kiev.ua/referat/ref097.htm>. (дата звернення: 24.03.2019).

УДК 657.1.012.1

Демко І.І.

к.е.н., доцент кафедри облікових технологій та оподаткування

Вагнер І.М.

к.е.н., доцент кафедри облікових технологій та оподаткування

Університет банківської справи, м. Львів

ЦІНОВА ПОЛІТИКА ЯК ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Результативність діяльності підприємства залежить від багатьох факторів і в першу чергу від цінової політики.

Ціна як економічна категорія - це грошове вираження вартості товару, виміряне величиною суспільно необхідного робочого часу, витраченого на його виробництво, вартістю сировини та матеріалів.

Розглядати цінову політику підприємства можна лише з тими завданнями, які ставить підприємство перед собою. Можна виділити такі варіанти поведінки підприємства на ринку і політики у сфері ціноутворення: забезпечення процесу виживання; максимізація поточного прибутку; завоювання лідерства за показники якості; завоювання лідерства за показники частки ринку.

На сучасному етапі формування ринкових відносин в Україні дедалі виразнішими стають притаманні ринку характерні риси - конкурентоспроможність виробництва, оперативність, своєчасність і ризик прийнятих рішень. Досвід країн з розвиненими ринковими відносинами свідчить про те, що важливою складовою загального механізму управління господарською діяльністю підприємств, фінансово-промислових об'єднань є уміло сформована облікова політика

У багатьох випадках робота щодо формування облікової політики на підприємствах обмежується складанням наказу про облікову політику, який часто має формальний характер, переобтяжений інформацією, що дублює інші внутрішні регламенти підприємства.

Міжнародні стандарти обліку визначають облікову політику як

«сукупність принципів, основ, домовленостей та процедур, які приймаються керівництвом при складанні та поданні фінансових звітів».

Статтею 1 Закону «Про бухгалтерський облік» та НП(С)БО 1 облікову політику визначено як сукупність принципів, методів і процедур, які використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Отже, формуючи облікову політику, підприємство має обирати принципи, методи і процедури обліку так, щоб достовірно відобразити фінансовий стан і результати своєї діяльності та забезпечити зі ставність фінансових звітів.

Існуючий перелік елементів методики облікової політики можна поділити на дві групи за впливом на формування цін на продукцію, товари, роботи, послуги.

Одна група з яких здійснює непрямий вплив на формування ціни на продукцію (товарів, робіт послуг) через вплив методик що обираються на формування її собівартості. Друга група здійснює прямий вплив на цінову політику підприємства через обрання методу ціноутворення.

До елементів непрямого впливу належать застосування методів амортизації необоротних активів з деталізацією застосування методів до окремих груп; облік запасів; формування собівартості продукції; загальновиробничі витрати.

До елементів прямого впливу належать:

1) визначення сегментів та принципів ціноутворення у внутрішньогосподарських розрахунках.

2) по вибору методу оцінки активів та зобов'язань за операціями, які розглядаються, як операції пов'язаних сторін.

З вище переліченого видно: наскільки важливо правильно визначити облікову політику підприємства. Однак при цьому слід враховувати також ряд факторів, які значно впливають на вибір:

- організаційно-правова форма підприємства;
- галузева приналежність або вид діяльності;
- обсяги діяльності, структура підприємства, середньооблікова чисельність;
- податкове поле діяльності підприємства (звільнення від

різного виду податків, ставки податків);

- ступінь свободи дії в умовах переходу до ринку (насамперед, мається на увазі можливість самостійного прийняття рішень у питаннях ціноутворення, вибору партнера);

- стратегія фінансово-господарського розвитку (цілі та завдання економічного розвитку підприємства на довгострокову перспективу, очікувані напрямки інвестицій, тактичні підходи до вирішення перспективних завдань);

- наявність матеріальної бази (забезпеченість комп'ютерною технікою та іншими засобами оргтехніки, програмно-методичне забезпечення тощо);

- система інформаційного забезпечення підприємства (за всіма необхідними для ефективної діяльності підприємства напрямками);

- рівень кваліфікації бухгалтерських кадрів, економічної сміливості, ініціативності та підприємливості керівників фірми;

- система матеріальної зацікавленості в ефективності роботи підприємства та матеріальної відповідальності за виконуваний коло обов'язків.

В процесі управління підприємством є необхідним переосмислення ролі облікової політики. Саме управлінська спрямованість облікової політики має сенс, оскільки повною мірою може впливати на процеси господарювання. Фахівці з обліку повинні не тільки керуватися основними принципами обліку, а й брати участь у розробці стратегічних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Відомості Верховної Ради України, 1999, № 40, ст. 365 (з останніми змінами та доповненнями від 02.06.2016) – Режим доступу: <https://zakon.osmark.com.ua> 2

2. Верига Ю.А. Облікова політика підприємства: навч. посіб. / Ю.А. Верига. – К.: ЦУЛ, 2015. – 315 с.

3. Ціни і ціноутворення: навч.-метод. посібник / В.С. Пінішко, Т.В. Мединська. – Львів: Вид-во ЛКА, 2009. – 346 с.

УДК 351.755.65

Дуда Г.Б.

*кандидат економічних наук, викладач вищої категорії,
Глумацький коледж Львівського НАУ, м. Глуmach*

ПЕРЕВАГИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЕЛЕКТРОННОЇ ТРУДОВОЇ КНИЖКИ

Трудова книжка залишається основним документом про трудову діяльність працівника і вона ж уможливує реалізацію певних його прав. Та незалежно від того, в якій формі фіксуватиметься трудовий шлях людини, деякі правила діятимуть і в подальшому. Зрозуміти значення цього документу для працівника дозволяє Інструкція про порядок ведення трудових книжок працівників [1].

Основні гарантії, пов'язані з веденням трудових книжок:

1. Внесення запису до трудової книжки - елемент оформлення трудових відносин [1].

2. Трудова книжка фіксує всі професійні здобутки працівника.

3. Трудова книжка додатково сприяє реалізації права на пенсію.

4. Видача й заповнення трудової книжки має важливе значення при звільненні. Власник або уповноважений ним орган зобов'язаний в день звільнення видати працівникові належно оформлену трудову книжку і провести з ним розрахунок [2].

5. Трудова книжка забезпечує отримання послуг у період безробіття. Зареєстрований безробітний зобов'язаний під час кожного відвідування центру зайнятості мати з собою трудову книжку та документ, що посвідчує особу.

27.11. 2019 р. на засіданні Уряду було прийнято постанову Кабінету Міністрів України №1084 “Про запровадження обліку трудової діяльності працівника, фізичної особи-підприємця, фізичної особи, яка забезпечує себе роботою самостійно, в електронній формі”[3].

Цією постановою дано старт формуванню електронної трудової книжки (ЕТК). Відтепер кожен охочий має змогу через портал

електронних послуг Пенсійного фонду України подати скан-копії своєї трудової книжки для оцифрування. Ці дані в результаті будуть враховані при майбутньому призначенні пенсії. Відскановані трудові книжки можуть подати як застраховані особи, так і роботодавці за своїх працівників.

Законом України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” визначено, що страховий стаж для призначення пенсій обчислюється за даними, що містяться в системі персоналізованого обліку [4].

Пенсійний фонд зберігає інформацію про стаж та заробітну плату всіх громадян України, які офіційно працюють чи працювали. Вона знаходиться в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов’язкового державного соціального страхування. Ці записи сформовані за даними звітних відомостей, наданих роботодавцями, з липня 2000 року. Відповідно інформація про періоди трудової діяльності до впровадження електронної звітності відсутня. Саме тому, оцифрування паперових трудових книжок є дуже важливим та необхідним.

Переваги запровадження електронної трудової книжки:

- 1) зменшення витрат роботодавців на ведення паперового документообігу;
- 2) спрощення доступу до інформації про набутий стаж працівників;
- 3) врахування даних стосовно освіти та кваліфікації працівників для планування підготовки (перепідготовки) фахівців за актуальними напрямками;
- 4) усунення можливих ризиків і негативних наслідків втрати трудової книжки, її фізичного пошкодження, фальсифікації та внесення недостовірних відомостей до цього документа.

Мінуси запровадження електронної трудової книжки:

- 1) досить часто невідповідність електронної інформації фактичній. Це може стосуватися причин звільнення, або інформації, яка вноситься до реєстру.
- 2) у день звільнення працівник не зможе перевірити коректність запису в електронній трудовій книжці. Якщо роботодавець подасть

звіти або взагалі їх не подасть, записів про звільнення в електронній трудовій книжці не буде.

3) назва компанії підтягується до Пенсійного Фонду за кодом ЄДРПОУ. Якщо назва компанії зміниться, то в історії роботи працівника буде вже нова назва компанії.

4) електронна трудова книжка може бути втрачена у разі системного збою. Нещодавно було ухвалено рішення про створення Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів, щоб створити умови для резервного зберігання цифрових даних, який займатиметься забезпеченням безперервності роботи державних інформаційних ресурсів, резервного копіювання інформації; забезпеченням надійного функціонування серверів, системи зберігання даних та контролю за статистичними даними [5].

Тому звичайно, запровадження електронної трудової книжки це звичайно позитивний момент, але поки триває процес його налаштування, виникає дуже багато спірних моментів.

Список використаних джерел:

1. Інструкції про порядок ведення трудових книжок працівників N 58 від 29.07.93 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0110-93>

2. Кодекс законів про працю України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

3. Постанова КМУ «Про запровадження обліку трудової діяльності працівника, фізичної особи — підприємця, фізичної особи, яка забезпечує себе роботою самостійно, в електронній формі» від 27.11.2019 р. № 1084. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras>

4. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» №1105 від 01.01.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>

5. Постанова КМУ «Про реалізацію експериментального проекту щодо функціонування Національного центру резервування державних інформаційних ресурсів» від 08.02.2021 р. № 94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94-2021>

УДК 657

Єрмолаєва М. В.
к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю
Федько В. В.
магістрант
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ЗАБОРГОВАНІСТЬ ПОКУПЦІВ: ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ВІДОБРАЖЕННЯ У ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В процесі здійснення господарської діяльності аграрне підприємство реалізує вироблену продукцію покупцями та очікує її своєчасної оплати. При цьому взаємовідносини з покупцями регулюються укладеними договорами, а процес реалізації оформляється відповідними бухгалтерськими первинними документами.

Договір визначає вид продукції, її кількість, відпускну ціну, форму здійснення розрахунків, штрафні санкції за недотримання договірних умов, а первинні документи є підставою для визнання господарської операції в обліку та складання кореспонденції рахунків.

Особливу увагу оформленню первинних документів під час здійснення процесу відвантаження продукції покупцям, необхідно звертати саме аграрним товаровиробникам. Це викликано особливою специфікою сільськогосподарської продукції, адже це може бути продукція рослинництва, тваринництва або худоба. При цьому слід керуватися Методичними рекомендаціями щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку виробничих запасів в сільськогосподарських підприємствах затв. Наказом Мінагрополітики України № 929 від 21 грудня 2007 р., а при реалізації худоби - Методичними рекомендаціями щодо застосування спеціалізованих форм первинних документів з обліку поточних та довгострокових біологічних активів, затв. Наказом Мінагрополітики України № 73 від 21 лютого 2008 р.

Слід зазначити, що при відвантаженні сільськогосподарської продукції та худоби використовують виключно товарно-транспортні накладні, оскільки ці документи містять дані не тільки про кількість продукції, яка відпускається покупцям, а й її якісні характеристики, зокрема – сорт, клас, вгодованість худоби, тощо.

Для здійснення оплати покупець отримує від продавця рахунок-фактуру. Слід зауважити, що на сьогоднішній час форма цього документа не затверджена і його складають виходячи із загальноприйнятої практики використання в господарській діяльності [1, с.52].

При отриманні продукції покупець зазвичай надає продавцю довіреність на отримання матеріальних цінностей. Сьогодні порядок застосування довіреностей прописується у договорі і саме на момент укладання договору сторони приймають рішення використовувати довіреність чи ні.

Бухгалтерська служба підприємства здійснює постійний контроль за станом заборгованості покупців, адже грошові надходження за реалізовану продукцію є основним джерелом обігових коштів підприємства. Тому посадовою інструкцією бухгалтера з обліку розрахунків слід передбачити періодичність проведення звірки розрахунків з покупцями з оформленням відповідного Акту звірки [2].

Важливим аспектом обліку розрахунків з покупцями є відображення інформації про процеси реалізації у фінансовій звітності. Так, у ф. № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» відображають дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги на початок і кінець року за чистою вартістю реалізації. У Примітках до річної фінансової звітності ф. № 5 надається розшифровка товарної дебіторської заборгованості за термінами виникнення. Сільськогосподарські товаровиробники додатково у XV розділі Приміток наводять інформацію про фінансові результати від первісного визнання та реалізації сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів у розрізі видів продукції та біологічних активів [3]. Це свідчить про важливість інформації про продаж сільськогосподарської продукції

для користувачів даних фінансової звітності, оскільки саме аграрні підприємства формують обсяги та якість продовольчого ринку держави.

Список використаних джерел:

1. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. [для студ. вищих навч. закл.] / За заг. Ред. В. Я. Плаксієнко. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 440 с.
2. Єрмолаєва М. В., Мойсієнко С. П. Розрахунки сільськогосподарських товаровиробників з покупцями та замовниками. *Імплементация інновацій обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку сучасного бізнесу*: матеріали І Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Харків, 22 березня 2018 р.). Харків, 2018. С. 75-76
3. Єрмолаєва М. В., Скиданенко Ю. Д., Трушина А. Ю. Річний фінансовий звіт підприємства: вплив міжнародних стандартів на його зміст і форму. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. Економічні науки*. Харків, 2017. Вип.185. С. 200-215

УДК 658.87:005.3

Зонвіре О.

*аспірант кафедри економіки та управління,
Харківський державний університет харчування та торгівлі,
м. Харків*

ОЦІНКА МОЖЛИВОСТЕЙ СТРАТЕГІЧНОГО ПЕРЕТВОРЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ РИТЕЙЛУ

Пропонується матриця оцінки можливостей стратегічного перетворення підприємств ритейлу з метою подальшого цільового аналізу суб'єктів господарювання роздрібної торгівлі (рис. 1). Запропонована матриця можливостей створена на основі сполучення двох показників – частки непродовольчих товарів в товарній групі та частки роздрібного товарообігу мережі Інтернет. Застосування першого показника обумовлено тим, що не всі підприємства роздрібної торгівлі спеціалізуються виключно на товарах промислової або непромислової групи, а відповідно до стратегії блакитних океанів ініціатором створення нового ринкового простору може виступати будь який суб'єкт господарювання.

Другий показник матриці визначає потенційні можливості для ринкового відокремлення. Враховуючи щільність ринку роздрібної торгівлі, динамізм зовнішнього середовища, стратегічне конкурентне позиціонування повинно ґрунтуватися на протизазі існуючим традиційним засобам. Тому суб'єкти господарювання, які в своїй діяльності застосовують можливості Інтернет-простору потенційно мають більш високі можливості для повного відокремлення від дійсного середовища.

Враховуючи архітектуру основоположних показників матриці, радикальність потенційних перетворень умов функціонування підприємства, перетин їх рубіжних значень формує чотири відповідні квадранти, кожен з яких розглянемо більш детально.

Квадрант 1. В цьому квадранті позиціонуються підприємства, які не мають чіткої продовольчої або непродовольчої спеціалізації.

Застосування цифрових технологій у формуванні товарообігу є також незначним. Тобто дану позицію займають малі або мікротрібні підприємства чи посередники, які функціонують переважно на стихійних ринках.

Рис. 1. Матриця можливостей стратегічного перетворення підприємств роздрібною торгівлю [1]

Можливості стратегічних перетворень такого типу підприємств можна охарактеризувати як низькоперспективні, оскільки першочерговим завданням для такого типу суб'єктів має бути укрупнення діяльності в галузі інформаційних технологій або поглиблення власної спеціалізації.

Квадрант 2. Аналогічно першій позиції, така ситуація притаманна підприємствам із невизначеною спеціалізацією групи товарів, однак активно застосовуючи провідні технології формування товарообігу. Найбільш відповідним цим характеристикам є дрібні інтернет-магазини, які не мають власних торговельних запасів, підлаштовуються під поточні запити ринку та мають низький сукупний товарообіг. Така позиція є більш перспективною ніж попередня, оскільки основним пріоритетом для такого типу суб'єктів є ринкові перетворення саме у інформаційному торговельному просторі, створення та

регулювання ринку з принципово новими властивостями та умовами для споживача без надання переваг конкретній групі товарів.

Квадрант 3. Дана позиція є найбільш перспективною оскільки підприємства, які там опинилися мають як кількісні так і якісні інструменти для перетворення. Тобто їх чітка спеціалізація дозволяє оптимізувати витрати та вивільнити кошти на стратегічні перетворення, організована форма спеціалізованої торгівлі надає чітко визначену сукупність стратегічних ресурсів, а активне застосування інформаційного простору дозволяє поширювати свою діяльність не лише в межах існуючої ринкової ніші, а й виходити за її межі і як наслідок принципово відокремлюватись, формуючи радикально нові ринки вільні від конкуренції.

Квадрант 4. Підприємства даного сектору є вузькоспеціалізованими, однак низький рівень застосування сучасних інформаційних технологій свідчить про їх певну консервативність, невеликий розмір або розташування у віддаленні від крупних міст або районних центрів. Незважаючи на середній рівень стратегічних можливостей, даний тип підприємств матиме найбільший успіх у впровадженні технологічних ринкових інновацій в межах існуючих червоних океанів або ефективному застосуванні стратегії послідовника.

Слід підкреслити, що призначенням запропонованого підходу є перш за все оцінка наявних стратегічних позицій та можливостей підприємств ритейлу з метою оптимізації аналітичних процедур впровадження стратегії «блакитного океану», а не чітке визначення підприємств-ініціаторів.

Список використаних джерел:

1. Чорна М.В., Бугріменко Р.М., Зонвіре О. Методичний підхід до оцінювання можливостей стратегічної трансформації підприємств роздрібною торгівлі. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2019. Вип. 3 (204) С.51-56.*

УДК 657.1:005

*Ілляшенко К.В.
к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет імені
Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

КРАУДСОРСИНГ І АУТСОРСИНГ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Розвиток сучасних інформаційних технологій, а також нові виклики перед суспільством, такі як пандемія та введення локдаунів, примушують шукати нові підходи до економічної діяльності.

Останні події довели, що за багатьма напрямками очна робота в офісі не така актуальна, як розвиток дистанційної роботи. У такої діяльності є багато різновидів і кожний роботодавець визначає сам, яку форму співпраці використовувати.

Багато років бухгалтерський облік на підприємства вела спеціалізована бухгалтерська служба або штатний бухгалтер. Однак зараз набувають популярності інші форми ведення обліку, не пов'язані з постійно задіяними працівниками.

Краудсорсинг (від англ. crowdsourcing, crowd – «натовп» і sourcing – «використання ресурсів») – це мобілізація ресурсів людей за допомогою інформаційних технологій з метою вирішення завдань, що виникають перед бізнесом, державою й суспільством у цілому [1, с.268].

Так, у цей час краудсорсинг успішно застосовується в багатьох організаціях, які займаються різними видами діяльності, наприклад, такими як: маркетинг, ІТ, реальне виробництво, послуги юридичних фірм, продажу тощо.

Аутсорсинг (від англ. outsourcing: (outer – source – using) використання зовнішнього джерела / ресурсу) – передача підприємством своїх функцій іншій компанії, яка професійно працює в даній сфері діяльності, на умовах договору. На відміну від послуг на одноразовій, періодичній або випадковій основі й

обмежених початком і кінцем, аутсорсинговій компанії звичайно передаються функції з професійної підтримки постійної роботи відділів секторів або систем [2, с.58].

Підприємці покладають на компанію, що займається аутсорсингом, такі функції, як ведення бухгалтерського обліку, діловодство, робота з персоналом, підтримка роботи комп'ютерної мережі й інформаційної інфраструктури, робота із транспортними компаніями, рекламні послуги, забезпечення безпеки.

Аутсорсинг є видом діяльності, що найбільш розповсюджується останнім часом на вітчизняному ринку, причому найбільший ріст спостерігається саме в сфері фінансів і бухгалтерського обліку [3, с.8].

Аутсорсинг бухгалтерського обслуговування – це передача аутсорсеру (зовнішньому для компанії виконавцю) функцій з ведення та організації бухгалтерського обліку підприємства, складання і введення його фінансової звітності. Підприємство укладає з аутсорсинговою фірмою договір про надання бухгалтерських послуг на умовах аутсорсингу. У цьому договорі потрібно обов'язково прописати такі пункти: обов'язки сторін, порядок виконання робіт, умови оплати робіт, відповідальність сторін.

Аутсорсинг і краудсорсинг – це те, що допомагає у вирішенні поставлених проблем, вони нерозривні між собою й взаємодіючі один з одним на будь-якому етапі роботи.

Подібність між цими напрямками в тому, що вони дозволяють одержувати необхідний результат і при цьому одержати максимальну ефективність. Якщо ефективність розглянути як співвідношення результату та витрат, то компанія має можливість використовувати кожний із цих напрямків для мінімізації витрат. Вони виступають як альтернатива й замовник обирає з них найбільш прийнятну.

Краудсорсинг не використовує постійні сторонні ресурси як аутсорсинг, тут задіяні фрилансери, які готові поділитися своїми ідеями та виконати якусь ділянку праці, але в теж час краудсорсинг можна вважати видом аутсорсинга.

Так, при аутсорсингу компанія передає тільки функції ведення бухгалтерського обліку. Ще однією особливістю є те, що він орієнтований на більш дорогих зовнішніх фахівців. Компанія знаходить партнерів, які мають у своєму розпорядженні потрібні ресурси й здатні виконувати необхідний обсяг роботи в певний строк та з відповідною якістю.

При краудсорсингу окремі завдання надаються людям, і ведеться колективний пошук розв'язків тих або інших питань.

Так само існує різниця в мотивації: якщо для аутсорсинга основна мотивація – пряма оплата праці, яку здійснювала компанія, то краудсорсингу притаманні інші види мотивації, наприклад, у формі призвів, бонусів і інших заохочень.

Таким чином, можна сказати, що з однієї сторони аутсорсинг і краудсорсинг схожі, тому що спрямовані на розв'язок питань виникаючих у компанії. Але з точки зору замовників ведення бухгалтерського обліку доречно довіряти саме аутсорсинговим компаніям, ніж більш дешевим, але менш надійним фрилансерам.

Список використаних джерел:

1. Косуля І. Ю. Краудсорсинг та краудфандинг: нові поняття чи нові феномени? *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*, 2014. №20. С. 267-271
2. Боримська К.П. Використання аутсорсингових послуг: загроза забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит : проблеми теорії, методології, організації*, 2013. №1. С. 57-68.
3. Савченко Т.Г., Ярошина А.П. Консалтинг та аутсорсинг як сучасні інструменти управління підприємством. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, 2019. № 2. С. 7-12.

УДК 657.01

*Ковальова Т.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Харківський національний автомобільно-дорожній університет,
м. Харків*

ОБЛІК КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ: РЕАЛЬНІСТЬ ЧИ МАРЕВО?

Криптовалюта (віртуальні гроші) – це фінансовий інструмент, який з'явився на ринку цифрової економіки, яка на сьогодні набирає обертів у світі. Основними рисами цих грошей є: децентралізоване функціонування, анонімність, конвертованість і необоротність угод. Вони мають цифрову природу і використовують алгоритм шифрування даних. Легалізація, купівля та використання криптовалюти є досить спірним та часто обговорюваним питанням як серед науковців, так і серед більшості можновладців світу. Вони ще не визначились як саме запроваджувати, регулювати та контролювати цифрову валюту. У своїх публікаціях Б. Бернанке, Ф. Вельд, Х. Влахос, О. Галицький, Е. Гельцл, А. Грінспен, В. Косарев, Є. Лобачева, Н. Пантелєєва, В. Супян, К. Скінер, К. Уілсон та інші розглядають саме ці питання.

Україна не стоїть осторонь світових тенденцій, хоча довгий час не визнавала існування ринку криптовалюти. До 2020 року будь-які спроби легалізувати криптовалюту в нашій країні не мали успіху. Міністерством цифрової трансформації тільки наприкінці 2020 року був запропонований законопроект «Про віртуальні активи». При цей документ планує стати базовим для усіх видів віртуальних грошей. Адже, обсяг транзакцій в Україні з віртуальними активами оцінюється близько \$150-200 млн на день, а капіталізація віртуальних активів становить понад \$2 млрд. Але, на жаль, весь цей час вся галузь заходиться абсолютно в тіні» [1]. Слід звернути увагу, що цей законопроект анонсував появу нового об'єкту обліку: «віртуальні активи». Криптовалюта при цьому розглядається як складова віртуальних активів, адже майже відповідає усім

критеріям, що висуваються до цього активу, а саме: має цифровий вираз вартості, вільно торгується на ринку, має чітку систему обігу та ідентифікації [2]. Ми звертаємо увагу, що, якщо цей законопроект буде прийнятий, то криптовалюта стане функціонувати централізовано, буде ідентифікованою, а не анонімною. За НП(с)БО 1 *активи* — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому [3]. Щодо вигоди цього активу, слід зазначити, що його використання на підприємстві забезпечить інноваційний та інвестиційний його розвиток. Тобто, ми бачимо перед собою зародження нового об'єкту обліку.

Сам термін «віртуальний» підказує бухгалтерам необхідність відображення цих активів у складі нематеріальних. Основними критеріями ідентифікації є наступні:

- немонетарність. Немонетарні активи — усі активи, крім грошових коштів, їх еквівалентів та дебіторської заборгованості у фіксованій (або визначеній) сумі грошей (п. 4 П(С)БО 19);

- відсутність матеріальної форми. Актив не має матеріальної форми або матеріальний актив є лише засобом втілення нематеріальних активів, причому матеріальний носій має вартість у багато разів меншу, ніж вартість самого НМА;

- можливість ідентифікації. Ні П(С)БО 8, ні будь-які інші нормативні акти України не пояснюють, як актив може бути ідентифікований. Тому звернемося до міжнародних стандартів. Так, § 12 МСБО 38 «Нематеріальні активи» визначено, що актив вважають ідентифікованим, якщо він:

- а) може бути відокремлений, тобто його можна відокремити від суб'єкта господарювання і продати, передати, ліцензувати, здати в оренду або обміняти, незалежно від того, чи має намір суб'єкт зробити це, або

- б) виникає внаслідок договірних або інших юридичних прав, незалежно від того, чи можуть вони бути передані або відокремлені від суб'єкта господарювання або ж від інших прав та зобов'язань;

- імовірність отримання вигід. Майбутні економічні вигоди від використання нематеріальних активів можуть бути отримані у вигляді збільшення доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), економії витрат або у вигляді інших вигід, які є результатом використання такого нематеріального активу;

- вартість може бути достовірно визначена. Оцінку НМА проводить саме підприємство відповідно до пп. 10 — 18 П(С)БО 8 або за допомогою професійного спеціаліста-оцінювача [4].

Ураховуючи вище наведене, можна стверджувати, що крипто валюта це актив, який слід обліковувати у складі нематеріальних активів на окремому субрахунку. Безумовно, віртуальні активи ще не скоро завоюють серця бухгалтерів, оскільки, їх облік буде складатись зі значної кількості питань, чим відповідей на них. Але залишитись осторонь від віртуальних грошей навряд чи можливо, відповідно, слід шукати шляхи вирішення проблеми обліку цих активів і вони потроху перестануть бути маревом і стануть реальністю.

Список використаних джерел:

1. В Україні з'явиться ринок віртуальних активів. URL: <https://mind.ua/news/20219266-v-ukrayini-zyavitsya-rinok-virtualnih-aktiviv#:~:text=%D0%92%D1%96%D1%80%D1%82%D1%>.
2. Демянюк М. Віртуальні активи в Україні. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2020/09/1/664585/>.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>.
4. Амброзьяк Н., Вороняя Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Надходження нематеріальних активів. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/july/issue-58/article-37926.html>.

УДК 330.33

*Костякова А.А.
к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,
Марченко К.Ю.
здобувач вищої освіти СВО магістр,
ОПП Фінанси, банківська справа та страхування
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м.Мелітополь*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогодні стає очевидним, що впровадження нового обладнання, програм, платформ та ІТ-інструментів створює основу конкурентоспроможних підприємств за рахунок покращення бізнес-процесів, а цифрові технології дають змогу триматися високих позицій на ринку.

На сьогодні багато вітчизняних вчених приділяють увагу різноманітним аспектам розгортання процесу діджиталізації в контексті підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Діджиталізація являє собою докорінні перетворення, що виражаються в проникненні цифрових технологій в бізнес-процесі, покращення продуктивності та налагодження комунікації зі споживачами. Головною ознакою таких трансформацій є покращення роботи бізнес-процесів, одночасно зі скороченням грошових і часових витрат на їх організацію.

Наразі бізнес зазнає серйозних змін, що потребує перегляд в поглядах на управління. Причиною цього є, насамперед, трансформація споживчої поведінки: зростають вимоги до швидкості та зручності здійснення покупки товару чи послуги через онлайн мережу; можливість доступу до оцінки якості товару чи послуги іншого клієнта (купівля після відгуку); наявність оплати новітніми електронними платіжними засобами; доставка товарів та послуг на місце клієнта – це все задовольняється завдяки переходу діяльності підприємства в мобільний додаток. Продаж товарів чи

послуг через «цифрові інтерфейси», оминаючи менеджерів з продажу, дають змогу підвищити швидкість, продуктивність та якість надаваних послуг [1].

Останні статистичні дані говорять про те, що цифрова економіка збільшує свою частку в усьому світі: інтернетом охоплено 99% населення у віці 12-24 року, у віці 25-44 років – 94%, у віці 45+ – 54%. В середньому на 1 користувача припадає 2-3 типи Digital-пристроїв, а середньостатистичний користувач проводить на добу 138 хвилин у десктопному і 107 хвилин у мобільному інтернеті [2].

Найбільш інтенсивно діджиталізація проникає в організації, які тісно пов'язані зі споживачем. Цим вже активно користується така консервативна, здавалося б, сфера, як банківська, що широко застосовує технології інтернет-банкінгу (Приватбанк, Монобанк, Альфа-банк ін.) Крім банківського сектора, лідерами використання Digital-технологій виступають retail, промисловість, енергетика і послуги телекомунікаційного зв'язку.

У діджиталізації саме економіки можна виділити два основні напрями – підвищення продуктивності та створення так званих «цифрових підприємств».

Оцифровка даних зменшує витрати, збільшує прибуток та нарощує темпи розвитку економіки. Це надає можливість підприємствам просувати свої технології у різних секторах економіки. А із застосування цифрових систем це стає дедалі простіше, бо не потребує великих зусиль для підкорення нових сегментів.

Щодо «цифрових підприємств», то вони створюються завдяки хмарним технологіям та повністю складаються із віддалених робочих груп. Наразі стає важко працювати, якщо ви не є «цифровим бізнесом» [3].

Підприємства в умовах такого динамічного зовнішнього середовища повинні вибудовувати стратегію, ґрунтуючись на постійному користуванні інноваційних технологій та автоматизованих рішень. В Україні діджиталізація є дещо

новим явищем, тому сучасна економіка повинна будуватися на теоретичних дослідженнях із сучасними проблемами та вимогами стейкхолдерів. Цей процес стає невідворотною тенденцією, невідповідність якій свідчить про застарілість та відсталість від сучасного світу. Стратегія бідь-якого економічного суб'єкта повинна реалізовуватися в цифровому вимірі [4].

Для підтримки конкурентоспроможності підприємствам необхідно застосовувати можливості діджиталізації в усіх її проявах: партнерство та колаборація; робота з даними; впровадження інновацій; HR-стратегія та культура; клієнтський досвід; управління цінностями тощо.

Також виникає необхідність залучення дефіцитних висококваліфікованих кадрів, що змусить підприємства переосмислювати своє ставлення до персоналу, його підбору та методів менеджменту.

Список використаних джерел:

1. Панченко С.В. Підприємництво [Текст]: підручник / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, О.В. Шраменко, О.М. Полякова, Ю.М. Уткіна. – Х.: УкрДУЗТ, 2016. – Ч.1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. – 241 с.
2. The IMD World Digital Competitiveness Ranking 2020, P. 138. URL: <https://www.imd.org/wcc/worldcompetitiveness-centerrankings/world-digitalcompetitiveness-rankings-2020>.
3. Гудзь О. Є. Цифрова економіка: зміна цінностей та орієнтирів управління підприємствами. Економіка. Менеджмент. Бізнес. 2018. No 2(24). С. 4–12.
4. Панченко С.В. Підприємництво [Текст]: підручник / С.В. Панченко, В.Л. Дикань, О.В. Шраменко, О.М. Полякова, Ю.М. Уткіна. – Х.: УкрДУЗТ, 2016. – Ч.2. Реалізація підприємницької діяльності у сучасних ринкових умовах. – 241 с.

УДК 657.375

Костякова А.А.

к.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування,

Самохвалова А.Ю.

здобувач вищої освіти СВО магістр, ОП Облік і оподаткування

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ФІНАНSOVA ЗВІТНІСТЬ НА ОСНОВІ ТАКСОНОМІЇ: ПОНЯТТЯ ТА ПЕРЕВАГИ

Зміни в законодавстві щодо бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності суб'єктів господарювання вплинули на процес підготовки й подання фінансової звітності підприємствами. Саме тому, на сьогодні, актуальними є питання розробки та впровадження нових підходів щодо розвитку звітності [1].

З метою приведення у відповідність норм бухгалтерського обліку та фінансової звітності України до європейського законодавства у 2017 році Верховною Радою України було затверджено Закон України про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні".

Даним законопроектом було передбачено запровадження такого поняття, як "таксономія фінансової звітності".

Таксономія фінансової звітності - це склад статей і показників фінансової звітності та її елементів, які підлягають розкриттю. Таксономія фінансової звітності затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері бухгалтерського обліку [2].

Таксономія UA XBRL МСФЗ – це таксономія фінансової звітності в Україні, що затверджується та оприлюднюється Міністерством фінансів України. Вона адаптована до особливостей складання фінансової звітності в Україні та включає в себе також звіт аудитора і звіт про управління.

Крім того, Таксономія UA XBRL МСФЗ має два розширення –

для банківського та страхового секторів.

Таксономія фінансової звітності UA XBRL МСФЗ затверджена та опублікована Міністерством фінансів України та поширена іншими регуляторами фінансового сектору — НБУ, НКЦПФР, Нацкомфінпослуг.

Фінансова звітність на основі таксономії фінансової звітності за МСФЗ складається та подається в єдиному електронному форматі із застосуванням розширюваної мови ділової звітності (XBRL) [3].

XBRL є загальновизнаним міжнародним стандартом для подання фінансової звітності за МСФЗ в електронному вигляді.

Серед суб'єктів господарської діяльності законодавством виділено 4 групи потенційних суб'єктів, які звітують за міжнародними стандартами на підставі таксономії:

- 1) підприємства, що становлять суспільний інтерес, а саме: банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, великі підприємства, інші фінансові установи;
- 2) публічні акціонерні підприємства;
- 3) суб'єкти природних монополій на загальнодержавному ринку та підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення;
- 4) підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається окремо Кабінетом Міністрів України.

Підготовка та подання звітності у форматі XBRL має здійснюватися за допомогою спеціального програмного забезпечення через Портал СФЗ, створений Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку.

Система фінансової звітності (СФЗ) – інтегрована система, яка дає змогу отримувати, обробляти, перевіряти й розкривати фінансову звітність суб'єктів звітування та їх аудиторських звітів на основі використання документів у форматі Inline XBRL (iXBRL).

Суб'єкти звітування зобов'язані провести аудиторську перевірку і аудитор повинен засвідчити аудиторський висновок для підтвердження, що фінансова звітність є достовірною і повністю

відображає фінансовий стан суб'єкта звітування [4].

Перехід України на загальновизнаний міжнародний стандарт подання фінансової звітності відкриває значні переваги як перед суб'єктами звітування: коректне складання фінансової звітності; виключення дублювання при поданні фінансової звітності; формат «єдиного вікна», відповідно до якого звітність подається один раз, а отримують її всі регулятори, перед якими, згідно до законодавства, треба звітувати; залученню інвесторів, шляхом надання якісної інформації.

так й перед користувачами: швидкість і автоматичність обробки і аналізу фінансової звітності; своєчасне виявлення ризиків та оперативне реагування на них; більш ефективний і менш затратний регуляторний процес. якісне розкриття інформації за міжнародними стандартами.

На державному рівні таксономія дозволить вдосконалити фінансову звітність, яка буде сумісна з ЄС та міжнародними стандартами, що в свою чергу поліпшить прозорість ринку та сприятиме міжнародній торгівлі та співпраці.

Список використаних джерел:

1. Костякова А.А. Європейські принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності: облікові новації 2018 року // *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (Економічні науки)*. 2018. № 2(37). С. 40-47.

2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 05.10.2017 №2164-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>

3. Наказ Міністерства Фінансів України "Про затвердження перекладу Таксономії фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності" від 13.11.2020 № 709. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%20709_.pdf

4. Офіційний сайт «Система фінансової звітності». URL: <https://frs.gov.ua/about-frs/shho-take-sfz/>

УДК 631.162(075.8)

*Красота О. Г.
к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Красота І. І.
ЗВО ступеня «Бакалавр» факультету ІТФ,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава*

АСПЕКТИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

В сучасних умовах сільськогосподарської діяльності особливої уваги набувають проблеми управління експлуатацією та оновленням основних засобів, особливо їх активної частини, через значне перевищення нормативних термінів використання існуючої сільськогосподарської техніки і відсутність у сільськогосподарських підприємствах коштів на її оновлення.

До недавнього часу в нашій країні існували 3 види господарського обліку: бухгалтерський, статистичний та оперативний. З переходом до ринкових умов виникла необхідність інтеграції різних видів обліку. Це призвело до утворення двох видів обліку які призначались би для обробки звітних даних (фінансовий облік) та здійснення процесу управління (управлінський облік). В наукових колах даний процес має як прихильників [3,4,5] так і супротивників [1,2]. Він застосовується для обліку запасів, дебіторської та кредиторської заборгованості, основних засобів.

Це можливо впровадити при використанні методологічних засад управлінського обліку основних засобів на основі поділу процесу кругообороту капіталу на стадії та визначення завдань управління експлуатацією і оновленням основних засобів, в тому числі за стадіями:

- «Г-Т» – забезпечення збалансованого оновлення основних виробничих засобів по натуральних показниках, виходячи з заданих структури сільськогосподарської продукції, обсягів та технології виробництва, а також структури капітальних інвестицій

- «Т-Т^в» - забезпечення інтенсивної експлуатації та підтримання в роботоздатному стані основних засобів
- «Т^в-Т^в» - забезпечення своєчасної ліквідації або реалізації основних засобів, а також формування джерел для їх відтворення

Виходячи з такого підходу до завдань управління взаємозв'язаним процесом експлуатації та оновлення мобільної частини основних засобів можливо визначити методи збору і систематизації даних, їх оцінки та узагальнення, які найбільш доцільно застосовувати при дослідженні процесів експлуатації та оновлення основних засобів. Заслужують на увагу експертні методи, такі як оцінка технічного стану, ефективного віку, зменшення споживчих якостей, зменшення доходності, з допомогою яких можна визначити доцільність подальшої експлуатації сільськогосподарських машин та обладнання. При цьому основним критерієм виступає економічна доцільність експлуатації таких основних засобів на основі дослідження поведінки витрат на утримання тієї чи іншої одиниці техніки з початку і до кінця її експлуатації.

Такий підхід дає змогу визначати момент беззбиткової експлуатації технічного засобу, після якого подальша його експлуатація буде приносити збитки. Ключовим тут є застосовуваний метод нарахування амортизації, що враховує інтенсивність його експлуатації. В існуючій системі обліку нарахування амортизації та визначення степені зносу за цим показником і є основним мірилом визначення моменту списання основного засобу, проте надто неточним, що приводить в одних випадках до недоексплуатації, а в інших – до збитків від експлуатації.

В середовищі інженерів застосовується показник завантаженості, і для кожного виду сільськогосподарських машин на основі натурних випробувань встановлюється нормативний показник завантаженості в годинах роботи. Цей показник і можна покласти в основу модифікації виробничого методу і на використанні цього підходу усунути недоліки існуючого обліку.

З цією метою необхідно внести пропозиції щодо поліпшення форми та змісту «Облікового листа тракториста – машиніста» в частині:

1. Термінів складання та відповідної передачі документу.

2. Ведення обліку часу простоїв.

3. Обліку пально-мастильних матеріалів.

Внесення таких пропозицій дає змогу:

1. Підвищити оперативність отримуваної інформації та зведення відповідних експлуатаційних даних, таких як обсяг витрачених паливно-мастильних матеріалів;

2. Визначати час активної роботи та тривалість простоїв, а також встановлювати їх причини з метою подальшого уникання;

3. Визначати обсяг допоміжних паливно-мастильних матеріалів таких як бензин чи мастила, з метою визначення реального обсягу їх списання.

Необхідно також ввести в систему управлінського обліку «Відомість експлуатаційних витрат машинно-тракторного парку», що дає змогу систематизувати всі важливі експлуатаційні показники, які характеризують час та інтенсивність використання сільськогосподарської техніки в розрізі кожної окремої інвентарної одиниці.

Список використаних джерел:

1. Валуев Б. И. Проблемы управленческой ориентации бухгалтерського учёта *Бухгалтерський облік та аудит*. 2008. № 1. С. 5,10.

2. Гнилицька Л. Проблеми впровадження управлінського обліку на підприємствах України. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 9. С. 39.

3. Нападовська Л. Проблеми становлення та розвитку управлінського обліку в Україні. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 9. С. 33-38.

4. Палий В. Ф., Палий В. В. Управленческий учёт – новое прочтение внутрихозяйственного расчёта *Бухгалтерский учёт*. 2008. № 17. С. 58-62.

5. Петрик О. Чи існує в Україні і чи потрібен управлінський облік: дві думки провідних фахівців. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2007. № 2. С. 38.

УДК 631.162(075.8)

Красота О. Г.
к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Красота І. І.
ЗВО ступеня «Бакалавр» факультету ІТФ,
Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК МЕТОД КОНТРОЛЮ АКТИВІВ

Інвентаризація часто визначається як кількісний підрахунок наявності предметів та об'єктів обліку, щоб порівняти потім фактичні дані з даними бухгалтерських рахунків. Під час інвентаризації не лише перевіряється й документально підтверджується їх наявність, але також контролюється їх відповідність критеріям визнання і реально оцінюється їх вартість [1].

Відповідно до п. 2.3 Методичних рекомендацій № 433 актив відображається у балансі, якщо його оцінка може бути достовірно визначена і очікується отримання в майбутньому економічних вигод, пов'язаних з його використанням [2]. Ця вимога узгоджується з головною метою інвентаризації, під час якої має бути вирішено два основних завдання:

- здійснено перевірку фізичної наявності активів насамперед, відображених на бухгалтерських рахунках;
- з усіх наявних активів виділено ті, які дійсно є активами, тобто відповідають критеріям визнання.

Істотність такої характеристики визначається тим, що зі ста позицій реально існуючих запасів, включених до інвентаризаційної відомості, визначенню активу відповідає лише половина.

Наприклад, під час інвентаризації було виявлено справну механічну друкарську машинку. Проте її не використовують і не будуть використовувати більше ніколи, а продати її не можливо. Отже, виникає дилема: продовжувати визнавати друкарську машинку активом не можна впевненості в отриманні майбутніх

економічних вигод від неї немає. При цьому, якщо залишити машинку (за залишковою вартістю) у складі фінансової звітності, завищується оцінка активів підприємства, що спричиняє перевертання достовірності всієї фінансової звітності в цілому. Отже, не можна ставити знак рівності між наявністю і якісними характеристиками самого предмета та його визнанням у фінансовій звітності як активу.

Визначення поняття «економічна вигода» наведено в ст. 1 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» відповідно до якого «під економічною вигодою слід розуміти потенційну можливість отримання підприємством коштів від використання активів».

Окрім фактора майбутніх економічних вигод необхідно приділити увагу й фактору контролю активу. Адже актив це ресурс, який контролюється підприємством навіть до моменту переходу права власності. На це прямо вказує п. 4.12 Концептуальної основи: «при визначенні існування активу право власності не є істотним». [3].

Визнання активів (відповідність критеріям визнання) є частиною інвентаризаційної процедури, яке підприємство з огляду на відсутність нормативного регулювання може самостійно організувати. Наприклад, інвентаризаційна комісія надає свої висновки щодо відповідності об'єктів інвентаризації визначенню «актив» за такими позиціями:

- наявність ресурсу (предмета, об'єкта);
- контроль над активом (у тому числі юридичні документи, які підтверджують як право власності, так і можливість контролювати майбутні економічні вигоди);
- можливість (і спосіб) отримання майбутніх економічних вигод від об'єкта.

Потім пропозиції комісії розглядає керівництво підприємства, яке приймає остаточне рішення щодо цього питання. Якщо керівництво впевнене, що перевірка на наявність майбутніх економічних вигод в усіх потенційних активів пройдена, то саме час перевірити правильність їх розподілу на оборотні й необоротні.

Адже вимоги до оцінки, встановлені П(С)БО, безпосередньо залежать від ознак належності конкретних активів до оборотних чи необоротних [3].

Основою для дослідження цього питання є вивчення їх класифікації. Відповідно до п. 3 НП(С)БО 1 є два критерії розподілу, а саме: використання активу протягом одного операційного циклу або 12 місяців з дати балансу.

Адже, наприклад, між моментом придбання запчастин для ремонту обладнання та їх фактичним використанням може минути більше 12 місяців та одного операційного циклу. Проте це не означає, що запчастини слід визнавати необоротними активами. У п.68 МСБО 1 вказано, що «поточні активи складаються з активів (таких як запаси та торговельна дебіторська заборгованість), які продаються, споживаються чи реалізуються як частина нормального операційного циклу, навіть якщо не очікується, що вони будуть реалізовані протягом дванадцяти місяців після кінця звітного періоду» [4].

Отже, орієнтиром для класифікації оборотного активу повинно слугувати професійне судження про те, що він за своєю фізичною суттю може бути використаний упродовж одного операційного циклу, і у разі його використання перенесе свою вартість на результат діяльності підприємства одночасно й повністю.

Список використаних джерел:

1. Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань : наказ Мін. Фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14>
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності від 28.03.2013 р. № 433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13/conv>.
3. Концептуальна основа фінансової звітності 1.09.2010 р. . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_009.
4. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1. Подання фінансової звітності від 01.01.2012 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013

УДК 657

*Кучеркова С.О.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

АДАПТАЦІЯ ДАНИХ БУХГАЛТЕРСЬКОГО БАЛАНСУ ДО ЗАПИТІВ УПРАВЛІНСЬКОЇ СИСТЕМИ

Одним із пріоритетів розвитку вітчизняної економіки є адаптація підходів до інформаційного забезпечення користувачів фінансових звітів українських підприємств до вимоги МСФЗ. Із підвищенням складності ведення бізнесу, появою нових чинників впливу у глобальному бізнес-середовищі ключове місце у системі управління підприємства займає баланс – звіт, що характеризує фінансовий стан майна. В нестабільному економічному середовищі він є інструментом управління та інформаційною базою для розроблення стратегії розвитку підприємств, що дає змогу найбільш оптимально досягнути ефективних рішень.

Сучасна трактовка бізнесу передбачає побудову балансу за економічною ознакою, в основі якого лежить ресурсна концепція, що відповідає якісним характеристикам і принципам МСФЗ. Ґрунтуючись на визначених принципах фінансової звітності, баланс має задовольняти вимоги основних користувачів щодо потенційних економічних вигід від утримання активів і зобов'язань. При цьому структура балансу, який призначено для задоволення потреб усіх існуючих і потенційних його користувачів, відрізняється від структури балансу, складеного із дотриманням чинних національних нормативних актів.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [1] відбулися зміни у структурі активу і пасиву балансу.

Чинний бухгалтерський баланс ще не повною мірою відповідає вимогам правила ліквідності, згідно з яким ресурси підприємства мають відповідати джерелам утворення такої самої терміновості. Так, МСФЗ не вимагають подавати статті активу та пасиву в

балансі і дотримуватися визначеного переліку або формату. А в США та Канаді статті активу балансу розміщуються у порядку від найбільш до найменш ліквідних, у Великій Британії, Німеччині та в країнах СНД – у зворотному порядку. Відсутність у балансі чіткого поділу активів і зобов'язань на поточні й довгострокові, впливає на суттєвість інформації, що в свою чергу створює труднощі прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Порівнюючи основні статті, які подані у ф. 1 «Баланс», та основну інформацію, що має бути подана у звіті про фінансовий стан згідно з МСБО 1 [2], необхідно зазначити що є відмінності, які не відповідають підходам складання фінансової звітності згідно з МСФЗ. У звіті про фінансовий стан за МСФЗ не визначено чіткого його формату. З метою посилення доречності для розуміння інформації можна додати додаткові рядки статей, назви та порядок наведення яких можна змінювати.

Вартість усіх запасів в Балансі відображують одним рядком. Пропонуємо вартість даних активів включити до основних статей активу балансу і відображувати не як додаткові статті, а окремо, як раніше: виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію, товари.

Економіка с.-г. підприємств на відміну від інших функціонує в особливих умовах. Земля с.-г. призначення є особливим активом, якого на сьогодні немає на балансах вітчизняних с.-г. підприємств. У бухгалтерському обліку земельні ділянки визнаються активами, враховуються у складі основних засобів, але не підлягають амортизації. Земля на відміну від інших основних засобів не має ліквідаційної вартості, її вибуття може здійснюватись шляхом продажу, обміну на інші активи, передачі як внесок до статутного капіталу, безоплатної передачі.

Вважаємо, для підприємств, які придбали земельні ділянки для використання у власній діяльності – для вирощування сільськогосподарських культур, доцільно було б відображувати у балансі окремою статтею «Землі с.-г. призначення» (ряд. 1016). Первісна вартість земельної ділянки має формуватися із справедливої вартості земельної ділянки, якою є її ринкова

вартість, визначена за даними експертної грошової оцінки, та витрат, пов'язаних з державною реєстрацією прав власності на земельну ділянку.

Пропонуємо відображати у складі нематеріальних активів довгострокові договори оренди, договори емфітевзису та акти на право постійного користування земельними ділянками. Одиницею обліку прав користування такими земельними ділянками є окремий договір емфітевзису, договір оренди чи інший документ, що надає право на використання земельної ділянки.

Земельні ділянки, що отримані орендарем в операційну оренду, відображаються в розрізі окремих ділянок на позабалансовому рахунку 01 за вартістю, що зазначається в договорі оренди.

Запропоноване вдосконалення форми та структури Балансу в умовах глобалізації діяльності суб'єктів господарювання підвищить ефективність управління діяльністю підприємства та підходи щодо формування та надання облікової інформації користувачам.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» // Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. № 73 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>
2. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. За ред.. Голова С.Ф.-К. 2000. С. 1272

УДК 657.372

*Кушнір Л.А.
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський*

ОБГРУНТУВАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Реформа бухгалтерського обліку, яка проводилась в Україні, не змінила суті процесу реалізації, запропонувавши дещо інші підходи до організації його обліку національний стандарт П(С) БО 15 «Дохід» міняти порядок визначення, оцінку та розкриття у фінансовій звітності доходу, який виникає в результаті реалізації чи використання активів підприємства іншими суб'єктами господарювання такий стандарт фактично визначає період відображення в звітності, а отже і у фінансовому обліку виручки від реалізації у всіх цих аспектах [4, с.3].

Щодо економічної вигоди, то згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" [3,с.4] вона визначається як потенційна можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів - це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками).

Сума облікового (бухгалтерського) кінцевого результату діяльності, яка обчислюється на підставі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку, це сума прибутку, що визначена шляхом зіставлення доходів і витрат, визнаних та оцінених відповідно до вимог НП(С)БО 17, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати, доходи, активи і зобов'язання з податку на прибуток та її розкриття у фінансовій звітності [5, с.2].

Податковий фінансовий результат - це сума прибутку визначена об'єктом оподаткування за звітний період, достовірність розрахунку якого характеризується трьома чинниками:

1. Дотриманням податкового законодавства щодо складу доходів і витрат суб'єкта господарювання. Дотриманням податкового законодавства при розрахунку податкової бази доходів, витрат;

2. Активів і зобов'язань суб'єкта господарювання;

3. Об'єктивність інформаційної бази, за даними якої складається декларація з податку на прибуток.

Популярністю серед податківців бухфінрезультат став користуватися після 01.01.2015 р. З цієї дати, нагадаємо, фінрезультат до оподаткування, визначений у фінзвітності відповідно до П(С)БО або МСФЗ, є прибутковим об'єктом. В окремих чітко зазначених випадках його коригують на різниці, передбачені ПКУ (п.п. 134.1.1 ПКУ) [2, с.9].

Після цих змін фіскалі почали ставити під сумнів можливість відображення деяких витрат на рахунках класу 9 і вимагати відносити їх на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» як негосподарські) [1, с.1117].

На нерозподілений прибуток/непокритий збиток списують також суми дооцінки і суми перевищення попередніх дооцінок основних засобів (ОЗ) і нематеріальних активів (НМА) над сумою попередніх уцінок записами: Дт 411 (412) — Кт 441 (442).

У кінці року сальдо за Дт 443 закривають у кореспонденції з субрахунками 441 та/або 442.

Концептуальні засади обчислення бухгалтерського і податкового фінансових результатів однакові лише стосовно методу обчислення фінансового результату, заснованого на методі «витрати - випуск». Водночас щодо критеріїв та часу визнання витрат і доходів, методів їх оцінки є суттєві відмінності, які пов'язані із застосуванням розрахунку прибутку у підсистемах обліку за різною нормативною базою.

Отже, виникають різниці між обліковим (до вирахування податкових витрат за даними бухгалтерського обліку) та

податковим фінансовим результатом, які класифікуються на постійні та тимчасові (оподатковувані тимчасові різниці та тимчасові різниці, що підлягають вирахуванню).

З метою складання фінансової звітності тимчасові податкові різниці визнаються лише в частині різниць між оцінкою активу або зобов'язання відповідно до П(С)БО та їхньою податковою базою, при складанні декларації з податку на прибуток тимчасові податкові різниці визнаються в частині різниць між оцінкою та критеріями визнання доходів і витрат відповідно до П(С)БО та їхньою податковою базою. У сучасних умовах господарювання спостерігається спрямованість бухгалтерського обліку переважно на задоволення потреб податкових органів, тому його управлінська орієнтація не реалізується належним чином, що суттєво знижує ефективність управління, зокрема фінансовими результатами.

Список використаних джерел:

1. Жидєєва Л. І., Пінаєва К. О. Облік формування фінансових результатів та використання прибутку: проблеми та шляхи їх вирішення. Економіка і суспільство. 2017. Випуск № 9. С.1117-1122.
2. Податковий кодекс України Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI (редакція від 01.01.2021). URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/nalogovyj-kodeks/>.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», Мінфін України; Наказ, Положення від 29.11.1999 № 290(зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99>.
5. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 17 "Податок на прибуток", Наказом Міністерства фінансів; Наказ, Положення N 588 (з1020-20) від 29.09.2020 URL: <https://zakon.help/law/z0047-01/>.

УДК 657

Левченко З. М.
к.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Лега О. В.
к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Лега Н. А.
здобувач вищої освіти СВО - магістр,
Полтавський державний аграрний університет, м.Полтава

**«БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)» -
ІНФОРМАЦІЙНЕ ДЖЕРЕЛО В СИСТЕМІ
АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ**

В даний час багато з негативних зовнішніх причин падіння економічного зростання країни подолані, але можливість опинитися окремим суб'єктам підприємництва в передкризовому і кризовому економічному становищі залишається. Причинами такого стану можуть бути як зовнішні (скорочення обсягів виробництва; зростання інфляції; велике податкове навантаження, нестабільність регулюючого законодавства; зниження рівня реальних доходів населення; зростання безробіття; посилення монополізму на ринку; суттєве зниження попиту; зростання пропозиції товарів-субститутів; політична нестабільність; негативні демографічні тенденції; стихійні лиха; погіршення кримінальної ситуації тощо [1]), так і внутрішні (неефективний маркетинг; неефективна структура поточних витрат, висока частка постійних витрат; низький рівень використання основних засобів; недостатньо диференційований асортимент продукції; неефективна фінансова стратегія; надмірна частка позичкового капіталу; зростання дебіторської заборгованості; неефективний фінансовий менеджмент [1]), а наслідок - загроза банкрутства і ймовірність ліквідації підприємства.

Основною ознакою підприємств, які знаходяться у

передкризовому стані – втрата їх платоспроможності. Але ж кризова ситуація виникає не відразу, а поступово. Для відновлення платоспроможності, або ж для уникнення такої ситуації, необхідно на підприємствах організувати ефективну систему антикризового управління. Доцільно, створення аналітичного відділу на підприємстві, або ж введення до штатного розпису посади аналітика.

Запорукою ефективності системи антикризового управління є якісне та своєчасне інформаційне забезпечення та достовірність даних бухгалтерського обліку та звітності.

Основою інформаційного забезпечення антикризового управління є фінансова звітність. А оскільки діагностика кризового стану починається з аналізу й оцінки структури балансу, то можна виділити «Баланс (Звіт про фінансовий стан)», як основне джерело такої інформації. Узагальнимо можливості використання даних «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» для проведення аналізу фінансового стану підприємства (табл).

Отже, отримані результати аналізу даних «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» дозволяють оцінити результативність роботи підприємства. Зроблені висновки дозволить розробити певний перелік антикризових заходів для покращання фінансового стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Правдюк Н. Л. Аналітичне забезпечення антикризового управління агроформувань. Економіка АПК. 2020. № 2. С. 33 — 44. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202002033>
2. Тютюнник Ю. М., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник С. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Полтава : ПДАА, 2016. 430 с.

Таблиця

Показники оцінки фінансового стану в розрізі етапів аналізу «Балансу (Звіту про фінансовий стан)»*

Напрямок аналізу	Результати аналізу
Аналіз структури та динаміки балансу (складу, структури та динаміки активів, пасивів, необоротних активів, основних засобів, оборотних активів), співвідношення власного і позикового капіталу	Позитивні та негативні ознаки і тенденції в майновому, фінансовому стані підприємства; визначення інтенсивності процесу оновлення основних засобів, їх придатності; оборотності активів; виявлення основних джерел формування власного капіталу та визначення впливу їх зміни на фінансову стійкість підприємства
Аналіз фінансової стійкості підприємства (показники структури джерел формування капіталу, показники стану оборотних активів, основного капіталу, визначення типу фінансової стійкості)	Спроможність підприємства здійснювати ефективну господарську діяльність, отримувати прибуток в умовах економічної самостійності, готовності до погашення своїх боргів, а також щодо вірогідності збереження такого стану підприємства. Визначення виду фінансової стійкості в частині забезпеченості запасів відповідними джерелами їх формування
Аналіз платоспроможності та ліквідності підприємства (ліквідність балансу, показники ліквідності та платоспроможності)	Платоспроможність (недостатню платоспроможність, неплатоспроможність) за відповідним показником; підвищення (зниження) рівня платіжних можливостей (рівня платоспроможності) підприємства за відповідним показником з урахуванням використання відповідних груп платіжних засобів.
Діагностика фінансового стану підприємства (основні моделі)	
Модель Альтмана	Ймовірність банкрутства
Модель Спрінгейта	Стабільність, нестабільність фінансового стану, віднесення до категорії потенційних банкрутів, загроза банкрутства
Тести на ймовірність банкрутства Лису (ZL) і Таффлера (ZT).	перспектива діяльності; ймовірність банкрутства

* узагальнено на підставі [2]

УДК 657

*Лега О. В.
к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,
Омельченко С. Д.
здобувач вищої освіти СВО-магістр,
Полтавський державний аграрний університет м. Полтава*

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Основними завданнями обліку витрат виробництва і виходу продукції рослинництва є: інформаційне забезпечення адміністрації підприємства для прийняття управлінських рішень; спостереження і контроль за фактичним рівнем витрат порівняно з їх нормативами і плановими розмірами з метою виявлення відхилень та формування економічної стратегії на майбутнє; достовірний облік виходу продукції за її видами з урахуванням якості; обчислення собівартості виготовленої продукції для оцінки готової продукції; виявлення і оцінка економічних результатів виробничої діяльності структурних підрозділів; систематизація інформації управлінського обліку виробничої діяльності для прийняття рішень, які мають довгостроковий характер (окупність виробничих програм, рентабельність продукції, ефективність капітальних вкладень тощо) [1].

Очевидно, що документальне забезпечення є запорукою забезпечення користувачів оперативною та повною інформацією щодо матеріальних, трудових та інших виробничих витрат по структурних підрозділах, кількості та вартості одержаної продукції.

Залежно від понесених витрат на виробництво продукції рослинництва, первинні документи, які посвідчують їх факт, узагальнено у табл.

Оприбуткування урожаю від зернових, олійних культур можна здійснювати декількома варіантами.

І. Путівка на вивезення продукції з поля, реєстр приймання

зерна вагарем, відомість руху зерна.

Таблиця

Узагальнення первинних документів, які посвідчують факт витрат на виробництво продукції рослинництва [2]

Статті витрат	Документ
Витрати на оплату праці	Табель обліку робочого часу, наряд на відрядну роботу, обліковий лист машиніста – тракториста, подорожні листи, обліковий лист праці та виконаних робіт, розрахунково-платіжна відомість
Відрахування ЄСВ	Розрахунково-платіжна відомість та інші реєстри бухгалтерського обліку по розрахунках з оплати праці
Паливо-мастильні матеріали	Накладна внутрішньогосподарського призначення, лімітно-забірна картка, подорожні листи вантажного, легкового автомобіля, трактора, автобуса, обліковий лист тракториста-машиніста тощо
Насіння та посадковий матеріал	Накладна внутрішньогосподарського призначення, лімітно-забірна картка, Акт на списання насіння та посадкового матеріалу
Засоби захисту рослин	Накладна внутрішньогосподарського призначення, Акт на використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив, пестицидів і гербіцидів
Добрива	
МШП	Накладна внутрішньогосподарського призначення, акт на списання малоцінних та швидкозношуваних предметів та господарського інвентарю
Роботи та послуги	власних виробництв: Подорожній листи вантажного, легкового автомобіля, трактора, обліковий лист тракториста-машиніста, обліковий лист праці та виконаних робіт тощо сторонніх організацій: Акт приймання-передачі виконаних робіт, рахунок-фактура, звіт про використання води, тепла, електроенергії
Аморти-зація	Відомість нарахування амортизації
Загально-виробничі витрати	Розрахунок бухгалтерії

II. Реєстри відправлення зерна та іншої продукції з поля, реєстр

приймання зерна вагарем, відомість руху зерна.

III. Талони шофера та талони комбайнера, Журнал обліку виданих талонів, Реєстр приймання зерна від водія, реєстр приймання зерна вагарем, відомість руху зерна.

Для обліку виробництва продукції рослинництва передбачено ведення Звіту № 5.5 с.-г. про витрати та вихід продукції основного виробництва. Показники Звіту № 5.5 с.-г. за кредитом аналітичних рахунків виробництв переносяться у Зведену відомість № 5.10 с.-г. до Журналу-ордеру № 5 В с.-г. в межах галузей виробництв та структурних підрозділів.

Підсумки Зведеної відомості № 5.10 с.-г. з деталізацією сум за синтетичними рахунками (субрахунками) переносять до Журналу-ордеру № 5 В с.-г.

Належна організація документування витрат підвищує його роль для одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень та є базою для калькуляції собівартості.

Список використаних джерел:

1. Первинний облік у сільськогосподарських підприємствах: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти. / За ред. В. Я. Плаксiєнка., 2020. 440 с.
2. Управлінський облік : навч. посіб. за заг. ред. Плаксiєнка В. Я. Полтава: ПП «Астрiя», 2018. 250 с.

УДК 657

Лега О. В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,*

Яловега Л. В.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,*

Прийдак Т. Б.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку
та економічного контролю,*

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Податковий облік можна трактувати двояко. З одного боку, податковий облік - це комплекс встановлених податковим законодавством заходів, здійснюваних податковими органами з метою реєстрації всіх платників податків (податкових агентів) в податкових органах та акумулювання даних про платників податків в єдиному державному реєстрі. З іншого боку, податковий облік - це система узагальнення інформації для визначення податкової бази за окремими видами податкових платежів з метою складання податкової звітності.

На нашу думку, одним з основних об'єктів бухгалтерського обліку є саме податкові розрахунки, а завданнями: формування інформаційної бази для визначення об'єкта та бази оподаткування, правильність розрахунку, нарахування, дотримання термінів подання податкової звітності, сплати податків, відображення господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Отже, податкові розрахунки і податкова звітність є важливою складовою та об'єктом графіку документообігу підприємств.

Інформаційна база податкового обліку має трьохрівневу структуру: первинні документи, які фіксують господарські операції, реєстри обліку – накопичують та узагальнюють

інформацію первинних документів; податкова звітність, яка формується на підставі реєстрів обліку, а іноді і первинних документів. Наприклад, для інформаційну модель обліку податку на додану вартість можна представити наступним чином:

1. Первинні документи (рахунки-фактури, виписки банку, накладні, платіжні доручення, податкова накладна).
2. Реєстри податкового обліку (Єдиний реєстр податкових накладних).
3. Податкова звітність (Податкова декларація з податку на додану вартість та додатки до неї).

Забезпечення мети та завдань податкового обліку базується на інформації податкових документів, зміст та форми яких відображає систему зведених взаємопов'язаних обліково-податкових показників.

На нашу думку, для реалізації обов'язку з податкової звітності податкові документи доцільно поділити на групи:

1. Довідкова – документи, що містять довідкові відомості, які деталізують дані для обчислення податків, що розшифровують або обґрунтовують податкові розрахунки. Тут можна виділити документи, необхідні для обчислення податків та документи довідкового характеру, що не впливають на обчислення сум податків.
2. Облікова – документи, що є зведеними формами обліку. Первинні документи бухгалтерського обліку, накопичуючись і систематизуючись у податковому обліку, підлягають узагальненню за певний період. Після цього в згрупованому вигляді документи визначають суму нарахованих податків, що підлягають внесенню в бюджету.
3. Звітно-декларативна – документи, у яких фіксуються податкові розрахунки й суми податків. За кожним податком існує єдиний розрахунковий документ, що подається платником податків у орган фіскальної служби у встановлений законодавством строк [11].

Узагальнимо приклад довідкової, облікової та звітно-декларативної інформації для сплати ПДВ: 1. Довідкова - перелік

операцій, що підлягають оподаткуванню (20 %, 0 %, 7 %), які не є об'єктом оподаткування, звільнені від оподаткування тощо; 2. Облікова - накладні, акти виконаних робіт та послуг, податкові накладні, Єдиний реєстр податкових накладних, Розрахунок коригування тощо; 3. Звітно-декларативна - Податкова декларація з податку на додану вартість та додатки до неї.

Список використаних джерел:

1. Лега О. Використання податкової інформації у розрахунках з бюджетом. *Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal*. 2017. Vol. 2. No. 3. Pp. 63–74.

УДК 657.1:502.33

Лепетан І.М.

*к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Екологічна безпека є складовою національної безпеки, процесом управління системою національної безпеки, за якого державними й недержавними інституціями забезпечується екологічна рівновага і гарантується захист середовища проживання населення країни та біосфери в цілому, атмосфери, гідросфери, літосфери і космосфери, видового складу тваринного і рослинного світу, природних ресурсів, збереження здоров'я і життєдіяльності людей. Гарантування екологічної безпеки є надзвичайно актуальними, оскільки є складовою загальної системи глобальної безпеки, визначає можливості щодо збереження сфери існування людства [1].

Бухгалтерський облік є однією з найважливіших функцій управління, що виявляє і систематизує дані про господарську діяльність, забезпечуючи при цьому прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Облікова інформація повинна дозволяти своєчасно визначати зовнішні та внутрішні умови, давати можливість досліджувати, аналізувати та вживати заходів щодо усунення суттєвих відмінностей між потенційними можливостями підприємства та вимог процесів, які проходять у навколишньому природному середовищі.

Екологічна безпека покликана забезпечити цілісність екосистем через збереження їх здібностей до самовідновлення.

При дослідженні екологічної безпеки варто звернути увагу на наступні її елементи:

- об'єкт, безпека якого повинна бути забезпечена, його життєво важливі інтереси;

- суб'єкти забезпечення екологічної безпеки;
- загрози життєво важливим інтересам об'єктів, безпека яких повинна бути забезпечена;
- державна і регіональна екологічна політика як сукупність концептуальних положень;
- система заходів забезпечення екологічної безпеки.

Інформаційним джерелом щодо кількості та якості природних систем призвані слугувати дані бухгалтерського екологічного обліку.

Екологічний облік може бути рушійним методом обліку витрат на охорону навколишнього середовища та визначення підходу до явищ господарської діяльності підприємств, розгляду всіх засобів і процесів у безпосередньому їх русі й розвитку, єдності, взаємозв'язку та взаємоузгодженні.

Екологічний облік на підприємстві є індикатором раціональності господарювання, справедливого перерозподілу природних ресурсів, виробництва екологічно чистої продукції, виявлення проблем екологічного ризику, надходження інвестицій в аграрний сектор та контролю негативного впливу на навколишнє середовище. Саме тому він значною мірою впливає на конкурентоспроможність господарюючого суб'єкта. Враховуючи це, перспективним напрямом удосконалення облікової системи вітчизняних аграріїв є доповнення її складових екологоорієнтованим обліком та звітністю, спрямованих на формування потужного інформаційного базису обліково-інформаційного забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств.

Бухгалтерський облік екологічної діяльності є підсистемою не лише бухгалтерського обліку, а й частиною системи екологічного менеджменту, інформаційною основою для проведення екологічного аудиту, страхування й оцінювання інвестиційних проектів.

Водночас, вирішення питання довгострокового розвитку підприємств потребує застосування принципово нових підходів, докорінної перебудови системи управління підприємством на базі

інновацій у різних сферах діяльності, у тому числі і в екологічній. Стратегія управління екологічною безпекою повинна стати однією з невід'ємних складових загальної стратегії підприємства, оскільки без врахування екологічного фактора в системі стратегічного управління підприємством неможливо забезпечити стійкість та ефективне довготривале існування.

Загальні принципи стратегії управління екологічною безпекою полягають у наступному:

- недопущення ускладнення екологічних ситуацій на основі реалізації системи контролю за техногенною діяльністю (видача дозволів, ліцензій, екологічний аудит проблемних підприємств і т.п.);
- виявлення передкризових станів технологічних об'єктів, розробка заходів щодо попередження аварій і катастроф;
- розробка і реалізація коротко- і довгострокової програми зниження екологічної небезпеки до прийнятних рівнів.

Таким чином, в сучасних умовах якість довкілля відіграє все більш вагомую роль як фактор забезпечення конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку. Останнім часом наростає тенденція у формуванні нової загальнолюдської потреби у забезпеченні екологічної безпеки, а кожне підприємство намагається розробити стратегію, яка дозволить бути лідером у зовнішньому середовищі. Для цього необхідно мати таке інформаційне забезпечення, яке допоможе об'єктивно оцінити можливості та загрози, які виникають у конкурентному середовищі, переваги та слабкі сторони діяльності підприємства у порівнянні з конкурентами, забезпечення своєчасного виконання планів.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В. П., Качинський А. Б. Системно-концептуальні засади стратегії національної безпеки України. К.: ДП «НВЦ «Євроатлантикінформ», 2007. 592 с.

УДК 338.630

Макаренко С. С.
кандидат економічних наук, м. Кропивницький
Макаренко А. С.
кандидат економічних наук, м. Київ

КОМЕРЦІЙНО-ВИРОБНИЧА ФУНКЦІЯ ЛІСУ – СКЛADOVA ЙОГО СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ

Основними складовими стратегії лісогосподарського підприємства є: стратегія виробництва, стратегія наукових досліджень і проектних розробок, стратегія маркетингу, фінансова стратегія (стратегія бізнесу) у т.ч. облікова, стратегія управління персоналом, екологічна стратегія, а також комплексні стратегії, між якими у процесі їх здійснення існують різноманітні зв'язки.

Підприємницькі пріоритети лісових господарств полягають у примноженні доходу, а саме: збільшенні обсягу деревини, що заготовлюється на недеревних ресурсах лісу, зниження віку рубок, застосуванні лісових територій для баз відпочинку, набутті сенсу державно-приватного партнерства тощо [1, с. 165].

Комерційно-виробничу функцію лісових ресурсів характеризують такі чинники як: 1) обсяги використання – кількість ресурсів, були використані (чи плануються бути використаними) в науково визначеній та нормативно затвердженій кількості (розрахункова лісосіка), або згідно планів лісових господарств; 2) способи використання – дії (процеси) працівників лісової галузі, коли для досягнення поставленої задачі вдаються до допоміжних засобів/інструментів, які носять матеріальну чи нематеріальну природу, а також мети, що означає підтримку життєдіяльності господарського процесу в лісовому господарстві (тобто збільшують обсяг заготівлі деревини в результаті рубок формування та оздоровлення лісів тощо); 3) економічна доцільність вбачає практичну користь дії чи діяльності лісгоспу для досягнення призначеної мети (потреба залучати до використання нові види діяльності користування лісом/лісовими ресурсами для цілей

збільшення самофінансування, чи вести насадження швидкорослих порід дерев тощо); 4) розширене відтворення, в лісовому господарстві, полягає в безперервно повторюваному кругообігу процесу росту, використання та виробництва, а також відтворення лісу в обсягу, який збільшується. Особливість в тому, що відшкодовується не тільки витрачені лісові ресурси, але й залучаються нові види лісових благ, модернізується лісокористування [2, с. 46-47].

Запропоновані заходи з удосконалення обліково-аналітичного для комерційно-виробничої функції лісу забезпечення підвищать інформаційну корисність для управління лісовим господарством та його суспільну значимість. А саме:

1) багатокомпонентні аналітичні рахунки до рахунку 23 «Виробництво»; і відкриваються наступні субрахунки: 231 «Витрати на ведення лісового господарства»; 232 «Заготівля лісових ресурсів»; 233 «Переробка лісових матеріалів і деревообробка»; 234 «Використання корисних властивостей лісів»; 235 «Допоміжні виробництва»; 236 «Витрати на виконання робіт за рахунок бюджетних коштів». До цих рахунків можуть відкриватися безпосередньо аналітичні рахунки за об'єктами витрат.

2) класифікація лісопродукції й її облікове відображення, з порядком визначення супутньої й недеревної лісопродукції, й інших побічних використань, відходів. Для супутньої продукції пропонується: субрахунок 264 «Супутня лісопродукція, заготовлена від рубок догляду та санітарних рубок»; субрахунок 265 «Супутня лісопродукція, заготовлена від рубок головного користування»; для лісового насіння: субрахунок 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення». Для відходів: 1. відходи які будуть використані в основному виробництві: субрахунок 201 «Сировина і матеріали»; 2. відходи які підлягають реалізації: субрахунок 209 «Інші матеріали»; 3. відходи, які підлягають переробці: власними силами: субрахунок 209 «Інші матеріали»; послуги сторонніх осіб: субрахунок 206 «Матеріали, передані в переробку».

Автором запропоновано новий субрахунок 29 «Недеревна

продукція в лісовій галузі». Ця продукція обліковується за фактичною собівартістю і в кінці року шляхом коригування дебетових оборотів рахунка 29 «Недеревна продукція в лісовій галузі» і кредиту 236 «Витрати обслуговуючих господарств» на суму виявлених відхилень. За дебетом рахунка 29 відображається надходження вирощеної (зібраної) у власному господарстві продукції, за кредитом – вибуття (реалізація) та уцінка за фактичною собівартістю.

3) рентні суб- і аналітичні рахунки у розрізі видів лісових ресурсів, використовуваних у виробництві й оренді тощо [2, с.187].

На сучасному етапі розвитку лісового господарства, що супроводжується обмеженням державним фінансуванням, важливо забезпечити перехід суб'єктів лісокористування на новий рівень організації фінансово-економічної діяльності, в тому числі обліково-аналітичного забезпечення. Тому, розробляючи стратегію розвитку лісогосподарські підприємства треба чітко визначити місію та цілі своєї діяльності (рис. 1).

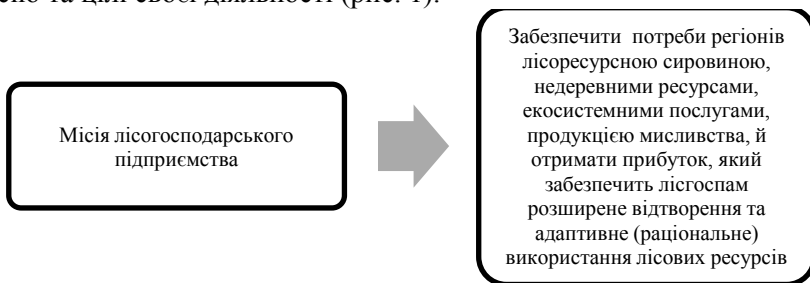

Рис. 1. Місія лісогосподарського підприємства, 2019–2030 pp. [1].

Отже, необхідність осучаснення підходів до формування стратегії розвитку лісогосподарських підприємств в розрізі комерційно-виробничої функції неможливе без обліку, як дзеркала ведення господарювання.

Список використаних джерел:

1. Макаренко С. С. Формування стратегії розвитку лісгосподарських підприємств: дис. ... канд. економ. наук: спец. 08.00.04 «економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)». Київ. 2019. 240 с.
2. Макаренко А. С. Обліково-аналітичне забезпечення управління раціональним лісокористуванням: дис. ... канд. економ. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)». Київ. 2018. 271 с.
3. Стратегія сталого розвитку та інституційного реформування лісового та мисливського господарства України на період до 2022 року. URL:
<https://drive.google.com/file/d/0B9CGEXC5v0a9MWZNbWZfY3BsdTg/view>.

УДК 004.774

*Малецька О.І.
к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Тимчина О.Б.
здобувач вищої освіти ОР «Магістр», ОП «Облік і оподаткування»,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів*

АУДИТ СОЦІАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ INSTAGRAM

Одною з найпопулярніших соцмереж в Україні є Instagram. Станом на початок березня 2019 року, близько 11 млн українців користуються соцмережею Instagram. Мобільний додаток Instagram був №1 в Україні за кількістю завантажень серед додатків соцмереж у 2018 році. Тому аудит даної платформи є дуже важливим.[1]

Аудит Instagram може здатися складним, але в цьому випадку все просто - він передбачає збір ключової інформації про кожну сторінку соціальної мережі лише в одному документі. Аудит допоможе вам зрозуміти загальну стратегію всіх поточних робіт та заходів у соціальній мережі та виявити прогалини та навпаки - ваші сильні сторони. Однак аудит потрібно проводити покроково, а саме:

1. Аналізуємо всі свої сторінки в соціальній мережі. Почніть з акаунтів, якими ви та ваша команда користуєтесь регулярно. Якщо ви знайдете сторінки, яких ви не впізнаєте, проведіть розслідування, щоб визначити, чи нема дублювань, або інших несподіванок. У своєму аудит-документі запишіть усі невідомі облікові записи та зробіть помітки про процес з'ясування чий/навіщо. Коли впевнетесь, що відстежили всі облікові записи, можна додатково перевірити ще через системи/програми моніторингу. Наприклад, MediaMonitoringBot – Телеграм бот оперативного моніторингу згадок в ЗМІ України. Зазвичай вони не безкоштовні.

2. Переконаємось, що кожен профіль повний та відповідає бренду. Після того, як ви зафіксували всі активні

сторінки, знайдіть час, щоб уважно ознайомитися з описом, візуальною складовою, текстовками, щоб переконатися, що все ефективно і влучно - і працює на посилення вашого іміджу та відповідає комунікаційній стратегії.

3. Визначаємо свої зіркові пости. Зафіксуйте три найпопулярніші пости в мережі, які отримали найбільше лайків та залучення. Включіть ці лінки у свій шаблон аудиту.

4. Оцінюємо ефективність каналу. На цьому етапі вам потрібно проаналізувати загальну ефективність каналу, а не ефективність окремих публікацій. Для більшості брендів тут відстежують трафік веб-сайтів та конверсії. Зрештою, взаємодія через канал завжди добре, але реальний успіх, це коли фоловери стають підписниками розсилки, дописувачами, волонтерами, меценатами тощо.

5. Відстежуємо результати в часі. Корисно порівнювати показники з тим самим періодом минулого місяця чи минулого року. З часом це дозволить помітити зміни за періоди, що також спростить аналіз в режимі реального часу.

6. Розуміємо аудиторію мережі. Оцінюючи, як сторінка у мережі допомагає підтримувати ваш бренд, важливо зрозуміти, кого можна досягти через кожен канал. Демографія аудиторії - хороша відправна точка.

7. Які канали підходять саме вам. Подумайте про цілі для кожної сторінки. Потім подивіться, як працює кожен канал, якою є його атмосфера. Подумайте, як більш ефективно узгодити соцмережевий план з комунікаційною стратегією.

8. Хто відповідальний. Визначтесь з політикою, хто в команді відповідає за акаунти, рівні доступу, паролі, оновлення інформації та звісно ж - контент наповнення. Яке має бути актуальним, відповідним, брендовим, візуально та змістовно якісним.

У своєму аудит-документі зафіксуйте дані про контроль паролів, доступів, ролей - до моменту наступного аудиту.

9. А згодом повторюємо. Аудит не є разовим процесом. Варто регулярно проводити такий аналіз, щоб переконатися, що все йде так, як потрібно вам. Зазвичай бренди планують такі аудити щоквартально. Може бути достатньо лише оновити оформлення

своїх мереж, або ж продовжити експериментувати з форматами, періодичністю, тоном тощо. [2]

Просуванням соціальних мереж займаються спеціалізовані фірми, а саме IDEA DIGITAL AGENCY, EFFECT MARKETING і інші. Їхня діяльність відбувається на основі певного алгоритму, який вони самі створили.

Цінність аудиту полягає в тому, що користувачі інформації за результатами аудиту отримують свіжий погляд з боку на звичні, усталені прийоми, стратегії та інструменти. Крім того аудит допомагає спрямувати його подальший розвиток у русло покращення результативності підприємства, а також контролювати його витрати, зокрема на рекламу.

Список використаних джерел:

1. Аудит соціальних мереж. Що змушує ваших фанів від/підписуватися? . URL: <https://www.prostir.ua/?kb=audyt-sotsialnyh-merezh-scho-zmushuje-vashyh-faniv-vidpidpysuvatysya>
2. ВЕДЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ FACEBOOK & INSTAGRAM. URL: <https://ideadigital.agency/smm-marketing/>
3. Instagram в Україні росте швидше, ніж Facebook — дослідження. URL: <https://www.prostir.ua/?kb=instagram-v-ukrajini-roste-shvydshe-nizh-facebook-doslidzhennya>

УДК 657:339:004

Мацьків Г.В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Львівський національний аграрний університет, м. Львів*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІД ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ТРАДИЦІЙНОЇ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ТОРГІВЛІ

Глобалізація господарських взаємовідносин вимагає від підприємств всіх форм власності, видів та розмірів, починаючи від великих холдингів і закінчуючи дрібними господарствами, нових підходів до організації бізнесу, особливо в частині його віртуалізації [1;3;5]. При цьому кожному з підприємств необхідно чітко розуміти, які вони витрати понесуть на організацію електронної торгівлі і, які вигоди отримають від такого напрямку діяльності. В такій ситуації необхідно суттєву увагу приділяти системі бухгалтерського обліку на підприємстві, яка покликана забезпечувати усіх користувачів необхідними даними для прийняття ефективних управлінських рішень [2;4].

Для вирішення поставлених завдань суттєвої уваги заслуговує рекомендована система аналітичних рахунків для відокремленого обліку доходів і витрат операційної діяльності, одержаних (понесених) в системі традиційної та електронної торгівлі (рис.)

Запропонована методика облікового відображення операцій з формування фінансових результатів операційної діяльності підприємств в системі традиційної та електронної торгівлі, сприятиме зростанню ефективності інформаційного забезпечення потреб користувачів. Таким чином, сучасні облікові проблеми під впливом вимог інформаційного суспільства постійно зростають, потребують подальших наукових досліджень та нових підходів до вирішення. Саме в цьому напрямі і має розвиватися діюча система обліку на рівні суб'єкта господарювання для забезпечення інформаційних потреб користувачів різного рівня та прийняття ефективних управлінських рішень.

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та управлінський аспекти

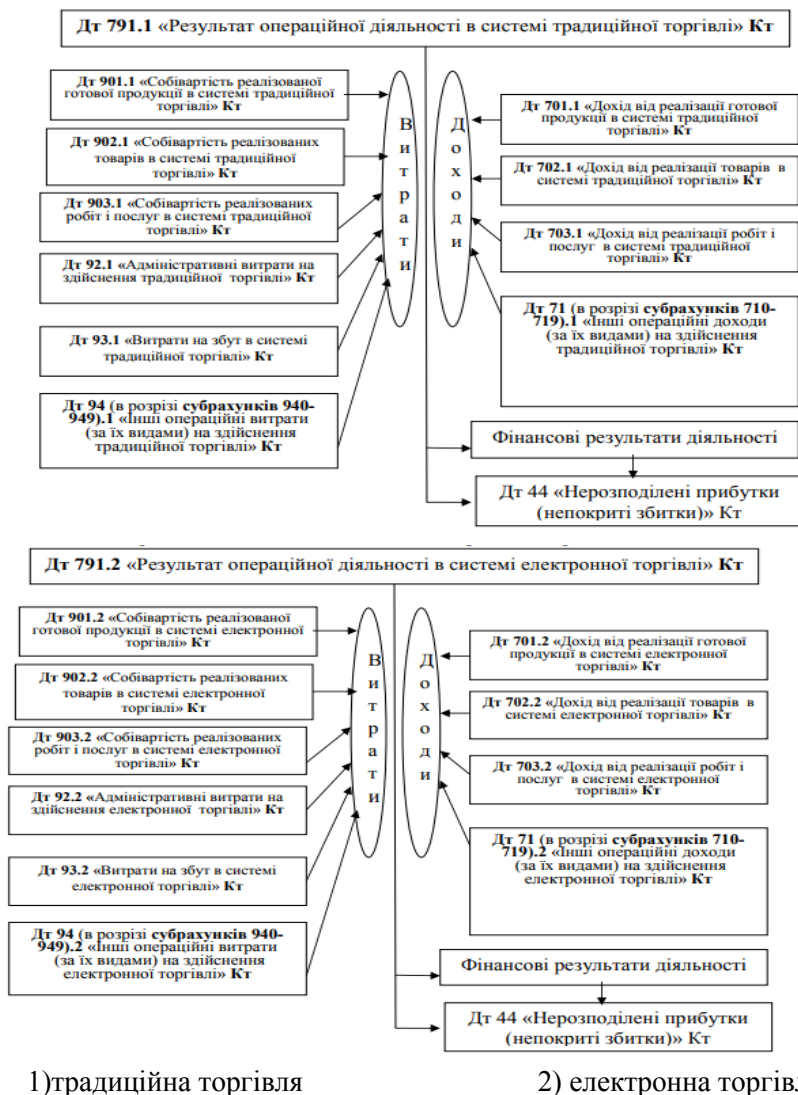

Рис. Методика обліку фінансових результатів від операційної діяльності в умовах традиційної та електронної торгівлі

Список використаних джерел:

1. Кислюк Л.В. Аналіз стану електронної торгівлі в Україні. *Молодий вчений*. 2016. № 11 (38). С. 606 -610.
2. Корягін М. В., Плотніченко І. Б. Удосконалення обліку доходів, витрат та фінансових результатів підприємств сфери електронної комерції. *Облік і фінанси*. 2014. №2(64). С.24-31
3. Крутова А.С. Облік в системі електронної комерції: монографія. Харків: ХДУХТ, 2010. 396 с.
4. Лисенко В., Руденко А., Тузова А. Інтернет - торгівля: організація та облік. Х.: Фактор, 2013. 464 с.
5. Філіппова Л. Л.Електронна комерція: за і проти. *Вісник Нац. техн. ун-ту ХПІ*. Харків : НТУ «ХПІ».2013 № 44 (1017). С. 58-65.

УДК 631

Мельник О.В.

*к.е.н., доцент кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків*

Літвінова А. А.

*бакалавр кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «ХПІ», м. Харків*

РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Суттєве місце у прийнятті управлінських рішень належить інформаційним передумовам. Можливості вирішення завдання різко зростають коли планові і бухгалтерські дані виявляються зіставними, а інформація про об'єкти обліку достатньо аналітична. Наприклад, інформація про виробничі витрати чітко відображає їх цільове спрямування, планування і облік витрат ведеться за центрами їх виникнення і центрами відповідальності [1].

Одним з важливих складових ефективності діяльності будь-якого підприємства незалежно від його форми власності та виду діяльності є адекватне, своєчасне, впорядковане інформаційне забезпечення.

В основі обліково-аналітичного забезпечення управління підприємством знаходиться інформація про внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. Її використовують для управлінських рішень, оцінки й аналізу економічних явищ та процесів, що відбуваються на підприємстві. Управлінські рішення, які приймаються на основі обліково-аналітичної інформації, забезпечують конкурентоспроможність суб'єктів господарювання.

Аналітичне забезпечення управління підприємством є окремою системою, заснованою на обліковій інформації, що отримана шляхом проведення економічного аналізу даних для визначення результатів управління і побудови прогнозних значень господарської діяльності.

Прийняття управлінських рішень ґрунтується на зваженій оцінці

та кваліфікованому аналізі показників господарської діяльності економічних суб'єктів, що залежить від якості складання фінансової звітності. Фінансова звітність повинна відображати достовірну й повну інформацію про процеси та операції, які можуть впливати на прийняття управлінських рішень.

Крім того, завдяки показникам цієї звітності можна дати обґрунтовану оцінку минулим, поточним і майбутнім господарським подіям. Роль фінансової звітності в процесі управління підприємством розглядаються в роботах Ф. Бутинця, А. Закутньої, В. Завгороднього, О. Лишиленко, Л. Нападівської та інших.

Фінансова звітність є одним із методів бухгалтерського обліку і становить основу інформаційного забезпечення щодо аналізу фінансового стану підприємства.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансова звітність - звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства. Користувачі фінансової звітності - фізичні або юридичні особи, які потребують інформації про діяльність підприємства для прийняття рішень [2].

Фінансова звітність складається з: балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до звітів. Інформація, відображена у фінансовій звітності, повинна бути: достовірною, послідовною, зіставною, доречною, своєчасною, повною та об'єктивною. Фінансова звітність забезпечує користувачів актуальними інформаційними даними, що дозволяє реалізувати функції управління: планування, організацію, мотивацію, регулювання і контроль [3].

На підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності система бухгалтерського обліку є основною базою інформації, на підставі якої приймаються управлінські рішення.

Обліково-аналітична система, створена на підприємстві, повинна задовольняти об'єктивність відображення процесів виробництва, обігу, розподілу та споживання, використання природних, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

Фінансова звітність як важливий елемент системи інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень ідеально взаємодіє з основними функціями фінансового менеджменту, такими як дослідження зовнішнього економічного середовища, розробка фінансової стратегії підприємства, аналіз і планування фінансової діяльності, прийняття рішень з питань оперативної фінансової діяльності, прийняття інвестиційних рішень, взаємодія з іншими контрагентами з питань фінансової діяльності (державними органами, фінансово-кредитними установами, суб'єктами фінансового ринку, іншими підприємствами, фізичними особами) [4].

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Аналіз стану та перспективи розвитку. Київ. 2007. 221с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV (зі змінами та доповненнями), редакція від 14.11.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
3. Закутня А. О. Роль фінансової звітності як основного джерела інформаційного забезпечення в управлінні підприємством. *Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи НБУ*: матеріали наукових праць студ., магістрантів та молодих вчених. Суми: УАБС НБУ. 2013. С. 259-270.
4. Пліс М. Фінансова звітність у системі інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. *«Природничі та гуманітарні науки. актуальні питання»*: матеріали наукових праць VIII Всеукр. студ. наук. – техн. конф. Тернопіль. 2015. С. 90-91

УДК 657.1

*Нашкерська Г.В.
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Львівський національний університет ім. Івана Франка,
м. Львів*

ОБЛІК ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА ЕМІТОВАНИМИ ДОВГОСТРОКОВИМИ ОБЛІГАЦІЯМИ

Емісія підприємством облігацій є додатковим джерелом отримання позикових коштів для забезпечення діяльності. Відсоткова ставка за такими залученнями коштів може бути суттєво нижчою, ніж за банківськими кредитами, що дає змогу отримати підприємствам дешеві обігові кошти. Проте для здійснення емісії боргових цінних паперів необхідно отримати дозвіл Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР). Передумовами для отримання позитивного рішення про реєстрацію емісії НКЦПФР є повне погашення підприємством-емітентом заборгованості акціонерів (учасників) за внесками до статутного капіталу, відсутність на балансі непокритих збитків та ін. [1]. Для отримання дозволу на емісію облігацій підприємство подає до НКЦПФР проспект емісії облігацій, у якому зазначає формат (публічне чи приватне) розміщення та обсяг емісії, відсоткову ставку за залученнями (якщо це передбачено проспектом емісії), строки виплати відсотків та погашення облігацій. Разом із проспектом емісії підприємство подає фінансову звітність, підтверджену аудитором за три останні роки.

Облігація - цінний папір, що посвідчує внесення його першим власником коштів, визначає відносини позики між власником облігації та емітентом, підтверджує зобов'язання емітента повернути власникові облігації її номінальну вартість у передбачений проспектом або рішенням про емісію цінних паперів строк та виплатити доход за облігацією, якщо інше не передбачено проспектом або рішенням про емісію цінних паперів [2].

Перехід права власності на облігації емітента до іншої особи не є підставою для звільнення емітента від виконання зобов'язань, що підтверджуються облігацією. Облігації можуть бути емітовані виключно в бездокументарній формі [1].

Підприємство-емітент, у порядку, встановленому Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, може здійснювати емісію відсоткових, цільових та дисконтних облігацій [1,2].

Відсоткові облігації - облігації, за якими передбачається виплата відсоткових доходів або за якими відсоткова ставка дорівнює нулю.

Цільові облігації - облігації, виконання зобов'язань за якими здійснюється шляхом передачі товарів та/або надання послуг відповідно до вимог, встановлених проспектом або рішенням про емісію цінних паперів, а також шляхом сплати коштів власнику таких облігацій у випадках та порядку, передбачених проспектом або рішенням про емісію цінних паперів, облігацій (для державних облігацій України - умовами їх розміщення).

Дисконтні облігації - облігації, що розміщуються за ціною, нижчою ніж їх номінальна вартість. Різниця між ціною придбання та номінальною вартістю облігації, яка виплачується власнику облігації під час її погашення становить доход (дисконт) за облігацією.

Облігації можуть розміщуватися з фіксованим строком погашення, єдиним для всього випуску. Дострокове погашення облігацій за вимогою їх власників дозволяється у разі, коли така можливість передбачена проспектом або рішенням про емісію цінних паперів, яким визначені порядок встановлення ціни дострокового погашення облігацій і строк, у який облігації можуть бути пред'явлені для дострокового погашення.

Погашення відсоткових та дисконтних облігацій здійснюється виключно грошовими коштами, крім конвертованих облігацій підприємств. Погашення цільових облігацій здійснюється шляхом передачі товарів та/або надання послуг, а також сплати коштів власнику таких облігацій у випадках та порядку, передбачених проспектом або рішенням про емісію цінних паперів.

Довгострокові зобов'язання за облігаціями визнаються за

номінальною вартістю або амортизованою собівартістю. Якщо ринкова ставка відсотка дорівнює визначеній на момент емісії ставці відсотка, облігація може реалізовуватись за номінальною вартістю.

У випадку емісії облігацій, коли ринкова ставка відсотка вища за оголошену при емісії, така облігація реалізується зі знижкою і є дисконтною. Покупець заробляє не лише відсотки (якщо вони передбачені умовами емісії), а й суму дисконту, який він отримає при погашенні. Зобов'язання за облігаціями, незалежно від суми отриманих від їх реалізації коштів, визнається в обліку у повному обсязі, тобто виходячи з їхньої номінальної вартості. До підсумку балансу зобов'язання за облігаціями, розміщеними з дисконтом відображаються за амортизованою собівартістю [3, 4].

Облікове відображення та оцінка облігацій, емітованих за номінальною вартістю та дисконтом відрізняється через відмінності в оцінці на дату первинного визнання. Облігації, випущені за дисконтною вартістю відображаються за собівартістю придбання, яка є нижчою від номінальної. Тому підприємство має здійснювати амортизацію дисконту протягом усього періоду утримання боргових цінних паперів для доведення її до номінальної вартості на дату погашення.

Список використаних джерел:

1. Положення про порядок здійснення емісії облігацій підприємств та їх обігу від 21.06.2018 р. № 425. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0843-18#Text>.
2. Закон України Про цінні папери та фондовий ринок від 23.02.2006 р. № 3480-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>.
3. Нашкерська Г.В. Фінансовий облік: навчальний посібник. К.: «Каравела», 2009. 503 с.
4. Нашкерська Г.В. Концептуальні основи оцінювання в бухгалтерському обліку. Бухгалтерський облік і аудит, 2018. №1. С. 14-21.

УДК 657.1 : 332.2

Палаш А.В., Шевчук С.А., Цимбалістий О.Я.
аспіранти,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

ПРОБЛЕМИ ВІДОБРАЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Земля у якості базового об'єкта суспільно-економічних відносин вимагає належної нормативно-правової регламентації й адекватного обліково-аналітичного відображення, однак чіткої ідентифікації та методологічної структуризації обліку земельних об'єктів, як і прав користування ними, не передбачено ні вітчизняними положеннями бухгалтерського обліку, ні Міжнародними стандартами фінансової звітності. В результаті, за переконанням проф. Бруханського Р. Ф. і доц. Бінчаровської Т. А. [2, с. 64] у більшості сільськогосподарських підприємств України внаслідок реалізації неадекватного механізму обліку землі нівелюється вартість активів, знижуючи інвестиційну привабливість аграрного сектору національної економіки. Суттєві диспропорції та омани фінансової звітності сільськогосподарських підприємств продукує факт невідображення орендованої землі у фізичних осіб, оскільки вона обліковується поза балансом, що генерує ефект кривого дзеркала в процесі моніторингу обігу землі, капіталізації та ціноутворення.

Проблема обліку земельних ресурсів в Україні актуалізується становленням ринку сільськогосподарських земель. Низький рівень організації обліку земель день не забезпечує точною та достовірною інформацією зовнішніх і внутрішніх користувачів.

Дослідження науковців Стівена Лоурі, Кіро Самії, Рута Холла, Аарона Леопольда, Донни Хорнбі та Фараї Мтера вказують на те, що встановлення повноцінного ринку землі сприяє добробуту через покращення матеріального становища та внесення довгострокових інвестицій [5].

На сьогоднішній день бухгалтерський облік земельних ресурсів,

що належать сільськогосподарським підприємствам на правах власності, постійного користування або отримані на умовах фінансового лізингу, здійснюється в складі основних засобів на рахунку 10 «Основні засоби» субрахунку 101 «Земельні ділянки». За дебетом цього рахунку відображається надходження земельних ділянок на баланс підприємства, як внесок засновників до статутного капіталу або одержаних безоплатно у власність, що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод. А за кредитом – вибуття землі. Надходження земельної ділянки сільськогосподарського призначення шляхом купівлі є не можливим, тому що в Україні на сьогоднішній день діє мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення, який забороняє операції купівлі-продажу земель.

За результатами проведеного аналізу праць вітчизняних вчених у сфері обліку земельних ресурсів як основних засобів підприємства, наукові пошуки можна диференціювати в розрізі трьох напрямів:

1) Бриндзя З. Ф. [1], Бруханський Р. Ф., Бінчаровська Т. А. [2], Ярмолюк О. Ф. та інші вважають, що до чинних рахунків необхідно виділити додаткові субрахунки третього порядку: 101.1 «Землі, що знаходяться у власності підприємства»; 101.2 «Землі, що знаходяться у фінансовій оренді»; 101.3 «Землі, що передані в короткострокову операційну оренду»; 101.4 «Землі, що тимчасово перебувають під заставою»; 101.5 «Землі, що тимчасово не використовуються»;

2) М. В. Додонова, Н. А. Бунчук [3] та інші науковці земельні ресурси сільськогосподарського призначення пропонують обліковувати у складі біологічних активів на субрахунку 167 «Природні біологічні активи, що використовуються в сільськогосподарському виробництві», а на рахунку 101 – земельні ділянки під забудовами;

3) Я. П. Іщенко, Т. В. Севериненко [4] доводять, що земельні ресурси необхідно виділити як окремий об'єкт і відображати на рахунку 15 «Землі сільськогосподарського призначення». Капітальні інвестиції, що відображаються на рахунку 15, у зв'язку

із запропонованим перерозподілом інформації, автор пропонує перевести на рахунок 14 «Інвестиції», на якому здійснюватиметься облік як фінансових, так і капітальних інвестицій.

Поділяючи думку науковців першої групи щодо доцільності виділення субрахунків третього порядку, додатково пропонуємо за наявності різновидів земельних ділянок у сільськогосподарських підприємствах з метою підвищення аналітичності облікової інформації застосовувати субрахунки четвертого порядку, зокрема: 101.1.1 «Рілля»; 101.1.2 «Сади»; 101.1.3 «Пасовища»; 101.1.4 «Сіножаті»; 101.1.5 «Перелogi»; 101.1.6 «Земельні ділянки несільськогосподарського призначення».

Список використаних джерел:

1. Бриндзя З. Ф. Формування і функціонування облікового відображення операцій з купівлі-продажу земельних ділянок різних форм власності. Галицький економічний вісник. 2012. № 2. С. 170-180.

2. Бруханський Р. Ф., Бінчаровська Т. А. Науково-практичні проблеми відображення земельних ресурсів у системі бухгалтерського обліку. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. 2019. № 1(87). С. 64-71. DOI: 10.26642/jen-2019-1(87)-64-71.

3. Додонова М. В., Бунчук Н. А. Методические подходы к отражению земель сельскохозяйственного назначения в синтетическом учете и финансовой отчетности предприятий. Экономические науки. Учет и аудит URL: http://www.rusnauka.com/22_PNR_2009/Economics/49965.doc.htm.

4. Іщенко Я. П., Севериненко Т. В. Вдосконалення обліку земель сільськогосподарського призначення та оцінки прав користування земельними ділянками. Збірник наукових праць ВНАУ (Економіка). 2012. № 1(56). С. 102-107.

5. Lawry S., Samii C., Hall R., Leopold A., Hornby D., Mtero, F. The impact of land property rights interventions on investment and agricultural productivity in developing countries: a systematic review. Campbell Systematic Reviews 2014:1 DOI: 10.4073/csr.2014.1.

УДК 657.421.1

*Пилипенко К.А., д.е.н., професор, професор
кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавський державний аграрний університет, (м. Полтава)*

*Щербатюк С.Ю., к.е.н., доцент,
декан факультету бухгалтерського обліку
Гродненський державний аграрний університет
(м. Гродно, Республіка Білорусь)*

СПЕЦИФІКА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЩОДО ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ ТА РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ

Основним етапом організації обліку необоротних активів, незалежно від країни, є формування первісної вартості таких об'єктів. Специфічним об'єктом необоротних активів, притаманного для аграрної сфери, є облік тварин основного стада та багаторічних насаджень, в розрізі введення їх в експлуатацію. Саме в цьому розрізі зазначених питань і є особливості як між іншими об'єктами необоротних активів так і в розрізі особливостей кожної досліджуваної країни.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика обліку необоротних активів в Україні та Республіці Беларусь [1, 2, 3]

Показники	Україна	Республіка Білорусь
Прийняття до обліку основних засобів		
Загальний порядок	Необоротні активи відображаються в першому класі рахунків. Для обліку довгострокових біологічних активів призначений рахунок 16 «Довгострокові біологічні активи», обліковуються за	Даний об'єкт обліку належить до основних засобів, які відображаються в бухгалтерському обліку на рахунку 01 «Основні засоби» за первісною вартістю на підставі:

	<p>первісною (справедливою) вартістю на підставі: Акт приймання ДБАТ (ф.ОЗ-1) - для документального оформлення надходження придбаних або безоплатно одержаних ДБАТ (робочої та продуктивної худоби); Акт приймання багаторічних насаджень і передачі їх в експлуатацію; Акт на переведення тварин із групи в групу</p>	<p>Акт про прийом-передачу основних засобів. Основне стадо сільськогосподарських тварин приймається до бухгалтерського обліку за рахунком 01 «Основні засоби» субрахунку «Основне стадо» за первісною вартістю.</p>
<p>Формування первісної вартості з відображенням даних в обліковій політиці</p>	<p>Первісна вартість ДБА формується залежно від шляху надходження, а саме: - безоплатно одержаних ДБА дорівнює їх справедливій вартості з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних з доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою. На справедливую вартість безоплатно отриманих ДБА збільшується додатковий капітал. - первісною вартістю ДБА, що одержані як внесок до статутного капіталу підприємства, визнається їх справедлива вартість з урахуванням витрат, безпосередньо пов'язаних з</p>	<p>До первісної вартості основного стада включаються витрати, що враховуються на рахунку 08 «Вкладення у довгострокові активи» субрахунок «Витрати по формуванню основного стада тварин», в тому числі: - фактична собівартість надійшли з боку тварин (птиці), включаючи вартість за цінами придбання і витрати по заготівлі та доставці тварин в організацію (підстава - товарно-транспортна накладна); - нормативно-прогнозна (планова) вартість живої маси перекладеного протягом року в основне стадо молодняка тварин (підстава - акт на переведення тварин форми</p>

	<p>доведенням їх до стану, у якому вони придатні для використання.</p> <p>- первісною вартістю БА, переведеного до складу ДБА із складу поточних є його справедлива вартість, зменшена на очікувані витрати на місці продажу, визначена на дату такого перевodu.</p> <p>- первісною вартістю ДБА, отриманого в обмін на подібний, є справедлива вартість переданого ДБА, або БА.</p> <p>- первісною вартістю БА, придбаного в обмін (або частковий обмін) на неподібний БА, є справедлива вартість переданого БА, збільшена (зменшена) на суму грошових коштів чи їх еквівалентів, що належить до сплати (отримання) за обмінною операцією.</p> <p>- при отриманні за обмінною операцією ДБА сума грошових коштів чи їх еквівалентів, що сплачується за цією операцією, збільшує первісну вартість БА з відображенням в обліку капітальних інвестицій.</p>	<p>303-АПК);</p> <p>- дооцінка собівартості живої маси переведеного в основне стадо молодняка до рівня фактичної.</p> <p>Суму дооцінки живої маси переведеного в основне стадо молодняка до рівня фактичної собівартості відображати з використанням способів списання калькуляційних різниць ...</p> <p>Багаторічні насадження приймаються за первісною вартістю на підставі акта прийому-передачі багаторічних насаджень і введення їх в експлуатацію (форма 101-АПК). До первісної вартості багаторічних насаджень включаються витрати, що враховуються на рахунку 08 «Вкладення у довгострокові активи», субрахунок «Витрати по закладці і вирощуванню багаторічних насаджень», в тому числі: фактична собівартість придбання надійшов з боку посадкового матеріалу (підстава - товарно-транспортна накладна); – нормативно-прогнозна (планова) вартість власного посадкового матеріалу</p>
--	--	--

Актуальні проблеми сучасного бізнесу: обліково-фінансовий та
управлінський аспекти

		<p>(підстава - акт на списання насіння і садивного матеріалу форми 208-АПК);</p> <ul style="list-style-type: none"> - витрати по вирощуванню багаторічних насаджень протягом поточного звітного року; - дооцінка нормативно-прогнозої (планової) собівартості посадкового матеріалу до рівня фактичної; <p>Суму дооцінки вартості власного посадкового матеріалу, списаного на закладку саду, до рівня фактичної собівартості відображати з використанням способів списання калькуляційних різниць ...</p>
<p>Відображення в обліку ДБА з використанням плану рахунків</p>	<p>Визнані довгострокові біологічні активи обліковуються відповідно до встановлених класифікаційних груп на активному рахунку 16 «Довгострокові біологічні активи», до яких відкриваються наступні субрахунки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 161 «ДБА рослинництва, оцінене за справедливою вартістю»; - 162 «ДБА рослинництва, які оцінюються за первісною вартістю»; 	<p>Передбачити відкриття спеціальних субрахунків: до рахунку 01 «Основні засоби» субрахунків:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Багаторічні насадження»; - «Багаторічні насадження неексплуатаційного віку»; - «Основне стадо і робоча худоба». <p>Рахунок 08 «Вкладення у довгострокові активи» - субрахунки:</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Витрати по закладці і вирощуванню багаторічних насаджень» - «Витрати по формуванню

	<ul style="list-style-type: none">- 163 «ДБА тваринництва, оцінені за справедливою вартістю»;- 164 «ДБА тваринництва, які оцінюються за первісною вартістю»;- 165 «Незрілі ДБА, які оцінюються за справедливою вартістю»;- 166 «Незрілі ДБА, які оцінюються за первісною вартістю». <p>Рахунок 155 «Придбання (виращування) довгострокових біологічних активів» [5]</p>	основного стада тварин».
--	--	--------------------------

Довгострокові активи відіграють важливе значення в діяльності підприємства. Вартісне вимірювання є необхідним для організацій ведення обліку необоротних активів, є необхідною умовою, та має місце в такі моменти господарювання: надходження, використання в ході операційного циклу, вибуття, складання фінансової звітності. При надходженні необоротних активів їх оцінюють за первісною вартістю.

Дослідивши стан обліку довгострокових біологічних активів в Україні та Республіці Білорусь можемо зробити висновок, що існує як схожість так і відмінності як у формуванні первісної вартості об'єктів основних засобів на основі класифікації капітальних витрат, дозволяє більш точно формувати їх первісну вартість при придбанні чи створенні.

В Україні облік ведеться за досвідом розвинутих країн - Великої Британії, США, Німеччини. Прийняття рішення про використання обліку за кожним об'єктом надає платникам податків більшу гнучкість щодо вибору методу нарахування амортизації, який відповідає реальній експлуатації відповідного виду ДБА. В Республіці Білорусь облік ведеться за пановими показниками.

Визначено, що існують відмінності в обліку необоротних активів, хоча в обох системах діють окремі стандарти для регулювання обліку, які досить схожі за правовим наповненням. Теоретичною та методологічною основою дослідження є висвітлення у працях вчених-економістів, наукові положення в галузі управління необоротними активами та відображення їх в бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. Щербатюк С.Ю. Белорусский опыт учета основных средств и их амортизации: специфика сельскохозяйственных организаций. *Проблемы учетно-аналитического обеспечения трансграничного сотрудничества в сфере агробизнеса Республики Беларусь и Украины*: колективна монографія / за ред. С.Ю. Щербатюк, В.Я. Плаксиенко, Е.А. Пилипенко. Гродно: ГГАУ, 2020. С. 68-74.

2. Пилипенко К. А., Арутюнова О., Бендас Ю. Оцінка та визнання довгострокових біологічних активів у вітчизняній та міжнародній практиці. *Агросвіт*. 2019. № 12. С. 53-59.
URL:http://www.agrosvit.info/pdf/12_2019/8.pdf

3. Пилипенко К. А., Арутюнова О. Актуальні питання обліку довгострокових біологічних активів в контексті міжнародного та вітчизняного досвіду. *Ефективна економіка*. 2019. № 6.
URL:<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7099>

4. Всеукраїнська професійна бухгалтерська газета «Все про бухгалтерський облік». Спецвипуск. №80. 62с.

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інструкція про його застосування: практич. посібник / [упоряд. Безверхий К. В.]. К. : ЦУЛ, 2015. 50 с.

УДК 657.6

*Пономаренко О.Г.
к. е. н., доцент кафедри бухгалтерського
обліку та економічного контролю,
Гавриленко А.В.
здобувач СВО Магістр,
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава*

ОБЛІК ЗАПАСІВ: ПРОБЛЕМИ НАУКИ І ПРАКТИКИ

Рациональне використання виробничих запасів несе в собі потенціал підвищення ефективності здійснюваного виробництва. Стратегія безперебійного виробництва зумовлює запит на побудову політики ефективного управління виробничими запасами. Крім того, запаси грають вагомую роль у формуванні структури витрат підприємств.

Основою нормування запасів є облік, що має забезпечити контроль за залишками, надходженням і витрачанням цих активів на складі з метою забезпечення збереження власності підприємства. Детальне групування (класифікація) запасів дозволяє впорядкувати їх облік і зберігання у розрізі видів призначень, яку ті виконують у виробничому циклі [1-3].

Однією з проблем обліку запасів є уточнення і виокремлення складу малоцінних та швидкозношуваних предметів. Згідно п.6 П(С)БО 9 [5] України для цілей бухгалтерського обліку до складу запасів включають МШП, що використовуються протягом не більше одного року або нормального циклу, якщо він більше одного року. Крім того, П(С)БО 9 «Запаси» не містить переліку МШП, тому підприємства самостійно встановлюють і відображають в наказі про облікову політику склад МШП.

Аналітичною проблемою для суб'єктів агробізнесу є також дещо складна система ціноутворення на оборотні активи. Співвідношення між обліковими цінами, оптовими договірними цінами ускладнює застосування цих цін на підприємстві створює проблеми у аспекті досягнення єдності синтетичного й

аналітичного обліку.

П(С)БО 30 «Біологічні активи» [4] через виконання методологічних засад сприяє появі у практика сум'яття щодо сепарації видів продукції і запасів. У процесі виробництва сільськогосподарські підприємства отриману побічну сільськогосподарську продукцію обліковували виключно на рахунку 208 «Матеріали сільськогосподарського призначення».

Із введенням П(С)БО 30 «Біологічні активи» її окремі види обліковують на рахунку 27 «Продукція сільськогосподарського призначення», якщо існує імовірність отримання підприємством у майбутньому економічних вигод, пов'язаних з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначено [4].

Сільськогосподарська продукція при її відокремленні від біологічного активу (у рослинництві – зерно, ягоди, овочі, зелена маса, отримані під час збирання врожаю (заготівлі); у тваринництві – молоко приріст, вовна, яйця, мед, отримані під час збору) або при припиненні процесів життєдіяльності біологічних активів (деревина, отримана при вирубці насаджень тощо) перестає бути елементом біологічних активів і визнається як окремий актив, визнання і облік яких здійснюються уже за П(С)БО 9 «Запаси» [5].

За цільовим призначенням, господарською цінністю, економічними вигодами від використання сільськогосподарська продукція поділяється на основну, супутню та побічну [1]. Методологічні засади визнання продукції за справедливою вартістю, особливо в частині її обґрунтування найбільш влучно здійснити щодо основної продукції.

Від окремих біологічних активів та їх груп, крім продукції, можуть бути отримані додаткові біологічні активи (у рослинництві – чубуки, саджанці; у тваринництві – приплід, нові рої бджіл, матеріал для розведення риби тощо). Первісне визнання додаткових біологічних активів відображається в обліку у тому звітному періоді, у якому вони відокремлені від біологічного активу [4].

Критичний аналіз фахової літератури з обліку запасів, дозволяє зробити висновок, що багато теоретичних положень і питань

обліку означених матеріальних ресурсів потребують вдосконалення і доопрацювання [1-3]. Розв'язання цих питань зумовить вихід на новий рівень побудови й організації цієї групи оборотних активів підприємств агробізнесу, значно підвищить їх роль в управлінні кожним вітчизняним підприємством.

Можна виокремити наступні дискусійні аспекти, що утруднюють практикам роботу щодо облікового забезпечення операцій з запасами:

- складність та дискусійність аспектів визначення справедливої вартості запасів;
- застосування застарілих галузевих нормативно-правових актів з обліку і аналізу виробничих запасів;
- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління запасами;
- відсутність комплексного поєднання даних усіх видів обліку підприємства щодо запасів;
- низький рівень контролю та оперативного регулювання процесів формування запасів;
- обмеженість контролю використання запасів виключно ретроспективним контролем фактичної собівартості сільськогосподарської продукції.

Потенціал підвищення ефективності використання виробничих запасів в сучасних умовах полягає в удосконаленні методики та організації їх обліку, аналізу і контролю, а також удосконалення обліково-аналітичного управління виробничими запасами.

Для досягнення зазначеної мети необхідно здійснювати наступні заходи з обліково-аналітичного удосконалення:

- 1) підвищення оперативності інформаційного забезпечення управління запасами підприємства;
- 2) обґрунтування дефініцій терміну «виробничі запаси», їх класифікації та складу;
- 3) удосконалення автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні запасами та обґрунтування раціональних методів проведення інвентаризації їх з використанням технологій автоматизації обліку;

4) узгодження механізмів й методики бухгалтерського та податкового обліку виробничих запасів;

5) організація раціональної аналітично-моніторингової роботи з запасами на окремих сільськогосподарських підприємства;

6) використання орієнтованих на сучасні умови ринку механізмів планування запасів;

7) чітка організація обліково-контрольних процедур руху запасів підприємства.

Загалом, вирішення якнайширшого спектру суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного забезпечення та обґрунтованого управління виробничими запасами є актуальним для суб'єктів агробізнесу України.

Список використаних джерел:

1. Андрос С. В. Теоретико-методологічні аспекти обліку і аналізу виробничих запасів у фінансово-господарській діяльності підприємств : монографія. Київ : УБС НБУ, 2011. 239 с.

2. Дріга О. П. Проблеми обліку виробничих запасів підприємств України. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2922&p=1>.

3. Криклива А. Проблеми управління виробничими запасами на сільськогосподарських підприємствах. *Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки* : міжнародний збірник наукових праць / відпов. ред. І. Б. Садовська. Вип.1 (5). Ч. 2. Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2015. С. 180–188.

4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи». Наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2005 р. № 790. Дата оновлення: 05.01.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05>. (дата звернення 16.11.2020 р.).

5. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. № 790. Дата оновлення: 29.10.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>. (дата звернення 16.11.2020 р.).

УДК 657.421.3

Попко Є.Ю.

*к.е.н., с.н.с. відділу обліку та оподаткування,
ННЦ «Інститут аграрної економіки», м. Київ*

ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ В ОБЛІКУ ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Права постійного користування земельними ділянками за своєю обліковою природою є нематеріальним активом. При цьому для відображення таких активів на балансі державного підприємства слід перевірити їх на відповідність встановлених регулятором критеріїв. Мова йде про вимоги, визначені в П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» та Методичних рекомендаціях з бухгалтерського обліку нематеріальних активів, затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 16.11.2009 р. № 1327 (далі – Рекомендації № 1327).

Аналіз згаданих нормативно-правових актів вказує на відмінності таких вимог. Так, П(С)БО 8 містить лише дві вимоги: існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з використанням нематеріального активу та його вартість може бути достовірно визначена. Водночас Рекомендації № 1327, окрім цих критеріїв, містять ще вимогу щодо наявності контролю над таким активом. Остання вимога є цілком логічна, оскільки саме визначення активу, передбачає контрольованість цього ресурсу підприємством.

Наступними важливими моментами обліку прав постійного користування земельними ділянками є їх оцінка та амортизацію.

Державні підприємства в бухгалтерському обліку зобов'язані дотримувати методики відображення активів та операцій, визначеній Положенням про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності, затвердженого Наказом Міністерства фінансів України

від 19.12.2006 р. № 1213 (далі – Положення № 1213).

У п. 1 розд. III Положення № 1213 зазначено, що вартість права постійного користування земельними ділянками державні (казенні) та комунальні підприємства відображають у складі нематеріальних активів у порядку, установленому П(С)БО 8 «Нематеріальні активи».

Для обліку права постійного користування земельною ділянкою у Плані рахунків передбачено субрахунок 122 «Права користування майном». При цьому важливим є те, що такий нематеріальний актив оцінюється та відображається в балансі не за вартістю земельної ділянки, а за вартістю права користування цією земельною ділянкою. Адже сама ділянка у власність державного підприємства не переходить.

Міністерство фінансів України у своєму Листі від 06.03.2009 р. № 31-34000-10-10/6424 зазначає, що право користування земельною ділянкою відображається у складі нематеріальних активів за вартістю цього права, яка визначається відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» від 12.07.2001 р. № 2658-III. Проте цей закон не містить норм, які передбачали би обов'язковість проведення такої оцінки. До 17.10.2019 р. така норма містилася у абз. 10 ч. 2 ст. 13 Законі України «Про оцінку земель» від 11.12.2003 р. № 1378-IV.

Отже, на сьогодні залучення експерта-оцінювача не є обов'язковим, хоча потенційно спрощує роботу бухгалтеру. Якщо державне підприємство не бажає залучати незалежну сторону, то потрібно створити комісію (нею може бути комісія, яка вводить в експлуатацію основні засоби), яка й визначить справедливу вартість права (наприклад, на основі вартості аналогів).

Результати роботи комісії слід оформити Протоколом, на основі якого скласти Акт введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (форма № НА-1) та інвентарна картка обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів (форма № НА-2). Оприбуткування права відображається такими проводками:

- 1) Дт 154 Кт 424 – оприбуткування переданого права постійного користування земельною ділянкою;
- 2) Дт 154 Кт 631 – відображено вартість послуг з оцінки;
- 3) Дт 122 Кт 154 – введено в експлуатацію право постійного користування земельною ділянкою.

Що стосується амортизації, то на нематеріальні активи у загальному випадку амортизація нараховується. Але оскільки право постійного користування земельною ділянкою не має визначеного строку користування, то його вартість не підлягає амортизації.

УДК (330.341.1:631.11) : 338.512

Прокопишин О.С.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Гнатів М.П.

здобувач вищої освіти ОР «Магістр» ОП «Облік і оподаткування»,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ОБЛІКОВІ ІНСТРУМЕНТИ КЕРУВАННЯ ВИТРАТАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Нині, в час стрімкого розвитку інформаційних технологій, важко уявити ефективну систему керування підприємством без застосування новітніх облікових інструментів управління витратами його інноваційної діяльності, до яких безпосередньо належать управлінський облік та бюджетування.

Основна мета цих облікових інструментів полягає в якісному забезпеченні управлінської системи вчасною й точною інформацією. Та бачимо, що сьогодні класичні інструменти й механізми керування підприємством стають неефективними, позаяк нелегко швидко адаптуватися до інноваційних змін. Отже, варто віднаходити нові підходи використання облікових інструментів в умовах теперішньої актуальної діджиталізації управління.

У процесі розробки обліково-аналітичного забезпечення ефективного управління підприємством виникає гостра потреба у формуванні адекватної сучасним умовам системи облікових інструментів управління витратами, зокрема на інноваційно-активних підприємствах, діяльність яких практично не піддається детальному опису з боку фінансового обліку, що обумовлює в процесі реалізації інноваційної діяльності потребу в об'єктивній інформації щодо витрат цієї діяльності, яку нездатна забезпечити традиційна облікова система підприємства [1].

Складність вирішення проблеми в тім, що кожне інноваційно-активне підприємство унікальне, а відтак потребує специфічного організаційно-методичного забезпечення формування або оптимізації системи управлінського обліку витрат інноваційної діяльності

[4].

В умовах діджиталізації управління основне завдання – створення на підприємстві єдиного інформаційного простору, в якому керівництво має доступ до будь-яких впроваджених управлінських технологій та систем, тож запропонована система управлінського обліку витрат інноваційної діяльності інтегрується із системою управління підприємством, що дає змогу комплексно керувати і витратами інноваційної діяльності, і підприємством загалом [2].

Оптимальна система управлінського обліку витрат інноваційної діяльності вміщує три важливі підсистеми такого обліку в єдиному інформаційному просторі: інформаційну, облікову, контрольно-аналітичну.

У більшості підприємств України інформація накопичується в різних системах, без централізованого доступу до перегляду та аналізу, тож інформаційна підсистема управлінського обліку витрат має вчасно надавати керівництву потрібну, достовірну, достатню інформацією щодо витрат інноваційної діяльності.

На цьому етапі необхідно згенерувати й акумулювати потрібну для системи управлінського обліку інформацію за витратами окремо за кожним об'єктом, використовуючи всі доступні на підприємстві джерела інформації: бухгалтерський, оперативний, статистичний облік; аналіз достовірності інформації, отриманої на попередньому етапі з витрат інноваційної діяльності [3].

Інформаційна підсистема – відправний базис для реалізації управлінського обліку витрат інноваційної діяльності. Збирати дані за витратами інноваційної діяльності підприємства необхідно безперервно за допомогою підрозділів, що беруть участь у генерації обліково-аналітичних даних за рівнями управління підприємства: оперативним, тактичним та стратегічним, формуючи єдиний інформаційний простір системи управлінського обліку.

У рамках облікової підсистеми здійснюють контрольно-аналітичну функцію системи управлінського обліку на засадах бюджетування, в межах якого потрібно розробити формати бюджетів витрат, враховуючи специфіку інноваційної діяльності

підприємства, розробити ці бюджети окремо за кожним центром інноваційних витрат і обов'язково здійснювати зворотний зв'язок через бюджетний контроль на базі аналізу відхилень [5].

Вибір способу автоматизації управлінського обліку залежить від конкретних цілей системи, а від обраного способу залежать програмні продукти реалізації процесу автоматизації. Найактуальніший інструмент автоматизації управлінського обліку витрат у сучасних умовах розвитку інформаційних технологій – хмарні технології, завдяки яким можливе створення єдиного інформаційного простору управлінського обліку [2].

Унаслідок безперервної генерації обліково-аналітичних даних та їхнього опрацювання системою управлінського обліку витрат отримують управлінську інформацію за рівнями управління, стосовно набору відібраних аналітичних показників щодо витрат інноваційної діяльності. На її основі формують управлінську звітність та відповідні дашборди, що дають змогу автоматично контролювати відібрані аналітичні показники ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф. Ф., Давидюк Т. В., Євдокимов В. В., Легенчук С. Ф. Інформаційні системи і технології в обліку : підруч. для студ. ВНЗ. 3 вид., перероб. і доп. Житомир : Рута, 2007. 468 с.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
3. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні та світі. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 6. С. 105–112.
4. Краус Н. М., Клаус К. М. Інноваційне табло України. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. № 6. URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/6-2017-ukr>.
5. Стратегії високотехнологічного розвитку в умовах глобалізації: національний та корпоративний аспекти : монографія / Н.П. Мешко та ін. Донецьк : Юго-Восток, 2012. 470 с.

УДК 658.1: 338.246 : 657

Прокопишин О.С.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Ковальчук М.С., Вакулюк С.А.

здобувачі вищої освіти ОР «Магістр» ОП «Облік і оподаткування»,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ЗНАЧЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Для ефективності керування підприємством необхідно забезпечувати бухгалтерський облік даними стосовно можливих відхилень та/або зловживань, здатних послабити подальшу економічну безпеку підприємства. Теперішні умови диктують свої вимоги до підготовки бухгалтерів, передусім щодо їхнього знання внутрішніх та зовнішніх загроз для економічної безпеки.

Для управління підприємством важлива не лише оперативна, повна й достовірна інформація про господарську діяльність, а й забезпечення бухгалтерським обліком даних про слабкі місця в діяльності та ймовірні зловживання, що ослаблять економічну безпеку підприємства в перспективі [1].

За нинішніх умов господарювання загрозам можна протидіяти, якщо мати достовірну інформацію, що допоможе суб'єкту підприємницької діяльності обирати партнерів, встановлювати взаємовідносини й визначати форму розрахунків з клієнтами й постачальниками; вирішувати питання інвестування власних коштів тощо. Власне таку інформацію повинна генерувати система бухгалтерських обліку та аналізу.

Наразі бухгалтер не лише веде традиційний облік, здійснює аналіз, контроль і аудит, а й може вживати заходів із підвищення ефективності діяльності підприємства в перспективі. Правильність відображення операцій підприємства у звітності впливає на правильність і точність формування значень макроекономічних показників, що є основою визначення державної політики за різними напрямками. Відповідно, компетенції бухгалтера щодо

моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства – основа надання достовірної інформації про внутрішні бізнес-процеси та зовнішнє середовище діяльності для подальшого управління ризиками і попередження загроз економічній безпеці підприємства. Саме бухгалтер має виконувати функції з формування обліково-аналітичного масиву даних, які сприяють проведенню контрольних процедур і подальшому вживанню заходів із досягнення економічної безпеки підприємства [1].

Як один з елементів корпоративної економічної безпеки варто розглядати внутрішній контроль, що визначає законність, доцільність та ефективність будь-яких фактів корпоративного економічного життя. Функції внутрішнього контролю та функції управління взаємопов'язані. Внутрішній контроль здійснюють суб'єкти господарювання, і він – невід'ємна частина механізму управління [2].

Досягнення економічної безпеки підприємства можливе за умови, що система обліку сприятиме отриманню інформації операційного, тактичного і стратегічного характеру, застосуванню різних видів аналізу та аудиту, розширить обсяг інформаційних ресурсів про складові безпеки [3].

Гарантією економічної безпеки підприємства щодо бухгалтерського обліку економісти вважають виконання певних завдань: вчасне виявлення зовнішніх та внутрішніх небезпек у системі бухгалтерського обліку; збереження та ефективне використання ресурсів підприємства.

Фахівцю з бухгалтерського обліку важливо вміти виявляти специфіку господарської діяльності, визначати економічні та правові фактори управління підприємством для подальшої організації системи економічної безпеки. Отже, посада бухгалтера за своїм змістом, окрім облікових функцій, передбачає можливість його участі у здійсненні планування, контролю, економічного аналізу, спрямованих на досягнення економічної безпеки підприємства [1].

Сучасний бухгалтер як фахівець, якого можна залучати до управління економічною безпекою, має розуміти концепції та

правила формування бухгалтерської інформації, звітності, володіти сучасними методами ведення бухгалтерського обліку, підготовки, аналізу та аудиту бухгалтерської звітності для ефективного управління економічною безпекою підприємства [1].

Якщо бухгалтер тямить у питаннях фінансово-економічної безпеки, це гарантія істотного зниження ризику появи викривлень у бухгалтерському обліку, зумовлених несприятливими зовнішніми впливами на діяльність підприємства. Водночас саме кваліфікований бухгалтер спроможний сформувавши показники, що дадуть змогу виявляти, контролювати й послаблювати негативні тенденції в ухваленні управлінських рішень. А це – передумова для досягнення економічної безпеки.

Згідно з аналізом діяльності українських підприємств, через відсутність необхідної обліково-аналітичної інформації підприємства або формують фінансові результати недостовірно, або ставляться до цього процесу формально. Відтак їм важко планувати подальший розвиток, позаяк спадають їхні конкурентоспроможність і стійкість, що може завершитись фінансовою неспроможністю й банкрутством.

Дедалі вищі вимоги до кількісних і якісних характеристик інформаційної основи менеджменту зумовлюють перегляд кваліфікаційних ознак працівників облікових служб підприємств.

Список використаних джерел:

1. Пилипенко О. І., Юрченко О. А. Удосконалення професійної освіти бухгалтерів для дієвого функціонування системи економічної безпеки підприємств. URL: http://194.44.12.92:8080/jspui/bitstream/123456789/5379/1/SU_2020%20232-3_21.12-148-154.pdf.
2. Бондарчук Н. В. Ноль обліку у забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2017. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/9/109.pdf>.
3. Бурка К. В. Бухгалтерський облік в системі засобів нейтралізації загрози економічної безпеки підприємства. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/23208.pdf>.

УДК 657.412.7

Прокопишин О.С.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Прокопишин С.Б.

здобувач вищої освіти ОР «Бакалавр» ОП «Облік і оподаткування»,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ГУМАНІТАРНА ДОПОМОГА: ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ

У зв'язку з нестабільністю економіки країни малі й середні підприємства потребують гуманітарної підтримки донорів з-за кордону. Завдяки такій підтримці підприємства залишаються на ринку й створюватимуть конкурентне середовище у важкі часи.

Законодавство України визначає гуманітарну допомогу як цільову адресну безоплатну допомогу в грошовій або натуральній формі, у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань, або допомогу у вигляді виконання робіт, надання послуг. При цьому суб'єкти господарювання мають змогу отримати гуманітарну допомогу, за умови їх реєстрації в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги, зареєстрованого Кабінетом Міністрів України [1].

Гуманітарна допомога – це цільова адресна безоплатна допомога в грошовій або натуральній формі у вигляді безповоротної фінансової допомоги чи добровільних пожертвувань, або допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, що надається іноземними та вітчизняними донорами із гуманних мотивів отримувачам такої допомоги в Україні чи за кордоном, які потребують її у зв'язку із соціальною незахищеністю, матеріальною незабезпеченістю, важким фінансовим становищем, виникненням надзвичайного стану, зокрема внаслідок стихійного лиха, аварій, епідемій і епізоотій, екологічних, техногенних та інших катастроф, які створюють загрозу для життя і здоров'я населення, або тяжкою хворобою конкретних фізичних осіб, а також для підготовки до збройного захисту держави та її захисту в разі збройної агресії або збройного

конфлікту [2].

Основні принципи надання гуманітарної допомоги – гуманізм, нейтральність, об'єктивність та самостійність. Сьогодні почастишали випадки об'єднання зусиль міжнародного співтовариства у гуманітарній діяльності. Україна також долучається до таких заходів, хоча значну гуманітарну допомогу порівняно з наданням такої допомоги іншим країнам одержує й сама.

Гуманітарна допомога – різновид благодійництва, спрямований відповідно до обставин, об'єктивних потреб, згоди її отримувачів та за умови дотримання вимог ст. 3 Закону № 5073 (ст. 1 Закону від 22.10.99 р. № 1192-XIV «Про гуманітарну допомогу», далі – Закон № 1192). [3].

Благодійні (добровільні) внески і пожертви від юридичних та фізичних осіб – резидентів і нерезидентів (далі – благодійники) згідно із чинним законодавством мають право отримувати безпосередньо бюджетні установи і заклади освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, культури, науки, спорту та фізичного виховання (п. 1 Порядку № 1222) [3].

Відповідно до ст. 13 гл. 1 Бюджетного кодексу (далі – БК) безплатно отримані активи, кошти включаються до другої групи власних надходжень бюджетних установ «Інші джерела власних надходжень бюджетних установ», зокрема підгрупи 1 «Благодійні внески, гранти та дарунки» [3].

Порядок бухгалтерського обліку гуманітарної допомоги в бюджетних установах здійснюється згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та Порядком застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджених наказом Головного управління Державного казначейства України від 10.12.99 р. №114 та зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 20.12.99 р. за №890/4183[4].

Порядок відображення в бухобліку активів, отриманих як благодійна чи гуманітарна допомога, прописаний у НП(С)БОДС 121 «Основні засоби», НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи», НП(С)БОДС 123 «Запаси», а також у Методичних рекомендаціях з

бухгалтерського обліку для суб'єктів державного сектору, затверджених наказом Мінфіну від 23.01.15 р. № 11 (далі – Методрекомендації № 11). Важливим моментом оприбуткування є вартість, за якою актив буде відображено в бухобліку [3].

Керівникам та бухгалтерам установ-отримувачів необхідно знати, що гуманітарна допомога у вигляді виконання робіт, надання послуг, у грошовій або натуральній формі (та окремі, визначені Кабінетом Міністрів України, підакцизні товари), яка надається, ввозиться, пересилається в Україну, звільняється від оподаткування. Не менш важливо знати, що якщо кошти або товари (роботи, послуги), звільнені від оподаткування як гуманітарна допомога, було використано не за цільовим призначенням, вони вважаються доходом і оподатковуються відповідно до законодавства України [4].

Отже, гуманітарна допомога – різновид благодійництва згідно з обставинами, об'єктивними потребами, згодою отримувачів та за умови дотримання вимог законодавства, тобто надається винятково за настання визначених подій. Благодійну допомогу надають фізичним особам, підприємствам, організаціям або установам не тільки на визначені потреби, а й для їхнього подальшого розвитку. Облікове відображення благодійної та гуманітарної допомоги майже аналогічне й для благодійних організацій.

Список використаних джерел:

1. Облік гуманітарної допомоги. URL: http://www.rusnauka.com/9_DN_2010/Economics/61428.doc.htm

2. Облік гуманітарної допомоги. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100008799-oblik-gumanitarnoyi-dopomogi>

3. Отримали гуманітарну, благодійну допомогу? Облікуйте правильно! URL: <https://uteka.ua/ua/publication/budget-13-byudzhet-buxgalterskij-uchet-otchetnost-i-kaznachejskoe-obslyuzhivanie-52-poluchili-gumanitarnuyu-blagotvoritelnuyu-pomoshh-uchityvajte-pravilno>

4. Гуманітарна допомога та благодійні внески бюджетним установам. URL: <https://dtkt.com.ua/debet/ukr/2001/01/01pr5.html>

УДК 336.226.11

Сарахман О.М.

*к.е.н., доцент кафедри облікових технологій та оподаткування,
Університет банківської справи, м. Львів*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПОДАТКОВИХ ПЕРЕВІРОК БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Кожного року Державною податковою службою України (ДПС) здійснюються планові перевірки бізнесу. Ще недавно, кількість таких перевірок з року в рік збільшувалась, проте в попередньому році у зв'язку з пандемією коронавірусу, тенденція пішла на спад. Всупереч скорочення кількості планових перевірок бізнесу на 20% у 2020 році, якість проведення таких заходів в подальшому слід підвищувати [1].

Відповідно до сучасної класифікації усі податкові перевірки, які сьогодні здійснюються органами ДПС, діляться на наступні види:

- камеральна перевірка: головна особливість цього типу податкової перевірки полягає в тому, що вона проводиться винятково в приміщенні ДПС і ґрунтується суто на цифрах, узятих з податкових декларацій (розрахунків), які подані платниками податків [2].

- документальна податкова перевірка: її основна мета - виявлення своєчасності, достовірності і повноти не лише усіх нарахунків, але і виплат, передбачених Податковим кодексом України (ПКУ); контроль над дотриманням валютного та іншого законодавства; перевірка виконання працедавцем норм трудового законодавства в частині оформлення трудових відносин з найманими робітниками;

- фактична перевірка податкової: вона здійснюється за місцем фактичної діяльності суб'єкта господарювання і передбачає контроль над дотриманням норм законодавства в частині обігу готівки; порядку проведення розрахунково-касових операцій; наявність у платника податків посвідчень і ліцензій, включаючи обіг і виробництво підакцизних товарів, дотримання роботодавцем

законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками [3].

ДПСУ на своїй офіційній сторінці оприлюднила план-графіки проведення документальних планових перевірок платників податків на 2021 рік, а саме: 4060 перевірок платників податків - юридичних осіб; 209 перевірок фінансових установ, постійних представництв та представництв нерезидентів; 1664 планових перевірок фізичних осіб; 355 перевірок платників податків - юридичних осіб з питань правильності обчислення, повноти і своєчасності сплати ПДФО, ВЗ та ЄСВ.

Позапланова перевірка може проводитися кілька разів в рік без попереднього попередження суб'єкта господарювання. Ключовими для здійснення позапланової документальної перевірки є наступні підстави:

- якщо в податкову службу надійшла інформація про порушення податкового, валютного або будь-якого іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладений на контролюючі органи, і за умови, що платник податків впродовж 15 днів з моменту отримання письмового запиту з податкової, не відповів на нього;

- суб'єкт господарювання несвоєчасно подав або зовсім не подав податкову декларацію або іншу звітну документацію, передбачену законодавством;

- в тому випадку, коли в даних, поданих платником податків, виявлена недостовірна інформація, і він не надав відповідь на письмовий запит з органів ДПС впродовж 15 днів з моменту його отримання;

- якщо суб'єктом господарювання було направлено в ДПС заперечення на акт податкової перевірки. В цьому випадку здійснюється часткова або повна ревізія результатів попередньої перевірки;

- якщо розпочалась процедура реорганізації підприємства (крім перетворення), припинення юридичної особи або підприємницької діяльності ФОПа, відкрито провадження у справі про визнання банкрутом або подано заяву про зняття з обліку платника податків;

- в інших випадках, встановлених ст. 78 ПКУ.

Мораторій на виконання державою контрольної функції у податковій сфері був виправданий на початку карантинних заходів COVID-19, коли бізнес було майже зупинено у зв'язку з жорстким карантинном.

Висновки. Інтереси бізнесу і держави у питанні сплати податків завжди неоднозначні. Адже, платник податку постійно намагається оптимізувати результати своєї діяльності, а держава в свою чергу - постійно потребує кошти для виконання своїх функцій у суспільстві, які зараховує до бюджету через систему оподаткування, яка має свої особливості та обмеження. Відмітимо, що таку неоднозначність зумовлюють ряд факторів, а саме: неосвіченість населення з питань оподаткування; низький рівень податкової культури; нерозуміння норм законодавства та неоднозначне їх трактування.

Список використаних джерел:

1. Васькович І. М., Баран М. М. Національний університет «Львівська політехніка» Податкові перевірки: сучасний стан та процедури проведення. Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/22840/1/17-104-109.pdf>

2. Податкові перевірки як основна форма податкового контролю Мисник Т. Г., к.е.н. Полтавська державна аграрна академія. Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/spec/96.pdf>

3. Сарахман О. М. Податкові зміни на час карантину в Україні: збірник тез доповіді XV Міжнародної науково-практичної конференції, 21 травня 2020 року/ Львівський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи», - Львів, 2020.

УДК 657.6

Сахно Л.А.

к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Патяка Т.А.

магістр

Таврійський державний агротехнологічний університет ім.

Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ПРОБЛЕМИ АУДИТУ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ЕКОНОМІКИ

На сучасному етапі розвитку України значний вплив на економіку країни мають глобалізаційні та інтеграційні процеси. Уклавши Угоду про асоціацію з Європейським Союзом у 2014 році, Україна взяла на себе зобов'язання гармоніювати національне законодавство з метою його адаптації до європейських норм. Це, зокрема, стосується законодавства, що регулює аудиторську діяльність у країні та організації її ведення.

Відповідно до Закону України «Про аудиторську діяльність» аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку і показників фінансової звітності суб'єкта господарювання з метою висловлення незалежної думки аудитора про її достовірність в усіх суттєвих аспектах та відповідність вимогам законів України, положень (стандартів) бухгалтерського обліку або інших правил (внутрішніх положень суб'єктів господарювання) згідно із вимогами користувачів [1].

У зв'язку зі стрімким розвитком аудиторської діяльності в Україні виникає ряд проблем, які потребують вирішення.

Необхідно зазначити, що в економічній літературі автори виділяють різні проблемні аспекти з надання аудиторських послуг. Так, Гуцаленко Л.В. визначає:

- недосконалість методичних та теоретичних розробок з аудиторського контролю;
- брак достатнього досвіду аудиторської діяльності;
- недотримання аудиторами якості аудиторських послуг;

- відсутність штрафів та покарань за недостовірність звіту аудитора;
- відсутність чіткого механізму формування ціни аудиторських послуг;
- відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту [2, с. 99].

Павленова К.О. окрім вищезазначених, виділяє ще кілька проблем, що стосуються розвитку аудиту в Україні:

- значний негативний вплив "тіньового" бізнесу;
- недостатній досвід аудиторської діяльності порівняно з іншими європейськими країнами;
- негативний вплив дослівного перекладу закордонних стандартів та концепцій без врахування особливостей економічного розвитку нашої країни;
- недостатня кількість кваліфікованих аудиторських кадрів;
- відсутність єдиної, загальноприйнятої, обґрунтованої економічно методики розрахунку цін за аудиторські послуги [3].

Томчук О.В., Здирко Н.Г. також визначають низку проблем та недоліків, якими супроводжується розвиток аудиту в Україні. Зазначимо ті, що не виділяться іншими авторами:

- відсутність чіткого та однозначного термінологічного апарату, який є базою для розуміння сутності аудиту, його місця, завдань та ролі в системі господарського контролю;
- доопрацювання Кодексу професійної етики аудитора, особливо в частині відповідальності аудиторських фірм та аудиторів;
- відсутність чіткої бази регламентування організації та розвитку внутрішнього аудиту будь-якого українського підприємства;
- суперечність положень МСА українським принципам обліку;
- відсутність внутрішніх розробок щодо організації та методики внутрішнього аудиту на підприємстві;
- неефективність діючої нормативно-правової бази в питанні аудиту;
- недостатній контроль за якістю аудиту [4, с. 34].

Майже усі науковці виокремлюють проблему формування ціни за надані аудиторські послуги. Формування ціни за аудит відбувається в площині договірних відносин. Логічним буде те, що ціна за обов'язковий аудит та ініціативний будуть різнитися, також спостерігається суттєва різниця, між ціною за аудиторські послуги які надає вітчизняна компанія і фірми які мають «статус», наприклад «велика четвірка» [5, с. 90].

Аудит слугує надійним способом підтвердження даних фінансової звітності. Він є одним із важливих видів послуг і набуває дедалі більшої актуальності. Для того щоб аудит виконував ключову роль у суспільстві, доцільно його підняти до відповідного рівня якості, забезпечити незалежність та дотримання етичних принципів.

Список використаних джерел:

1. Гуцаленко Л.В. Аудит в Україні: розвиток, проблеми та шляхи їх вирішення. *Інноваційна економіка*. 2011. № 20. С. 97-101.
2. Павленова К.О. Сучасні проблеми та перспективи розвитку аудиту в Україні.
URL:http://www.rusnauka.com/23_D_2009/Economics/49916.doc.htm
3. Томчук О.В., Зdirко Н.Г. Сучасний стан і тенденції розвитку аудиторської діяльності в Україні. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 4. С. 32-42.
4. Жукова Т.А., Єрмоленко К.О., Плікус І.Й. Сучасні проблеми аудиторських послуг в Україні *Вісник СумДУ. Серія "Економіка"*, № 1' 2020 С. 86-92 5. 5.
5. Antoniuk, O., Kuzyk, N., Zhurakovska, I., Sydorenko, R. & Sakhno, L. The Role of «Big Four» Auditing Firms in the Public Procurement Market in Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*. 2020. 11(9), 2483-2495.

УДК 657.6:004

Сахно Л.А.

к.е.н., доцент кафедри «Облік і оподаткування»,

Самохвалова А.Ю.

здобувач вищої освіти СВО магістр, ОПП Облік і оподаткування,

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного, м. Мелітополь

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ АУДИТУ В УКРАЇНІ

Глибоке проникнення цифрових технологій у наше життя є однією з характерних рис сьогодення та майбутнього. Цей процес є безперервним та об'єктивно неминучим. У зв'язку з цим сучасна аудиторська діяльність повинна забезпечувати швидше реагування на зміни й постійне еволюціонування, збільшення набору провідних аналітичних інструментів та поповнення спектру необхідних компетенцій аудиторів.

У сучасному розумінні, цифровий аудит – це аудит, заснований на цифрових технологіях, який використовує цифрові канали від початку до кінця всіх процесів. У його основі лежать три рішення: автоматизація, аналітика й цифровий клієнтський досвід.

Базою успіху цифрового аудиту є технологічна платформа, яка має бути мультифункціональною й динамічною. Вона оцифровує робочі документи, виступає центральним сховищем потрібних даних, надає точні оновлення статусу аудиту в режимі реального часу й забезпечує швидкий і надійний обмін інформацією між аудиторами і компанією [1].

Диджиталізація інформації, що постійно зростає, дасть змогу максимально скоротити час на здійснення операцій та надасть аудиторам можливість приділяти більше уваги виявленню ризиків та розумінню бізнесу.

Адже, сьогодні функції професійного аудитора змінюються у відповідь на цифрову трансформацію і визначаються не швидкістю оперування величезними масивами інформації, зібраної "вручну", а

здатністю критично мислити, застосовувати інноваційні ідеї та вчасно виявляти потенційні ризики для компанії, пропонувати ефективні шляхи подолання криз [2].

Інновації у сфері аудиту змінюють традиційні підходи до оцінки компетенцій, професійних знань і досвіду фахівців у сфері аудиту. Сьогодні провідні аудиторські компанії всього світу прагнуть бачити серед своїх співробітників фахівців, які активно розширюють спектр професійних навичок використання digital-технологій, знають іноземні мови, клієнтоорієнтовані й здатні до оперативних креативних рішень [3].

Цифрова трансформації аудиту в Україні висуває нові вимоги до сучасних аудиторів:

- Професійна універсальність: бути фахівцем з обраної галузі, гнучким у спілкуванні з колегами та клієнтами, творчо мислити, уміти обстоювати власну позицію й упевнено йти до своєї мети, не порушуючи ustalених норм;

- гнучкість і рішучість у прийнятті рішень;

- крос-функціональність і готовність опановувати компетенції із суміжних галузей;

- уміння збирати й аналізувати великі обсяги даних (навички роботи з big data та machine learning);

- здатність до саморозвитку й самонавчання відповідно до технологічних та освітніх трендів;

- готовність до глобальної співпраці (віддалена робота, закордонні відрядження, обмін досвідом зі світовими партнерами тощо).

Запровадження цифрового аудиту дозволить аудиторським фірмам забезпечити безпрецедентну ефективність завдяки стандартизації, автоматизації та впровадженню нових технологій,

якість шляхом використання аналізу даних протягом усього процесу аудиту та високу цінність для клієнтів, пропонуючи нові уявлення та диференціюючи результати;

Однак, запровадження цифрового аудиту в Україні стикається і з низкою перешкод, таких як:

- складні застарілі системи збору і обробки даних;

- ментальність та культурні виклики, які провокують низький рівень довіри до онлайн-платформ.

- безпека даних, а саме забезпечення державного контролю за конфіденційністю приватної інформації.

Нові технології приносять і нові ризики, починаючи від дотримання останніх норм щодо захисту даних і закінчуючи захистом бізнесу від несанкціонованого доступу.

Та не зважаючи на існуючі перешкоди і ризик, цифрова трансформація українського аудиту дасть змогу зробити його більш автоматизованим та надійним, що в свою чергу сприятиме покращенню якості, прозорості й швидкості виконання поставленого перед аудитором завдання.

Тож стоячи на порозі четвертої промислової революції можна з впевненістю сказати, що цифровий аудит - це аудит майбутнього, який створює надзвичайні можливості, однак і несе за собою значні виклики, якими потрібно вміло керувати.

Список використаних джерел:

1. Hermann Sidhu. Чи є цифровий зв'язок аудиту можливістю, яку ми не помічаємо? URL:https://www.ey.com/uk_ua/digital-audit/connectivity-audit-overlooked-opportunity (дата звернення: 06.03.2021).

2. Олександр Бойко. Еволюція аудиту задля сталого розвитку: симбіоз нових технологій, компетенцій та досвіду//Вісник МСФЗ.- 2019.-№8.URL :https://msfz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ001944 (дата звернення: 06.03.2021).

3. Sakhno Liudmila. International standards on auditing: concept of changes. II Всеукраїнська науково-практичній інтернет конференція «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством»: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. Частина 1. Полтава, 2019. с. 399-402.

УКД 657.6(477)

*Сахно Л.А.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Стоянчева Н.В.
магістр,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ

Розвиток приватного підприємництва зумовило появу аудиту в Україні. Ринкові відносини постійно розвиваються, а аудит є галуззю економічних знань, то знання в аудиті не можуть бути сталими. Аудиторська діяльність є невід'ємним елементом супроводження управлінських процесів суб'єктів господарювання та важливою складовою підтримання життєвого циклу підприємств різних форм власності та видів економічної діяльності.

Система контролю якості аудиту в Україні знаходиться на стадії розвитку. Низька якість аудиторських послуг зумовлена, зокрема, наступним: відсутність єдиної, загальноприйнятої, обґрунтованої економічної методики розрахунку цін за аудиторські послуги; відсутність типових форм документів з аудиту; відсутність методичних рекомендацій з питань комп'ютеризації аудиту; недостатній досвід контролю якості аудиторської діяльності порівняно з іншими європейськими країнами, негативний вплив дослісного перекладу закордонних стандартів та концепцій без врахування особливостей економічного розвитку нашої країни [1].

Надважливою темою в будь якій галузі сьогодні є нові законодавчі зміни. Закон України «Про аудиторську діяльність» потребує змін відповідно до вимог Європейського законодавства до аудиторської діяльності. Також є потреба у зміні формування комісії з сертифікації аудиторів, комісії з контролю за якістю діяльності аудиторських компаній та аудиторів [2].

Впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в

Україні в повному обсязі – питання часу. Уже сьогодні поступово вносяться зміни в Національні стандарти, наближаючи їх до міжнародних і скорочуючи розрив між вітчизняною системою обліку і загальноприйнятою європейською практикою обліку, що дасть можливість більш ґрунтовного застосування Міжнародних стандартів аудиту. Контроль за якістю аудиту та аудиторських послуг здійснює Аудиторська Палата України [3].

Стосовно оплати аудиторських послуг існують різні думки, але без сумніву, розмір оплати має відповідати обсягу і терміну виконання робіт. Проблема формування ціни на аудиторські послуги, поряд з названими вище – серйозна і існує вона саме в частині методики її визначення. Єдиної системи розрахунку вартості послуг аудиторської фірми в Україні не існує, тому аудитори часто використовують, власну систему ціноутворення. Проте, сьогодні можна робити висновок про початок формування середніх цін серед аудиторських фірм.

Також одним із проблемних питань на сьогодні є спроби з боку законодавців скасувати або значно знизити аудиторську діяльність, обов'язковість аудиту, усунути від аудиту приватних підприємців та малі приватні фірми [4].

Основними проблемами сучасного професійного аудиту є розробка та впровадження економічного механізму регулювання аудиту, що включає в себе великі штрафні санкції за неякісні аудиторські перевірки, страхування аудиторської відповідальності, розвиток цивілізованої конкуренції на ринку аудиторських послуг [5].

Підвищенню якості аудиту та надання аудиторських послуг в Україні сприятиме лише система комплексних заходів, спрямованих на розвиток нормативно-законодавчої бази аудиту, запровадження якісної системи комп'ютеризації аудиту, здійснення контролю над рівнем компетентності аудиторів та якості наданих послуг, забезпечення реальної незалежності аудитора та запровадження санкцій і покарань аудиторів щодо недостовірності надання аудиторських послуг.

Розглянувши основні тенденції розвитку аудиту в Україні,

можна сказати, що на сьогодні аудиторська діяльність має ряд суперечностей і проблем. Оскільки незалежний аудит – це необхідний елемент функціонування ринкової економіки та гарантія ефективної діяльності підприємств, установ та організацій, подолання існуючих недоліків сприятиме підвищенню якості аудиторських послуг вітчизняних аудиторських фірм та аудиторів. Однією з основних цілей створення єдиних стандартів фінансової звітності, фундаментальною характеристикою фінансової звітності по МСФЗ є забезпечення інвесторів і потенційних інвесторів достовірною і загальнозрозумілою фінансовою інформацією. Поліпшення методики та організації аудиторських перевірок, їх якості та розробка оптимальної методики визначення вартості аудиту, аудиторських послуг, питання аудиторської етики, підготовки і підвищення кваліфікації аудиторів, формування методологічних засад і методичних аспектів проектування траєкторії розвитку професійного аудиту та інші.

На основі вищевикладеного, можна зробити висновок, що основними напрямками розвитку аудиторської діяльності в Україні можуть стати:

1. Подальше впровадження міжнародних стандартів аудиту в Україні.

2. Внесення необхідних змін і доповнень до Закону України «Про аудиторську діяльність» з метою приведення його у відповідність до інших законодавчих актів України, які прямо чи опосередковано впливають на регулювання аудиторської діяльності та розширення переліку підприємств, для яких щорічна аудиторська перевірка обов'язкова, а це, у свою чергу, збільшить ринок аудиторських послуг, а також введення додаткових положень, які б більш чітко унормували взаємовідносини аудитора та клієнта.

3. Використовуючи узагальнений практичний досвід роботи міжнародних і вітчизняних аудиторських фірм, розробити типові методики аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств у розрізі галузей їх діяльності (банківська, страхова, торговельна, хімічна, легка промисловості, тощо).

4. Поглиблення співпраці професійних аудиторських організацій України з міжнародними та європейськими професійними організаціями бухгалтерів і аудиторів.

5. Розробка механізму ціноутворення на аудит та аудиторські послуги на основі вивчення міжнародного досвіду з цього питання.

Вдосконалення аудиту в Україні - це складний та багатогранний процес, який потребує: вдосконалення системи економічного контролю у країні в цілому, підвищення кваліфікаційних вимог до аудиторів, поліпшення нормативного та методичного забезпечення здійснення аудиторської діяльності. Вирішення зазначених проблем спрямоване укріпленню конкурентних позицій та авторитету аудиту, удосконалення аудиторської діяльності в Україні.

Список використаних джерел:

1. Шевчук О.А. Аудит в Україні – проблеми та перспективи розвитку. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу Тернопільського національного економічного університету. 2010. 6. С. 530–531.

2. Закон України Про затвердження Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vr2_9230-14. (дата звернення 07.03.2021).

3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення 07.03.2021).

4. Стратегічне управління розвитком підприємства. URL: http://www.ufin.com.ua/03_1/fru_Au2.htm. (дата звернення 07.03.2021).

5. Сахно Л.А., Міжнародні стандарти аудиту: реалії сьогодення. Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/8184/1> (дата звернення 07.03.2021).

УДК 657.6

*Сахно Л.А.
к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,
Шварик О.М.
магістр,
Таврійський державний агротехнологічний університет
ім. Дмитра Моторного, м. Мелітополь*

ПОНЯТТЯ ПРО СУТТЄВІСТЬ ТА ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

Суттєвість є однією із ланок аудиту, тому що від обсягу інформації, якою знехтували, залежать результати перевірок. Інформація вважається суттєвою, якщо її відсутність або перекирчування може впливати на економічні рішення користувачів, які приймаються на підставі даних фінансової звітності підприємств. Суттєвість залежить від розміру статті або помилки, яка оцінена за певних обставин, відсутності або перекирчування змісту інформації.

В МСА 320 "Суттєвість в аудиті" суттєвість визначається так: інформація є суттєвою, якщо її пропускання або неправильне відображення може вплинути на економічні рішення користувачів, прийняті на основі фінансових звітів. Суттєвість залежить від величини суми статті або значущості помилки, допущеної за певних обставин у зв'язку з пропуском чи неправильним відображенням [1].

В Україні не прийнято єдиних правил та прийомів визначення рівня суттєвості, тому рівень суттєвості визначається аудитором самостійно на підставі професійного судження. При перевірці аудитор зобов'язаний розглянути склад суттєвості та її вплив на підсумки перевірки. Вона є більш впливовою, якщо її відсутність або викривлення здатні вплинути на економічне рішення користувача інформації.

Розрізняють три рівні суттєвості:

1. Інформація є несуттєвою.

2. Інформація є суттєвою, але не впливає на загальну думку щодо достовірності фінансової звітності в цілому.

3. Інформація є такою суттєвою, що фінансова звітність не може бути достовірною.

Під час розробки плану перевірки аудитор приблизно визначає суттєвість за операціями з метою кількісного визначення суттєвих перекручень і помилок. Суттєвість має як якісний, так і кількісний аспекти. Перекручування факту в фінансовому звіті може бути несуттєвим, проте стати підставою для його розкриття. Через вплив як якісних, так і кількісних чинників на визначення суттєвості важко застосувати концепцію в роботі й установити єдиний погоджений підхід [2].

Існує взаємозв'язок між аудиторським ризиком і суттєвістю — чим суттєвіше здійснюється перевірка, тим нижчим є ризик аудиту, і навпаки. Необхідно брати до уваги такий зв'язок при визначенні часу, характеру і розміру процедур перевірки.

На етапі планування концепція суттєвості використовується в якості основи планування аудиторської перевірки для визначення найбільш помилкових та нетипових статей й рахунків, яким необхідно приділити значну увагу. На етапі фактичної перевірки концепція суттєвості використовується як основа зібраних аудиторських свідчень, а на заключному етапі суттєвість використовується для прийняття рішення про вид аудиторського висновку.

Оцінка суттєвості у міжнародному досвіді може мати кількісну або якісну характеристику. Це означає, що аудитор при проведенні аудиторської перевірки повинен брати до уваги дві сторони суттєвості: як кількісну, так і якісну.

Якісна сторона суттєвості означає професійне судження аудитора для визначення суттєвості відхилень в фінансовій звітності, а кількісна сторона суттєвості означає визначення кількісного критерію — рівня суттєвості, тобто оцінити на скільки виявлені відхилення відрізняються від встановленого рівня суттєвості.

На стадії планування попередня оцінка аудитором межі

суттєвості аудиторської перевірки може відрізнятися від оцінок на стадії обробки результатів процедур аудиторської перевірки. Причина: зміна обставин під час проведення перевірки. Якщо дійсні результати діяльності підприємства відрізняються від фінансового стану, оцінка суттєвості аудиторської перевірки може переглядатися. Крім того, аудитор може під час планування спочатку встановити невелику суттєвість, а потім при оцінці результатів перевірки збільшити її розмір.

Якщо загальна сума помилок у фінансовій звітності, виявлених аудитором, досягає істотного розміру, аудитор повинен проаналізувати ймовірність того, що не виявлення помилок разом зі знайденими можуть перевищити визначений ним розмір суттєвості. Тому, якщо знайдені помилки досягли розміру суттєвості, аудитор повинен проаналізувати можливість скорочення ризику шляхом виконання додаткових процедур аудиторської перевірки або попросити керівництво підприємства внести відповідні виправлення в облік та у саму фінансову звітність.

Список використаних джерел:

1. Шкіря Н.Л. Нові підходи до визначення та розподілу суттєвості в аудиті. URL: http://www.rusnauka.com / 30_NIEK_2011/Economics/7_96369.doc.htm (дата звернення 06.03.2021).
2. Редько О.О., Кулагін О.А., Редько К.О. Суттєвість в практиці професійного аудиту: практичний посібник. К.: 2010. 24 с. URL: [http://spilkaaudit.org.ua/library/122-suttyevst-v-practic-profesynogo-audit.html](http://spilkaaudit.org.ua/library/122-suttyevst-v-praktic-profesynogo-audit.html). (дата звернення 06.03.2021).

УДК 657.05:338.221

*Свирида О.В.
викладач кафедри обліку і оподаткування,
Беженар К.Г., студентка
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний
соціально-економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський*

СТАНОВЛЕННЯ ТЕОРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ У СИСТЕМІ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

У системі теоретичних основ формування і використання основних засобів важливе значення має показник їх оцінки. В умовах ринкової економіки це питання отримує все більшу актуальність, що пов'язано з появою різних форм власності; збільшенням кількості користувачів облікової інформації; здійсненням нових операцій з майном (безкоштовне надходження і передача, обмін, оприбуткування як внесок до статутного капіталу тощо).

Дискусії щодо оцінки основних засобів ведуться не перше сторіччя. З часу становлення бухгалтерського обліку як економічної науки виникло декілька теорій оцінки, серед яких найбільш відомі теорії динамічного і статичного балансів.

Прихильники першої теорії - історики - віддають перевагу оцінці основних засобів за собівартістю, що вимірюється в сумі фактичних витрат, понесених підприємством для придбання прав власності і володіння основними засобами[1, с.11].

На думку прихильників іншої теорії розвитку уявлення про оцінку - футуристів - в її основі знаходилися інтереси кредиторів. Тому "футуристи" при оцінці активів ґрунтуються на так званому принципі "фіктивної ліквідації". На перше місце вони ставлять саме баланс, вважаючи рівень прибутку похідним від діяльності підприємства [3, с.48].

Автор третьої теорії - органічного балансу - Ф. Шмідт - об'єднав цілі динамічного і статичного балансів. Для оцінки основних засобів він пропонував застосовувати купівельну вартість на

момент складання звітності, тобто відновну вартість. Однак, первісна вартість повинна бути обов'язково надана довідково у звітності.

Представники четвертої теорії (І.Ф. Шер, Монтгомері) рекомендували здійснювати оцінку за принципом мінімальних цін (якщо собівартість вище продажної ціни, то обирається остання, якщо продажна ціна вище собівартості, то собівартість і служить для оцінки основних засобів).

У радянській період в обліку застосовували оцінку майна за первісною вартістю (фактичною собівартістю). Її зміна допускалася тільки у разі переоцінки, метою якої було відображення результатів інфляції. Однак, у сучасних умовах господарювання, коли пріоритетною метою бухгалтерського обліку є надання достовірної інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємств, даний метод неприйнятний, тому що цілком ігнорує коливання вартості основних засобів внаслідок впливу попиту та пропозиції.

У світовій практиці обліку застосовується декілька підходів до відображення впливу інфляції і коливань цін на вартість основних засобів: формування резерву на покриття приросту вартості заміщення активів; застосування способів прискореної амортизації; облік за поточною купівельною вартістю; облік за відновною вартістю (ціною відшкодування); облік за поточною вартістю; безперервний облік за сучасною вартістю. [2, с.24].

Створення резерву на покриття приросту вартості заміщення основних засобів надає підприємству можливість замінити основні засоби у випадку збільшення їх вартості під впливом інфляції. Однак, даний спосіб не забезпечує реальності вартості основних засобів, що відображається в балансі, оскільки вони продовжують обліковуватися за фактичною собівартістю.

Вказаним недоліком володіють і способи прискореної амортизації, мета застосування яких - створення схованих резервів джерел придбання нових об'єктів, що дорівнюють різниці між минулими і поточними витратами.

Сутність обліку основних засобів за поточною купівельною

вартістю полягає в корегуванні балансової вартості на індекс зміни загального рівня цін. Однак, хоча скорегована вартість основних засобів ближча до дійсної, ніж незмінна собівартість, вона, все одно, не відображає їх реальної оцінки.

Порядок обліку за ціною заміщення, на відміну від попереднього, враховує рух вартостей окремих об'єктів основних засобів.

За умови обліку основних засобів за їх поточною вартістю відшкодування величини спожитих протягом звітного періоду об'єктів здійснюється шляхом нарахування амортизації від "вартості для підприємства". Такою вартістю визнаються або ціна заміщення, або ринкова чи експертна ціна на певний об'єкт.

Більш послідовною серед зазначених способів обліку є безперервний облік за сучасною вартістю, оскільки відображається зміна загального рівня цін і одночасно коливання індивідуальних цін об'єктів основних засобів.

Кожен з зазначених способів оцінки основних засобів забезпечує досягнення певної мети, що не буде можливим при застосуванні іншого. Водночас, такої концепції, що відповідала б усім цілям оцінки основних засобів, не існує. Це пов'язано з антагоністичною сутністю цілей різних користувачів облікової інформації: можна домогтися досягнення або однієї, або іншої мети, але ніколи обох одночасно. Тому, при обранні оптимального способу визначення вартості основних засобів необхідно якомога точніше встановити мету їх оцінки.

Список використаних джерел:

1. Головата М. Порядок формування облікової політики основних засобів // Все про бухгалтерський облік. 2015. № 34. с. 10-13
2. Лень В.С., Гливенко В.В. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2005. с.491
3. Хохлов Н.П. Підвищення ефективності використання основних фондів. Методологічний аспект. Харків: Вища школа, 2008.с.131

УДК 351: 334

Скіцько В.І.

*к.е.н., доцент, доцент кафедри математичного моделювання
та статистики,*

Подзігун С. О.

*студентка 2 курсу спеціальності «Міжнародна економіка»,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана, м. Київ*

АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ВІДКРИТИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ

Відкриті дані являють собою сукупність публічної інформації, що оприлюднюється органами державної влади та місцевого самоврядування у форматі, придатному для автоматизованої обробки електронними засобами [1]. В Україні отримати доступ до публічних даних можна на Єдиному державному веб-порталі відкритих даних [2]. Відповідно до щорічного рейтингу відкритих даних «Open data Maturity Report» Україна зайняла 17-те місце серед 35 європейських країн. За цим рейтингом рівень зрілості України у сфері відкритих даних складає 84% при середньому показнику по Європі 78% [3]. В Україні перелік наборів даних, які оприлюднюються у формі відкритих даних, регулюється відповідною постановою Кабінету міністрів України [4].

Використання відкритих даних сприяє створенню доданої вартості шляхом обробки даних, візуалізації, прогнозування, виявлення зв'язків тощо. Це означає підвищення вартості та цінності кінцевого продукту обробки інформації.

Наразі є багато прикладів використання відкритих даних в Україні (деякі з яких наведено у Табл. 1) і з кожним роком таких сервісів та їх користувачів стає дедалі більше. Новим джерелом відкритих даних, а отже й поштовхом до створення нових сервісів, скоро стане Національна інфраструктура геопросторових даних (НІГД) – система даних про природні ресурси, інфраструктуру та комунікації, що подаються на картографічній основі [5].

Таблиця 1

Приклади сервісів, побудованих на основі відкритих даних

Назва сервісу	Послуги	Відкриті дані, які використовуються сервісом
EasyWay	Пошук маршрутів, GPS дані місцезнаходження транспорту на маршруті.	- Розклад руху громадського транспорту; - Дані про місце розміщення зупинок міського електро- та автомобільного транспорту.
Opendatabot	Моніторинг реєстраційних даних компаній та судового реєстру для захисту від рейдерських захоплень та контролю контрагентів.	- Реєстр платників єдиного податку; - Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань; - Єдиний реєстр боржників - Відомості про справи про банкрутство;
YouControl	Надання повного досьє про компанії, оцінка контрагентів, перевірка фізичних осіб	- Звіт про виконання річного плану здійснення заходів державного нагляду (контролю); - Інформація про закупівлі, що оприлюднюється згідно із Законом України «Про публічні закупівлі»;
Contr Agent	Аналіз та моніторинг контрагента, виявлення зв'язків компанії та персон, відображення ризик-факторів контрагента	- Інформація про кількість проведених планових/ позапланових перевірок та їх результати; - Реєстри ліцензіатів, яким Мінекономіки видано ліцензії.

Джерело: побудовано автором на основі сайтів сервісів <https://www.eway.in.ua/>, <https://opendatabot.ua/>, <https://youcontrol.com.ua/>, <https://ca.ligazakon.net>.

Отже, в Україні активно використовуються відкриті дані та розвиваються сервіси, які надають споживачеві у зручній для нього формі інформацію на основі таких даних. Відкриті дані та відповідні сервіси у вигляді Інтернет-платформ, мобільних додатків дають змогу спростити частину процесів у бізнесі, зокрема: перевірка контрагентів, отримання інформації про тендери та участь у них, підготовка до держперевірок, аналіз результатів перевірок тощо.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації». 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

2. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/>

3. Open Data Maturity 2020. Ukraine. URL: https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/country-factsheet_ukraine_2020.pdf

4. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» від 21 жовтня 2015 р. № 835. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

5. Національна інфраструктура геопросторових даних. URL: <https://nsdi.land.gov.ua/>

УДК 338.984; 339.5.012.23

*Слободян В.Д.
к. е. н., доцент, викладач кафедри обліку і оподаткування,
Герасимова Т.І.
викладач кафедри обліку і оподаткування,
Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-
економічний коледж, м. Кам'янець-Подільський*

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В СТРАТЕГІЧНОМУ ПЛАНУВАННІ БІЗНЕСУ

Ефективне ведення бізнесу неможливе в сучасних умовах без стратегічного планування. Для складання довгострокових прогнозів розвитку господарюючих суб'єктів необхідна відповідна інформація, переважну частину якої на мікрорівні отримують в результаті функціонування системи бухгалтерського обліку. Проте, як свідчить практика і наукові дослідження, система бухгалтерського обліку в сучасно сформованому вигляді не може в значній мірі забезпечити інформацією цей процес.

Є принаймі дві суттєві причини такого стану. Перша із них виходить з різнонаправленості інформації в часі. Традиційно бухгалтерський облік – джерело ретроспективної інформації, тоді як планування, прогнозування потребує перспективної інформації. Те, що бухгалтерський облік відображає минулі події і не подає планової інформації, характеризується в деяких наукових публікаціях як суттєвий недолік. На наш погляд, саме система бухгалтерського обліку створює потужну і, головне, достовірну інформацію про економічні явища. Що стосується планової чи прогнозної інформації, то жоден з існуючих механізмів її отримання не може дати гарантій її абсолютної достовірності.

Кірейцев Г. Г. з цього факту відмічав, що “виходячи з ретроспективного характеру інформації, всі кажуть, що не можна користуватись даними бухгалтерського обліку, бо все це пройшло, не можна поправити”. І далі, “всі філософи стверджують, що майбутнє – це минуле для сучасності. Досі ніхто не ризикнув

сказати, що таке майбутнє? Тому, якщо знехтувати тим інструментом, через який можемо побачити майбутнє, то будемо довго шукати це майбутнє” [1, с. 15]. Разом з тим Кірейцев Г. Г. не заперечував того, що бухгалтерський облік є важливим джерелом інформації для планування, тобто має прогностичну функцію [2, с.21].

Щодо відображення майбутніх подій у бухгалтерському обліку, то Жураховська І. В. дає їх такий перелік : забезпечення, резерви за активами, умовні зобов’язання, умовні активи, доходи майбутніх періодів, витрати майбутніх періодів, події після балансу, активи і пасиви, оінювані за теперішньою вартістю [3, с.60]. Однак ці облікові показники є скоріш такими, що забезпечують більш достовірне відображення об’єктів бухгалтерського обліку, ніж грають ключову роль в плануванні.

Другою суттєвою причиною того, що бухгалтерський облік не може в повній мірі забезпечити стратегічне планування необхідною інформацією є те, що в ньому недостатньо генерується інформація про зовнішнє середовище, та ще й в багатьох випадках на макрорівні. Так, Плікус І. Й. цілком справедливо стверджує, що “ стратегічний облік враховує зовнішні фактори макросередовища, орієнтований на облік невизначеності базується на стратегіях, які розробляються підприємством” [4, с.94].

Для прикладу, матриця Бостонської консультативної групи (БКГ) “зростання - частина ринку” передбачає саме використання по суті двох груп показників : відносна частка ринку, яку займає фірма і темп росту ринку [5, с.1]. Зрозуміло, що такі показники можуть бути отримані шляхом спеціальних досліджень зовнішнього середовища з залученням даних бухгалтерського обліку. При цьому, на основі матриці БКГ можна сформулювати наступні альтернативні стратегії: збільшення частки ринку; збереження частки ринку; “збирання врожаю”; ліквідація бізнесу [5, с.2].

Таким чином, система бухгалтерський обліку надає фактичну суттєву і достовірну інформацію для стратегічного планування. Однак для цього потрібна також інформація про зовнішнє

середовище організації, яка може бути отримана шляхом спеціальних досліджень, які виходять за межі системи бухгалтерського обліку. На наш погляд, для цього потрібно створити потужну інформаційну модель, з допомогою якої будуть генеруватись стратегічні управлінські рішення. До її складу залучатись показники традиційного бухгалтерського обліку, управлінського обліку, статистичного обліку, результати спеціальних спостережень тощо. Для отримання прогнозних показників вкрай важливо використати повністю можливості економіко-математичних досліджень та комп'ютерних технологій.

Список використаних джерел:

1. Кірейцев Г. Г. Необхідність оновлення теорії обліку : виклик часу. *Розвиток бухгалтерського обліку: теорія, професія, міжпредметні зв'язки* : збірник матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 26 лютого 2015 р.). Київ, 2015. С. 13-15.
2. Кирейцев Г. Г. *Функции учета в механизме управления сельскохозяйственным производством*. Киев : Изд-во УСХА. 1992. 165 с.
3. Жураховська І. В. Відображення майбутніх подій в обліку : теоретичні підходи. . *Розвиток бухгалтерського обліку : теорія, професія, міжпредметні зв'язки*: збірник матеріалів ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 26 лютого 2015 р.). Київ, 2015. С. 59-61.
4. Плікус І. Й. Стратегічний облік як інструмент стратегічного управління підприємством. *Вісник академії банківської справи*. 2002. № 12, С. 94-95.
5. Матриця *Бостонської* консультативної групи (БКГ) “зростання – частина ринку”. URL: <https://buklib.net/books/24933/>

УДК 657.001

*Стемковська І.В.
старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Саранчук М.І.
студент групи О-21Б,
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
м. Бережани*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Результатом діяльності будь-якого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт або надання послуг і, як кінцевий результат, отримання прибутку. Чітко налагоджений облік забезпечує необхідною та вірогідною інформацією суб'єктів господарювання для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень [1, с. 219].

Удосконалення обліку готової продукції дасть можливість вчасно відображувати операції з реалізації, відвантаження продукції, розрахунків із покупцями та оформляти належними документами готової продукції, яка була випущена з виробництва, а також забезпечити контроль за виконанням програми випуску, збереження на складах та реалізації продукції [2, с. 74].

Вивчення питань, пов'язаних з обліком готової продукції та його удосконаленням, займалися провідні вітчизняні та зарубіжні вчені. Найбільш обґрунтовано до проблем бухгалтерського обліку готової продукції в Україні у своїх працях підійшли Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, О.П. Бушан, М.В. Кужельний та В.Г.Лінник, В.М. Пархоменко, Н.М. Ткаченко, В.В.Сопко та інші.

Особливу увагу слід приділити можливості автоматизації розрахункових операцій між підприємствами та реалізації готової продукції через Інтернет-мережу.

Використання систем електронного документообігу при реалізації готової продукції спрямоване на спрощення та прискорення документообігу, пришвидшення процедури укладення

господарських договорів, оформлення експортно-імпортних операцій, зменшення витрат підприємства. Існує також ряд проблем з автоматизації обліку, а саме: мала кількість підприємств, які мають доступ до глобальної мережі; незначна кількість власників кредитних карток; низький розвиток постачання реалізованої готової продукції через мережу; низька платоспроможність населення, недовіра до фінансово-кредитних нових технологій бізнесу, фізично і морально застарілі інформаційні системи, різноманітний набір програм та окремих автоматизованих робочих місць не в змозі забезпечити керівників оперативною й достовірною інформацією, яка необхідна для прийняття управлінських рішень.

Облік готової продукції є однією з найбільш трудомістких ділянок бухгалтерського обліку, тому вдосконалення первинної документації також має дуже важливе значення. Удосконалення організації первинного обліку нерозривно пов'язано із створенням уніфікованих форм документів, забезпеченням порівняння їх даних та зв'язок реквізитів, які маємо. Удосконалення форм первинної документації повинно здійснюватись по таких напрямках: уточнення змісту діючих форм; розробка нових форм; виключення застарілих реквізитів та деяких діючих форм документів, що вже не мають актуальності; поєднання разових форм у комбіновані.

Також вважаємо за доцільне відкрити до рахунку 26 «Готова продукція» два субрахунки: 261 «Готова продукція за обліковими цінами» та 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від облікових цін». Необхідність виокремлення зазначених субрахунків пояснюється тим, що в аналітичному обліку можливе відображення готової продукції за обліковими цінами, а надходження та відпуск готової продукції в синтетичному обліку – за фактичною виробничою собівартістю. Одночасно потрібно відобразити суму відхилень, яка виникає між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та її вартістю за обліковими цінами. Якщо фактична собівартість готової продукції виявиться вищою, ніж її вартість за обліковими цінами, то додатково слід сформулювати запис: Дт 261 «Готова

продукція за обліковими цінами» Кт 262 «Відхилення фактичної виробничої собівартості готової продукції від облікових цін». При від'ємному значенні відхилення між фактичною виробничою собівартістю готової продукції та її вартістю за обліковими цінами запис на рахунках обліку буде зворотнім. Надходження на склад готової продукції вважаємо доцільним відображати записом: Дт 261 «Готова продукція» Кт 23 «Виробництво».

Інша пропозиція стосується використання у розрахунках із покупцями таких форм безготівкових розрахунків, які би гарантували своєчасне надходження грошей за відпущену покупцям продукцію. Найзручнішими, на думку Л. Слюсарчук [3], є використання попередньої оплати за продукцію, а також акредитивної форми розрахунків.

Отже, сьогодні проблема полягає не в обсягах та якісних характеристиках облікової інформації. Найбільшою проблемою залишається рівень використання останньої для оцінки якісних і кількісних параметрів об'єктів обліку, передусім готової продукції. Ця інформація нині недостатньо застосовується для прийняття управлінських рішень і коригування виробничої діяльності, тому на кожному підприємстві доцільно вивчати інформаційні потреби управлінських підрозділів, формувати оперативні дані у вигляді звітів і використовувати їх для оптимізації програми виробництва і збуту продукції.

Список використаних джерел:

1. Алексеенко Т. Удосконалення обліку готової продукції та її реалізації на переробних підприємствах АПК. *Економічний аналіз*. 2012. Т. 11(4). С. 219-222.
2. Рибалко О. М., Ніколаєнко Д. В. Удосконалення обліку готової продукції і її реалізації. *Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки*. 2018. № 2. С. 71-77.
3. Слюсарчук Л. Облік готової продукції та її реалізації. *Вісник податкової служби України*. 2008. № 29. С. 42-48.

УДК 336:334

Тютюнник Ю. М.

к.е.н., професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень,

Тютюнник С. В.

к.е.н., професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю,

Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЩОДО ВЛАСНИХ ОБОРОТНИХ КОШТІВ У ДІАГНОСТУВАННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

За джерелами формування оборотні активи підприємства поділяються на:

- власні оборотні кошти – робочий (чистий оборотний) капітал;
- оборотні активи, сформовані за рахунок позикових коштів.

У літературі зустрічаються два підходи до розрахунку величини власних оборотних коштів: як різниці між власним капіталом і необоротними активами (В. О. Подольська, О. В. Яріш [1, с. 191], Ю. С. Цал-Цалко [2, с. 240]); як різниці між сумою власного капіталу та довгостроковими зобов'язаннями і необоротними активами (Ф. Ф. Бутинець [3, с. 269], Г. В. Савицька [4, с. 592]).

На нашу думку, беручи до уваги відповідний нормативний документ [5], величина власних оборотних коштів повинна визначатися за інформацією форми № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» як різниця між власним капіталом (підсумок розділу I пасиву, рядок 1495) і необоротними активами (підсумок розділу I активу, рядок 1095). Під час аналізу встановлюються причини зменшення або збільшення величини власних оборотних коштів з метою подальшого виявлення впливу цих змін на динаміку показників фінансової стійкості підприємства.

У системі фінансово-економічних коефіцієнтів, які характеризують фінансову стійкість підприємства, важливу роль відіграють показники стану оборотних активів (табл. 1).

Таблиця 1

Показники стану оборотних активів в аналізі фінансової стійкості підприємства

Показник	Економічний зміст	Порядок розрахунку за даними форми № 1 (рядки)	Нормативне значення (оптимальна динаміка)
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Власні оборотні <u>кошти</u> Власний капітал	$\frac{1495-1095}{1495}$	$> 0,1$
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами	Власні оборотні <u>кошти</u> Оборотні активи	$\frac{1495-1095}{1195}$	$\geq 0,1$
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними коштами	Власні оборотні <u>кошти</u> Запаси і поточні біологічні активи	$\frac{1495-1095}{1100+1110}$	$\geq 0,5$
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Гроші та їх <u>еквіваленти</u> Власні оборотні кошти	$\frac{1165}{1495-1095}$	Підвищення

У випадку, коли необоротні активи перевищують власний капітал, величина власних оборотних коштів є від'ємною, що свідчить про їхню відсутність на дату складання балансу. У цьому випадку коефіцієнти маневреності власного капіталу, забезпеченості оборотних активів власними оборотними коштами та забезпеченості запасів власними оборотними коштами доцільно вважати такими, що дорівнюють 0, а коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів не визначатиметься.

Аналіз відносних показників оцінювання фінансової стійкості підприємства проводиться за двома напрямками:

1. Порівняння фактичних значень коефіцієнтів, розрахованих на

дату складання балансу, з нормативними значеннями (табл. 1), що дасть змогу сформулювати висновок про фінансову стійкість, недостатню фінансову стійкість або фінансову нестійкість підприємства за відповідним критерієм.

2. Порівняння фактичних значень коефіцієнтів у динаміці для формулювання висновку про поліпшення (погіршення) фінансового стану з погляду оцінювання фінансової стійкості підприємства за відповідним показником.

Список використаних джерел:

1. Подольська В. О., Яріш О. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.

2. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

3. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. Житомир: ПП «Рута», 2003. 680 с.

4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб.; 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668 с.

5. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства: наказ Міністерства економіки України № 1361 від 26 жовтня 2010 р. URL: <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=111503bd-ca7f-4dee-b07c-c66c2aa28e03&title> (дата звернення: 25.02.2021).

УДК 657.421.1:631.15

*Царук Н.Г.
к. е. н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Відокремлений підрозділ Національного університету
біоресурсів і природокористування України «Ніжинський
агротехнічний інститут», м. Ніжин*

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

На сьогоднішній день в Україні триває активна робота щодо запровадження національних стандартів бухгалтерського обліку на основі норм МСФЗ. Саме використання Міжнародних стандартів фінансової звітності дає змогу розуміти мову бізнесу підприємців та інвесторів з різних країн. Однак на шляху до реалізації даної мети, теоретики й практики стикається з певними труднощами, зокрема розбіжності в нормативно-правових актах та методологічних рекомендаціях. Ці та ряд інших не вирішених питань стали рушійною силою у пошуку нових напрямів удосконалення обліку активів загалом та в сфері сільського господарства зокрема.

Стратегічна роль галузей сільського господарства в розвитку аграрного сектору та економіки країни загалом вимагає розробки механізмів підвищення конкурентоспроможності продукції рослинництва і тваринництва, здешевлення її вартості для забезпечення прибутковості вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників [1]. Першочергова роль в даному процесі відводиться обліково-аналітичній складовій, як провідній ланці в інформаційному забезпеченні управління фінансовою інформацією на рівні держави, галузей, певних ринків та конкретних підприємств.

Управлінський облік, як окрема предметна галузь облікової системи підприємства, набуває особливого значення в наш час. Для реалізації ефективної системи управлінського обліку на практиці перш за все необхідно організувати систему оперативного

документування з вирощування основних видів культур чи розведенні тварин, порядок створення та функціонування управлінської бухгалтерії, організацію інвентаризаційної роботи, а також контроль за дотриманням стандарту та порядком ведення управлінського обліку.

У бухгалтерському обліку біологічних активів відкритим залишається питання їх оцінювання. Суперечності між П(С)БО та МСБО стосовно вибору оптимального методу оцінки біологічних активів, створюють певні проблеми у правильності відображення фінансової інформації. Як зазначається вище, під час оцінювання біологічних активів застосовуються первісна або справедлива вартість. Однак вперше саме в П(С) БО 30 застосовано підхід, коли пріоритет під час оцінювання активів було віддано справедливій вартості, яка за біологічними активами повинна визначатись на кожну дату балансу [2].

Більшість сільськогосподарських підприємств сьогодні не дотримуються вимог П(С)БО 30 «Біологічні активи», а саме: не здійснюють оцінку біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю і не визначають доходи (витрати) від первісного визнання біологічних активів та сільськогосподарської продукції. З іншого боку, при дотриманні вимог національного стандарту в результаті визначення фінансового результату сільськогосподарські підприємства включають непідкріплені виручкою доходи у загальну суму чистого прибутку, тобто доходи від «переоцінки» біологічних активів, що призводить до протиріч, які негативно впливають на достовірність відображення інформації у звітності [3].

На практиці виникають труднощі щодо об'єктивності визначення справедливої вартості, адже на ринку спостерігаються коливання цін, не завжди присутній активний ринок на ту чи іншу сільськогосподарську продукцію та/або інформація про ринкові ціни.

Методична частина запропонованого галузевого стандарту включає також методику розрахунку очікуваної собівартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції в

рослинництві. Бюджетування наводиться в розрізі як прямих, так і накладних витрат за видами робіт з вирощування сільськогосподарської продукції. Фактичні витрати в аналітичних регістрах у розрізі статей накопичуються щомісячно наростаючим підсумком. У разі потреби у визначенні справедливої вартості за незрілими посівами чи вже при виході продукції фактичні витрати можна буде коригувати, збільшуючи їх на накладні витрати в пропорції до бюджетування. Методика також передбачає можливість порівняння очікуваного прибутку в умовах застосування різних баз оцінки продукції при визнанні (справедливої вартості чи собівартості), що забезпечить обґрунтування для прийняття рішення щодо застосування обраної бази оцінки та можливість впливу на фінансові результати.

Отже, адаптація вітчизняної системи обліку до міжнародних стандартів це не лише потреби сьогодення, а й перспектива майбутнього: надходження нових інвестицій, розширення ринків збуту продукції, покращення загального торгівельного балансу країни. Дотримання визначених рекомендацій позитивно вплине на роботу підприємства і сприятиме ефективності ведення обліку. На основі наведеного вище відзначимо, що перехід аграрних підприємств України на застосування МСФЗ має бути поступовим та зваженим, з урахуванням національних особливостей та потреб господарювання.

Список використаних джерел:

1. Булова І. М. Побудова управлінського обліку в рослинництві у світлі вимог МСФЗ, П(С)БО 30 «Біологічні активи» та галузевого управління. Бізнесінформ №3. 2015. С. 184 – 191.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи» : затверджене наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. № 790. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Остапчук О.В. Удосконалення обліку поточних біологічних активів / О.В. Остапчук // Облік і фінанси АПК. 2010. №1. С. 66-69.

УДК 657.1 : 338.2

*Цимбалістий О.Я., Фещук М.М., Шевчук С.А.
аспіранти,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль*

ПОЄДНАННЯ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПЕРАТИВНОГО, ТАКТИЧНОГО І СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Сучасна наука поєднує ряд альтернативних підходів стосовно можливості формування єдиної системи бухгалтерського обліку, яка забезпечувала б потреби різних рівнів менеджменту: оперативного, тактичного, стратегічного.

Наприклад, проф. П. О. Куцик [3, с. 58] стверджує, що прийняття рішень на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях менеджменту потребує формування різних фінансових даних з різним рівнем деталізації й аналітичного опрацювання. Тобто, автор погоджується, що облікова система може одночасно забезпечити надання необхідної інформації для різних управлінських рівнів (оперативного, тактичного та стратегічного), однак при цьому для кожного з них має бути сформована своя система рахунків, система звітності та облікових показників. У той же час, цей методологічний інструментарій буде застосовуватись до єдиної бази даних, з якої формуватиметься інформація для кожного з рівнів.

Подібних поглядів дотримуються проф. С. Ф. Голов [2, с. 13] та проф. З. В. Семанюк [5, с. 239]. Спільним у підходах авторів є те, що на їх думку система обліку може об'єднати в єдине ціле підсистеми, які будуть одночасно забезпечувати інформаційну підтримку оперативного, тактичного і стратегічного менеджменту.

Однак, на думку проф. Бруханського Р. Ф. [1, с. 14], підхід, що базується на можливості системи обліку надавати менеджменту інформацію для потреб операційного, тактичного і стратегічного призначення, є лише одним із можливих варіантів взаємодії облікового забезпечення оперативного, тактичного і стратегічного

управління. Оскільки сучасна облікова система дозволяє одночасно забезпечувати ефективне функціонування як оперативного, так і тактичного менеджменту (що, приміром, підтверджує проф. М. С. Пушкар [4, с. 160], який виділяє три основні інформаційні підсистеми менеджменту – операційного (управлінський облік), тактичного (фінансовий облік) та стратегічного (контролінг), то загальний теоретично можливий набір інших варіантів взаємодії облікового забезпечення оперативного, тактичного і стратегічного управління проектуватиметься наступним чином:

1) облікове забезпечення оперативного і тактичного управління (ОЗОТУ) і облікове забезпечення стратегічного управління (ОЗСУ) є незалежними одне від одного, тобто побудованими адекватно свого функціонального призначення – забезпечувати потреби відповідного рівня управління;

2) окремі види даних використовуються як для облікового забезпечення оперативного і тактичного управління (ОЗОТУ), так і для облікового забезпечення стратегічного управління (ОЗСУ). Такий варіант побудови облікового забезпечення стратегічного управління (ОЗСУ) на думку проф. Бруханського Р. Ф. є одним із найбільш прийнятних для вітчизняних підприємств, оскільки передбачає доповнення елементів облікового забезпечення оперативного і тактичного управління (ОЗОТУ), необхідних для стратегічного менеджменту, новими елементами, відсутніми в ОЗОТУ, однак без яких функціонування системи стратегічного менеджменту є неможливим [1, с. 15];

3) облікове забезпечення стратегічного управління (ОЗСУ) включає до свого складу облікове забезпечення оперативного і тактичного управління (ОЗОТУ) й інші джерела інформації, а це означає, що вся повністю чинна система бухгалтерського обліку є складовою інформаційного супроводу стратегічного менеджменту підприємства, тобто, кожен її елемент (об'єкти, методи оцінки, рахунки, звіти), що використовується для задоволення потреб оперативного і тактичного управління, одночасно можуть використовуватись і для забезпечення потреб стратегічного менеджменту. За такого варіанту повинні бути відсутні будь-які

суперечливі аспекти функціонування ОЗСУ й ОЗОТУ, що є неможливим, оскільки існування різних цілей на різних рівнях управління зумовлює необхідність використання різних видів об'єктів та методологічних інструментів;

4) облікове забезпечення оперативного і тактичного управління (ОЗОТУ) включає до свого складу облікове забезпечення стратегічного управління (ОЗСУ), тобто чинна система обліку містить в собі повний спектр методологічного інструментарію, необхідного для обліково-інформаційного забезпечення прийняття стратегічних рішень.

Однак на сьогодні існує значна кількість критичних заяв учених (М. Бромвіч, Р. Ф. Бруханський, К. Гілдінг, В. Говіндараджан, С.Ф. Голов, П. Друкер, К. Друрі, Р. Каплан, Д. Нортон, М. С. Пушкар, Б. Райан, Р. В. Скепенс, К. Уорд, А. В. Шайкан, Дж. Шанк та ін.) і переконливих доказів щодо невідповідності чинної системи обліку потребам стратегічного управління.

Список використаних джерел:

1. Бруханський Р. Ф. Варіанти взаємодії облікового забезпечення різних рівнів управління підприємством: стратегічний аспект. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Випуск 2. Тернопіль : Крок, 2014. С. 13-16.
2. Голов С. Ф. Теорія багатоцільового бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2011. № 4. С. 3-13.
3. Куцик П. О. Концептуальні підходи до розгляду інформаційних систем обліку в корпоративному управлінні. Облік і фінанси. 2013. № 4 (62). С. 52-60.
4. Пушкар М. С. Сутність інтелектуалізації облікової системи та структура інформаційних ресурсів підприємства. Вісник ТНЕУ. 2008. № 2. С. 160-168.
5. Семанюк В. З. Облік для стратегічного управління: проблеми теоретичної концептуалізації. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2012. № 722. С. 236-241.

УДК 657.1: 658

Ціцька Н.Є.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Малецька О.І.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування,

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ ЗА МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Враховуючи те, що наша країна швидкими темпами просувається на шляху до Європи, де організація обліку здійснюється відповідно до Міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності, в Україні з 1998 року розпочалось реформування бухгалтерського обліку відповідно до вимог цих стандартів з їх адаптацією до економіко-правового середовища і ринкових відносин. Етап гармонізації та уніфікації розпочався із прийняття Кабінетом Міністрів України Постанови від 28 жовтня 1998 р. №1706 «Програма реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності».

На сьогодні сформовано систему бухгалтерського обліку, яка відповідає міжнародним стандартам, враховує правові норми провадження підприємницької діяльності, методологічно й методично забезпечує збирання та накопичення інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання в Україні, чому сприяли умови для складання достовірної фінансової звітності, яку використовують власники підприємств [1, с.826].

Враховуючи те, що на сьогоднішній день, багато сільськогосподарських формувань шукаючи ринки збуту власної продукції за кордоном, вступають у розрахункові операції з зарубіжними покупцями і замовниками, на нашу думку, впровадження у виробничу практику таких господарств МСФЗ є надзвичайно доцільним.

У міжнародних стандартах фінансової звітності, а саме IFRS 15

«Виручка за договорами з клієнтами» наводиться таке визначення дебіторської заборгованості «дебіторська заборгованість являє собою безумовне право компанії на відшкодування від покупця. При цьому безумовним правом на компенсацію є тоді, коли для отримання компенсації необхідний лише плин часу» [2].

IFRS 9 «Фінансові інструменти» зазначає, що «безумовна дебіторська заборгованість визнається як актив з моменту вступу підприємства в договірні відносини, в результаті яких виникають юридичні права на отримання грошових коштів» [3]. За МСФЗ, торгова дебіторська заборгованість, є фінансовим інструментом й, відповідно, її визнання в балансі та подальша оцінка здійснюється за правилами, що діють до фінансових інструментів.

Щодо класифікації дебіторської заборгованості, то в більшості країн існують лише загальні правила, які носять рекомендаційний характер.

Основними правилами класифікації дебіторської заборгованості в балансі є: розмежування різних видів дебіторської заборгованості; відображення дебіторської заборгованості в розділі «Поточні оборотні активи»; розкриття суми збитків, що пов'язані з дебіторською заборгованістю; визнання суми дебіторської заборгованості, право на яку передано іншій фірмі.

Дебіторська заборгованість в балансі за МСФЗ представляється, а отже і класифікується, за наступними групами:

- рахунки до отримання - вид дебіторської заборгованості, який виникає при продажу товарів по «відкритому рахунку», без письмового зобов'язання покупця оплатити рахунок, тобто така заборгованість, яка існує в результаті надання короткострокового кредиту продавцем покупцю;

- векселі до отримання;

- дебіторська заборгованість, не пов'язана з реалізацією.

- інша заборгованість.

В зарубіжній системі обліку дебіторська заборгованість по рахунках оцінюється та відображається в звітності за чистою вартістю реалізації, тобто за сумою грошей, яка реально може бути отримана в майбутньому в результаті погашення. Порядок

розташування різних груп дебіторської заборгованості у балансі і ступінь деталізації цих статей, у країнах де не затверджуються типові форми звітності, підприємство визначає самостійно в межах нормативного регулювання та інформаційних запитів користувачів (рис.).

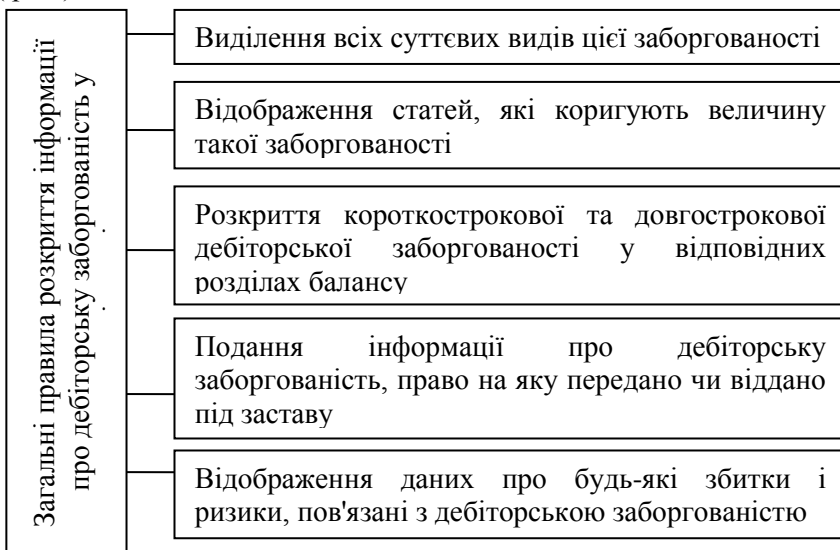

Рис. Правила розкриття інформації про дебіторську заборгованість у звітності за МСФЗ

Список використаних джерел:

1. Белова І.М. Тенденції гармонізації та стандартизації обліку до міжнародних стандартів обліку та звітності. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Випуск 3, 2015. С. 821 – 826.

2. МСФЗ (IFRS) 15 «Виручка за договорами з клієнтами» URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers/>

3. МСФЗ (IFRS) 9 «Фінансові інструменти» URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-9-financial-instruments/#about>

УДК 336.64

Шурпенкова Р.К.

*к.е.н., доцент кафедри облікових технологій та оподаткування,
Університет банківської справи, м. Львів*

ПОНЯТТЯ БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК МЕТОД УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Успішне управління підприємством може здійснюватися лише за умови отримання інформації, необхідної для аналізу ситуацій, прийняття рішень і контролю за їхнім виконанням. Відсутність необхідної інформації призводить до прийняття керівниками і менеджерами підприємства неправильних стратегічних і тактичних рішень. Все це свідчить про те, що сьогодні існує об'єктивна необхідність удосконалення інформаційного забезпечення управління підприємством [1, 101].

Кризові явища в економіці спонукають суб'єктів господарювання до пошуку внутрішніх резервів розвитку. На вирішення цих проблем має бути скерована система управлінського обліку. Одним із його ефективних методів є бюджетування. Разом з тим широке впровадження комплексної системи бюджетування стримують недостатньою розробленістю методичних і практичних підходів щодо складання бюджетів та контролю за їхнім виконанням [2, 86].

Вагомий внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів бюджетування внесли вітчизняні науковці: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Л. М. Кіндрацька, В. В. Сопко, В. С. Лень та ін. Проте, незважаючи на наявність багатьох досліджень, питання ефективної системи бюджетування залишаються актуальними і потребують подальшого наукового вирішення.

Однією з найважливіших методологічних стадій управлінського обліку є формування системи бюджетування. Головними причинами, що зумовлюють використання бюджетування у системі управлінського обліку, є необхідність якісного планування, прогнозування, контролю та мотивації. Бюджетування є

специфічним прийомом системи управлінського обліку та водночас є його об'єктом (процес бюджетування) і утворює такі «нові» об'єкти управлінського обліку, як:

1. Бюджетні ланки підприємства, що виділені у окрему структурну одиницю або у окремий процес та які є об'єктом бюджетування. Найчастіше в управлінському обліку такими центрами стають «центри відповідальності», «центри витрат».

2. Бюджетні витрати - це сукупність показників витрат, затверджених бюджетом для окремого бюджетного центру.

3. Бюджетні відхилення - це різниця між бюджетними витратами та фактичними показниками витрат за завчасно визначений обліковий період [3].

Бюджетування, як елемент планування сприяє комунікації та координації структурних підрозділів підприємства, окрім того розроблення бюджетів та контроль за їхнім використанням дають змогу:

- здійснювати періодичне планування;
- виявляти потреби в ресурсах;
- оптимізувати грошові потоки;
- розподіляти відповідальність за виконання бюджетів;
- оцінювати результативність роботи за окремими напрямками діяльності;
- забезпечувати мотивацію персоналу шляхом стимулювання залежно від рівня виконання бюджетів.

Бюджети сприяють координації наступним шляхом:

- наявністю добре складеного плану, оскільки виконавцям доводиться погоджувати взаємини між окремими операціями та підприємством у цілому;
- розширенням мислення окремих керівників, що допомагає усунути вузькопрофесійні погляди спеціалістів;
- виявленням слабких ланок в організаційній структурі, проблем комунікації, закріпленні відповідальності виконавців [4].

Висновки. Отже, проведені нами дослідження дозволяють зробити висновок про важливість проблеми управління

промисловими підприємствами через систему бюджетування й органічне поєднання при цьому таких основних функцій управління, як планування, контроль, облік та аналіз господарської діяльності.

Роль бюджетування у діяльності підприємств насамперед полягає у тому, що воно сприяє росту ефективності використання ресурсів та витрат. Ця задача бюджетування є першочерговою, оскільки визначає ефективність діяльності, використання ресурсів і витрат та відбувається їх порівняння із досягнутим результатом у попередньому періоді.

Список використаних джерел:

1. Шурпенкова Р. К., Сарахман О. М., Калайтан Т. В. Стратегічний управлінський облік. // Збірник наукових праць. Вісник Університету банківської справи (м. Київ): – 2020. - № 1 (34). – с.101-109.

2. Шурпенкова Р. К., Сарахман О. М., Калайтан Т. В. Управлінський облік як один з напрямів удосконалення вітчизняної системи обліку. // Збірник наукових праць. Вісник Університету банківської справи (м. Київ): – 2019. - № 1 (34). – с.86-92.

3. Морозова - Герасимович Н. А, Герасимович І. А. Методичні засади управлінського обліку витрат в умовах бюджетування виробничих підрозділів підприємств харчової промисловості / Науково-практичне видання «Незалежний АУДИТОР» - №5 (III) - 2013. - № 5. - С. 35-38.

4. Безверхня Ю. В. Бюджетування як метод управлінського обліку та його відображення у звітності / Ю. В. Безверхня // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9 (1). - С. 57-62.
Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2012_9%281%29__10

УДК 334.012.64:657:005.92

*Шутка С.Є., Воляник Г.М.
доценти кафедри обліку і аудиту,
Національний лісотехнічний університет України, м. Львів*

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Важливу роль у фінансовій діяльності та соціально-економічному розвитку держави відіграють малі підприємства. Адже високі темпи розвитку економіки в країні та ефективність її функціонування визначаються рівнем підприємницької діяльності. Розвиток малого бізнесу є одним із стратегічних завдань соціально-економічного розвитку будь-якої держави, в тому числі і України. Він може наповнити ринок вітчизняними товарами та необхідними послугами, збільшити кількість робочих місць та податкові надходження до бюджетів різних рівнів.

Питання організації бухгалтерського обліку є актуальними для підприємств будь-якої форми власності та розмірів. Виконання завдання інформаційного забезпечення управління покладене на облікову систему малого підприємства, від якості якої багато в чому залежить ефективність прийнятих управлінських рішень та перспективи діяльності підприємства. Тому дослідження особливостей формування облікової системи малого підприємства є важливим завданням як для сучасної економічної науки, так і для облікової практики [1].

Про місце і значення малого бізнесу свідчать показники його ролі в ринковій економіці, зокрема частка малого бізнесу в загальній кількості наведена в таблиці [2].

Діяльність підприємств малого бізнесу потребує певних вимог до формування системи бухгалтерського обліку на цих підприємствах: невеликі розміри, не повний обсяг об'єктів бухгалтерського обліку, невелика кількість господарських операцій, знижені вимоги до розкриття інформації у фінансовій звітності - все це обумовлює особливості обліку на малих

підприємствах та його нормативного забезпечення.

Таблиця

Кількість підприємств

Види підприємств	2017		2018		2019	
	тис.	%	тис.	%	тис.	%
Усього	338,3	100,0	355,9	100,0	380,6	100,0
Великі	0,4	0,1	0,4	0,1	0,5	0,1
Середні	15,0	4,4	16,1	4,5	17,8	4,7
Малі	322,9	95,5	339,4	95,4	362,3	95,2
з них мікропідприємства	278,1	86,1	292,8	86,3	313,4	86,3

Можна визначити такі основні особливості бухгалтерського обліку на малих підприємствах:

- використання спрощеного плану рахунків;
- ведення обліку за спрощеною формою - відомості 1м - 5м [3] або журнали 1мс - 4мс та 1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 4.1 - мс відомості для тих малих підприємств, які можуть вести облік без використання подвійного запису [4];
- відсутність необхідності розподілу витрат за статтями витрат – їх розділяють тільки за елементами витрат;
- ведення обліку витрат на рахунку 23 або на рахунках класу 8 (при використанні спрощеного плану рахунків - на окремих рахунках класу 9);
- подання скороченої фінансової звітності – форми 1-м «Баланс» і 2-м «Звіт про фінансові результати» (або форми 1-мс, 2-мс);
- регулювання обліку на малих підприємствах окремим стандартом П(С)БО 25 [5];
- можливість переходити на спрощену систему оподаткування, обліку та звітності.

Ідеологія обліку і звітності на малих підприємствах та їх законодавчо-нормативне забезпечення обліку розвивались і

змінювались.

Облік на малих підприємствах регламентується як нормативними актами, затвердженими для всіх підприємств, так і розрахованими тільки на суб'єктів малого бізнесу.

Виходячи з усього вищесказаного, слід зазначити, що для організації бухгалтерського обліку на малих підприємствах є важливим: вибір системи оподаткування; вибір форми бухгалтерського обліку; використання певних первинних документів для підтвердження господарських операцій; відображення інформації у відповідних регістрах бухгалтерського обліку; узагальнення інформації у фінансовій звітності.

Список використаних джерел:

1. Скорнякова Ю. Б. Особливості формування облікової системи на малих підприємствах / Ю. Б. Скорнякова, Д. С. Монастирська // Причорноморські економічні студії. - 2018. - Вип. 32. - С. 181-185. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2018_32_35.
2. Статистичний збірник. Відповідальний за випуск О.А. Вишневська. – Київ: Державна служба статистики України, 2020. – 44 с.
3. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 25 червня 2003 р. № 422.
4. Методичні рекомендації із застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 15 червня 2011 р. № 720.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджено Наказом МФУ від 25.02.2000 р. №39 зі змінами та доповненнями від 24.01.2011р. №25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

***МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ
ЧАСТИНА 1***

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ:
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ТА УПРАВЛІНСЬКИЙ
АСПЕКТИ**

Відповідальна за випуск Прокопишин О.С.
Комп'ютерна верстка Прокопишин О.С.

Рекомендовано до друку вченою радою економічного
факультету
Львівського національного аграрного університету,
протокол № 5 від 04.02.2021 р.